ISABEL ALLENDE

Žvėrių miestas

Alma littera

Isabel Allende

Žvėrių miestas

Romanas

Iš ispanų kalbos vertė
Valdemaras Kvietkauskas

Alma littera

UDK 860(83)-3
Al-142

Versta iš: Isabel Allende
LA CIUDAD DE LAS BESTIAS
Rayo, 2002

Kita knyga vadinsis „*Auksinio drakono karalystė*“

ISBN 9955-08-678-5

Skiriu savo anūkams
Alechandrui, Andrėjai ir Nikolei,
kurie mane prašė šios istorijos

PIRMAS SKYRIUS

Košmaras

Aleksandras Koldas pabudo auštant sukrėstas košmaro. Sapnavo, jog didžiulis juodas paukštis žiebė į langą; sužvangėjo dūžtantys stiklai, paukštis įlėkė vidun ir išsinešė jo motiną. Sapne jis bejėgiškai stebėjo, kaip milžiniškas maitvanagis suleidžia geltonus nagus į Lizos Kold drabužius, šlumšteli pro išdaužtąjį langą, šauna į juodus debesis, ir tiek jį tematai. Aleksandro miegus išblaškė šėlstanti audra, vėjas, čaižantis medžius, lietaus barbenimas į stogą, žaibai ir perkūnija. Vaikinas uždegė šviesą apimtas jausmo, tarsi plauktų bangų nešama valtimi, ir prigludo prie didelio šuns, miegančio pašonėje. Sumetė, kad vos už kelių kvartalų nuo jo namų riaumoja Ramusis vandenynas ir siautulingos bangos ritasi per pakrantės uolas. Aleksandras klausėsi vėtros vis mąstydamas apie juodąjį paukštį ir motiną ir laukė, kada gi aprims būgno dundesys krūtinėje. Slogusis sapnas vis dar nėjo jam iš galvos.

Vaikinas dirstelėjo į laikrodį: pusė septynių, metas keltis. Lauke vos tik švinta. Pamanė būsiant pragaištingą dieną, vieną iš tų dienų, kai verčiau drybsoti lovoje, nes viskas klostosi blogai. Nuo to laiko, kai mama susirgo, taip būdavo dažnai; namuose jausdavaisi prislėgtas, lyg tūnotum jūros dugne. Tokiomis dienomis vienintelė atgaiva buvo pasprukti, išėjus bėgti paplūdimiu su Ponču, kol nebeatgausi kvapo. Bet lijo ir lijo jau gal savaitę, tikras tvanas, o čia dar Pončą grybštelėjo elnias ir jis nebepaeina.

Aleksas buvo įsitikinęs turįs kvailiausią šunį pasaulyje, vienintelį keturiasdešimt kilogramų sveriantį labradorą, kuriam įkando elnias. Per ketverius gyvenimo metus Pončą buvo užpuolę barsukai, kaimyno katinas ir štai dabar – elnias; o kiek dar sykių jį apšlapino skunkai ir teko šunį maudyti pomidorų padaže, kad nesmirdėtų. Aleksas išsliuogė iš lovos, kad nepajustų Pončas, ir drebėdamas apsirengė; šildymas įsijungdavo šeštą, bet jo kambaryje, pačiam gale koridoriaus, tebebuvo vėsu.

Per pusryčius Aleksas buvo surūgęs ir neįstengė pasidžiaugti, kad tėvas iškepė blynų. Džono Koldo nepavadintum geru virėju: jis temokėjo kepti blynus, bet ir tie jam išeidavo tamprūs kaip meksikietiški papločiai. Nenorėdami tėvo įžeisti, vaikai įsidėdavo kąsnį į burną, tačiau nutaikę progą išspjaudavo į kibirą. Veltui vaišino Pončą, pratino jį ėsti tuos blynus: ne tokio jau kvailo to šuns būta.

– Kada pasitaisys mama? – paklausė Nikolė, stengdamasi šakute pasmeigti tamprųjį blyną.

– Nutilk, kvaiša! – atkirto Aleksas: jam jau įgriso vis tas pats jaunesniosios sesutės klausimas bent keletą kartų per savaitę.

– Mama greitai mirs, – paaiškino Andrėja.

– Meluoji! Nemirs! – suspigo Nikolė.

– Snarglės jūs, nesuprantat, ką šnekat! – sušuko Aleksas.

– Nagi, vaikai, nusiraminkit. Pasveiks mama... – netvirtai tarė Džonas Koldas.

Aleksas įniršo ant tėčio, seserų, Pončo, ant viso gyvenimo ir net ant motinos – kam ji susirgo. Jis ryžtingai žengė iš virtuvės (bala jų nematė, tų pusryčių!), bet koridoriuje užkliuvo už šuns ir parpuolė kniūbsčias.

– Traukis iš kelio, nevėkšla! – aprėkė jį Aleksas, o Pončas nesitverdamas džiaugsmu lyžtelėjo jam veidą ir apseilėjo akinius.

Taip, iš tiesų tai buvo viena iš tų nelemtų dienų. Štai tėvas ką tik apsižiūrėjo, kad prakiuręs vienas jo furgonėlio ratas, ir teko

padėti jį pakeisti; nors ir sugaišę vos kelias minutes, visi trys vaikai pavėlavo į mokyklą. Per tą skubą Aleksas pamiršo matematikos namų darbą ir tuo užrūstino mokytoją. Vaikinas jį laikė pasipūtusiu žmogeliūkščiu, pasišovusiu sugriauti jam gyvenimą. Maža to: Aleksas paliko namie fleitą, o šį vakarą bus mokyklos orkestro repeticija; neateiti jam negalima, juk jis – solistas!

Dėl tos fleitos Aleksui teko per pietų pertrauką grįžti namo. Audra buvo praslinkusi, bet jūra vis dar šėlo ir neleido vaikinui eiti tiesiai paplūdimiu, nes bangos ritosi per krantinės parapetą užliedamos gatvę. Aleksas turėjo pasukti aplinkui ir bėgti tekinas, kad spėtų grįžti per keturiasdešimt minučių.

Pastarosiomis savaitėmis, kai tik motina susirgo, ateidinėjo moteris namų tvarkyti, bet šiandien pranešė dėl audros neateisianti. Beje, ne kažkiek naudos buvo iš jos lankymosi – butas taip ir likdavo prišnerkštas. Netgi iš lauko namai rodėsi apleisti ir sakytum liūdni. Apleisties dvasia buvo juntama nuo pat sodo ir tvyrojo kambariuose iki paskutinio užkaborio.

Aleksas jautė, kad šeima skyla. Jo sesuo Andrėja, kuri visada kiek skyrėsi nuo kitų mergaičių, dabar vaikščiojo persimainiusi ir valandų valandas klajodavo savo fantazijų pasaulyje, kuriame gyvena raganos, tykančios veidrodžiuose, ir ateiviai iš kitų planetų, plaukiojantys sriuboje. Jau jos amžius, pasak brolio, ne tas – sulaukusi dvylikos turi domėtis berniukais arba kaip persidurti ausis. Savo ruožtu Nikolė, šeimos jaunėlė, pasinešė į zoologiją – gal ieškojo, kas atstotų taip trūkstamą mamos dėmesį. Mergaitė šerdavo barsukus ir skunkus, kurie trainiodavosi panamėj, prisijaukino šešis kačiukus pamestinukus ir laikė juos paslėpusi garaže, išgelbėjo gyvybę paukšteliui sulaužytu sparnu

ir dėžėje saugojo metro ilgio gyvatę. Motina, ją pamačiusi, čia pat numirtų iš išgąsčio, tik vargu ar galėjo taip atsitikti, nes Liza Kold, kai nebūdavo ligoninėje, leisdavo dienas lovoje.

Išskyrus tėčio blynus ir sumuštinius su tunu ir majonezu, kuriais visus vaišino Andrėja, jau ištisus mėnesius niekas šeimoje jokio valgio negamino. Šaldytuve buvo tik apelsinų sulčių, pieno ir vanilinių ledų; vakarop tėvas telefonu užsakydavo picą arba ko nors iš kinų restorano. Iš pradžių tai būdavo kone šventė, nes kiekvienas valgydavo kada užsimanęs – daugiausia saldumynus; niekam nebe-rūpėjo sveika normalių laikų mityba. Per šiuos mėnesius Aleksas įsitikino, kiek daug šeimai reiškia motina ir kaip dabar visiems jos stinga. Kaip visi pasigenda jos lengvo šypsnio ir švelnumo, net ir griežto žodžio. Ji buvo ir griežtesnė už tėvą, ir buklesnė: jos, būdavo, niekaip neapgausi, lyg ji turėtų trečią akį, įžvelgiančią tai, kas nematoma. Jau nesigirdėjo jos balso, niūniuojančio itališkai, neskambėjo muzika, nekvepėjo gėlės, nosies nekuteno ką tik iškepti sausainiai, žvilgsnio neglostė jos paveikslai. Anksčiau mama spėdavo ir padirbėti savo ateljė, ir pavyzdingai sutvarkyti namus, ir dar palepinti vaikus gardžiais kepiniais; dabar ji vargais negalais atsikeldavo valandėlei ir apeidavo kambarius sutrikusi, lyg nebeatpažintų aplinkos, susibaigusi, įkritusiomis akimis ir pajuodusiais paakiais. Jos drobės, kuriose kitados šėlte šėlo spalvos, dabar tūnojo pamirštos stalčiuose, o dažai džiūvo tūtelėse. Liza Kold tarytum susitraukė, iš jos beliko tylus šešėlis.

Aleksas nebeturėjo ko paprašyti, kad pakasytų nugarą arba padrąsintų rytais, kai užplūsta juodos mintys. Tėtis nebuvo linkęs į sentimentus. Juodu dviese kopdavo į kalnus, bet šnekėdavosi mažai; kita vertus, Džonas Koldas pasikeitė, kaip ir visi namiškiai. Nebeliko giedros jo šypsenos, vis dažniau jis tūždavo ne tik ant vaikų, bet ir ant žmonos. Nei iš šio, nei iš to, būdavo, aprėks Lizą, kad per mažai valgo ar kad vaistų neišgeria, o paskui sielvartauja

ir meldžia atleisti už nesusivaldymą. Nuo tokių scenų Aleksas visas drebėdavo: be galo sunku buvo matyti motiną tokią bejėgę, o tėvo akis – paplūdusias ašaromis.

Tą vidurdienį parėjęs namo jis nustebo, kad tėvo furgonėlis čia: tokiu metu tėtis visada dirba klinikoje. Vaikinas įėjo pro virtuvės duris, kaip paprastai neužrakintas, ketindamas ko nors užvalgyti, pasiimti fleitą ir lėkti atgal į mokyklą. Apsižvalgęs išvydo tik sužiedėjusius vakarykštės picos likučius. Ką gi, liksiu alkanas, pamanė jis ir siekė šaldytuvo – bent pieno atsigersiąs. Ir ūmai išgirdo raudant. Iš pradžių jam dingtelėjo, kad Nikolės kačiukai garaže kniaukia, bet tuoj suvokė, jog triukšmas sklinda iš tėvų kambario. Nenorėdamas vogčiom klausytis, Aleksas nevalingai žengė artyn ir stumtelėjo vos privertas duris. Ir sustingo priblokštas to, ką išvydo.

Kambario vidury ant taburetės sėdėjo motina – basa, su naktiniais marškiniais, rankomis susiėmusi veidą – ir verkė. Tėvas, stovėdamas už jos, rankoj laikė senovišką senelio skustuvą. Ilgos juodų plaukų sruogos draikėsi ant grindų ir ant gležnų mamos pečių, o plikas jos kiaušas blizgėjo tarsi marmurinis blyškioje šviesoje, kuri skverbėsi pro langą.

Valandėlę berniukas stovėjo kaip stabo ištiktas, nesuprasdamas, kas čia darosi, ką reiškia tie plaukai ant žemės, nuskusta galva ir spindintys plieniniai ašmenys tėvo rankoje vos per kelis milimetrus nuo palinkusio motinos kaklo. O kai atsipeikėjo, klaikiai šaukdamas pašoko iš vietos ir nebesižinojo ką darąs. Puolė tėvą kaip beprotis, stūmė iš visų jėgų ir parbloškė ant žemės. Skustuvas nuskriejo lanku ir vos palietęs Alekso kaktą smigo į grindis. Motina šaukė jį ir tąsydama už drabužių stengėsi atplėšti nuo tėvo, bet vaikinas aklai daužėsi ir nė nematė, kam tenka jo smūgiai.

– Viskas gerai, sūneli, nusiramink, nieko neatsitiko, – maldavo Liza Kold ir bandė kiek pajėgdama sulaikyti Aleksą, o tėvas vis dangstėsi galvą rankomis.

Pagaliau mamos balsas pasiekė vaikino sąmonę ir jo įniršis kaipmat išgaravo užleisdamas vietą sumišimui ir siaubui dėl to, ką padarė. Aleksas atsitiesė ir svirduliuodamas ėmė trauktis atatupstas, paskui pasileido tekinas ir užsidarė savo kambary. Užrėmė duris rašomuoju stalu ir užsikimšo ausis, kad negirdėtų, kaip jį šaukia tėvai. Kurį laiką stovėjo atsišliejęs sienos, užsimerkęs, bandydamas suvaldyti jausmų audrą, sukrėtusią jį ligi sielos gelmių. O paskui ėmė niokoti iš eilės visa, ką tik rado kambaryje. Nuplėšė nuo sienų plakatus ir sudraskė juos vieną po kito; pastvėrė beisbolo lazdą ir puolė daužyti paveikslus bei vaizdo aparatūrą; sunio-kojo senovinių automobilių ir Pirmojo pasaulinio karo lėktuvų kolekciją; išdraskė knygų lapus; karišku peiliu suraižė čiužinį ir pagalves; į skutus sukarpė drabužius ir antklodes, o galiausiai ir lempą sutrypė į šukes. Naikino viską neskubėdamas, nuosekliai, tylomis, lyg vykdytų svarbią užduotį, ir liovėsi tik tada, kai nebe-liko nei jėgų, nei ko daužyti. Grindys buvo nusėtos plunksnomis ir čiužinio kamšalu, stiklo šukėmis, popieriais, audinių skiautėmis ir žaislų nuolaužomis. Emocijų ir pastangų išsekintas, Aleksas susigūžė kaip sraigė tarp viso to šlamšto, įsikniaubė į kelius ir verkė, kol užmigo.

Tik po kelių valandų Aleksandras Koldas pabudo nuo seserų balsų klegesio ir ne išsyk prisiminė, kas buvo atsitikę. Panoro užsidegti šviesą, bet juk lempa sudaužyta. Apgraibom žengė durų link, tačiau suklupo ir nusikeikė pajutęs, kad ranką perrėžė stiklo šukė. Visai buvo pamiršęs, jog pats užbarikadavo duris rašomuoju stalu, ir dabar gavo įsirėžęs jį stumti, kad jas atidarytų. Šviesa iš koridoriaus apšvietė mūšio lauką, kuriuo buvo virtęs jo kambarys, ir apstulbusius sesučių veidus prie slenksčio.

– Remontuoji savo kambarį, Aleksai? – nusišaipė Andrėja, o Nikolė užsidengė veidą, kad nesusijuoktų.

Aleksas užtrenkė duris joms panosėj ir atsisėdo ant grindų pamąstyti, pirštais užspaudęs rankos žaizdą. Mintis mirti nukraujavus pasirodė jam patraukli – bent jau nebereiktų pažvelgti tėvams į akis šitiek prisidirbus; bet tuoj pat ir apsigalvojo. Reikia išplauti žaizdą, kol neįsimetė infekcija. Jau ir skaudėti pradėjo – matyt, žaizda gili; dar stabligė įsimes... Vaikinas išėjo netvirtu žingsniu, apgraibomis, nes nelabai matė: per tą sąmyšį pasimetė akiniai, o ir akys dar pilnos ašarų. Nuėjo į virtuvę, kur jau buvo visi kiti, tarp jų ir motina, apsirišusi galvą medvilnine skarele kaip kokia bėglė.

– Atsiprašau... – sumurmėjo Aleksas, nudelbęs akis.

Liza vos nešūktelėjo pamačiusi kruvinus sūnaus marškinėlius, bet vyrui davus ženklą išsivedė už rankučių abi dukreles netarusi nė žodžio. Džonas Koldas priėjo prie Alekso žaizdos apžiūrėti.

– Nežinau, kas man pasidarė, tėti, – suvebleno berniukas, nedrįsdamas pakelti akių.

– Baisu ir man, sūnau.

– Ar mama mirs? – paklausė Aleksas vos girdimu balsu.

– Nežinau, Aleksandrai. Kišk ranką po šaltu vandeniu, – liepė tėvas.

Džonas Koldas nuplovė kraują, apžiūrėjo įpjovimą ir nutarė suleisti anestetiko, nes reikia išimti stiklus ir susiūti žaizdą. Nors šiaip jau Aleksui vos pamačius kraują tapdavo šleikštu, šįsyk jis ištvėrė procedūrą nė nekrustelėjęs ir tik džiaugėsi, kad šeimoje yra gydytojas. Tėvas dezinfekavo žaizdą tepalu ir sutvarstė ranką.

– Mamai vis tiek plaukai būtų nuslinkę, ar ne? – paklausė berniukas.

– Taip, nuo chemoterapijos. Jau geriau vienąsyk nukirpti nei žiūrėti, kaip krinta kuokštais. Menkniekis, sūnau, plaukai ataugs. Prisėsk, reikia pasišnekėti.

– Nepyk, tėti... Aš dirbsiu ir atlyginsiu už visa, ką sugadinau.

– Nieko baisaus – turbūt tau reikėjo išlieti širdgėlą. Nebekalbėkim apie tai: yra svarbesnių dalykų, kuriuos turiu tau pasakyti. Reikės nuvežti Lizą į Teksasą, į ligoninę, kur jos laukia ilgas ir sudėtingas gydymas. Tai vienintelė vieta, kur galima tai padaryti.

– Ir mama nuo to gydymo pasveiks? – rūpinosi vaikinas.

– Tikiuosi, Aleksandrai. Žinoma, važiuosiu su ja. O namus reikės kuriam laikui uždaryti.

– Kur tada bus mano sesutės, kur aš?

– Andrėja ir Nikolė pagyvens su močiute Karla. O tu važiuosi pas mano mamą, – paaiškino tėvas.

– Pas Ketę? Nenoriu pas ją važiuoti, tėte! Kodėl negalėčiau būti su sesutėmis? Močiutė Karla bent jau moka virti...

– Trys vaikai – per sunki našta mano uošvei.

– Tėti, man jau penkiolika metų – daugiau nei pakankamai, kad bent atsiklaustum. Nedera siųsti manęs pas Ketę kaip kokio ryšulio. Visada tas pats: tu nusprendi, o man belieka sutikti. Aš jau nebe vaikas! – karščiavosi Aleksas.

– Bet kartais elgiesi vaikiškai, – atkirto Džonas Koldas, rodydamas sužeistą ranką.

– Aš juk netyčia, kiekvienam gali taip atsitikti. Pas Karlą elgsiuos gerai, prižadu.

– Žinau, kad tavo norai geri, bet kartais pameti galvą.

– Juk sakiau, kad atlyginsiu nuostolius! – sušuko Aleksandras ir tvojo kumščiu per stalą.

– Matai, kaip nesusivaldai. Bet, šiaip ar taip, tai neturi nieko bendro su tuo, ką tu padarei savo kambariui. Viskas buvo iš anksto sutarta su mano uošve ir mano motina. Jūs visi trys keliausit pas močiutes – nėra kitos išeities. Tu jau po poros dienų skrisi į Niujorką, – tarė tėvas.

– Vienas?

– Vienas. Ko gero, nuo šiol daug ką turėsi daryti vienas. Pasiimk pasą, nes atrodo, kad tau teks leistis į nuotykingą kelionę su mano motina.

– Kur?

– Prie Amazonės.

– Prie Amazonės! – apstulbo Aleksas. – Esu matęs dokumentinį filmą apie Amazoniją: ten pilna uodų, kaimanų ir banditų. Galima užsikrėsti visokiausiom ligom – net raupsais!

– Manau, kad mano motina žino, ką daro, ir nesiveš tavęs ten, kur grėstų pavojus tavo gyvybei, Aleksandrai.

– Ketė gali įstumti mane į upę, kur pilna piranijų, tėti. Su tokia močiute kaip mano nereikia nė priešų, – suniurnėjo vaikinas.

– Gal ir taip, bet nieko nepadarysi – teks važiuoti, sūnau.

– O mokykla? Juk jau greit egzaminai. Be to, negaliu palikti orkestro nė kelioms dienoms...

– Turėsi išmokti lankstumo, Aleksandrai. Mūsų šeimą ištiko krizė. Žinai, kokiais hieroglifais kiniškai rašomas žodis „krizė“? Pavojus + proga. Galbūt pavojus, kurį sukėlė Lizos liga, suteikia tau ypatingą progą. Eik, susidėk daiktus.

– Ką susidėti? Kiek čia tų mano daiktų, – iškošė Aleksas, vis dar širsdamas ant tėvo.

– Vadinasi, mažai turėsi neštis. Dabar eik ir pabučiuok mamą: ji labai sukrėsta to, kas įvyko. Lizai daug sunkiau nei bet kuriam iš mūsų, Aleksandrai. Privalom būti tokie pat stiprūs kaip ji, – liūdnai tarė Džonas Koldas.

Dar prieš porą mėnesių Aleksas buvo laimingas. Niekada per daug nesidomėjo, kas ten anapus saugios jo būties ribų; tikėjo, kad jei tik nekrės kvailysčių, viskas bus gerai. Jo ateities planai buvo paprasti: ketino tapti garsiu muzikantu, kaip jo senelis Džozefas, vesti Sesiliją Berns, jei tik ji sutiks, susilaukti dviejų sūnų ir gyventi arti kalnų. Gyvenimu nesiskundė, nes mokėsi gerai ir buvo neblogas sportininkas, nors ir ne čempionas, turėjo

draugų ir nelįsdavo kur nereikia. Laikė save ganėtinai normaliu žmogum, bent jau palyginti su išgamomis, kurių nestinga šiame pasaulyje, kaip kad tie vaikiščiai, kurie ginkluoti automatais įsibrovė į koledžą Kolorade ir ėmė žudyti savo draugus. Nereikia nė toli ieškoti: jo paties mokykloje yra ne vienas atgrasus tipas. Ne, jis ne toks. Iš tiesų tetroško vienintelio dalyko – kad vėl galėtų gyventi kaip prieš kelis mėnesius, kai motina dar nesirgo. Ir visai nenorėjo vykti prie Amazonės su Kete Kold. Ta močiutė jį šiek tiek baugino.

Po dviejų dienų Aleksas atsisveikino su vieta, kur prabėgo penkiolika jo gyvenimo metų. Niekada nepamirš vaizdo, kaip mama stovi tarpdury kepuraite prisidengusi nuskustą galvą, šypsosi ir atsisveikindama moja ranka, o jos skruostais rieda ašaros. Tokia mažytė, trapi – ir vis tiek graži. Vaikinas lipo į lėktuvą mąstydamas apie ją ir kaip būtų šiurpu ją prarasti. Ne! Šalin tokias mintis, viskas bus gerai, pasveiks mama, nesiliovė murmėjęs Aleksandras per visą ilgą kelionę.

ANTRAS SKYRIUS

Keistuolė močiutė

Ir štai Aleksandras Koldas jau Niujorko oro uoste, o aplinkui – minia: visi tokie susirūpinę, tik skuba, trypia, stumdosi vilkdami lagaminus ir ryšulius. Žmonės juda kaip automatai, daugelis, prisispaudę mobilųjį telefoną prie ausies, šneka į tuštumą tarsi pamišėliai. Vaikinas stovėjo vienas, su kuprine ant nugaros, sugniaužęs vieną banknotą saujoje, o dar tris, rūpestingai sulankstytus, paslėpęs batuose. Tėvas buvo jam pataręs elgtis apdairiai, nes tame didžiuliame mieste viskas ne taip kaip Kalifornijos pakrantės miestelyje, kur jie gyveno ir kur niekada nieko neįvykdavo. Koldų sūnus ir dukros užaugo žaisdami gatvėje su kitais vaikais, visus pažinojo ir užeidavo į kaimynų namus kaip į savus.

Berniukas skrido šešias valandas, kol perkirto žemyną nuo vieno krašto ligi kito, sėdėdamas šalia prakaituoto dručkio, kurio lašiniai netilpo krėsle ir vertė jaunąjį kaimyną susispausti. Žmogėnas tolydžio pūkšdamas lenkėsi, kišo ranką į maišą su užkandžiais ir imdavo žiaumoti kokį skanėstą trukdydamas Aleksui miegoti arba ramiai žiūrėti filmą. Visa tai vaikinui tiek įgriso, kad jis tik skaičiavo valandas, kada gi baigsis ta kankynė, bet pagaliau lėktuvas nutūpė ir buvo galima pramankštinti kojas. Su palengvėjimu nulipęs žemėn, jis ėmė žvilgsniu ieškoti močiutės, bet neišvydo jos tarpdury, kaip buvo tikėjęsis.

Praslinko dar valanda, o Ketės Kold vis nebuvo, ir Aleksas ne juokais susirūpino. Dusyk paprašęs iškviesti ją per garsiakalbį ir nesulaukęs atsakymo, turėjo iškeisti popierinį pinigą į monetas, kad galėtų paskambinti telefonu. Laimei, turėjo gerą atmintį: nedvejodamas prisiminė numerį, kaip ir adresą, nors niekada ten nebuvęs, vien iš atvirukų, kuriuos retkarčiais gaudavo iš močiutės. Tuščiai skambėjo jos telefonas, nors anūkas mintimis maldavo, kad kas nors pakeltų ragelį. Ką dabar man daryti? – murmėjo sutrikęs. Dingtelėjo mintis paskambinti toli pasilikusiam tėvui ir paprašyti patarimo, bet tam būtų suėjusios visos monetos. Antra vertus, nenorėjo pasielgti kaip koks pienburnis. Ir ką gi galėjo padaryti tėvas per tokį atstumą? Ne, nutarė jis, nereikia pamesti galvos vien todėl, kad močiutė šiek tiek vėluoja; gal pakliuvo į eismo spūstį, o gal suka ratus po oro uostą jo ieškodama ir vis prasilenkia.

Dar po pusvalandžio Aleksą apėmė toks įniršis ant Ketės Kold, kad jeigu ji dabar būtų išdygusi jam prieš akis, tikrai būtų ją įžeidęs. Prisiminė užgaulius jos pokštus, tokius kaip ta šokoladinių saldainių dėžutė, kurią buvo jam atsiuntusi gimtadienio proga. Vargu ar pavadintum normalia močiutę, kuri nepatingėjo iš kiekvieno saldainio švirkštu išsiurbti įdarą ir pakeisti jį aštriu pipirų padažu, paskui kiekvieną šokoladuką suvynioti į foliją ir dailiai sudėti atgal į dėžutę vien tam, kad pasišaipytų iš anūkų.

Ir dar prisiminė, kaip atvykusi pasisvečiuoti šiurpindavo juos baisiomis pasakomis, maža to, prieš sekdama jas būtinai užgesindavo šviesą. Dabar tos istorijos nebeatrodė tokios įspūdingos, bet vaikystėje mirtinai įbaugindavo berniuką. O sesutėms vis dar sapnuojasi košmarai su vampyrais ir zombiais, išlindusiais iš kapo, – tai piktoji močiutė prisišaukdavo jų į tamsą. Ir vis dėlto nepaneigtum, kad jiems patiko tie žiaurūs pasakojimai. Nepabosdavo klausytis ir apie tikrus, o gal ir išgalvotus pavojus, su kuriais jai teko susidurti keliaujant po pasaulį. Ypač įspūdingas

buvo nuotykis Malaizijoje, kur jos fotoaparatą prarijo aštuonių metrų ilgumo smauglys. „Gaila, kad kartu neprarijo ir tavęs, senele", – pasišaipė Aleksas, pirmąsyk išgirdęs tą istoriją, bet ji neįsižeidė. Ir ji, ne kas kitas, mažiau kaip per penkias minutes išmokė jį plaukti įstumdama į baseiną, kai jam tebuvo ketveri metai. Vaikelis išsikapstė vien iš nevilties, o juk galėjo ir paskęsti. Ne veltui Liza Kold jaudindavosi anytai atvykus paviešėti: tekdavo būti dvigubai akylesnei, kad vaikai liktų sveiki.

Išlaukęs oro uoste pusantros valandos, Aleksas nebeišmanė, ko griebtis. Įsivaizdavo, kaip apsidžiaugtų Ketė Kold, pamačiusi jį tokį sutrikusį, ir nutarė nesuteikti jai to malonumo: veiks, kaip dera vyrui. Susisiautė striukę, pasitaisė kuprinę ant pečių ir išėjo į gatvę. Kaip skyrėsi šalta ir bežadė nakties tamsa lauke nuo šviesos ir šurmulio prišildytoje oro uosto patalpoje – nors imk ir grįžk! Vaikinas nemanė, kad žiemą Niujorke taip nejauku. Dvokia benzinu, ant šaligatvio – purvinas sniegas, o ledinė pūga bado veidą lyg adatomis. Aleksas susizgribo, kad per jausmingą atsisveikinimą su namiškiais pamiršo pirštines ir kepuraitę – Kalifornijoj niekad jų neprireikdavo, tad jos taip ir gulėjo garaže, dėžėje kartu su kitais slidininko reikmenimis. Pajuto tvinkčiojant kairės rankos žaizdą, nors ligi tol ji jo nekamavo, ir pagalvojo, kad vos atsidūrus pas močiutę reikės ją pertvarstyti. Nenumanė, nei kaip toli iki jos namų, nei kiek kainuotų nuvažiuoti pas ją taksi. Reikėtų žemėlapio, bet kur dabar jį gausi? Sušalęs ausis, rankas susikišęs į kišenes atėjo ligi autobusų stotelės.

– Sveikas! Vienas vaikštinėji? – prisigretino prie jo kažkokia mergaitė.

Ant peties jai kabojo brezentinis rankinukas, kaktą iki pat antakių dengė skrybėlė, nagai buvo dažyti mėlynai, o į nosį įvertas sidabrinis žiedas. Aleksas spoksojo į ją žavėdamasis: ji buvo beveik tokia pat graži kaip jo slaptoji meilė Sesilija Berns, nors ir mūvėjo apiplyšusiomis kelnėmis, avėjo kareiviškais batais ir šiaip atrodė

ne itin valyva, veikiau alkana. Vienintelis jos viršutinis drabužėlis buvo trumpa oranžinė dirbtinės odos striukė, vos dengianti juosmenį. Rankos – be pirštinių. Atsakydamas Aleksas kažką neaiškiai sumurmėjo. Tėvas buvo jį perspėjęs nesileisti į kalbas su nepažįstamais, bet šita mergiotė neatrodė pavojinga: vos pora metų vyresnė, bemaž tokia pat laiba ir maža kaip jo motina. Iš tiesų greta jos Aleksas jautėsi esąs stipruolis.

– Kur taip keliauji? – neatlyžo nepažįstamoji.

– Pas savo močiutę. Ji gyvena Keturioliktosios gatvės ir Antrosios aveniu kampe. Ar žinai, kaip man tenai nuvažiuoti? – paklausė Aleksas.

– Aišku, juk man į tą pačią pusę. Galim važiuoti autobusu. Aš Morgana, – prisistatė pana.

– Niekada nesu girdėjęs tokio vardo, – prisipažino Aleksas.

– Aš pati jį pasirinkau. Kvaišė mano motina davė man tokį pat prasčiokišką vardą kaip ir ji pati. O tu kuo vardu? – paklausė leisdama dūmus pro nosį.

– Aleksandras Koldas. Mane vadina Aleksu, – atsakė jis pasipiktinęs, kad mergiotė taip nepagarbiai kalba apie savo šeimą.

Gal dešimtį minučių juodu lūkuriavo gatvėje trypdami sniegą šąlančiomis kojomis. Per tą laiką Morgana spėjo trumpai papasakoti apie save. Ji jau nebe pirmi metai nelankanti mokyklos – tegu mulkiai ją lanko – ir pabėgusi iš namų, nes negalėjusi pakęsti patėvio, kuris esąs šlykštus kuilys.

– Greitai priklausysiu roko grupei, tai mano svajonė, – pridūrė ji. – Man tik reikia elektrinės gitaros. O kas tame dėkle, kurį nešiojiesi prisirišęs prie kuprinės?

– Fleita.

– Elektrinė?

– Ne, su baterijomis, – burbtelėjo Aleksas.

Jau beveik suledėjus jo ausims, atėjo autobusas ir abu sulipo vidun. Vaikinas susimokėjo už bilietą ir pasiėmė grąžą, tuo tarpu Morgana rausėsi vienoje savo oranžinės striukės kišenėje, paskui kitoje.

– Mano piniginė! Tikriausiai pavogė... – lemeno ji.

– Ką darysi, vaikeli. Teks išlipti, – liepė vairuotojas.

– Argi aš kalta, kad mane apvogė! – sušuko ji verksmingu balsu, glumindama Aleksą, mat jis anaiptol netroško aplinkinių dėmesio.

– Aš irgi dėl to nekaltas. Kreipkis į policiją, – sausai atkirto vairuotojas.

Mergaitė atsisegė brezentinį rankinuką ir iškraustė ant autobuso grindų visa, kas jame buvo: drabužėlius, kosmetiką, keptas bulvytes, visokias dėžutes, ryšuliukus ir aukštakulnius batelius, tikriausiai svetimus, nes vargiai galėjai įsivaizduoti ją šitaip apsiavusią. Neskubėdama tikrino kiekvieną skudurėlį, vartė iš visų pusių, atidarinėjo kiekvieną dėžutę ir kiekvieną paketėlį, purtė apatinukus visų akivaizdoje. Aleksas suko akis į šalį vis labiau drovėdamasis. Tegul žmonės nemano, jog ta panelė važiuoja su juo.

– Negaliu laukti visą naktį, mergužėle. Lipk iš mašinos, – pakartojo vairuotojas, šįsyk jau griežtai. Morgana nekreipė dėmesio. Ji jau spėjo nusivilkti palaidinę ir dabar apžiūrinėjo jos pamušalą, nors kiti keleiviai vis garsiau piktinosi, kad autobusas vėluoja.

– Paskolink man bent kiek, – kreipėsi ji pagaliau į Aleksą.

Vaikinas pajuto, kad suledėjusios ausys atitirpsta ir ima rausti, kaip nesyk yra buvę lemiamomis akimirkomis. Sena jo bėda: ausys visada jį išduodavo, ypač likus akis į akį su Sesilija Berns, mergaite, kurią buvo įsimylėjęs nuo pat vaikų darželio, neturėdamas nė menkiausios vilties susilaukti atsako. Aleksas nutarė nesant jokio pagrindo tikėtis, kad Sesilija atkreips į jį dėmesį galėdama

rinktis iš šauniausių koledžo sportininkų. Jis juk niekuo nepasižymi, tik laipioja į kalnus ir griežia fleita, o kuri jau šio to verta mergaitė domėsis alpinizmu arba fleitomis! Vadinasi, jam lemta mylėti paslapčia, nebent įvyktų stebuklas.

– Paskolink bilietui, – pakartojo Morgana.

Kitomis aplinkybėmis Aleksui nebūtų buvę gaila tų kelių centų, bet šiuo metu jis negalėjo rodyti dosnumo. Kita vertus, svarstė jis, nė vienas vyras nepaliks moters tokioje padėtyje. Turimų pinigų, be tų, kur sugrūsti į batus, jam vos pakako padėti merginai. Jis nupirko dar vieną bilietą. Morgana pirštų galiukais pasiuntė jam pašaipų oro bučinį, parodė liežuvį vairuotojui, piktai dėbsančiam į ją, mikliai susirinko mantą, nusekė paskui Aleksą į paskutinį suolą ir įsitaisė šalia.

– Pagelbėjai man išnešti sveiką kailį. Kai tik galėsiu, atsiskaitysiu, – pažadėjo.

Aleksas nieko nesakė. Gerai žinojo: paskolinti pinigų žmogui, kurio nebematysi – vis tiek kaip išmesti juos į balą. Morgana kėlė jam prieštaringą įspūdį: jis ja ir žavėjosi, ir piktinosi. Ji buvo visai ne tokia kaip jo miestelio mergaitės, net pačios įžūliausios. Kad nereikėtų spoksoti į ją kaip kokiam išsižiojėliui, vaikinas kone visą kelią sėdėjo tylėdamas, įsmeigęs akis į tamsų langą, kuriame atsispindėjo ir Morgana, ir liesas jo paties veidas su apskritais akinių stiklais ir tamsiais kaip motinos plaukais. Kada jau ateis metas skustis? Aleksas brendo ne taip sparčiai kaip kai kurie jo draugai: vis dar buvo bebarzdis pienburnis, vienas mažiausių klasėje. Net ir Sesilija Berns jį praaugo. Vienintelis jo pranašumas – sveika oda, ne tokia kaip kitų jo koledžo paauglių, nes vos tik iškilus spuogui tėvas suleisdavo jam kortizono. Motina tikino, kad nesą ko rūpintis – vieni ištįstantys anksčiau, kiti vėliau; Koldų giminėj visi vyrai buvę aukštaūgiai. Bet Aleksas suprato, kad genetinis paveldas įnoringas: kas žino, ar nebus jis nusidavęs į mamytę. Liza Kold net ir tarp moterų išsiskyrė mažu ūgiu, – iš nugaros galėjai

palaikyti keturiolikmete mergyte, – o susirgusi išvis sunyko. Pagalvojus apie ją vaikinui suspaudė krūtinę ir užgniaužė kvapą, sakytum kas geležiniu kumščiu būtų suėmęs už pakarpos.

Morgana nusivilko oranžinę odinę striukę; po ja buvo tik trumpa juodų nėrinių palaidinukė iki bambos. Kaklą puošė odinis antkaklis su metaliniais spygliais, kaip kokio pikto šuns.

– Mirštu, kaip noriu dūmo, – tarė ji.

Aleksas parodė jai skelbimą, draudžiantį rūkyti. Mergina apsižvalgė. Niekas į juos nekreipė dėmesio; kelios vietos aplinkui buvo tuščios, kiti keleiviai skaitinėjo arba snaudė. Įsitikinusi, kad niekam juodu nerūpi, Morgana įkišo ranką po palaidinuke, išsitraukė suskretusį kapšelį ir niuktelėjusi bendrakeleiviui alkūne pamakalavo jam tuo kapšu po nosim.

– Žolė, – sumurmėjo.

Aleksandras Koldas papurtė galvą. Ne, jis anaiptol nelaikė savęs šventuoliu, buvo ne sykį bandęs ir marihuanos, ir svaigalų, kaip kone kiekvienas bendramokslis, bet nerado juose nieko patrauklaus, nebent kad tai buvo draudžiami dalykai. Jis nemėgo prarasti savikontrolės. Kopdamas į kalnus pajuto, kaip nuostabu valdyti kūną ir protą. Iš tokių iškylų su tėvu pareidavo išvargęs, kęsdamas skausmą ir peralkęs, bet laimingas, kupinas energijos, didžiuodamasis, kad vėl įveikė ir baimę, ir sunkumus. Jausdavosi galingas, bemaž neįveikiamas. Tėvas draugiškai patapšnodavo per petį už šaunumą, bet negirdavo, kad sūnus nepasikeltų į puikybę. Džonas Koldas neskubėjo žarstyti liaupsių, tekdavo gerokai pasistengti norint išgirsti iš jo gerą žodį, tad Aleksas to nė nelaukdavo – tenkinosi vyrišku pliaukštelėjimu per nugarą.

Sekdamas tėvu Aleksas mokėsi kuo geriau atlikti tai, kas privalu, ir niekuo nesigirti, bet pats sau didžiavosi turįs tris dorybes: ryžtą kopti į kalnus, talentą groti fleita ir minčių aiškumą. Sunkiau buvo išpažinti savo ydas, nors vaikinas ir suvokė turįs ne mažiau kaip dvi, kurių reikėtų nusikratyti, bent jau tas, į kurias ne kartą

buvo atkreipusi dėmesį mama: tai skepticizmas, verčiantis jį vos ne viskuo abejoti, ir ūmus būdas, dėl kurio jis, būdavo, užsiplieskia visai netikėtai. Tai jau šis tas naujo, nes vos prieš keletą mėnesių Aleksas buvo patiklus ir nuolat gerai nusiteikęs. Motina tvirtino, jog tai paauglio amžiaus ypatybės, kurios praeis, bet jis pats nebuvo tuo įsitikinęs. Šiaip ar taip, Morganos pasiūlymas jo nesuviliojo. Pabandęs narkotikų jis nesijausdavo pakilęs į padebesius, kaip gyrėsi kai kurie bičiuliai, tik galva būdavo tarsi pilna dūmų, o kojos lyg skudurinės. Mat užvis mieliausia jam buvo kaboti ore ant virvės šimto metrų aukštyje, tikrai žinant, koks kitas žingsnis jo laukia. Ne, narkotikai – ne jam. Ir cigaretės – taip pat: juk kopti į kalnus ir griežti fleita reikia sveikų plaučių. Aleksas nusišypsojo prisiminęs, kaip močiutė Ketė su šaknimis rovė jo potraukį užsirūkyti. Tada jam buvo vienuolika metų, ir nors tėvas sakė pamokslus apie plaučių vėžį ir kitus nikotino padarinius, vogčiomis parūkydavo su draugužiais už mokyklos sienų. Prieš Kalėdas pas juos atvyko Ketė Kold ir savo šuniška nosim iš karto užuodė tabaką, nors berniukas ir gumą kramtė, ir odekolonu purškėsi, kad nebūtų demaskuotas.

– Toks jaunas, o jau rūkai, Aleksandrai? – paklausė jį linksmai. Šis ketino paneigti, bet nespėjo. – Eime pasivažinėti, – tarė močiutė.

Vaikinas įlipo į automobilį, užsisegė gerai priglundantį saugos diržą ir sumurmėjo užkeikimą nuo nelaimės, mat jo senelė vairuodama būdavo pavojinga aplinkiniams. Pareiškusi, kad Niujorke kitaip neįmanoma, ji lėkė tarsi kieno persekiojama. Vos ne kūlverščiais stabdydama privažiavo prie stambaus prekybos centro ir ten nusipirko keturis didelius juodo tabako cigarus, paskui nusivežė anūką į ramią gatvelę, sustojo atokiai nuo smalsių akių ir uždegė abiem po cigarą. Užsidarę duris ir langus, močiutė su vaikaičiu rūkė tol, kol pro dūmus nelabai beįžiūrėjo, kas už lango. Aleksas jautė, kaip sukasi galva, o skrandis vaikšto

aukštyn ir žemyn. Pagaliau nebeištvėręs atsidarė dureles ir kaip maišas išdribo į gatvę – taip buvo bloga. Močiutė šypsodamasi palaukė, kol jis baigs vemti, nebandydama pagelbėti ar paguosti, kaip būtų pasielgusi tikra motina, paskui pridegė antrą cigarą ir padavė berniukui.

– Nagi, Aleksandrai, įrodyk, kad esi tikras vyras, ir surūkyk dar vieną, – smagiai ragino senoji.

Po to nuotykio vaikinukas dvi dienas nesikėlė iš lovos pažaliavęs kaip krokodilas; manė, kad nebeištvers pykinimo ir galvos skausmo. Tėvas spėjo, kad sūnų susargdino virusas, o motina iš karto įtarė anytą, bet neišdrįso jos į akis apkaltinti apnuodijus anūką. Nuo to karto Aleksą pykindavo vien nuo minties užplėšti dūmą, ką buvo taip pamėgę jo draugai.

– Labai gera žolė, – neatlyžo Morgana rodydama, ką turi kapšelyje. – O gal tau geriau šitos? – pridūrė išbėrusi ant delno dvi baltas tabletes.

Aleksas nieko neatsakęs vėl įsmeigė žvilgsnį į autobuso langą. Iš patirties žinojo, kad verčiau patylėti arba pakeisti temą. Kad ir ką atsakytų, skambėtų kvailai ir mergiotė pamanytų, kad jis arba visiškas pienburnis, arba koks sektantas. Morgana tik gūžtelėjo pečiais ir paslėpė savo lobius iki geresnės progos. Ogi jau čia pat ir autobusų stotis, pats miesto centras. Laikas išlipti.

Tokiu vėlyvu laiku gatvėse vis dar netrūko mašinų ir žmonių; nors įstaigos ir parduotuvės nebedirbo, barai, teatrai, kavinės ir restoranai buvo atidaryti. Aleksas yrėsi per minią neskirdamas veidų; matė tik susikūprinusias figūras tamsiais apsiaustais, dūlinančias savo keliu. Kažkokios pamėklės kėpsojo ant šaligatvio šalia grotelių, pro kurias veržėsi garo tumulai. Vaikinas suprato,

jog tai benamiai, kurie miega susigūžę prie pastatų šildymo kanalų angų – vienintelio šilumos šaltinio žiemos naktį.

Šaižių neono reklamų ir automobilių žibintų apšviestos šlapios ir purvinos gatvės rodėsi nerealios. Ties sankryžomis juodavo krūvos maišų; kai kurie buvo praplyšę, iš jų byrėjo šiukšlės. Skarmaluota elgeta pagaliu kapstėsi tuose maišuose, be paliovos kažką murmėdama tik jai pačiai suprantama šnekta. Aleksas ko tik neužlipo ant žiurkės su kruvinai apgraužta uodega: bjaurybė gulėjo vidury šaligatvio ir nė nemanė trauktis į šalį. Ore skardėjo automobilių signalai ir policijos mašinų sirenos, kartkartėmis šiurpiai kaukdama pralėkdavo greitoji pagalba. Nerangus jaunas išstypėlis šaukė, kad jau čia pat pasaulio pabaiga, ir eidamas pro šalį kyštelėjo Aleksui į ranką suglamžytą popiergalį, kuriame buvo atvaizduota pusnuogė storalūpė blondinė, siūlanti masažą. Vaikinas su riedučiais, užsikimšęs ausis ausinukais, pargriovė Aleksą ir stumtelėjo į sieną. „Žiūrėk, kur eini, žioply!" – dar užsipuolė jį akiplėša.

Aleksandras pajuto, kad žaizda vėl ima tvinkčioti. Jam pasivaideno, kad atsidūrė fantastinio filmo košmare, šiurpiame betono, plieno ir stiklo didmiestyje, kuriame jį persekioja purvas ir vienatvė. Vaikiną užplūdo ilgesys prisiminus pajūrio kampelį, kuriame prabėgo jo gyvenimas. Tasai ramus ir nuobodus miestukas, iš kurio taip dažnai geisdavo ištrūkti, dabar jam rodėsi nuostabus. Morgana nutraukė liūdnas jo mintis.

– Išalkau kaip ciuckis. Ar negalėtume ko nors užvalgyti? – pasiūlė.

– Kad jau vėlu, turiu skubėti pas močiutę, – teisinosi Aleksas.

– Nesirūpink, žmogau, nuvesiu tave pas tą tavo močiutę. Jau nebetoli, bet mums tikrai praverstų įsimesti ko nors į skrandį, – neatlyžo mergina.

Vaikinas dar tik žiojosi paprieštarauti, o Morgana jau tempė jį už rankos į triukšmingą užeigą, kurioje trenkė alumi, priplė-

kusia kava ir kepsniu. Anapus ilgo plastiku dengto prekystalio pora azijietiško gymio patarnautojų dėliojo maistą į riebaluotas lėkštes. Morgana įsitaisė ant taburetės priešais prekystalį ir įniko studijuoti valgiaraštį, kreida surašytą juodoje lentoje ant sienos. Aleksas suprato, kad jam teks mokėti už valgį, ir pasuko į tualetą išsiimti pinigų, paslėptų batuose.

Tualeto sienos buvo prirašinėtos ir pripieštos nešvankybių, ant grindų mėtėsi suglamžyti popiergaliai ir telkšojo balos, nes iš surūdijusių vamzdžių lašėjo vanduo. Vaikinas įėjo į kabiną, užsklendė duris, pasidėjo kuprinę ant grindų ir šlykštėdamasis atsisėdo ant unitazo nusiauti batų – nelengva užduotis turinčiam sužeistą ranką ir dar tokioje ankštoje patalpoje. Galvoje kirbėjo mintys apie bakterijas ir daugybę ligų, kuriomis galima užsikrėsti viešojoje pirtyje, kaip kad jam buvo sakęs tėvas.

Aleksas suskaičiavo pinigus ir atsiduso. Iš jo kapitalo mažai tebuvo likę – reikia taupyti. Jis pats nevalgys, o Morgana gal pasitenkins kokiu pigiu patiekalu: ji lyg ir ne iš tų, kurios daug valgo. Kol nepasijus saugus Ketės Kold bute, tie trys keturlinki banknotai – visa, ką jis turi šiame pasaulyje; jie – tai skirtumas tarp išsigelbėjimo ir merdėjimo nuo bado ir šalčio gatvėje, kaip merdi tie bedaliai, kuriuos ką tik regėjo. Jei žinomu adresu neatrastų močiutės, visada galėtų grįžti į oro uostą ir pernakvojęs kokiame kamputyje rytojaus dieną skristi namo – jis juk turi atgalinį bilietą. Aleksas vėl apsiavė, įsikišo pinigus į kuprinės kišenaitę ir išėjo iš kabinos. Prausykloje – nė gyvos dvasios. Atėjęs iki praustuvo pasidėjo kuprinę ant grindų, pasitaisė kairės rankos tvarstį, rūpestingai numazgojo su muilu dešinę ranką, negailėdamas vandens nuprausė veidą, kad neliktų nuovargio žymių, ir sausai nusišluostė popierium. Pasilenkė pakelti kuprinės ir persigando pamatęs, kad jos nebėra.

Vaikinas kaip kulka išlėkė iš prausyklos; širdis plakė it pašėlusi. Jį apvogė mažiau kaip per minutę, vagis negalėjo toli nubėgti,

mąstė Aleksas, ir jei pasiskubinsiu, gal jį pagausiu dar nespėjusį dingti gatvės minioje. Užeigoje viskas buvo kaip pirma – tie patys prakaituoti patarnautojai už prekystalio, tie patys abejingi klientai, tie patys riebūs valgiai, tas pats lėkščių tarškesys ir ta pati roko muzika visu garsumu. Niekam nė motais jo blaškymasis, niekas neatsigręžė pažiūrėti, kas čia taip šaukia esąs apvogtas. Vienintelis skirtumas – Morgana nebesėdėjo priešais prekystalį, kur buvo ją palikęs. Dingo be pėdsako.

Aleksas tučtuojau sumetė, kas jį nepastebimai sekė, kas lūkuriavo anapus prausyklos durų ir tik laukė progos, kas akimirksniu pasičiupo jo kuprinę. Jis pliaukštelėjo delnu į kaktą. Kaip galėjo būti toks naivus! Morgana jį apmovė kaip kokį mažvaikį, atėmė iš jo viską, išskyrus drabužius, kuriais vilki. Jis prarado pinigus, atgalinį lėktuvo bilietą ir net brangiąją fleitą. Vienintelis daiktas, kuris jam liko – pasas, nes jį atsitiktinai buvo įsidėjęs į striukės kišenę. Tik milžiniškomis pastangomis Aleksas neapsižliumbė kaip kūdikis.

TREČIAS SKYRIUS

Grasusis girios žmogus

„Moki žodį – žinai kelią", – skelbė viena iš Ketės Kold sentencijų. Jos darbas vertė keliauti į nuošaliausias vietas, tad jai daug sykių teko praktiškai įsitikinti, kokie teisingi tie žodžiai. Aleksas buvo gan drovus, jam stigo ryžto užkalbinti nepažįstamą žmogų norint ką nors sužinoti, bet šįsyk nebuvo kitos išeities. Vargais negalais apsiraminęs ir atgavęs žadą, jis kreipėsi į vyriškį, kuris žiaumojo mėsainį, ir pasiteiravo, kaip nueiti ligi Keturioliktosios gatvės ir Antrosios aveniu kampo. Žmogėnas tik gūžtelėjo pečiais ir nieko neatsakė. Vaikinas įsižeidęs išraudo. Valandėlę padvejojęs, galiausiai užšnekino vieną iš patarnautojų, stovinčių už prekystalio. Šis mostelėjo į kažkurią pusę peiliu ir bandydamas perrėkti restorano triukšmą ėmė aiškinti, kur link reikia eiti, bet žodžius tarė taip neaiškiai, kad Aleksas nieko nesuprato. Nutarė vadovautis logika: nustatys, kurioje pusėje yra Antroji aveniu, ir paprasčiausiai skaičiuos gatves. Bet paaiškėjo, kad ne taip jau paprasta: mat jis besąs ties Keturiasdešimt antrosios gatvės ir Aštuntosios aveniu sankryža, tai va kiek reikės kulniuoti per tą poliarinį speigą! Visa laimė, kad buvo pratęs laipioti į kalnus: jei jau ištverdavo šešetą valandų kabarodamasis uolomis tartum musė, per lygumą vis nueis kelis kvartalus. Truktelėjo striukės užtrauktuką, įtraukė galvą į pečius, susikišo rankas į kišenes ir leidosi į kelią.

Jau po vidurnakčio, sningant, berniukas pasiekė gatvę, kurioje gyvena močiutė. Ši miesto dalis rodėsi nutriušusi, purvina ir bjauri; niekur nebuvo nė vieno medžio ir jau kuris laikas nesimatė nė gyvos dvasios. Aleksas pamanė, kad tik toks bedalis kaip jis gali šią valandą vaikščioti nesaugiomis Niujorko gatvėmis ir jo tik todėl dar niekas neužpuolė, kad nė vienas plėšikas nedrįsta iškišti nosies į lauką per tokį šaltį. Ieškomasis namas pasirodė besąs grotuotas pilkas bokštas, apsuptas kitų tokių pat bokštų. Vaikinas paskambino į duris, ir tučtuojau kimiu, šiurkščiu balsu atsiliepė Ketė Kold: kas čia, girdi, drįsta ją trukdyti taip vėlai naktį! Aleksas tikėjosi, kad močiutė jo lauks, nors, žinoma, nieku gyvu nebūtų prisipažinusi. Mirtinai sustiręs vaikis labiau nei kada nors troško pulti kam nors į glėbį, bet kai pagaliau dvyliktam aukšte atsidarė lifto durys ir jis atsidūrė akis į akį su močiute, nusprendė nepasirodyti jai sugniužęs.

– Labas, močiute, – pasisveikino jis kuo skardesniu balsu, kad ir kaip kaleno dantys.

– Sakiau, kad nevadintum manęs močiute! – subarė ji anūką.

– Labas, Kete.

– Vėlokai atsiradai, Aleksandrai.

– Argi nesitarėm, kad pasitiksi mane oro uoste? – atkirto vaikinas, vos sulaikydamas ašaras.

– Dėl nieko mes nesitarėm. Jei neįstengi atkakti iš oro uosto iki mano namų, juo labiau neįstengsi keliauti su manim į džiungles, – tarė Ketė Kold. – Nusivilk striukę ir nusiauk. Tuoj duosiu tau puodelį šokolado ir paruošiu karštą vonią, kad negautum plaučių uždegimo. Į kelionę turi leistis sveikas. Manau, supranti, kad ateity tavęs nelepinsiu?

– Niekada ir nelaukiau, kad mane lepintum, – atšovė Aleksas.

– Kas atsitiko rankai? – paklausė Ketė, išvydusi kruviną tvarstį.

– Labai ilgai reikėtų pasakoti.

Mažas Ketės Kold butas buvo tamsus, užgriozdintas ir netvarkingas. Du langai neplautais stiklais žvelgė į ankštą vidaus kiemą, o trečias – į plytų sieną su gaisrinėmis kopėčiomis. Visi kampai pilni lagaminų, kuprinių, ryšulių ir dėžių, stalai užversti knygomis, laikraščiais ir žurnalais. Galėjai čia rasti ir žmogaus kaukolių, atgabentų iš Tibeto, Afrikos pigmėjų lankų ir strėlių, laidotuvių ąsočių iš Atakamos dykumos, suakmenėjusių Egipto skarabėjų ir daugybę kitų daiktų. Ilgiausia gyvatės oda driekėsi per visą sieną. Ji buvo nudirta nuo garsiojo smauglio, kuris Malaizijoje prarijo fotoaparatą.

Iki tol Aleksas nebuvo matęs močiutės jos namuose ir turėjo pripažinti, jog dabar, tarp savo daiktų, ji atrodo kur kas įdomesnė. Ketė Kold, sulaukusi jau šešiasdešimt ketverių, tebebuvo liesa ir raumeninga, vien gyslos ir oda, nugairinta darganų; mėlynos akys, mačiusios tiek pasaulio, vėrė kiaurai lyg durklai. Žili plaukai, kuriuos pati apsikarpydavo žirklėmis nežiūrėdama į veidrodį, stirksojo į visas puses lyg metų metais nešukuoti. Senelė didžiavosi dantimis, tokiais stambiais ir stipriais, kad jais galima ir riešutus gliaudyti, ir butelį atkimšti; džiaugėsi, kad niekados jai nelūžo joks kaulas, niekuomet neprireikė gydytojo, ištvėrė ir maliarijos priepuolius, ir skorpiono įgėlimą. Gerdavo degtinę be užkandos ir rūkė juodąjį tabaką iš jūreiviškos pypkės. Žiemą vasarą vilkėjo tomis pačiomis plačkelnėmis ir berankove liemene su daugybe kišenių – į jas susikaišiodavo visa, ko gali prireikti, kad liktum gyvas ištikus kokiai nelaimei. Ypatingomis progomis, kai dera atrodyti elegantiškai, nusimesdavo liemenę ir pasipuošdavo apačų vado padovanotu lokio dantų vėriniu.

Liza, Alekso motina, prisibijojo Ketės, bet vaikai nekantriai laukdavo jos apsilankant. Toji nevalyva senelė, patyrusi tiek neįtikėtinų nuotykių, pasakodavo jiems apie tokias egzotiškas vietas, kad sunkiai galėjai jas įsivaizduoti. Visi trys vaikaičiai kolekcionavo

jos kelionių reportažus, spausdinamus žurnaluose ir laikraščiuose, rinko atvirukus ir nuotraukas, kurias ji jiems siuntinėjo iš visų keturių pasaulio šalių. Nors kartais jie ir varžydavosi pristatyti močiutę savo draugams, širdies gilumoje didžiavosi turintys šeimoje tokią įžymybę.

Po pusės valandos Aleksas, kaip reikiant atšilęs vonioje, įsisupęs į chalatą ir apsimovęs vilnones kojines, kirto mėsos kukulius su bulvių koše – vieną iš nedaugelio patiekalų, kuriuos mėgo, ir vienintelį, kurį Ketė mokėjo gaminti.

– Jie vakarykščiai, – paaiškino ji, nors Aleksas manė, kad iš troškinti specialiai jam. Vaikinas nenorėjo pasakoti apie nuotykį su Morgana, kad nepasirodytų esąs žioplys, bet teko prisipažinti praradus visa, ką turėjo su savim.

– Tikriausiai rengiesi mane pamokyti, kad niekuo nepasitikėčiau, – rausdamas sumurmėjo Aleksas.

– Priešingai, noriu tau pasakyti, kad išmok pasitikėti savim. Juk matai, Aleksandrai, net ir apvogtas sugebėjai be vargo pasiekti mano namus.

– Be vargo? Kol atėjau, vos mirtinai nesušalau. Būtų atradę mano lavoną pavasarį, ištirpus sniegui, – nusišaipė jis.

– Tūkstančio mylių kelionė visada prasideda nuo nesėkmių. Na, o pasas? – pasiteiravo Ketė.

– Pasą tebeturiu, mat buvau įsidėjęs į kišenę.

– Prisiklijuok jį lipnia juosta prie krūtinės, nes jeigu jį prarasi, turėsi bėdos.

– Labiausiai man gaila fleitos, – prisipažino Aleksas.

– Matyt, turėsiu tau atiduoti senelio fleitą. Ketinau ją pasaugoti, kol išryškės tavo talentas, bet gal verčiau ji tebūna tavo rankose, užuot gulėjusi kampe, – nusprendė Ketė.

Senelė pasirausė po knygų lentynas, kuriomis buvo nuo grindų iki lubų užstatytos jos kambarių sienos, ir padavė anūkui apdulkėjusį juodos odos dėklą.

– Turėk ją, Aleksandrai, ir saugok: tavo senelis ja grojo keturias dešimtis metų.

Dėkle gulėjo fleita, kitados priklausiusi Džozefui Koldui, įžymiausiam šimtmečio fleitininkui, kaip jį po mirties pavadino kritikai. „Verčiau būtų tai pasakę vargšui Džozefui dar gyvam esant“, – laikraštyje perskaičiusi tą įvertinimą pareiškė Ketė. Juodu jau trisdešimt metų buvo išsiskyrę, tačiau Džozefas Koldas testamentu paliko buvusiai žmonai pusę savo turto, sykiu ir pačią geriausią fleitą, kurią dabar ir laikė rankose jo anūkas. Aleksas pagarbiai atvožė seną juodos odos futliarą, paglostė brangųjį instrumentą, paskui atsargiai paėmė į rankas ir prisidėjo prie lūpų. Papūtus iš fleitos pasklido garsas, toks gražus, kad pats muzikantas nustebo: ji skambėjo visai kitaip negu toji, kurią jam pavogė Morgana.

Ketė Kold palaukė, kol vaikaitis apžiūrės instrumentą ir padėkos jai taip nuoširdžiai, kaip ji ir tikėjosi, paskui įteikė jam pageltusią knygiūkštę apspurusiais viršeliais: „Drąsaus keliautojo sveikatos vadovas“. Vaikinas atskleidė ją kur pakliuvo ir perskaitė, kokiais požymiais reiškiasi mirtina liga, kuria galima susirgti suvalgius protėvių smegenų.

– Aš nevalgau žmogienos, – tarė jis.

– Niekada negali žinoti, ko tau įdėta į kukulius, – atsakė močiutė.

Aleksas net krūptelėjo ir metė nepasitikėjimo kupiną žvilgsnį į valgio likučius. Su Kete Kold reikia būti apdairiam. Tokią senelę turėti pavojinga.

– Rytoj turėsi pasiskiepyti nuo pustuzinio atogrąžų ligų. Leisk man apžiūrėti tą ranką: su infekcija juk nekeliausi, – liepė Ketė.

Ne itin švelniai ištyrusi žaizdą, močiutė pripažino, kad jos sūnus gerai viską atliko, bet dėl visa ko užpylė dar pusę buteliuko antiseptiko ir pažadėjo rytojaus dieną pati ištraukti siūlus. Pasak jos, tai visai lengva – sugebėtų bet kas. Aleksas pašiurpo. Močiutė prastai matė ir nešiojo subraižytus akinius, kuriuos buvo pirkusi jau vartotus Gvatemalos turguje. Iš naujo tvarstydama žaizdą Ketė pasakojo, kad žurnalas „International Geographic" finansuoja ekspediciją į Amazonijos džiunglių gilumą, tarp Brazilijos ir Venesuelos, ieškoti milžiniško padaro, greičiausiai humanoido, kurį žmonės matę ne sykį. Buvę aptikta ir didžiulių pėdsakų. Tie, kurie buvo su juo susidūrę, teigia, jog tas žvėris – arba primityvi žmogiška būtybė – aukštesnis už lokį, jo letenos įspūdingo didumo, o visas kūnas apžėlęs juodais gaurais. Tarsi koks Himalajų jetis džiunglių glūdumoj.

– Gal beždžionė, – spėliojo Aleksas.

– Manai, niekas apie tai nepagalvojo? – atšovė senelė.

– Bet nėra tikrų įrodymų, kad jis egzistuoja... – vis dar abejojo vaikinas.

– Žinoma, Bestijos gimimo liudijimo neturime. Tiesa, dar viena svarbi detalė: sakoma, jog nuo jo trenkia toks aitrus kvapas, kad ir gyvuliai, ir žmonės, prisiartinę prie jo, nualpsta arba krinta paralyžiuoti.

– Jeigu visi apalpsta, vadinasi, niekas jo nėra matęs.

– Tiesa, bet iš pėdsakų matyti, kad jis vaikšto dviem kojomis. Ir neavi batais, jei tave tai domina.

– Ne, mane domina, ar jis vaikšto su skrybėle! – pakėlė balsą anūkas.

– Nemanau.

– Ar jis pavojingas?

– Ne, Aleksandrai. Tai labai malonus padaras: nevagia, negrobia vaikų ir nenaikina privačios nuosavybės. Tik žudo. Ir švariai,

be triukšmo: sulaužo savo aukoms kaulus ir paleidžia žarnas itin dailiai, kaip tikras profesionalas, – nusišiepė močiutė.

– Ir kiek žmonių jis nugalabijo? – paklausė Aleksas, vis labiau nerimaudamas.

– Nedaug, palyginti su pasaulio gyventojų perteklium.

– Kiekgi, Kete!

– Keletą aukso ieškotojų, porą kareivių, vieną kitą prekeivį... Tikslaus skaičiaus niekas ir nežino.

– Ar jis žudė ir indėnus? Kiek? – neatlyžo Aleksas.

– Iš tiesų nežinau. Patys indėnai moka skaičiuoti tik ligi dviejų. Be to, jiems mirtis yra sąlygiškas dalykas. Jie tiki, kad jei kas nors pavagia žmogui sielą arba eina jo pėdsakais, arba, pavyzdžiui, įsibrauna į jo sapnus, tai blogiau nei būti mirusiam. Ir atvirkščiai: miręs žmogus galįs toliau gyventi kaip dvasia.

– Painu visa tai, – tarė Aleksas, netikintis dvasiomis.

– O kas tau sakė, kad gyvenimas paprastas?

Ketė Kold jam paaiškino, kad ekspedicijai vadovaus garsus antropologas Liudvikas Leblanas: jis daug metų bandė surasti vadinamąjį jetį, baisųjį sniegynų žmogų, neva gyvenantį Kinijos ir Tibeto pasienyje, sekė jo pėdomis, bet jo paties taip ir nepamatė. Be to, Leblanas yra gyvenęs vienoje Amazonijos indėnų gentyje ir tvirtino, kad jie – didžiausi laukiniai visoje Žemėje: be jokių skrupulų suvalgo savo belaisvius. Nelabai raminanti žinia, pripažino Ketė. Vedliu būsiąs brazilas Sezaris Santosas, visą gyvenimą praleidęs tose vietose ir gerai sutariantis su indėnais. Jis turįs lėktuvėlį, mažumėlę išklerusį, bet vis dar geros būklės, kuriuo būsią galima įsigauti į vietinių genčių gyvenamą teritoriją.

– Koledže mokėmės apie Amazonę per ekologijos pamokas, – tarė Aleksas, kuriam jau merkėsi akys.

– Išmesk iš galvos tas pamokas, tau nieko daugiau nebereikia žinoti, – pareiškė Ketė. Ir pridūrė: – Tikriausiai pavargai. Gali miegoti ant sofos, o rytoj rytą pradėsi dirbti man.

– Ką turėsiu daryti?

– Ką liepsiu. O dabar liepiu tau miegoti.

– Labanakt, Kete... – sumurmėjo Aleksas, įsikniaubdamas į pagalves.

– Dar ko! – suniurzgė močiutė ir lukterėjusi, kol anūkas užmigs, apklojo jį dviem antklodėmis.

KETVIRTAS SKYRIUS

Amazonės upė

Ketė ir Aleksandras Koldai skrido reisiniu lėktuvu per Brazilijos šiaurę. Valandų valandas iš viršaus buvo matyti bekraštė giria – vis tokia pat ryški žaluma, kurią pertraukdavo tik upės, susirangiusios tartum spindinčios gyvatės. Įspūdingiausia iš jų buvo tokios spalvos kaip baltinta kava.

„Amazonės upė yra plačiausia ir ilgiausia pasaulyje, penkis kartus platesnė už bet kurią kitą. Tik kosmonautai, skriejantys į Mėnulį, galėjo iš tolo pamatyti ją visą", – perskaitė Aleksas kelionių vadove, kurį močiutė pirko Rio de Žaneire. Tačiau ten nebuvo rašoma, jog tą milžinišką kraštą, paskutinį mūsų planetos rojų, žudo verslininkų ir avantiūristų gobšumas, apie kurį jis buvo girdėjęs mokykloje. Per džiungles buvo nutiestas plentas – atvira ištisinės girios žaizda; tuo keliu į girią miniomis plūdo naujakuriai, o iš jos tonomis buvo gabenama mediena ir naudingosios iškasenos.

Ketė paaiškino anūkui, kad jiems teks keliauti Rio Negru – Juodąja upe – prieš srovę iki Orinoko aukštupio: ten, beveik netyrinėtame rajone, susitelkę dauguma genčių. Iš jo, kaip manoma, yra kilęs Bestija.

– Šioje knygoje rašoma, jog tie indėnai gyvena kaip akmens amžiuje. Jie dar nė rato neišradę, – dalijosi įspūdžiais Aleksas.

– O jiems jo ir nereikia. Kokia iš jo nauda tame krašte? Nei jie turi ko gabenti, nei jiems yra kur skubėti, – atsakė Ketė Kold:

ji nemėgo būti trukdoma, kai rašo. Kone visą kelionę ji kažką vis žymėjosi bloknotuose smulkiomis painiomis raidelėmis, tarsi būtų musės pripėduota.

– Ir rašto jie nepažįsta, – pridūrė Aleksas.

– Vadinasi, turi gerą atmintį, – tarė Ketė.

– O visas jų menas tik toks, kad išsidažo kūną ir pasipuošia plunksnomis, – kalbėjo Aleksas.

– Jiems mažai terūpi pagarsėti po mirties ar išsiskirti iš kitų. Daugumai mūsų vadinamųjų „menininkų" vertėtų pasekti jų pavyzdžiu, – atsakė Ketė.

Jie skrido į Manausą, didžiausią Amazonijos miestą, klestėjusį kaučiuko karštligės laikais, devyniolikto amžiaus pabaigoje.

– Susipažinsi su paslaptingiausia pasaulio giria, Aleksandrai. Ten yra vietų, kur vidury dienos pasirodo vaiduokliai, – paaiškino Ketė.

– Žinoma, tokie kaip tas girios pabaisa, kurio ketinam ieškoti, – pasišaipė anūkėlis.

– Jį vadina Žvėrimi – Bestija. Galbūt jis ten ne vienas toks – gal jų yra keletas, visa šeima ar net visa Bestijų gentis.

– Žinai, tu patiklesnė, nei derėtų tavo metuose, Kete, – pareiškė vaikinas vis dar pašaipiai, matydamas, kad jo senelė tiki tais pasakojimais.

– Metams bėgant daraisi kuklesnis, Aleksandrai. Kuo labiau senstu, tuo jaučiuosi mažiau žinanti. Tik jauniems viskas aišku. Tavo amžiuje bepigu būti įžūliam, nes mažai terūpi, kad gali apsijuokti, – sausai atkirto močiutė.

Nutūpus lėktuvui Manause, keleiviai pasijuto tarsi įvynioti į karštą drėgną rankšluostį. Čia jie prisijungė prie kitų „International Geographic“ ekspedicijos dalyvių. Kartu su Kete Kold ir jos anūku Aleksandru keliavo Timotis Brusas, anglas fotografas stambiu arklišku veidu ir pageltusiais nuo rūkymo dantimis, jo padėjėjas meksikietis Choelis Gonsalesas ir garsusis antropologas Liudvikas Leblanas. Aleksas vaizdavosi Leblaną būsiant įspūdingo stoto žilabarzdį išminčių, o pamatė kokių penkiasdešimties metų žmogelį, mažą, liesą, nervingą, nuolat lyg paniekos, lyg atšiaurumo iškreiptomis lūpomis ir įkritusiomis pelės akimis. Mokslininkas puikavosi medžiotojo apranga, sakytum nusižiūrėta iš kino filmų: ginklai, užkaišioti už diržo, sunkūs batai ir tropikų šalmas, papuoštas margomis plunksnomis. Ketė iškošė pro dantis, kad Leblanui tetrūksta sumedžioto tigro, kurį galėtų priminti koja. Jaunystėje Leblanas trumpai lankėsi Amazonijoje ir parašė didelį traktatą apie indėnus – akademiniams sluoksniams tai buvo tikra sensacija. Brazilas vedlys Sezaris Santosas, turėjęs susirasti keliautojus Manause, negalėjo atvykti, nes jo lėktuvėlis besąs išardytas, todėl laukė jų Santa Marija de la Liuvijos vietovėje, kur visa grupė turės persėsti į laivą.

Aleksas pamatė, kad Manausas, įsikūręs prie Amazonės ir Rio Negro santakos, yra didelis, modernus ir judrus miestas su aukštais pastatais, bet močiutė jam paaiškino, kad gamta čia nesutramdyta, o per potvynius į kiemus ir liftų šachtas prilenda kaimanų ir gyvačių. Be to, tai perėjūnų miestas, kuriame mažai paisoma įstatymų ir prekiaujama viskuo: narkotikais, deimantais, auksu, vertinga mediena, ginklais. Nepraeina nė poros savaičių, kad nebūtų sulaikytas bent vienas laiviūkštis, prikrautas žuvų... o kiekviena žuvis prikimšta kokaino.

Amerikiečiui berniukui, tik kartą gyvenime išvykusiam iš tėvynės apsilankyti Italijoje, mamos protėvių žemėje, buvo keista matyti, kaip čia pat šalia turtuolių gyvena visiški skurdžiai. Bežemiai valstiečiai ir neturintys ko nusitverti darbininkai miniomis klajojo ieškodami naujų galimybių, bet dar daugiau bedalių glaudėsi lūšnose be pragyvenimo šaltinio ir be vilties. Tądien buvo kažkokia šventė ir žmonės linksmai vaikštinėjo kaip per karnavalą: gatvėmis žygiavo orkestrai, liaudis šoko ir gėrė, netrūko ir persirengėlių. Ekspedicijos dalyviai apsistojo moderniame viešbutyje, bet tranki muzika, petardų ir raketų šūviai nedavė miegoti. Rytojaus dieną profesorius Leblanas atsikėlė itin prastai nusiteikęs dėl varginančios nakties ir pareikalavo išplaukti kuo anksčiau – nenorėjo nė minutės ilgiau negu būtina užtrukti tame, pasak jo, begėdiškame mieste.

„International Geographic" pasiuntinių būrelis pasuko prieš srovę Rio Negru – Juodąja upe, taip pavadinta dėl tamsaus drumzlino vandens; jie plaukė į Santa Marija de la Liuviją, kaimą grynai čiabuvių gyvenamame rajone. Laivas buvo nemažas, su senoviniu triukšmingu ir rūkstančiu varikliu, dengtas iš plastiko lakštų sudurstytu stogeliu, saugančiu nuo saulės ir lietaus, kuris prapliupdavo šilto dušo čiurkšlėmis kelissyk per dieną. Kartu su žmonėmis keliavo krūvos ryšulių ir maišų, daugybė bananų kekių ir pulkelis naminių gyvulių – vieni narvuose, kiti paprasčiausiai supančiotomis kojomis. Nestigo čia ir stalų, ilgų suolų žmonėms sėdėti ir hamakų, pririšiotų prie baslių vienas virš kito.

Laivo įgula ir dauguma keleivių buvo kaboklai: taip vadinami Amazonijos gyventojai – baltųjų, indėnų ir negrų mišinys. Be jų, laivu plaukė dar keletas kareivių, pora jaunų amerikiečių – mormonų misionierių – ir venesuelietė gydytoja Omaira Tores, ketinanti skiepyti indėnus. Tai buvo graži kokių trisdešimt penkerių metų mulatė juodais plaukais, gintaro spalvos oda ir

žaliomis migdolinėmis katės akimis. Ji vaikščiojo gracingai, lyg šoktų negirdimos muzikos ritmu. Vyrai varstė ją žvilgsniais, bet ji tarsi nė nesuprato, kokį įspūdį daro jos grožis.

– Turim būti gerai pasirengę, – tarė Leblanas, rodydamas savo ginklus. Jis kalbėjo tarsi visiems, bet buvo akivaizdu, kad kreipiasi vien į daktarę Tores. – Susidurti su Bestija – dar pusė bėdos. Indėnai kur kas blogesni: žiaurūs, negailestingi ir klastingi. Kaip esu rašęs savo knygoje, jie žudo, kad įrodytų, ko yra verti: mat kuo daugiau nužudytųjų suvalgai, tuo aukščiau pakyli genties hierarchijoje.

– Ar galit tai paaiškinti, profesoriau? – paklausė Ketė Kold, neslėpdama pašaipos.

– Tai visai paprasta, ponia... kaip, sakėte, jūsų vardas?

– Ketė Kold, – priminė ji jau trečią ar ketvirtą sykį: buvo akivaizdu, kad profesorius Leblanas sunkiai įsidėmi moterų vardus.

– Kartoju: visai paprasta. Kalbama apie žūtbūtinę konkurenciją, egzistuojančią gamtoje. Pirmykštėje žmonių bendruomenėje dominuoja brutalesnieji. Tikiuosi, esate girdėjusi terminą „alfa patinas“. Pavyzdžiui, vilkų gaujoje agresyviausias patinas nurungia visus kitus ir pasirenka geriausias pateles. Taip ir žmonės: didžiausi smurtautojai įsakinėja, laimi daugiausia moterų ir perduoda savo genus daugybei vaikų. Kitiems belieka tenkintis likučiais, suprantate? Išgyvena stipriausias, – paaiškino Leblanas.

– Norit pasakyti, jog prievarta yra natūralus dalykas?

– Kaip tik taip. Gailestis – naujųjų laikų išradimas. Mūsų civilizacija gina silpnuosius, vargšus, ligotus. Genetikos požiūriu tai yra siaubinga klaida. Dėl to žmonija išsigimsta.

– Kaip jūs pasielgtumėt su silpnaisiais visuomenės nariais, profesoriau? – paklausė Ketė.

– Taip, kaip elgiasi gamta: netrukdyčiau jiems žūti. Šia prasme indėnai už mus protingesni, – atsakė Leblanas.

Daktarė Omaira Tores, kuri atidžiai klausėsi pokalbio, neištvėrė nepareiškusi savo nuomonės:

– Nors ir labai gerbdama jus, profesoriau, vis dėlto nemanau, kad indėnai tokie žiaurūs, kaip nupasakojot; priešingai, kova jiems yra veikiau apeigos, ritualas, kuriuo jie įrodo savo vertę. Jie išsipaišo kūną, ruošia ginklus, dainuoja, šoka ir surengia karo žygį į kitos genties šaboną. Jie grūmoja ir švaistosi kuokomis, bet žuvusiųjų dažniausiai tebūna vienas kitas. Mūsų civilizacijoje viskas atvirkščiai: jokių apeigų, vien žudynės.

– Padovanosiu jums vieną savo knygos egzempliorių, panele. Kiekvienas rimtas mokslininkas patvirtins, kad Liudvikas Leblanas yra autoritetas šiuo klausimu, – nutraukė ją profesorius.

– Nesu tokia mokyta kaip tamsta, – šyptelėjo daktarė Tores. – Aš – tik kaimo gydytoja, jau keliolika metų dirbanti šiuose kraštuose.

– Patikėkite, gerbiamoji daktare. Tie indėnai – įrodymas, kad vyras viso labo tėra žudikė beždžionė.

– O moteris? – įsiterpė Ketė Kold.

– Deja, turiu pasakyti, kad pirmykštėje bendruomenėje moteris nieko nereiškia. Tai tik karo grobis.

Daktarė Tores ir Ketė Kold susižvelgė ir linksmai šyptelėjo.

Kelionė Rio Negru iš pat pradžių tapo tikru kantrybės išbandymu. Laivas judėjo vėžlio greičiu, o vos tik nusileidus saulei stodavo prie kranto, kad nesusidurtų su srovės plukdomais rąstais. Dieną būdavo labai karšta, o sutemus oras atvėsdavo ir miegoti tekdavo įsisupus į antklodę. Kartais, kur upė rodėsi švari ir tyki, keleiviai susigundydavo pažvejoti arba ir pasimaudyti. Pirmąsias dvi dienas tekdavo susitikti įvairiausių laivų laivelių – nuo motorinių

valčių ir gyvenamųjų plaustų iki paprasčiausių luotų, išskobtų iš medžio kamieno, o paskui keliautojai liko vieni kiek akys užmato. Jie atsidūrė vandens pasaulyje: čia gyvenimo tėkmė lėta, jo ritmą diktuoja upė, jos lygio svyravimai, lietūs ir potvyniai. Visur vien tik vanduo. Čia daugybė šeimų, kur žmonės laive gimsta ir miršta taip nė sykio ir nepernakvoję ant kietos žemės; kiti gyvena būstuose ant polių, sukaltų upės pakrantėse. Ir žmonės, ir kroviniai gabenami upe, o pasiųsti ar gauti žinią įmanoma tik per radiją. Amerikiečiui vaikinui netilpo galvoj, kaip galima gyventi be telefono. Manauso radijo stotis be perstojo transliavo asmeninius skelbimus – per juos žmonės ir naujienas išgirsta, ir verslo reikalus tvarko, ir su saviškiais susižino. Aukštupyje mažai kas perkama ir parduodama už pinigus, vyrauja mainų prekyba: žmonės keičia žuvis į cukrų, degalus į vištas, o už paslaugą prašo skardinės alaus.

Abipus upės grėsmingai stūksojo giria. Kapitonas aiškiai įsakė: jokia dingstim nenutolti, nes girios gilumoje žmogus nebesiorientuoja. Ne vienas svetimšalis jau miręs vos už kelių metrų nuo upės, nes jos taip ir neradęs. Auštant keleiviai matė rausvus delfinus, šokinėjančius vandeny, ir pulkus paukščių, šaudančių ore. Buvo čia ir lamantinų – stambių vandeninių žinduolių, kurių patelės, ko gero, ir buvo legendinės sirenos. Naktimis tankumynuose žybsėdavo margi taškeliai – tamsoje tykančių kaimanų akys. Vienas kaboklų parodė Aleksui, kaip nustatyti roplio didumą iš jo akių nuotolio. Įsitikinęs, kad gyvūnas mažas, kaboklas apžilpindavo jį žibintuvėliu, paskui šokdavo į vandenį ir stverdavo kaimaną viena ranka už žiaunų, kita – už uodegos. O jei akys atokiai viena nuo kitos, tokio žvėries lenkdavosi iš tolo.

Laikas slinko lėtai, valandos rodėsi be galo ilgos, bet vis dėlto Aleksas nenuobodžiavo. Atsisėdęs laivo pirmagalyje stebėdavo gamtą, skaitydavo ir griežsaid senelio fleita. Rodos, pati giria at-

gydavo ir atsiliepdavo į instrumento skambesį, net triukšmingieji laivo įgulos nariai ir keleiviai nutilę klausydavosi; beje, tik tomis valandėlėmis ir Ketė Kold skirdavo anūkui dėmesio. Reporterė šnekėjo mažai, ištisomis dienomis skaitydavo arba rašydavo ir Alekso tarsi nė nematė, bent jau neišskirdavo jo iš kitų ekspedicijos narių. Beprasmiška buvo kreiptis į ją vien išgyvenimo klausimais, pavyzdžiui, dėl valgio, sveikatos ar saugumo. Būdavo, tik pažvelgs į klausėją iš aukšto, neslėpdama paniekos, ir paaiškins, jog problemų esama dvejopų: vienos išsisprendžia pačios, o kitos yra neišsprendžiamos, tad ir nesą ko kvaršinti jai galvos niekniekiais. Laimei, vaikino ranka sveiko sparčiai ir močiutė, šiaip jau linkusi veikti ryžtingai, galėjo išmesti iš galvos mintį, kad geriausia būtų ją amputuoti. Ji paskolino Aleksui žemėlapių ir knygų apie Amazoniją, kad šis pats susirastų, kas jam įdomu. Kai jis imdavo jai komentuoti, ką perskaitęs apie indėnus, arba dėstyti savo nuomonę apie Bestiją, ji atkirsdavo nepakeldama akių nuo skaitomos knygos: „Niekad nepraleisk progos patylėti, Aleksandrai".

Viskas toje kelionėje taip skyrėsi nuo pasaulio, kuriame berniukas užaugo, kad jis jautėsi tarytum patekęs į kitą galaktiką. Nebebuvo patogumų, kuriais dar neseniai naudojosi nė nesusimąstydamas: lovos, vonios, vandentiekio, elektros. Aleksas nutarė močiutės fotoaparatu padaryti keletą nuotraukų, kuriomis galėtų pasigirti parskridęs į Kaliforniją. Kitaip negi jo draugai patikėtų, kad jam yra tekę laikyti rankose bemaž metro ilgumo kaimaną!

Daugiausia keblumų buvo dėl mitybos. Aleksas visada buvo išrankus valgiui, o dabar jam siūlo patiekalų, kurių jis nė pavadinimo nėra girdėjęs. Iš pažįstamų valgių laive tegalėjai rasti konservuotų pupelių, sūdytos mėsos ir kavos, bet nė vienas tų dalykų jo neviliojo. Upeiviai sumedžiojo porą beždžionių ir vakare, laivui sustojus prie kranto, jas išsikepė. Koktu buvo žiūrėti į tą žmogiškos išvaizdos kepsnį: rodėsi, jog tai du apdegę vaikų

lavonėliai. Rytojaus rytą vyrai sužvejojo piraruku – didžiulę žuvį, kurios mėsa gardžiavosi visi, išskyrus Aleksą: jis taip ir nesiryžo jos paragauti. Vos trejų metukų būdamas jau pareiškė nemėgstąs žuvies. Mama, pavargusi kariauti su vaikeliu dėl valgio, nuo tada gamino tik tai, ką jis mėgsta. O tokių dalykų buvo nedaug. Per tą išrankumą Aleksas kelionėje pusbadžiavo: turėjo tenkintis bananais, kondensuotu pienu iš skardinės ir keliais pakeliais sausainių. Močiutei nerūpėjo, kad anūkas alkanas, o kitiems bendrakeleiviams – nė tiek to. Niekas į jį nekreipė dėmesio.

Kelissyk per dieną prapliupdavo trumpa, bet smarki liūtis; teko priprasti prie nuolatinės drėgmės, dėl kurios drabužiai niekada kaip reikiant neišdžiūdavo. Po saulėlydžio žmones užpuldavo debesys uodų. Svetimšaliai gynėsi purkšdamiesi insekticidais; labiausiai stengėsi Liudvikas Leblanas, kiekviena proga vardijantis vabzdžių platinamas ligas – nuo šiltinės iki maliarijos. Savąjį tropikų šalmą jis buvo apsirišęs tankiu šydu, kad uodai nepasiektų veido, ir kone visą dieną lindėdavo po moskitų tinklu, kurį turėjo pasikabinęs laivagalyje. Na, o kaboklai tarsi nė nejautė esantys geliami.

Trečią dieną, saulėtą rytmetį, laivas užtruko prie kranto – užsiožiavo variklis. Kol kapitonas bandė pašalinti gedimą, visi kiti snūduriavo po stogeliu: buvo per karšta judėti. Tik Aleksas nusprendė, jog čia puikiausia vieta atsigaivinti. Jis šoko į vandenį, kuris rodėsi seklus ir ramus kaip lėkštė sriubos, ir nugrimzdo tarsi akmuo.

– Tiktai kvailys tiria gylį abiem kojomis, – pareiškė močiutė, kai anūko galva iškilo į paviršių ir iš ausų pasipylė vanduo.

Vaikinas nusiyrė tolyn nuo laivo – mat buvo girdėjęs, kad kaimanai laikosi pakrantėse – ir ilgokai plūduriavo ant nugaros drungname vandenyje išskėtęs rankas ir kojas, žvelgdamas į dangų ir mąstydamas apie kosmonautus, skriejančius bekraštėje erdvėje. Jis jautėsi toks saugus, jog kai kažkas šmurkštelėjo pro ranką vos juntamai paliesdamas, ne išsyk sureagavo. Nenutuokdamas, koks pavojus galėtų grėsti, – gal kaimanai, kurie vis dėlto kartais nutolsta nuo kranto, – puolė iš viso vieko ilgais grybšniais irtis atgal prie laivo, bet ūmai jį sustabdė močiutės šūksnis, įspėjantis nejudėti. Aleksas pakluso iš įpratimo, nors instinktas vertė elgtis priešingai. Jis laikėsi vandens paviršiuje kiek galėdamas ramiau ir staiga išvydo šalia savęs didžiulę žuvį. Pamanė, jog tai ryklys, ir jam širdis apmirė, tačiau žuvis apsigręžė ir vėl atsidūrė greta, smalsiai žiūrėdama į plaukiką iš taip arti, kad Aleksas galėjo matyti iššieptus jos nasrus. Šįsyk jo širdis tankiai suplakė ir vaikinas vos susilaikė nešūktelėjęs iš džiaugsmo. Jis plaukia greta delfino!

Dvidešimt minučių, kurias Aleksas žaidė su delfinu kaip su savo šunim Ponču, buvo laimingiausios gyvenime. Šalia jo dideliu greičiu suko ratus puikusis gyvūnas, šokinėjo per jį susitūrėdamas vos per kelis centimetrus nuo jo veido ir stebėjo jį su neslepiama simpatija. Kartais jis praplaukdavo visai arti ir vaikinas gaudavo paliesti delfino odą – ji pasirodė besanti ne švelni, kaip buvo manęs, o šiurkšti. Aleksas troško, kad ta valandėlė niekada nesibaigtų, būtų sutikęs visam laikui likti upėje, bet delfinas tik atsisveikindamas pliaukštelėjo uodega ir dingo.

– Ar matei, močiute? Niekas nepatikės! – sušuko vaikinas, grįžęs į laivą toks susijaudinęs, kad vos ištarė žodį.

– Štai įrodymai, – šyptelėjo senoji, rodydama į fotoaparatą. Ekspedicijos fotografai Brusas ir Gonsalesas irgi spėjo įamžinti tą sceną.

Vis giliau skverbiantis į girią Juodąja upe, augalija tolydžio darėsi vešlesnė, oras – tirštesnis ir labiau prisodrintas kvapų, laikas slinko vis lėčiau, o suvokti nuotolį sekėsi vis sunkiau. Žmonės stūmėsi į priekį tarsi klaidžiodami sapne. Laivo denis po truputį tuštėjo: keleiviai su visa manta ir gyvuliais lipo į krantą ir traukė į lūšneles arba menkus kaimelius. Radijo imtuvai nebepagaudavo asmeninių skelbimų iš Manauso ir nebetransliavo trankios popmuzikos; žmonės tylėjo, tačiau gamtą drebino paukščių ir beždžionių orkestrai. Tik variklio parpimas liudijo, jog dar esama žmonių toje bekraštėje girios platybėje. Pagaliau atplaukus į Santa Mariją de la Liuviją laive bebuvo likusi jo įgula, „International Geographic" ekspedicijos dalyviai, daktarė Omaira Tores ir du kareiviai. Kartu atvyko ir abu jaunieji mormonai, ištikti kažkokios žarnyno infekcijos. Nors daktarė ir gydė juos antibiotikais, vaikinai buvo tokie ligoti, kad sunkiai pajėgė atsimerkti ir protarpiais nesusivokė kur esantys – ar kaitrioje selvoje, ar tarp snieguotų gimtosios Jutos kalnų.

– Santa Marija de la Liuvija yra tolimiausias civilizacijos forpostas, – paskelbė laivo kapitonas, kai už upės vingio pasirodė kaimelis.

– Nuo čia prasideda magiškoji žemė, Aleksandrai, – paaiškino Ketė Kold savo anūkui.

– Ar dar yra indėnų, niekada nesusidūrusių su civilizacija? – paklausė jis.

– Manoma, jog tokių bus kokie du trys tūkstančiai, bet iš tiesų niekas tikrai nežino, – atsiliepė daktarė Omaira Tores.

Santa Marija de la Liuvija kėpsojo tarsi kokia žmogaus klaida vidur viską gožiančios gamtos, kuri grasina ją bet kada praryti. Kaimelį sudarė dvi dešimtys namų, barakas, atstojantis viešbutį,

kitas, mažesnis, kuriame dvi vienuolės slaugydavo ligonius, pora krautuvėlių, katalikų bažnyčia ir kareivinės. Kareiviai saugojo valstybinę sieną ir kontroliavo susisiekimą tarp Venesuelos ir Brazilijos. Įstatymas juos įpareigojo dar ir ginti čiabuvius nuo naujakurių bei avantiūristų savivalės, bet iš tiesų jie tuo nesirūpino. Atvykėliai niekieno netrukdomi grobė žemes ir stūmė indėnus vis toliau į vietas, netinkamas gyventi, arba nebaudžiami juos žudė. Santa Marija de la Liuvijos prieplaukoje ekspedicijos laukė aukštas vyriškis, iš profilio primenantis paukštį; vyriški jo bruožai dvelkė atvirumu, oda buvo darganų nugairinta, o tamsūs karčiai ant sprando surišti į uodegėlę.

– Sveiki atvykę. Aš esu Sezaris Santosas, o čia mano dukra Nadija, – prisistatė jis.

Aleksas sumetė, kad mergaitė būsianti jo sesers Andrėjos vienmetė, gal dvylikos trylikos metų. Jos plaukai buvo garbanoti ir pasišiaušę, saulės išblukinti, akys ir oda – medaus spalvos; ji vilkėjo šortais ir marškinėliais, avėjo plastikinėmis basutėmis. Riešus puošė spalvoti kaspinai, už vienos ausies buvo užkišta geltona gėlė, o kitos spenelis pervertas ilga žalia plunksna. Aleksas pamanė, kad jei Andrėja pamatytų visus tuos papuošalus, kaipmat užsimanytų pasigražinti lygiai taip pat, o jei Nikolė, jaunesnioji sesutė, išvystų juodą beždžionėlę, tupinčią Nadijai ant peties, turbūt mirtų iš pavydo.

Tuo tarpu daktarė Tores, kurią pasitiko dvi vienuolės, jų padedama nugabeno mormonų misionierius į lazaretą, o Sezaris Santosas pasirūpino, kad iš laivo būtų iškrautas gausus ekspedicijos bagažas. Jis atsiprašė nelaukęs jų Manause, kaip buvo sutarta. Mat nors jo lėktuvėlis perskridęs visą Amazoniją, vis dėlto esąs labai senas ir

pastarosiomis savaitėmis ėmusios byrėti variklio dalys. O kai sykį jis vos nenukritęs, nusprendęs užsisakyti naują variklį – jo laukiama šiomis dienomis. Žinoma, nenorėjęs, šypsodamasis pridūrė, kad jo duktė Nadija liktų našlaitė. Paskui visus nuvedė į viešbutį, kuris pasirodė besąs sukaltas iš lentų ant polių upės krante ir ne ką tesiskyrė nuo kitų sukiužusių kaimo lūšnelių. Visuose kampuose buvo prigriozdinta alaus skardinių, virš baro švietė išrikiuoti svaigalų buteliai. Jau kelionėje Aleksui krito į akį, kad vyrai, nepaisydami kaitros, ištisas dienas maukia alkoholį. Šis primityvus statinys atvykėliams atstojo ir žygio bazę, ir nakvynės namus, ir restoraną, ir barą. Ketė Kold ir profesorius Liudvikas Leblanas gavo gultus, atitvertus paklodėmis, užmestomis ant virvių. Visi kiti miegojo hamakuose po tinkleliais, saugančiais nuo uodų.

Santa Marija de la Liuvija buvo apsnūdusi vietovė, tokia nuošali, kad vargiai galėjai rasti ją žemėlapyje. Kai kurie kolonistai augino karves labai ilgais ragais, kiti upės dugne ieškojo aukso arba pelnėsi iš miško – prekiavo mediena ir kaučiuko žaliava; keletas drąsuolių pavieniui vaikščiojo po girią ieškodami deimantų, bet dauguma stūmė dienas laukdami stebuklo, kurį jiems atsiųsiąs dangus. Tiek buvo neslepiamos veiklos. O slapčia buvo prekiaujama egzotiškais paukščiais, narkotikais ir ginklais. Kareivių būreliai su šautuvais ant peties ir prakaitu permirkusiais marškiniais susėdę pavėsyje kortavo arba rūkė. Vietiniai prastuoliai slampinėjo apdujęnuo kaitros ir nuobodulio. Alekso dėmesį patraukė keletas nuplikusių bedančių žmogystų, pusiau apakusių, spuoguotais veidais; tie nelaimėliai skėtriojosi ir šnekėjosi patys su savim. Tai buvo aukso ieškotojai, gyvsidabrio susargdinti ir pamažu merdintys. Kitados jie nardė upėje ir iš jos dugno storais vamzdžiais siurbė smėlį, kuriame gausu aukso dulkių. Vieni mirdavo uždusę, kitus į kapą nuvarydavo konkurentai, perpjaudami žarną, kuria tiekiamas oras, o dauguma iš lėto nyko apsinuodiję gyvsidabriu, kuriuo naudojosi auksui iš smėlio išskirti.

Kaimelio vaikai, priešingai, patenkinti žaidė dumblyne sykiu su prijaukintomis beždžionėmis ir perkarusiais šunėkais. Buvo čia ir indėnų; vieni vilkėjo marškinėliais ir trumpomis kelnėmis, kiti lakstė pliki kaip kūdikiai. Iš pradžių Aleksas sutrikęs nedrįso žiūrėti į moterų krūtis, bet veikiai priprato prie to reginio ir po penketo minučių nebekreipė dėmesio. Šie indėnai, pasak Sezario Santoso, nebe pirmi metai susiduria su civilizacija, tad yra praradę daug tradicijų ir papročių. Vedlio duktė Nadija šnekėjosi su jais jų kalba, todėl jie elgėsi su ja kaip su savo gentaine.

Jeigu tai ir buvo nuožmieji čiabuviai, apie kuriuos pasakojo Leblanas, jie atrodė visai neįspūdingai: žemo ūgio, vyrai mažesni kaip pusantro metro, o vaikai visai kaip lėlės. Pirmąsyk gyvenime Aleksas pasijuto esąs aukštas. Indėnų oda buvo bronzinė, skruostikauliai išsišovę; vyrų plaukai pakirpti sulig ausimis, ir tai dar labiau paryškino azijietišką šių žmonių išvaizdą. Jie ir buvo kilę iš šiaurės Kinijos gyventojų, atkeliavusių per Aliaską prieš dešimt ar dvidešimt tūkstančių metų. Per šešiolikto amžiaus užkariavimus jie liko nepavergti, nes gyveno nuo visų atsiskyrę. Ispanų ir portugalų kareiviai niekaip neįveikė Amazonės baseino pelkynų, uodų, augalijos, neregėto didumo upių ir krioklių.

Atvykėliams įsikūrus viešbutyje, Sezaris Santosas ėmėsi ruošti ekspedicijai ekipuotę ir planuoti tolesnę kelionę sykiu su reportere Kete Kold ir fotografais, nes profesorius Leblanas nutarė pailsėti, kol bent kiek atvės oras: jis negalėjo pakęsti kaitros. Tuo tarpu Nadija, vedlio duktė, pakvietė Aleksą apžiūrėti apylinkių.

– Po saulėlydžio nerizikuokite nutolti nuo kaimo, tai pavojinga, – įspėjo juos Sezaris Santosas.

Aleksas pasielgė taip, kaip buvo pataręs didysis girios pavojų žinovas Leblanas: susikišo kelnes į kojines ir batus, kad nepasiektų besotės kraujasiurbės dėlės. Nadija, nevengianti vaikščioti basa, tik juokėsi.

– Teks tau priprasti ir prie parazitų, ir prie karščio, – tarė ji. Mergaitė labai gerai kalbėjo angliškai, mat jos motina buvo kanadietė. – Mano mama prieš trejus metus pabėgo, – paaiškino ji.

– Kodėl pabėgo?

– Neįstengė čia apsiprasti. Ji ir šiaip silpnos sveikatos, o kai Bestija pradėjo čionai valkiotis, visai apsirgo. Vis juto jo dvoką, veržėsi sprukti tolyn, nesutikdavo likti viena, šaukė... Pagaliau daktarė Tores išsiuntė ją sraigtasparniu. Dabar ji Kanadoj, – kalbėjo Nadija.

– O tavo tėvas neišvyko su ja?

– Ką gi tėtė veiktų toj Kanadoj?

– O kodėl tavęs neišsiuntė kartu? – neatlyžo Aleksas: jam dar nebuvo tekę girdėti, kad motina paliktų savo vaikus.

– Todėl, kad ji keliavo į sanatoriją. Be to, nenorėjau skirtis su tėčiu.

– Ir tu nebijai Bestijos?

– Visi žmonės jo bijo. Tačiau jeigu jis artinsis, Boroba laiku mane įspės, – patikino mergaitė, glostydama juodąją beždžionėlę, kuri niekada nuo jos nesitraukė.

Nadija naujajam bičiuliui aprodė kaimą; pakako pusvalandžio, nes nelabai buvo į ką žiūrėti. Ūmai pakilo audra; žaibai raižė dangų skersai išilgai, prapliupo liūtis. Sriubos karštumo čiurkšlės iš dangaus pavertė siauras gatveles garuojančiu purvynu. Dauguma žmonių išsislapstė pastogėse, tik vaikai ir indėnai nekreipė į lietų jokio dėmesio ir niekur nebėgo. Tik dabar Aleksas įsitikino, koks

geras buvo močiutės patarimas džinsus pakeisti lengvesniu ir plonesniu medvilniniu apdaru, kurį lengva išdžiovinti. Slėpdamiesi nuo lietaus, abu paaugliai smuko į bažnyčią ir čia rado aukštą tvirtą vyriškį; jo pečiai buvo platūs it kokio medkirčio, o plaukai žili. Nadija pristatė jį kaip kunigą Valdomerą. Jis neturėjo nė trupučio iškilmingumo, tarsi derančio dvasininkui: vilkėjo vienomis glaudėmis, iki pusės nuogas, užsilipęs ant kopėčių baltino sienas kalkėmis. Šalia ant grindų stovėjo butelis romo.

– Tėvas Valdomeras apsigyveno čia dar prieš skruzdėlių antplūdį, – paaiškino Nadija.

– Atvažiavau, kai šis kaimas dar tik kūrėsi, beveik prieš keturiasdešimt metų, ir buvau čia, kai užplūdo skruzdėlės. Teko viską palikti ir sprukti upe pasroviui. Jos užėjo kaip juodas debesis ir nenumaldomai slinko į priekį kelyje viską naikindamos, – pasakojo kunigas.

– Ir kas tada? – paklausė Aleksas, negalėdamas įsivaizduoti, kaip vabzdžiai įveikė žmones.

– Prieš išeidami padegėm namus. Liepsnos pribaigė skruzdėles, ir po poros mėnesių jau galėjom sugrįžti. Nė vienas iš tų namų, kuriuos matai, nėra senesnis kaip penkiolikos metų.

Kunigas turėjo keistą talismaną – vandeninį šunį, kuris, pasak šeimininko, esąs vietinis Amazonijos gyvūnas, bet jau beveik išnaikintas. Jis daugiausia gyvenąs upėje ir galįs ištverti keletą minučių panardinęs galvą kubile, pilname vandens. Svetimus pasitinkąs su nepasitikėjimu ir neprisileidžiąs artyn. Jo lojimas esąs panašus į paukščio čiulbėjimą, tartum jis ne lotų, o giedotų.

– Tėvą Valdomerą sykį buvo pagrobę indėnai. Kad taip man kada pasisektų! – žavėjosi kunigo nuotykiu Nadija.

– Niekas manęs negrobė, vaikeli. Aš pasiklydau girioje, o indėnai išgelbėjo man gyvybę. Pagyvenau su jais kelis mėnesius. Tai geri ir laisvi žmonės, jiems laisvė svarbiau net už gyveni-

mą – be laisvės jie negalėtų gyventi. Suimtas indėnas – vis tiek kaip negyvas indėnas: jis užsidaro, nebevalgo, nebekvėpuoja ir miršta, – aiškino tėvas Valdomeras.

– Pasak vienų, jie yra taikūs, o pasak kitų – visiškai laukiniai ir žiaurūs, – prabilo Aleksas.

– Iš visų žmonių, su kuriais man yra tekę susidurti šiose vietose, pavojingiausi ne indėnai, o ginklų, narkotikų ir deimantų spekuliantai, kaučiuko rinkėjai, aukso ieškotojai, kareiviai ir miškakirčiai: jie teršia ir plėšia kraštą, – tarė dvasininkas ir pridūrė, jog indėnai yra primityvūs materialine prasme, bet labai ištobulėję dvasiškai: gamta jiems artima kaip vaikui motina.

– Papasakokit apie Bestiją. Ar tiesa, tėve, kad esat matęs jį savo akimis? – klausė Nadija.

– Lyg ir mačiau, bet tai buvo naktį, o mano akys nebe tokios geros kaip kadaise, – atsakė tėvas Valdomeras ir truktelėjo gerą mauką romo.

– Kada tai buvo? – pasidomėjo Aleksas, galvodamas, kokia dėkinga už tokias žinias būtų jo močiutė.

– Gal prieš porą metų...

– Ir ką jūs matėt?

– Jau ne kartą esu pasakojęs: išvydau daugiau nei trijų metrų ūgio milžiną, jis labai lėtai judėjo ir skleidė siaubingą smarvę. Iš to išgąsčio nebegalėjau pajudėti.

– Ar jis jūsų nepuolė?

– Ne. Kažką sakė, paskui apsisuko ir dingo miške.

– Kažką sakė? Gal turėjot omeny, kad suriaumojo ar suurzgė, tiesa? – neatlyžo Aleksas.

– Ne, sūnau. Tas padaras tikrai kalbėjo. Nesupratau nė vieno žodžio, bet tai, be abejonės, buvo artikuliuota šneka. Aš nualpau... Atsipeikėjęs net suabejojau, ar iš tiesų visa tai buvo, bet drabužiuose, plaukuose, odoje vis dar tvyrojo tasai skvarbus dvokas. Vadinasi, nesapnavau.

PENKTAS SKYRIUS

Šamanas

Audra liovėsi taip pat staiga, kaip buvo užėjusi, ir vakarop išsigiedrijo. Aleksas ir Nadija grįžo į viešbutį, kur ekspedicijos dalyviai, susispietę apie Sezarį Santosą ir daktarę Omairą Tores, tyrinėjo regiono žemėlapį ir svarstė pasirengimą kelionei. Su jais buvo ir profesorius Leblanas, jau spėjęs kiek pailsėti. Jis buvo nuo galvos ligi kojų išsitepęs insekticidu ir pasisamdęs indėną, vardu Karakavė, kad vėduotų jį banano lapu. Leblanas reikalavo, kad ekspedicija išžygiuotų Orinoko aukštupio link jau rytojaus dieną: jis negalįs gaišti laiko šiame užkampyje. Teturįs tris savaites keistajam girios gyventojui pagauti.

– To niekam nepavyksta padaryti jau metų metus, profesoriau... – priminė Sezaris Santosas.

– Teks jam pasirodyti ilgai nelaukus, nes aš turiu skaityti visą ciklą paskaitų Europoje, – atšovė mokslininkas.

– Tikiuosi, kad Bestija atsižvelgs į jūsų argumentus, – tarė vedlys, bet profesorius tarsi nesuprato pašaipos.

Ketė Kold buvo sakiusi anūkui, kad Amazonija – pavojinga vieta antropologams, nes čia jiems kartais pasimaišo protas. Kai kurie susigalvoja prieštaringų teorijų ir susiginčiję dėl jų griebiasi peilių ir pistoletų; kiti terorizuoja čiabuvius ir tariasi esantys dievai. Vieną tokį, visai išprotėjusį, yra tekę surištą pargabenti į tėvynę.

– Tikiuosi, esate painformuotas, kad aš irgi esu viena iš ekspedicijos dalyvių, profesoriau Leblanai, – tarė daktarė Omaira Tores, į kurią antropologas tolydžio žvilgčiojo ypatingo jos grožio pakerėtas.

– Labai to norėčiau, senjorita, bet...

– Daktarė Tores, – pataisė jį gydytoja.

– Galite vadinti mane Liudviku, – žaismingai pasiūlė Leblanas.

– Vadinkit mane daktare Tores, – sausai atkirto ji.

– Negalėsiu jūsų pasiimti, gerbiamoji daktare. Vos užtenka vietos tiems, kurie esame žurnalo „International Geographic" siunčiami. Mūsų sąmata yra dosni, tačiau ne beribė, – paaiškino Leblanas.

– Tada jūs irgi nevyksite, profesoriau. Aš priklausau Nacionalinei sveikatos tarnybai. Esu čia tam, kad saugočiau indėnus. Nė vienas pašalinis negali bendrauti su jais be reikiamų atsargumo priemonių. Jie labai neatsparūs ligoms, ypač toms, kuriomis serga baltieji, – pabrėžė daktarė.

– Jiems mirtinai pavojingas paprasčiausias peršalimas. Prieš trejus metus viena gentis išmirė lig vieno nuo kvėpavimo takų infekcijos, kai pas juos atvyko grupė reporterių dokumentinio filmo sukti. Vienas kosčiojantis atvykėlis davė indėnui patraukti dūmą iš savo nuorūkos ir taip užkrėtė visą gentį, – pridūrė Sezaris Santosas.

Kaip tik tuo metu pasirodė kapitonas Ariostas, įgulos vadas, ir Mauras Karijas, turtingiausias šių kraštų verslininkas. Nadija pašnibždėjo Aleksui, kad Karijas labai įtakingas, bizniauja su daugelio Pietų Amerikos valstybių prezidentais ir generolais. Ir dar pridūrė, kad jo širdis – ne krūtinėje, bet piniginėje, ir grįžtelėjo į odinį rankinuką, kurį Karijas laikė rankoje. Liudvikui Leblanui Mauras Karijas padarė stiprų įspūdį, nes ekspedicijos nebūtų pa-

vykę surengti be to žmogaus tarptautinių ryšių. Tai jis sudomino žurnalą „International Geographic“ Bestijos legenda.

– Tasai nepaprastas padaras įbaugino Orinoko aukštupio gyventojus. Niekas nenori eiti į tą rajoną, kur, kaip manoma, jis tūno, – kalbėjo Karijas.

– Kaip suprantu, tos vietos dar nėra tyrinėtos, – įsiterpė Ketė Kold.

– Taip.

– Spėju, kad ten labai gausu vertingų mineralų ir medienos, – tarė žurnalistė.

– Dauguma Amazonijos lobių ir yra žemės gelmių turtai arba mediena, – atsakė verslininkas.

– Ir augalai, – pridūrė daktarė Omaira Tores. – Nežinom nė dešimties procentų gydomųjų medžiagų, esančių juose. Nykstant čiabuvių šamanams ir žiniuoniams negrįžtamai prarandama ir jų patirtis.

– Įsivaizduoju, kad Bestija trukdo jūsų verslui šiuose kraštuose, pone Karijau, lygiai kaip ir čiabuvių gentys, – neatlyžo Ketė Kold: kai jai kas nors rūpi, ji jau nesitrauks.

– Dėl Bestijos visiems galvą skauda. Jo bijo net ir kareiviai, – pripažino Mauras Karijas.

– Jei Bestija egzistuoja, aš jį surasiu. Dar negimė žmogus, juo labiau žvėris, kuris įstengtų apmulkinti Liudviką Leblaną, – atsiliepė profesorius, mėgstantis kalbėti apie save trečiuoju asmeniu.

– Galite kliautis mano kareiviais, profesoriau. Narsūs vyrai, kad ir ką sakytų geras mano draugas Karijas, – užtikrino kapitonas Ariostas.

– Galite naudotis ir visais mano ištekliais, gerbiamasis profesoriau Leblanai. Turiu motorlaivių ir gerą radijo aparatūrą, – pridūrė Mauras Karijas.

– Ir manim galit pasitikėti, jei sušlubuotų sveikata arba įvyktų kokia nelaimė, – maloniu balsu pažadėjo daktarė Omaira Tores, tarsi ir pamiršusi, kad Leblanas neima jos į ekspediciją.

– Kaip jau sakiau, senjorita...

– Daktare, – darsyk jį pataisė Omaira.

– Kaip jau esu sakęs, ekspedicijos sąmata ribota ir turistų imti negalime, – išdidžiai pareiškė Leblanas.

– Aš ne turistė. Ekspedicija negali vykti be įgalioto mediko ir be reikiamų vakcinų.

– Daktarė teisi. Kapitonas Ariostas išaiškins jums įstatymą, – įsikišo Sezaris Santosas: jis pažinojo gydytoją ir neslėpė simpatijos jai.

– Tai jau... žinoma... – sutrikęs švebeldžiavo karininkas, žiūrėdamas į Maurą Kariją.

– Nėra jokių kliūčių įtraukti Omairą. Aš asmeniškai finansuosiu jos išlaidas, – šyptelėjo verslininkas, apkabindamas jaunąją gydytoją per pečius.

– Ačiū, Maurai, bet to neprireiks: mano išlaidas padengs vyriausybė, – tarė ji, taktiškai pasitraukdama nuo jo rankos.

– Puiku. Tada nebėra apie ką šnekėti. Tikiuosi, kad susitiksim su Bestija ir mūsų kelionė nenueis niekais, – pareiškė fotografas Timotis Brusas.

– Pasitikėk manim, jaunuoli. Turiu patirties su tokiais žvėrimis ir pats esu suprojektavęs patikimus spąstus. Jų brėžinius galite rasti mano traktate apie grėsmingąjį Himalajų žmogų, – paaiškino profesorius ir patenkintas nusišypsojo, o Karakavei mostu liepė smarkiau vėduoti.

– Ir sučiupot jį? – paklausė Aleksas, apsimesdamas neišmanėliu, nors puikiai žinojo atsakymą.

– Jo nėra, vaikine. Ta Himalajų būtybė tik pramanyta. Ko gero, neegzistuoja ir įžymusis Bestija.

– Bet yra žmonių, jį mačiusių, – prieštaravo Nadija.

– Tai, be abejo, tamsuoliai, – nusprendė profesorius.

– Tėvas Valdomeras nėra tamsuolis, – nenusileido Nadija.

– Kas jis toks?

– Katalikų misionierius: jis buvo laukinių pagrobtas ir nuo to laiko jam ne visi namie, – įsiterpė kapitonas Ariostas. Jis kalbėjo angliškai su ryškiu venesuelietišku akcentu, o kadangi šnekėjo neišleisdamas cigaro iš dantų, nedaug ką galėjai suprasti.

– Jis nebuvo pagrobtas ir nėra pamišęs! – sušuko Nadija.

– Nusiramink, gražuole, – šyptelėjo Mauras Karijas, glostydamas jai plaukus, o ji kaipmat pasitraukė tolyn.

– Iš tiesų tėvas Valdomeras yra mokytas žmogus. Jis kalba keliomis indėnų tarmėmis, geriau negu bet kas pažįsta Amazonijos augalus ir gyvūnus, moka sustatyti lūžusius kaulus, rauti dantis, o porą kartų yra net operavęs kataraktą paties pasidarytu skalpeliu, – paaiškino Sezaris Santosas.

– Taip, bet nesugebėjo įveikti ydų, klestinčių Santa Marija de la Liuvijoje, ir apkrikštyti indėnų, todėl, kaip matot, jie vis dar vaikšto nuogi, – šaipėsi Mauras Karijas.

– Kažin ar indėnams išvis reikia tapti krikščionimis, – suabejojo Sezaris Santosas. Ir paaiškino, kad jie esantys labai dvasingi, tikintys, jog viskas turi sielą: medžiai, gyvūnai, upės, debesys. Dvasios jie neskiriantys nuo materijos. Jie nesuvokiantys atėjūnų religijos paprastumo, sakantys, jog tai vis ta pati istorija ir jog jie žinantys daug tokių istorijų apie dievus, demonus, apie dangaus ir žemės dvasias. Tėvas Valdomeras atsižadėjęs jiems aiškinti, kad Kristus mirė ant kryžiaus norėdamas išvaduoti žmoniją iš nuodėmės, nes tokios aukos idėja indėnams kelianti nuostabą. Jie nesuprantantys, kas yra nuodėmė, ir negalintys suvokti, kam šitokiam klimate reikalingi drabužiai arba kam kaupti turtus, jei nieko negali mirdamas pasiimti į kitą pasaulį.

– Gaila, kad jie pasmerkti išnykti; juk jie – kiekvieno antropologo svajonė, argi ne, profesoriau Leblanai? – pašaipiai klausė Mauras Karijas.

– Tikrai. Man, laimei, pavyks aprašyti juos anksčiau, negu jie taps pažangos auka. Liudviko Leblano dėka jie išliks istorijoje, – pasigyrė profesorius, visiškai neįveikiamas pašnekovo sarkazmui.

Vakarienei buvo patiekta tapyro kepsnio, pupelių ir manijokų miltų paplotėlių. Aleksas nepanoro paragauti nė vieno iš tų valgių, nors buvo alkanas kaip vilkas.

Po vakarienės, kol senelė gėrė degtinę ir rūkė pypkę kartu su grupės vyrais, Aleksas su Nadija nuėjo į prieplauką. Mėnulis švytėjo danguje tarsi geltonas žibintas. Aplinkui aidėjo girios garsai, tikra gamtos muzika: plyšojo paukščiai, spygavo beždžionės, kurkė rupūžės, čirpė cikados. Tūkstančiai jonvabalių lėkė pro šalį, kiti ir veidą paliesdavo. Vieną tokį Nadija sugavo ranka ir įsikišo į garbanas; ten jis ir mirguliavo kaip spingsulė. Atsisėdusi ant liepto, mergaitė nuleido kojas į tamsų upės vandenį. Aleksas klausė ją apie piranijas, kurių iškamšų buvo matęs Manause, turistams skirtose krautuvėlėse: jos buvo panašios į mažiukus ryklius ilgumo sulig sprindžiu, turėjo galingus žandikaulius ir peilio aštrumo dantis.

– Piranijos labai naudingos, jos valo vandenį, šalina gaišenas ir atmatas. Mano tėtis sako, kad jos puola tik užuodusios kraują ir būdamos alkanos, – paaiškino Nadija.

Ji papasakojo, kad yra mačiusi, kaip jaguaro sužeistas kaimanas nuropojo į vandenį, o ten piranijos pro žaizdą sulindo į jo kūną ir per kelias minutes surijo viską, paliko tik odą.

Staiga Nadija sukluso ir rankos mostu liepė draugui tylėti. Beždžionėlė Boroba labai susijaudino, ėmė strakséti ir spygauti, bet mergaitė ją tučtuojau apmaldė pašnibždėdama kažką į ausį. Aleksui pasirodė, kad gyvulėlis puikiai supranta šeimininkės žodžius.

Vaikinas matė vien augalų šešėlius ir juodą vandens paviršių, bet neabejojo, kad kažkas patraukė Nadijos dėmesį, nes ji atsistojo. Iš tolo atsklido tylūs gitaros garsai – kaime kažkas brązgino jos stygas. Kažkur jam už nugaros spingsėjo kaimo trobelių langai, bet čia jie buvo vieni.

Nadija tęsiamai sušuko veriamu balsu, kuris berniukui pasirodė panašus į pelėdos klyksmą, ir tuojau panašus šūksnis ataidėjo iš kito kranto. Mergaitė suūkė dar du kartus ir abusyk sulaukė to paties atsakymo. Tada ji paėmė Aleksui už rankos ir nurodė eiti iš paskos. Vaikinas prisiminė Sezario Santoso patarimą sutemus neišeiti iš kaimo ir visus pasakojimus apie gyvates ir žvėris, banditus ir ginkluotus girtuoklius. O jau apie laukinius indėnus, kuriais visus gąsdino Leblanas, arba apie Bestiją verčiau nė negalvoti... Tačiau jis nenorėjo mergaitės akyse pasirodyti šiaudadvasis ir ėjo paskui ją netardamas nė žodžio, tik laikė sugniaužęs karišką peilį.

Užpakaly liko paskutinės kaimo trobelės; abu paaugliai ėjo nerimaudami, vien mėnulio apšviestu taku. Giria pasirodė besanti ne tokia tanki, kaip manė Aleksas; gausiai apžėlę buvo tik upės krantai, o toliau miškas retėjo ir buvo galima be didesnio vargo judėti į priekį. Nelabai toli nuėjus vėl pasigirdo pelėdos ūkimas. Jie atsidūrė laukymėje, iš kurios galėjo regėti mėnulį, spindintį dangaus skliaute. Nadija sustojo ir nejudėdama laukė; net ir Boroba tupėjo tyliai, tarsi numanydama, kas dabar bus. Ūmai Aleksas apstulbęs pašoko: mažiau kaip už trijų metrų iš nakties tamsos išniro paslaptinga aukšta žmogysta, sakytum šmėkla. Vaikinas iškėlė peilį pasirengęs gintis, bet ramus Nadijos elgesys sulaikė jo ranką ore.

– Aya, – tyliai pašaukė mergaitė.

– Aya, aya... – atsiliepė balsas, kuris Aleksui pasirodė ne kaip žmogaus, veikiau vėjo dvelksmas.

Žmogysta prisiartino per žingsnį ir atsidūrė visai šalia Nadijos. Alekso akys, jau kiek apsipratusios su prieblanda, mėnesienoje

išvydo neįtikėtinai seną žmogų. Jis atrodė nugyvenęs jau ne vieną šimtą metų, nors buvo tiesaus stoto, o judėjo lengvai. Karšinčius buvo labai mažas; Aleksas sumetė jį būsiant žemesnį už jo seserį Nikolę, sulaukusią vos devynerių. Jis juosėjo trumpa augalinio pluošto prikyšte, krūtinę dengė kriauklelių, sėklų ir šerno dantų vėriniai – jų buvo gal keliolika. Oda, raukšlėta kaip šimtamečio dramblio, klostėmis karojo ant trapių senolio griaučių. Rankose jis laikė trumpą ietį, lazdą, apkarstytą odiniais maišeliais, ir kvarco cilindrą, skambantį kaip kūdikio barškutis. Nadija pakėlė ranką prie plaukų, ištraukė jonvabalį ir padavė senukui; šis įtupdė dovaną tarp savo vėrinių. Mergaitė atsitūpė ir paragino Aleksą pasielgti taip pat – tai būsiąs pagarbos ženklas. Indėnas nedelsdamas irgi susigūžė, tad visi trys atsidūrė viename lygyje.

Boroba užšoko senoliui ant pečių ir ėmė tampyti jam už ausų; beždžionėlės šeimininkė kepštelėjo jai ranka, o senolis ėmė kvatoti. Aleksui pasirodė, kad jis neturi nė vieno danties, bet buvo per maža šviesos, kad galėtum tikrai pasakyti. Indėnas ir Nadija įsileido į ilgą pašnekesį gestais ir žodžiais. Aleksas nesuprato jų kalbos, skambančios švelniai kaip vėjelis, vandens pliuškenimas ir paukščių čiulbesys, tik numanė, kad kalbama apie jį, nes pašnekovai vis mostelėdavo jo pusėn. Vienu tarpu žmogus atsistojo ir labai sudirgęs ėmė kratyti savo trumpąją ietį, bet Nadija ilgais aiškinimais jį nuramino. Pagaliau senelis nusiėmė nuo kaklo amuletą – raižytą kaulo gabalą – ir prisidėjęs prie lūpų papūtė. Suskambo tas pats jau girdėtas pelėdos ūkimas, pažįstamas Aleksui dar iš Kalifornijos laikų, mat tų paukščių nestigo ir aplink jo namus. Keistasis senis užkabino amuletą Nadijai ant kaklo vėrinio, uždėjo rankas jai ant pečių ir tokiu būdu atsisveikinęs pradingo taip pat paslaptingai, kaip buvo atsiradęs. Vaikinas būtų galėjęs prisiekti, kad nematė jo nueinant – jis tiesiog išgaravo.

– Tai buvo Valimajus, – pašnibždėjo Nadija draugui į ausį.

– Valimajus? – perklausė šis, dar neatsitokėjęs nuo keistojo susitikimo.

– Tsss! Nevardyk jo balsiai! Niekada neištark indėno tikrojo vardo jam girdint: tai yra tabu. Juo labiau nevalia vardu minėti mirusio – dar didesnis tabu, baisi nuodėmė, – paaiškino Nadija.

– Kas jis toks?

– Šamanas, labai galingas burtininkas. Jis mato ateitį per sapnus ir regėjimus. Gali kada panorėjęs keliauti po dvasių pasaulį. Jis vienintelis žino kelią į Eldoradą.

– Į Eldoradą? Auksinį miestą, kurį sugalvojo konkistadorai? Juk tai absurdiška legenda! – atsiliepė Aleksas.

– Valimajus yra ten daug sykių buvęs su žmona. Jis visada vaikšto su ja, – tvirtino mergaitė.

– Aš jos nemačiau, – paprieštaravo Aleksas.

– Ji yra dvasia. Ne kiekvienas gali ją pamatyti.

– O tu matei?

– Taip. Ji jauna ir labai graži.

– Ką tau sakė tas burtininkas? Apie ką judu šnekėjotės? – paklausė Aleksas.

– Jis man davė talismaną. Su juo visada būsiu saugi; niekas – nei žmonės, nei žvėrys, nei šmėklos – negalės man pakenkti. Be to, juo galėsiu išsišaukti burtininką: tik papūsiu, ir jis atskubės. Iki šiol negalėjau jo išsikviesti, turėdavau laukti, kol ateis pats. Valimajus sakė, kad man jo prireiks, nes yra iškilęs didelis pavojus: Rahakanariva, baisioji paukščio žmogėdros dvasia, vaikšto laisva. Kai ji pasirodys, lauk mirčių ir negandų, bet mane saugos talismanas.

– Tokių mergaičių kaip tu reta... – atsiduso Aleksas, netikėdamas nė puse to, ką ji sako.

– Valimajus sakė, tegul svetimšaliai neina ieškoti Bestijos. Kai kurie iš jų mirs. Bet tau ir man galima: mes esam pašaukti, nes mūsų sielos baltos.

– Kas mus pašaukė?

– Nežinau, bet jei Valimajus sako, taip ir yra.

– Ar tu iš tiesų tiki tais dalykais, Nadija? Tiki burtininkais, paukščiais žmogėdromis, Eldoradu, neregimomis žmonomis, Bestija?

Nieko nesakiusi mergaitė apsigręžė ir patraukė kaimo linkui. Vaikinas sekė iš paskos neatsilikdamas, kad nepaklystų.

ŠEŠTAS SKYRIUS

Planas

Tą naktį Aleksandras Koldas miegojo krūpčiodamas. Jam rodėsi, kad jis atsidūrė po atviru dangum, nes trapios sienos, skyrusios jį nuo girios, iširo ir nebebuvo kas jį gintų nuo visų pavojų, tykančių tame nepažįstamam pasaulyje. Viešbutėlis, sukaltas iš lentų ant polių, cinkuotos skardos stogu ir langais be stiklų, tik iš bėdos saugojo nuo lietaus. Prie išorės triukšmo, kurį kėlė rupūžės ir kiti gyviai, prisidėjo kambario įnamių knarkimas. Porą sykių jo hamakas pakrypo ir vaikinas kniūbsčias išpuolė ant grindų, kol prisiminė, kad norint išlaikyti pusiausvyrą reikia atsigulti įstrižai. Nors nebuvo karšta, jį mušė prakaitas. Daug sykių Aleksas buvo pabudęs ir gulėdamas tamsoje po tinkleliu nuo uodų, įmirkytu insekticidais, mąstė apie Bestiją, tarantulus, skorpionus, gyvates ir kitus pavojus, tykančius patamsyje. Jam iš galvos nėjo keistoji scena tarp indėno ir Nadijos. Juk šamanas išpranašavo, kad kai kurie ekspedicijos dalyviai mirs.

Aleksui rodėsi nesuvokiama, kad per keletą dienų jo gyvenimas taip neatpažįstamai pasikeitė, kad jis ūmai atsidūrė tokioj fantastiškoj vietoj, kur, kaip buvo sakiusi močiutė, dvasios klajoja tarp gyvųjų. Tikrovė tapo netikra ir jis nebežinojo, kuo tikėti. Labai ilgėjosi namų ir šeimos, net savojo šunėko Pončo. Jautėsi labai vienišas ir labai toli nuo viso, kas pažįstama. Kad bent galėtų sužinoti, kaip einasi mamai! Bet paskambinti iš šio kaimelio

į ligoninę Teksase – vis tiek kaip susisiekti su Marso planeta. Iš Ketės nesulauksi nei didelės draugės, nei paguodos. Ne, ne tokia turėtų būti močiutė: ji net nesivargina atsakinėti į anūko klausimus, nes mano, kad žmogus išmoksta tik to, ką pats patiria. Ji įsitikinusi, kad patirtis yra tai, kas gaunama po laiko, kai jos nebereikia.

Aleksas vartėsi hamake negalėdamas užmigti ir staiga lyg išgirdo tylų pašnekesį. Gal tai tik giria šurmuliuoja? Reikia patikrinti. Basas ir vien su apatiniais prislinko prie hamako, kuriame miegojo Nadija su tėvu, kitame bendrojo kambario gale. Uždengė delnu mergaitei burną ir pašnibždom pašaukė ją vardu, stengdamasis neprižadinti kitų. Jinai išsigandusi atsimerkė, bet pažinusi vaikiną nurimo ir minkštai tartum katė iššoko iš hamako, mostu įsakydama Borobai nebruzdėti. Beždžionėlė tučtuojau pakluso ir įsirito į hamaką, o Aleksas nejučiom palygino ją su savo šunim Ponču, kuris niekada neįstengė suprasti net paprasčiausio įsakymo. Abudu vogčiomis išėjo laukan ir nusėlino palei ilgąją viešbučio sieną ligi terasos, kur Aleksas buvo girdėjęs balsus. Juodu prisiplojo prie sienos, kur juos dengė durys, ir iš ten įžvelgė kapitoną Ariostą su Mauru Kariju: sėdėdami prie stalelio jie rūkė, gėrė ir patyliukais šnekėjosi. Aiškiai matėsi jų veidai, apšviesti smilkstančių cigarečių ir uodus atbaidančios spiralės, kuri žibėjo ant stalo. Aleksas apsidžiaugė pasikvietęs Nadiją, nes vyrai kalbėjo ispaniškai.

– Taigi žinai, ką turi daryti, Ariostai, – tarė Karijas.

– Bus nelengva.

– Jei būtų lengva, nei man tavęs reikėtų, nei tau mokėčiau, žmogau, – pareiškė Mauras Karijas.

– Man nepatinka tie fotografai: per juos galim įkliūti. Ir dėl reporterės noriu tau pasakyti, kad toji senė man atrodo labai jau gudri, – tarė kapitonas.

– Antropologas, reporterė ir fotografai būtinai reikalingi mūsų planui. Jie išvykę iš čia pasakos apie viską taip, kaip mums reikia,

todėl ant mūsų nekris jokio įtarimo. Ir tada Kongresas nesiųs jokios komisijos tirti, kas čia įvyko, kaip būdavo anksčiau. Šįsyk liudytojai bus „International Geographic" pasiuntiniai, – dėstė Karijas.

– Nesuprantu, kodėl vyriausybė taip rūpinasi ta saujele laukinių. Jie laiko užtūpę tūkstančius kvadratinių kilometrų, kuriuos derėtų išdalyti kolonistams, ir tada į šį pragarą ateitų pažanga, – samprotavo kapitonas.

– Viskas savo laiku, Ariostai. Šioje teritorijoje yra smaragdų ir deimantų. Kol ateis kolonistai, iškirs medžius ir ims auginti galvijus, mudu praturtėsim. O kol kas man nereikia, kad šiuos kraštus užplūstų laimės ieškotojai.

– Vadinasi, jų ir nebus. Tam reikalui yra kariuomenė, bičiuli Karijau, ji žiūri, kad būtų laikomasi įstatymų. Kas gi kitas imtųsi ginti indėnus? – tarė kapitonas Ariostas, ir abu nusikvatojo.

– Aš jau viską esu numatęs. Vienas patikimas asmuo vyksta su ekspedicija.

– Kas toks?

– Dar ne metas pasakyti jo vardą. Bestija – tik dingstis, kad tas mulkis Leblanas ir žurnalistai keliautų kaip tik ten, kur mes norim, ir pateiktų reikiamą informaciją. Jie neišvengiamai susidurs su indėnais. Neįmanoma nukeliauti į Orinoko aukštupio rajoną Bestijos ieškoti ir nesutikti indėnų, – pabrėžė verslininkas.

– Tavo planas man atrodo per daug sudėtingas. Aš turiu žmonių, mokančių laikyti liežuvį už dantų. Galim viską atlikti taip, kad niekas nieko nesužinos, – užtikrino kapitonas Ariostas, keldamas stiklinaitę prie lūpų.

– Ne, žmogau! Argi tau neaiškinau, kad privalom turėti kantrybės? – paprieštaravo Karijas.

– Dar sykį išdėstyk man savo planą, – pareikalavo Ariostas.

– Nesirūpink, už planą atsakau aš. Nepraeis nė trys mėnesiai, ir visa zona bus laisva.

Tą akimirką Aleksas pajuto kažką ant kojos ir vos girdimai šūktelėjo: per odą šliaužė gyvatė. Nadija pridėjo pirštą prie lūpų, be žodžių liepdama nejudėti. Karijas ir Ariostas sunerimę pašoko ir abu sutartinai išsitraukė ginklus. Kapitonas įjungė žibintuvėlį ir pašvietė visur aplinkui, vos per porą centimetrų neužgriebdamas tos vietos, kur buvo pasislėpę vaikai. Aleksas taip išsigando, kad, ko gero, būtų iššokęs prieš pistoletus, jei tik būtų įstengęs nusipurtyti gyvatę, jau apsivijusią apie kulkšnį, bet Nadijos pagriebtas už rankos suvokė, kad neturi teisės rizikuoti dar ir jos gyvybe.

– Kas ten? – paklausė kapitonas tyliai, nekeldamas balso, kad neprižadintų miegančiųjų viešbutyje.

Nė garso.

– Eime, Ariostai, – liepė Karijas.

Kariškis dar sykį apieškojo aplinką žibintuvėlio spinduliu, paskui abu grįžo prie laiptų į gatvę nepaleisdami ginklo iš rankų. Praslinko dar minutė ar dvi, kol vaikai pajuto galintys pajudėti nesukeldami įtarimo. Per tą laiką gyvatė apsivyniojo apie blauzdą, o jos galva atsidūrė ties keliu; berniuko kūnu čiurkšlėmis sruvo prakaitas. Nadija nusivilko marškinėlius, apsivyniojo jais dešinę ranką ir labai atsargiai sučiupo gyvatę prie pat galvos. Kaipmat vaikinas pajuto, kad roplys stipriau sugniaužė jam koją pašėlusiai plakdamas uodega, bet mergaitė tvirtai jį laikė ir netrukus be vargo nutraukė gyvatę nuo naujojo draugo blauzdos; roplys bejėgiškai pakibo jai ant rankos. Sukdama ranką ratu, Nadija įsiūbavo gyvatę ir sviedė per terasos turėklus į tamsą. Paskui vėl kuo ramiausiai apsivilko marškinėlius.

– Ar ji nuodinga? – virpėdamas paklausė vaikinas, vos įstengdamas tarti žodį.

– Taip. Manau, kad tai surukuku, bet nelabai stambi. Jos nasrai maži ir ji neįstengtų plačiai išsižioti, todėl galėtų įgelti tik į pirštą, bet ne į blauzdą, – paaiškino Nadija, paskui ėmė versti Karijo

pokalbį su Ariostu. – Ką čia planuoja tie piktadariai? Ir ką mes galim padaryti? – paklausė Nadija.

– Nežinau. Vienintelis dalykas, kuris man šauna į galvą, – papasakoti viską močiutei, tik vargu ar ji manim patikėtų; veikiau pasakytų, kad esu paranoikas, kuriam visur vaidenasi priešai ir pavojai, – atsakė vaikinas.

– Kol kas galim tik laukti ir stebėti, Aleksai... – patarė mergaitė.

Abu paaugliai grįžo į savo hamakus. Aleksas tučtuojau užmigo ir pabudo tik auštant nuo kurtinančio beždžionių stūgavimo. Jis buvo tiek peralkęs, kad būtų mielai valgęs tėvo iškeptus blynus, bet čia nebuvo nieko, ką galėtų įsimesti į burną, ir teko laukti dvi valandas, kol bendrakelioniai prisirengs pusryčiauti. O tada vaikinui buvo pasiūlyta juodos kavos, drungno alaus ir ataušusių vakarykščio tapyro likučių. Aleksas bjaurėdamasis nieko nepalietė. Jis nebuvo matęs tapyro, bet vaizdavosi jį esant panašų į didelę žiurkę ir tik po keleto dienų nustebo patyręs, jog tai per šimtą kilogramų sveriantis gyvulys, panašus į meitėlį, o jo mėsa labai vertinama. Paragavo banano, bet jis pasirodė esąs aitrus ir tik apkartino burną; vėliau sužinojo, kad tos rūšies bananai valgomi virti. Nadija iš pat ankstyvo ryto išsimaudė upėje kartu su kitomis mergaitėmis ir dabar parėjo su ką tik nuskinta gėle už vienos ausies ir ta pačia žalia plunksna – už kitos; Boroba, apsikabinusi jos kaklą, rankoj laikė pusę ananaso. Aleksas buvo skaitęs, kad vienintelis nepavojingas tropikų vaisius yra tas, kurį pats nusiskini, bet nusprendė, jog verčiau rizikuoti susirgti šiltine nei badauti, tad su dėkingumu paėmė pasiūlytą ananasą ir godžiai suvalgė.

Netrukus pasirodė ir vedlys Sezaris Santosas, išsimaudęs ne blogiau už dukterį, ir pakvietė kitus ekspedicijos dalyvius pasinerti į upę. Visi taip ir padarė, išskyrus profesorių Leblaną: jis liepė Karakavei atnešti keletą kibirų vandens, kad galėtų nusimaudyti terasoje, nes jo neviliojo perspektyva paplaukioti kartu su rajomis. Tai stambios žuvys, kai kurios didumo sulig geru kilimu, o galingos jų uodegos ne tik rėžia ne blogiau už pjūklą, bet ir įleidžia nuodų. Aleksas pamanė, kad po naktinio nuotykio su gyvate nebėra ko baimintis susidūrimo su žuvim, net ir turinčia prastą šlovę, ir stačia galva šoko į vandenį.

– Jei tave puls raja, vadinasi, šie vandenys ne tau, – tiek tepasakė vaikinui močiutė ir nuėjo maudytis tolėliau su kitomis moteriškėmis.

– Rajos yra baikščios ir laikosi prie upės dugno, todėl paprastai sprunka, kai kas nors sujudina vandenį. Bet dėl visa ko verta bristi velkant kojas, kad neužmintum, – patarė Sezaris Santosas.

Maudynės buvo malonios. Aleksas pasijuto atsigaivinęs ir švarus.

SEPTINTAS SKYRIUS

Juodasis jaguaras

Mauras Karijas pakvietė ekspedicijos dalyvius prieš kelionę apsilankyti jo stovykloje. Daktarė Omaira Tores atsisakė: ji turinti išsiųsti jaunuosius mormonus atgal į Manausą karišku sraigtasparniu, nes jų būklė pablogėjusi. Stovyklą sudarė keli vagonėliai – gyvenamosios priekabos, atgabentos sraigtasparniais ir išdėstytos aplink miško proskyną už poros kilometrų nuo Santa Marija de la Liuvijos. Jos buvo įrengtos kur kas ištaigingiau už kaimo trobeles su cinkuotos skardos stogais. Čia buvo elektros generatorius ir radijo antena, energiją teikė ir saulės baterijos.

Panašių būstinių Karijas turėjo įvairiose strateginėse Amazonijos vietose, kad galėtų kontroliuoti daugybę savo įmonių, nuo miško kirtaviečių ligi aukso kasyklų, bet pats gyveno toli nuo čia. Žmonės kalbėjo, kad Karakase, Rio de Žaneire ir Majamyje jis turįs karališkas vilas ir kiekvienoje iš jų – po žmoną. Keliaująs nuosavu reaktyviniu lėktuvu ir sportiniu lėktuvėliu, bet naudojąsis ir kariuomenės transportu, kurį jam suteikiantys jo bičiuliai generolai. Santa Marija de la Liuvijoje nebuvo aerodromo, kuriame galėtų nutūpti jo reaktyvinis lėktuvas, todėl čia jis skraidė savuoju dvimotoriu lėktuvėliu, atrodančiu tikrai įspūdingai, palyginti su nusenusiu, aprūdijusiu Sezario Santoso kledaru. Ketė Kold susidomėjo elektros laidais, išvedžiotais po stovyklą, ir jos sargyba.

– Ką čia gali turėti tas žmogus, kad jam reikia tokios apsaugos? – stebėdamasi kreipėsi Ketė į anūką.

Mauras Karijas buvo vienas iš nedaugelio avantiūristų, praturtėjusių Amazonijoje. Tūkstančių tūkstančiai garimpeirų pėsčiomis arba valtelėmis skverbėsi į girią ir prie upių ieškodami aukso kasyklų arba deimantų telkinių, mačetėmis prasikirsdami takus per tankmę, savo krauju maitindami skruzdėles, uodus ir dėles. Daugelis mirdavo nuo maliarijos, kitus pakirsdavo kulkos, badas ir vienatvė; jų kūnai puvo bevardžiuose kapuose arba tapo žvėrių grobiu.

Kalbama, jog Karijas turtus pradėjo kaupti pasinaudodamas vištomis: paleisdavo jas į girią, paskui perpjaudavo joms gūžį ir surinkdavo aukso grūdelius, kuriuos tos nelaimėlės būdavo prarijusios. Bet tas gandas, kaip ir kai kurios kitos paskalos apie to žmogaus praeitį, tikriausiai buvo išpūstas, nes Amazonijos žemė nebuvo nusėta auksu, kaip sodybos kiemas – kukurūzų grūdais. Šiaip ar taip, Karijui niekada neteko rizikuoti sveikata kaip vargšams garimpeirams, nes turėjo gerų ryšių ir jautė, kur galima tikėtis naudos, mokėjo įsakinėti ir pelnyti autoritetą; ko nepasiekdavo geruoju, išsikovodavo jėga. Daugelis už akių vadino jį nusikaltėliu, bet niekas nedrįso tėkšti jam to į akis: pabandyk įrodyti, kad jo rankos kruvinos. Jo išvaizda neatrodė grėsminga ir nekėlė įtarimo: tiesiog simpatiškas vyriškis, stotingas, įdegęs, išpuoselėtomis rankomis ir spindinčiais baltais dantimis, vilkintis elegantiškais sportiniais drabužiais. Jis kalbėjo melodingu balsu ir žvelgė pašnekovui į akis, tarsi norėtų kiekvienu sakiniu paliudyti savo nuoširdumą.

Verslininkas priėmė „International Geographic“ ekspedicijos dalyvius viename iš vagonėlių, paverstame salonu su visais patogumais, kurių nebuvo kaime. Svečiams patarnavo dvi jaunos dailios moterys; jos nešiojo gėrimus ir degiojo cigarus, bet netarė nė žodžio. Aleksas pamanė, kad jos nemoka angliškai, ir palygi-

no jas su Morgana, kuri Niujorke pavogė jo kuprinę, mat ir šios buvo tokios pat įžūlėlės. Jis nuraudo pagalvojęs apie Morganą ir jau kelintą sykį klausė save, kaip galėjo būti toks naivus ir leistis šitaip apmulkinamas. Tos patarnautojos, matyt, buvo vienintelės moterys visoj stovykloj; kiti buvo vyrai, ginkluoti iki dantų. Dosnusis šeimininkas vaišino svečius sūriu, šaltais mėsos užkandžiais, jūros gėrybėmis, vaisiais, ledais ir kitais skanėstais, atgabentais iš Karakaso. Amerikietis vaikinas pirmąsyk nuo tada, kai išvyko iš gimtojo krašto, kaip reikiant prisivalgė.

– Manau, kad labai gerai pažįsti šį rajoną, Santosai. Kiek laiko jau čia gyveni? – paklausė vedlį Mauras Karijas.

– Visą gyvenimą. Negalėčiau gyventi kitur, – atsakė šis.

– Man sakė, kad tavo žmona čia susirgo. Kaip gaila... Nors manęs tai nestebina: labai mažai svetimšalių ištveria vienatvę šiuose kraštuose ir čionykštį klimatą. O ar šita mergaitė mokyklos nelanko? – Ir Karijas ištiesė ranką norėdamas paliesti Nadiją, bet Boroba parodė jam dantis.

– Man nereikia lankyti mokyklos. Aš moku ir skaityti, ir rašyti, – pabrėžė Nadija.

– O tau, gražuole, to ir užtenka, – šyptelėjo Karijas.

– Be to, Nadija pažįsta gamtą, kalba angliškai, ispaniškai, portugališkai ir keliomis indėnų kalbomis, – pridūrė tėvas.

– Ką čia nešiojiesi po kaklu, gražuole? – lipšniai pasiteiravo Karijas.

– Mano vardas Nadija, – pareiškė ji.

– Parodyk man savo karolius, Nadija, – vėl nusišypsojo verslininkas, žybtelėdamas nuostabiaisiais savo dantimis.

– Jie magiški, negaliu jų nusiimti.

– Gal nori juos parduoti? Perku, – pašaipiai tarė Mauras Karijas.

– Ne! – sušuko ji ir pasitraukė tolyn.

Tada įsikišo Sezaris Santosas – atsiprašė už netašytas dukters manieras. Keista buvo matyti, kaip šitokia svarbi persona gaišta laiką juokeliams su vaiku. Anksčiau niekas nežiūrėjo į Nadiją, bet pastaraisiais mėnesiais jo dukra ėmė traukti dėmesį, ir tėvui tai visai nepatiko. Mauro Karijo manymu, jei mergaitė visą laiką gyvens Amazonijoje, jai būsią sunku prisitaikyti prie visuomenės. Kas jos laukia ateity? Ji atrodanti labai protinga, todėl gavusi gerą išsilavinimą galėtų daug pasiekti. Verslininkas net siūlėsi pasiimti ją į miestą ir leisti į mokyklą – ten ji galėtų tapti tikra senjorita, kaip jai ir dera.

– Negalėčiau atsiskirti nuo dukters, bet vis tiek esu jums labai dėkingas, – tarė Santosas.

– Pagalvok, žmogau. Būčiau jai kaip ir krikštatėvis... – neatlyžo verslininkas.

– Ir dar aš susikalbu su žvėrimis, – pertraukė jį Nadija. Visi sutartinai nusikvatojo; nesijuokė tik jos tėvas, Aleksas ir Ketė Kold.

– Jei moki kalbėti su žvėrimis, gal pabūtum vertėja tarp manęs ir vieno iš mano amuletų? Prašyčiau eiti su manim, – visus maloniai pakvietė šeimininkas.

Visi nuėjo paskui Maurą Kariją į aikštelę tarp ratu išrikiuotų vagonėlių. Jos centre stovėjo laikinas narvas iš stulpų, apraizgytų vielomis tarsi kokia vištidė. Narve vaikštinėjo didelis kačių šeimos žvėris ir šiepė nasrus kaip kiekvienas užguitas plėšrūnas. Tai buvo juodas jaguaras, vienas gražiausių egzempliorių, kada nors matytų šiuose kraštuose, žvilgančiu kailiu ir hipnotizuojančiu topazo spalvos akių žvilgsniu. Vos jį išvydusi Boroba šaižiai suklykė, nušoko Nadijai nuo peties ir kiek tik įkabindama spruko; veltui ją šaukė

mergaitė, bėgdama beždžionėlei iš paskos. Aleksas apstulbo: dar nebuvo matęs, kad ji būtų taip be atodairos palikusi šeimininkę. Fotografai kaipmat nukreipė objektyvus į žvėrį, net ir Ketė Kold išsitraukė iš rankinės savo mažąją automatinę kamerą. Profesorius Leblanas laikėsi saugiu atstumu nuo narvo.

– Juodieji jaguarai yra pavojingiausi Pietų Amerikos žvėrys. Jie stiprūs ir niekam nenusileis, – paaiškino Karijas.

– Jeigu juo žavitės, kodėl jo neišleidžiat į laisvę? Šis nelaimingas padaras mieliau mirtų, nei gyventų uždarytas, – pabrėžė Sezaris Santosas.

– Jį išleisti? Jokiu būdu, žmogau! Aš savo namuose Rio de Žaneire turiu mažą zoologijos sodą ir tik laukiu atgabenant narvą, tinkamą tam žvėriui.

Aleksas artinosi prie narvo kaip užhipnotizuotas: jį pakerėjo to nepaprasto grobuonies vizija. Negirdėdamas įspėjančio močiutės šūksnio, jis priėjo visai arti ir abiem rankomis palietė vielas, skiriančias jį nuo žvėries. Jaguaras stabtelėjo, grėsmingai suurzgė, paskui įbedė į Aleksą geltonas akis ir stovėjo nejudėdamas, visas įsitempęs, tik krūpčiojo gagato juodumo kailis. Vaikinas nusiėmė akinius, kuriuos nešiojo nuo septynerių metų, ir paleido nukristi ant žemės. Juodu atsidūrė taip arti vienas kito, kad Aleksas galėjo įžiūrėti kiekvieną aukso kibirkštėlę jaguaro akyse. Tarp žmogaus ir žvėries užsimezgė dialogas be žodžių, vien žvilgsniais. Vaikinui visa tarsi išnyko: jis pasijuto bestovįs priešais jaguarą plačioje auksinėje lygumoje po baltu dangumi, kuriame plaukė šeši mėnuliai, skaidrūs kaip medūzos. Regėjo, kaip žvėris atveria nasrus su stambiais dantimis, blizgančiais lyg perlai, ir žmogaus balsu, ataidinčiu tarsi iš urvo gelmių, taria jo vardą: Aleksander. Ir atsiliepė savu balsu, bet irgi lyg iš kokio požemio: *Jaguar.* Žvėris ir vaikinas trissyk pakartojo tuos žodžius: *Aleksander, Jaguar, Aleksander, Jaguar, Aleksander, Jaguar,* tada lygumos smėlis sužėrėjo, dangus pajuodo ir šeši mėnuliai pasileido suktis ratu.

Tuo tarpu Mauro Karijo įsakytas vienas iš jo tarnautojų atitempė beždžionę, pririštą virve. Pamatęs jaguarą, gyvulėlis elgėsi panašiai kaip Boroba: ėmė spiegti, strakséti ir skeryčiotis, bet išsilaisvinti nepajėgė. Karijas čiupo jį už sprando ir niekam dar nespėjus perprasti jo ketinimų vienu tiksliu judesiu atidarė narvą ir pakraupusį gyvūnėlį įmetė vidun.

Apstulbę iš netikėtumo, fotografai ne iškart susivokė turintys rankose aparatus. Leblanas kaip užkerėtas stebėjo nelaimingąją beždžionėlę, kuri kabarojosi vielomis ieškodama, pro kur paspruкti, ir žvėrį, kuris sekė ją žvilgsniu ir pritūpęs rengėsi šuoliui. Negalvodamas, ką daro, Aleksas leidosi bėgti, sutrypė savo akinius, tebegulinčius ant žemės, ir puolė prie narvo durelių pasiryžęs išvaduoti abu gyvūnus: beždžionę – nuo tikros mirties, o jaguarą – iš nelaisvės. Ketė, išvydusi anūką atšaunant sklendę, puolė jo vytis, bet pavėlavo: du Karijo tarnai jau buvo spėję sučiupti vaikiną už rankų ir grūmėsi su juo. Viskas vyko vienu metu ir taip greitai, kad paskui Aleksas nebegalėjo prisiminti įvykių eigos. Vienu letenos smūgiu jaguaras parbloškė beždžionėlę ir čekštelėdamas baisingais nasrais perplėšė jos kūną. Į visas puses ištryško kraujas. Tą pačią akimirką Sezaris Santosas išsitraukė pistoletą iš už diržo ir šovė plėšrūnui tiesiai į kaktą. Aleksas pajuto smūgį, tarsi kulka būtų jam pačiam įsmigusi tarp akių, ir būtų parvirtęs aukštielninkas, jei ne Karijo sargybiniai, laikantys jį už pažastų.

– Ką tu padarei, nelaimingasai! – sušuko verslininkas ir taip pat išsitraukęs ginklą nusitaikė į Sezarį Santosą.

Sargybiniai paleido Aleksą – šis netekęs pusiausvyros susmuko ant žemės – ir puolė prie Santoso, bet neišdrįso jo paliesti, nes vedlys tebelaikė rūkstantį pistoletą.

– Paleidau jį į laisvę, – stebėtinai ramiai tarė Sezaris Santosas.

Mauras Karijas vargais negalais susivaldė, nes suprato, kad negali kautis su juo reporterių ir Leblano akivaizdoje.

– Palikt! – sukomandavo sargybiniams Mauras Karijas.

– Nužudė! Nužudė! – vis kartojo Leblanas, paraudęs iš susijaudinimo. Dvi mirtys – beždžionėlės ir jaguaro – jį taip sukrėtė, kad mokslininkas elgėsi kaip girtas.

– Neimkit į galvą, profesoriau Leblanai, – ramino jį Karijas, – aš galiu turėti tiek žvėrių, kiek tik panorėsiu. Dovanokit, bijau, kad minkštaširdžiams tas reginys buvo ne visai priimtinas.

Ketė Kold padėjo anūkui atsistoti, paskui paėmė Sezarui Santosui už parankės ir nuvedė prie išėjimo nelaukdama, kol padėtis dar paaštrės. Vedlys leidosi reporterės išvedamas, paskui juos išėjo ir Aleksas. Lauke jie susitiko su Nadija; Boroba, apsivijusi šeimininkei juosmenį, virpėjo iš baimės.

Aleksas ketino paaiškinti Nadijai, kas įvyko tarp jo ir jaguaro prieš Maurui Karijui įmetant beždžionę į narvą, bet viskas buvo sumišę jo galvoje. Vaikino įspūdžiai buvo tokie tikroviški, jog jis būtų galėjęs prisiekti, kad prieš kelias minutes gyveno kitame pasaulyje, spindinčių smėlynų pasaulyje, kuriame šeši mėnuliai skriejo danguje ratu, o jaguaras ir jis šnekėjo vienu balsu. Nors jam ir stigo žodžių papasakoti draugei, ką teko išgyventi, atrodė, kad ji viską ir taip supranta.

– Jaguaras tave pažino, nes jis yra tavo totemas, – tarė ji. – Kiekvieną mūsų lydi kokio nors gyvūno dvasia. Tai tarsi mūsų siela. Ne visi susitinka savąjį gyvūną, tik įžymūs kariai ir šamanai, bet tu jį suradai neieškojęs. Tavo vardas – Jaguaras, – kalbėjo Nadija.

– Jaguaras?

– Aleksandras yra vardas, kurį tau davė tėvai. O Jaguaras yra tikrasis tavo vardas, bet juo gali vadintis tik turėdamas jaguaro prigimtį.

– O kokia ta jo prigimtis? Žiauri ir kraugeriška? – klausinėjo Aleksas, prisiminęs žvėries nasrus, kuriais jis sudraskė beždžionę Karijo narve.

– Gyvūnai nebūna žiaurūs kaip žmonės, jie žudo tik gindamiesi arba išalkę.

– Ar tu irgi turi totemą, Nadija?

– Taip, bet dar nežinau, kas jis toks. Moterims ne taip svarbu pažinti savo totemą: mes semiamės stiprybės iš žemės. Mes *esame* gamta, – tarė ji.

– Iš kur visa tai žinai? – susidomėjo Aleksas, vis mažiau abejodamas naujosios bičiulės žodžiais.

– Man išaiškino Valimajus.

– Ar šamanas – tavo draugas?

– Taip, Jaguarai, tik niekam nesakau, kad kalbuosi su Valimajum, net ir tėčiui.

– Kodėl?

– Todėl, kad Valimajus mėgsta vienumą. Jis pakenčia tik vieną draugiją – žmonos, kuri yra dvasia. Tik kai kada jis pasirodo kuriame nors šabone, kad pagydytų ligą arba dalyvautų mirusiųjų pagerbimo apeigose, bet niekada nesirodo nahabams.

– Nahabams?

– Svetimšaliams.

– Bet juk tu svetimšalė.

– Valimajus sako, kad aš nepriklausau nė vienai pusei, nesu nei indėnė, nei svetimšalė, nei moteris, nei dvasia.

– Kas gi tada tu esi? – nusistebėjo Jaguaras.

– Aš esu, ir tiek, – atsakė ji.

Sezaris Santosas paaiškino ekspedicijos dalyviams, kad teks plaukti prieš srovę motorlaiviais ir skverbtis į čiabuvių žemes iki pat Orinoko aukštupio krioklių papėdės. Ten jie įsirengsią stovyklą ir, jei bus įmanoma, iškirsią miške proskyną, tinkamą mažiems lėktuvams tūpti ir kilti. Jis pats grįšiąs į Santa Marija de la Liuviją ir bandysiąs rasti savąjį lėktuvėlį, kuriuo galima greitai pasiekti kaimą. Pasak jo, iki tol turėtų būti atgabentas naujas variklis ir beliksią jį įmontuoti. Tuo lėktuvėliu jie galėsią pasiekti neįžengiamą kalnų zoną, kur, anot kai kurių indėnų ir avantiūristų, esanti legendinio Bestijos buveinė.

– Kaip milžiniškas padaras karstosi aukštyn ir žemyn tokiais kalnais, į kuriuos mes nesitikim užkopti? – pasmalsavo Ketė Kold.

– Tai mes ir tiriam, – atsakė Sezaris Santosas.

– O kaip indėnai, neturėdami lėktuvo, keliauja po tas vietas? – neatlyžo reporterė.

– Jie pažįsta vietovę. Indėnai įlipa net į aukščiausią palmę, nors jos kamienas ir dygliuotas. Jie sugeba kopti ir glotnia kaip veidrodis uolų siena, nuo kurios krinta kriokliai, – atsakė vedlys.

Kone visas rytas prabėgo kraunant mantą į valtis. Profesorius Leblanas gabenosi daugiau bagažo negu fotografai, be viso kito – keletą dėžių supilstyto į butelius geriamojo vandens; juo jis naudojosi net skusdamasis, mat bijojo, kad vietinis vanduo gali būti užterštas gyvsidabriu. Veltui jam kartojo Sezaris Santosas, kad stovyklauti teks toli prieš srovę nuo tų vietų, kur plaunamas auksas. Vedlio patartas, Leblanas asmeniniu padėjėju pasisamdė Karakavę, indėną, kuris išvakarėse jį vėdavo, kad turėtų kas juo rūpinasi ligi kelionės pabaigos. Profesorius aiškino, kad jam skauda nugarą ir jis negali kelti nė menkiausio svorio.

Nuo pat žygio pradžios Aleksandras buvo atsakingas už močiutės daiktus. Tai įėjo į jo darbą, už kurį močiutė jam skyrė

minimalų atlyginimą ir žadėjo sumokėti grįžus, jei jis viską darys kaip reikiant. Kiekvieną dieną Ketė Kold įrašydavo į sąsiuvinį, kiek valandų išdirbo anūkas, ir liepdavo jam pasirašyti; taip juodu sužinodavo, kiek jam priklauso. Atvirumo valandėlę vaikinas jai papasakojo, kaip jis viską suniokojo savo kambary prieš išvykdamas. Močiutė nepasipiktino, nes manė, kad žmogui labai nedaug tereikia šiame pasaulyje, bet pasiūlė jam algą nuostoliams atlyginti. Ji pati į kelionę pasiėmė tris pamainas medvilninių drabužių, degtinės, tabako, šampūno, muilo, preparato vabzdžiams atbaidyti, tinklelį nuo uodų, antklodę, popieriaus ir dėžutę pieštukų; visa tai tilpo į vieną brezentinį maišą. Be to, ji nešiojosi automatinę fotokamerą, vieną paprasčiausių, lyg tyčia tam, kad turėtų iš ko šaipytis profesionalūs fotografai Timotis Brusas ir Choelis Gonsalesas. Ketė leido jiems juoktis ir nieko nesakydavo. Aleksas vežiojosi dar mažiau drabužių negu močiutė, be to, turėjo pasiėmęs žemėlapį ir porą knygų. Prie diržo buvo pritvirtinęs karišką peilį, fleitą ir kompasą. Pamatęs tą prietaisą, Sezaris Santosas pasakė, kad girioje iš jo nebūsią jokios naudos, nes ten nosies tiesumu nepavaikščiosi.

– Pamiršk kompasą, vaikine. Verčiau eik paskui mane ir neišleisk manęs iš akių, – patarė jis.

Bet Aleksą viliojo galimybė atsidūrus bet kur žinoti, kurioje pusėje šiaurė. O laikrodis iš tiesų čia nereikalingas, nes Amazonijoje laikas matuojamas ne valandomis, kaip visoje planetoje, bet saulėtekiais, potvyniais, metų laikais, lietumis.

Penki kareiviai, kapitono Ariosto pagalbininkai, ir Matuvė, Sezario Santoso pasamdytasis vedlys indėnas, buvo gerai ginkluoti. Matuvė ir Karakavė pasirinko tuos vardus bendrauti su svetimšaliais; tik jų šeimos nariai ir artimi bičiuliai galėjo vadinti juos tikraisiais vardais. Abu jie dar visai jauni paliko savo gentis, mokėsi misionierių mokyklose ir ten buvo pakrikštyti, bet palaikė ryšius su indėnais. Niekas nesugebėtų orientuotis šiame krašte

geriau už Matuvę: jam niekada neprireikė žemėlapio nustatyti, kur jis yra. Karakavė buvo laikomas „miesto žmogumi", nes dažnai lankėsi Manause ir Karakase, tad buvo nepatiklus kaip ir daugelis miestiečių.

Sezaris Santosas pasirūpino viskuo, kas būtina stovyklai įrengti: palapinėmis, maistu, virtuvės reikmenimis, žibintuvėliais ir radiju su reikiamomis baterijomis, įrankiais, tinklais žabangams spęsti, mačetėmis, peiliais ir stiklo bei plastiko niekučiais, kad būtų galima keistis dovanomis su indėnais. Paskutinę valandą parsirado jo duktė su juodąja beždžionėle prie šono, pasipuošusi Valimajaus amuletu, pasiėmusi tik medvilninę palaidinę, ir pareiškė, kad yra pasirengusi lipti į motorlaivį. Ji buvo įspėjusi tėvą neketinanti likti Santa Marija de la Liuvijoje su ligoninės vienuolėmis, kaip kitais kartais, nes tenai lankosi Mauras Karijas ir jai nepatinka, kaip jis į ją žiūri ir bando ją paliesti. Ji bijanti žmogaus, „kurio širdis yra piniginėje". Profesorius Leblanas stačiai pašėlo. Jis jau anksčiau įnirtingai prieštaravo Ketės Kold norui pasiimti ir anūką, bet turėjo nusileisti, nes nebuvo kaip išsiųsti jo į Jungtines Valstijas; bet dabar vis dėlto pasiryžo jokia dingstimi nesutikti, kad vedlio duktė vyktų kartu.

– Čia ne vaikų darželis, čia labai rizikinga mokslinė ekspedicija, visas pasaulis nenuleidžia akių nuo Liudviko Leblano, – piktai dėstė jis.

Kadangi niekas nepaisė jo argumentų, profesorius atsisakė lipti į laivą. Be jo nebuvo galima vykti; tik nepaprastas jo autoritetas, pasak jo paties, įtikino „International Geographic" leidėjus rizikuoti. Sezaris Santosas jam aiškino, kad duktė visada keliauja su juo ir niekam nebūna našta, priešingai, gali duoti daug naudos, nes kalba įvairiomis indėnų tarmėmis. Bet Leblanas buvo nepalenkiamas. Dar po pusvalandžio kaitra tapo nebepakeliama, nuo drėgno oro visi daiktai sušlapo, o ekspedicijos dalyvių nuotaikos įkaito kaip ir oras. Tada įsikišo Ketė Kold.

– Man irgi skauda nugarą, profesoriau. Man reikia asmeninės padėjėjos. Aš pasisamdžiau Nadiją Santos, kad nešiotų mano sąsiuvinius ir vėduotų mane banano lapu, – tarė ji.

Visi ėmė kvatotis. Mergaitė oriai įlipo į motorlaivį ir atsisėdo šalia reporterės. Beždžionėlė įsitaisė jos skraite ir iš ten parodė liežuvį profesoriui Leblanui. Jis irgi užlipo į denį raudonas kaip vėžys iš pasipiktinimo.

AŠTUNTAS SKYRIUS

Ekspedicija

Ir vėl visa grupė susirinko plaukti prieš srovę. Šįsyk trylika suaugusiųjų ir du vaikai sutilpo į du motorlaivius: abu jie priklausė Maurui Karijui, o šis leido jais naudotis Leblanui.

Aleksas laukė progos be pašalinių papasakoti močiutei apie keistąjį Mauro Karijo ir kapitono Ariosto pašnekesį, kurį Nadija buvo jam išvertusi. Ketė jo dėmesingai išklausė nerodydama nepasitikėjimo, ko buvo baiminęsis anūkas; priešingai, atrodė labai susidomėjusi.

– Nepatinka man tas Karijas. Kaip jis planavo išnaikinti indėnus? – klausė ji.

– Nežinau.

– Kol kas mums belieka laukti ir būti budriems, – nusprendė reporterė.

– Tą patį sako ir Nadija.

– Ta mergaitė, Aleksandrai, galėtų būti mano anūkė.

Ir vėl kelionė upe, panašiai kaip pirma, iš Manauso į Santa Mariją de la Liuviją, nors kraštovaizdis buvo jau kitoks. Šįsyk vaikinas nutarė elgtis kaip Nadija: užuot bandęs atbaidyti uodus be saiko tepdamasis insekticidu, leisis jų geliamas, bet ištvers nesikasęs. Nusiavė jis ir batus, nes įsitikino, kad jie amžinai peršlapę, o dėlės vis tiek prisisiurbia, tartum jų nė nebūtų. Pirmąsyk jų net nepajuto, kol močiutė parodė, kad jo puskojinės kruvinos.

Vaikinas jas nusimovė ir pamatė, kad jo odą apkibusios šlykščios siurbėlės, pripampusios kraujo.

– Tau neskauda, nes jos prieš siurbdamos kraują įleidžia anestetiko, – paaiškino Sezaris Santosas.

Ir parodė, kaip atsikratyti dėlių prideginant cigarete: tada odoje neliks jų dantukų ir pro žaizdeles nepateks infekcija. Aleksui buvo keblu tuo metodu pasinaudoti, nes jis nerūkė, bet taip pat gerai gelbėjo ir truputis smilkstančio tabako iš močiutės pypkės. Pasirodė, kad lengviau tais parazitais nusikratyti, negu be paliovos jų saugotis.

Nuo pat pradžios Aleksas jautė vos ne apčiuopiamą įtampą tarp suaugusiųjų ekspedicijos dalyvių: niekas niekuo nepasitikėjo. Negalėjo jis atsikratyti ir jausmo, kad yra sekamas, kad tūkstančiai akių stebi kiekvieną valčių judesį. Vaikinas vis žvilgčiojo per petį, bet niekas paskui juos neplaukė.

Visi penki kareiviai buvo kaboklai, gimę šiame krašte; Matuvė, Sezario Santoso pasamdytasis vedlys, tikras čiabuvis, žadėjo vertėjauti atvykėliams, kai jie susidurs su vietinėmis gentimis. Kitas grynakraujis indėnas buvo Karakavė, Leblano padėjėjas. Pasak daktarės Omairos Tores, Karakavė elgiąsis ne taip kaip kiti indėnai ir turbūt niekada nebegalėtų grįžti į savo gentį.

Indėnų gentyse viskas yra bendra, o vienintelė nuosavybė – truputis ginklų ir paprasčiausių įnagių, kuriuos kiekvienas gali nešiotis. Kiekviena gentis turi šaboną – didelę bendrą lūšną; ji yra apskrita, dengta šiaudais ir atvira į vidinį kiemą. Ten visi gyvena kartu ir dalijasi viskuo, nuo maisto iki vaikų auginimo. Vis dėlto sąlytis su svetimšaliais sujaukė gentinę bendruomenę: indėnai užsikrėtė ne tik kūno, bet ir dvasios ligomis. Vos tik jie išmėgina mačetę, peilį ar kitą iš metalo padarytą daiktą, jų gyvenimas pasikeičia visiems laikams. Viena tik mačete jie gali šimteriopai pagausinti derlių iš savo daržėlių, kuriuose augina manijokus ir kukurūzus. Su ilgu peiliu kiekvienas karys pasijunta esąs dievas.

Indėnai taip pat pametę galvas dėl plieno, kaip svetimtaučiai – dėl aukso. Mačetės liga Karakavė buvo jau persirgęs ir dabar sirgo šaunamaisiais ginklais – nesiskyrė su senovišku pistoletu. Tokiam žmogui kaip jis, kuris savim rūpinasi labiau nei bendruomene, nėra vietos gentyje. Individualizmas ten laikomas tam tikru pamišimu, sakytum žmogų būtų apsėdęs demonas.

Karakavė buvo nedraugingas ir mažakalbis, tik primygtinai klausiamas atsakydavo vienu dviem žodžiais; vengė bendrauti tiek su svetimšaliais, tiek su kaboklais, tiek su indėnais. Labai nenorom tarnavo Liudvikui Leblanui; neapykanta degdavo jo akys, kai prireikdavo kreiptis į antropologą. Jis nevalgė su kitais, negėrė nė lašo svaigalų, o sustojus nakvoti atsiskirdavo nuo viso būrio. Sykį Nadija ir Aleksas užklupo jį rausiantis daktarės Omairos Tores daiktuose.

– Tarantulas, – tiek tepaaiškino Karakavė.

Aleksandras ir Nadija nutarė jį sekti.

Kuo toliau prieš srovę, tuo sunkiau darėsi plaukti, nes upės vaga siaurėjo, vis daugiau buvo sraujymių, grasinančių apversti laivus. O sietuvose, kur vanduo užsistovėjęs, plūduriavo žvėrių maitos, pūvantys rąstai ir šakos, trukdantys irtis į priekį. Tekdavo gesinti variklius ir griebtis irklų, o plūduriuojantį šlamštą išstumdyti bambukinėmis kartimis. Kartais paaiškėdavo, kad tai dideli kaimanai, kuriuos iš tolo galėjai palaikyti rąstais. Sezaris Santosas paaiškino, kad vandeniui nuslūgus atsiranda jaguarų, o patvinus ima knibždėti gyvačių. Keliautojams teko išvysti porą milžiniškų vėžlių ir pusantro metro ilgumo ungurį, kuris, pasak Sezario Santoso, atakuoja stipria elektros iškrova. Iš tankmės sklido pūvančių organinių medžiagų dvokas, bet kartais vakarop

ant vijoklių, apraizgiusių medžius, išsiskleisdavo dideli žiedai ir oras prisipildydavo saldaus vanilės bei medaus kvapo. Balti gandrai nejudėdami stebėjo žmones iš vešlių paupio sąžalynų, visur žaižaravo margi drugeliai.

Paprastai Sezaris Santosas stabdydavo laivus po medžiais, kurių šakos sviro virš vandens; galėdavai nuo jų raškyti vaisius. Aleksas niekada nebuvo jų matęs ir nesiryžo ragauti, bet kiti mielai jais gardžiavosi. Sykį vedlys nukrypo nuo kurso norėdamas priskinti žolių, kurios, pasak jo, nuostabiai gydo žaizdas. Daktarė Omaira Tores patvirtino jo žodžius ir patarė amerikiečiui vaikinui pasitrinti ranką tų žolių sultimis, nors iš teisybės to nebereikėjo, nes žaizda buvo užgijusi: liko tik raudonas randas, kuris nė kiek netrukdė.

Ketė Kold papasakojo, jog daugybė žmonių šiose vietose ieškojo legendinio miesto Eldorado, kuriame gatvės esančios auksu grįstos, o vaikai žaidžiantys brangakmeniais. Daug laimės ieškotojų skverbėsi į girią, plaukė prieš srovę Amazone ir Orinoku, bet taip ir nepasiekė užburtojo žemės lopinėlio, kur pasaulis tebėra nepaliestas kaip ir tada, kai žmonija dar tik radosi. Jie arba žuvo, arba pasitraukė neatsilaikę prieš indėnus, uodus, žvėris, atogrąžų ligas ir klimatą, neįveikę girios tankmės ir stačių šlaitų.

Ekspedicija atsidūrė jau Venesuelos teritorijoje, bet nebuvo jokių ženklų, kur čia valstybės siena: visur tas pats priešistorinis rojus. Šio krašto upėse, ne taip kaip Rio Negre, žmonių nebuvo nė kvapo. Nesimatė nei kitų laivų, nei luotų, nei lūšnų ant polių, nei jokios žmogiškos būtybės. Tačiau augalija ir gyvūnija negalėjai atsistebėti. Fotografams tikra šventė: dar niekuomet jų aparatų objektyvai nebuvo regėję tokios medžių, žolių, gėlių, vabzdžių, paukščių ir žinduolių rūšių įvairovės. Plasnojo žalios ir raudonos papūgos, grakštūs flamingai, tukanai tokiu stambiu ir sunkiu snapu, kad reikėjo stebėtis, kaip jį išlaiko trapi kaukolė, pulkai kanarėlių ir šarkų. Daugelis tų paukščių buvo beišnykstantys, nes juos,

be gailesčio sugaudytus, kontrabandininkai pardavinėja užsienyje. Visokiausios beždžionės, tokios panašios į žmones tiek mimika, tiek judesiais, mojavo atvykėliams nuo medžių. Nestigo čia ir elnių, skruzdėdų, voverių ir kitų smulkių žinduolių. Prašmatnios papūgos, arba gvakamajos, kaip jas čia dar vadina, ilgai lydėdavo laivus. Šie dideli margi paukščiai nuostabiai gracingai skraidė virš denio tarsi stebėdamiesi nematytais padarais, tupinčiais laivuose. Leblanas šovė į jas iš pistoleto, bet Sezaris Santosas spėjo stukteleti jam per ranką ir nukreipti vamzdį. Šūvis išgąsdino beždžiones ir kitus paukščius, sparnų plasnojimas užtemdė padangę, bet greitai papūgos aprimo ir nulėkė sau.

– Jos nevalgomos, profesoriau, jų mėsa karti. Nėra prasmės jų žudyti, – papriekaištavo antropologui Sezaris Santosas.

– Man patinka jų plunksnos, – teisinosi Leblanas, sutrikęs dėl vedlio akibrokšto.

– Nusipirkit jų Manause, – pašaipiai patarė Sezaris Santosas.

– Gvakamajas galima prijaukinti. Vieną tokią laiko mano mama mūsų namuose Boa Vistoje. Ji visur lydi mamą, visada skraido per du metrus virš galvos. Kai mama eina į turgų, gvakamaja seka paskui ją ligi autobuso, į kurį mama įlipa, paskui tupi medyje ir laukia, kol šeimininkė apsipirks, tada grįžta su ja kaip kambarinis šuniukas, – pasakojo daktarė Omaira Tores.

Aleksas dar kartą įsitikino, kad jo fleitos muzika jaudina beždžiones ir paukščius. Ypač neabejinga fleitai rodėsi Boroba: jam griežiant klausydavosi nejudėdama, juokingai išsiviepusi iš smalsumo, o kai kada pasišokėjusi imdavo tąsyti instrumentą – prašydavo muzikos. Aleksas tenkindavo jos pageidavimą džiaugdamasis, kad pagaliau turi susidomėjusią publiką, nes iki tol metų metais kovojo su seserimis, kad leistų netrukdomam mokytis groti. Ir ekspedicijos dalyviams muzika pravertė: sklaidė nerimą, nes kraštovaizdis, kasdien priešiškesnis ir paslaptingesnis, vis labiau

slėgė. Berniukas griežė lengvai, muzikos garsai plaukte plaukė, sakytum tas jautrus instrumentas mena ankstesnįjį šeimininką, įžymųjį Džozefą Koldą, ir tobulą jo muzikavimą.

Jausmas, kad yra sekami, apėmė visus. Nekalbėdami apie tai, – atseit ko nemini, to lyg ir nėra, – kiekvienas budriai stebėjo gamtą. Profesorius Leblanas kiauras dienas tyrinėjo upės krantus savo binokliu; nuo įtampos mokslininkas tapo dar irzlesnis. Bendras nervingumas nepaveikė tik Ketės Kold ir anglo Timočio Bruso. Juodu buvo daug sykių dirbę kartu, išmaišę pusę pasaulio dėl kelionių reportažų, iš arti matę karus ir perversmus, kopę į kalnus ir leidęsi į jūros dugną, todėl mažai tebuvo dalykų, neleidžiančių jiems ramiai miegoti. Be to, jie mėgo puikuotis: štai kokie mes šaltakraujai.

– Ar tau, Kete, neatrodo, kad mus kažkas stebi? – klausė ją anūkas.

– Atrodo.

– Ir tu nebijai?

– Yra daug priemonių baimei įveikti, Aleksandrai. Ir visos neveiksmingos, – atsakė ji.

Vos jai ištarus tuos žodžius, vienas kareivių, plaukiančių tuo pačiu laivu, nė nešūktelėjęs susmuko prie jos kojų. Ketė Kold pasilenkė prie jo ir tik tada suvokė, kas atsitiko, kai išvydo ilgą lyg ir spyglį, stirksantį žmogui krūtinėje. Buvo aišku, kad jį ištiko staigi mirtis: spyglys buvo įsmigęs tiksliai tarp šonkaulių ir perdūręs širdį. Aleksas su Kete sukėlė ant kojų kitus įgulos narius, nespėjusius nieko pastebėti – toks tylus buvo antpuolis. Po akimirkos pustuzinis ginkluotų vyrų paleido ugnį į girios tankumyną. Nuaidėjus šūvių trenksmui, išsisklaidžius parako dūmams ir

paukščiams, uždengusiems saulę, paaiškėjo, kad girioj nebėra nė gyvos dvasios. Tie, kurie paleido mirtinąją strėlę, spėjo pasislėpti ir neišsidavė nei judesiu, nei garsu. Sezaris Santosas, vienu trūktelėjimu išrovęs spyglį iš lavono, parodė, kad jis yra maždaug pėdos ilgumo, tvirtas ir lankstus kaip plienas.

Vedlys liepė toliau plaukti visu greičiu, nes upė čia siaura ir laivai tampa lengvu taikiniu užpuolikų strėlėms. Sustoti leido tik po dviejų valandų, kai manė, kad čia jau nepavojinga. Iki tol užteko laiko ištirti strėlę, išmargintą keistais raudonais ir juodais ženklais, kurių reikšmės niekas nemokėjo išaiškinti. Karakavė ir Matuvė užtikrino niekada tokių nematę, sakė, kad taip strėlių nežénklina nei jų gentys, nei jokia kita jiems žinoma gentis, tačiau tvirtino, kad visi šio krašto indėnai vartoja serbatanas – pučiamuosius vamzdelius strėlėms laidyti. Daktarė Omaira Tores paaiškino, kad jei strėlė ir nebūtų taip stebėtinai tiksliai pataikiusi į širdį, vis tiek žmogus būtų miręs per keletą minučių, tik skausmingiau, nes jos smaigalys buvo įmirkytas kurare – mirtinu nuodu, kurį indėnai naudoja medžiodami ir kariaudami, o priešnuodžio nuo jo nežinoma.

– To jau per daug! Ta strėlė galėjo būti skirta man! – protestavo Leblanas.

– Žinoma, – pripažino Sezaris Santosas.

– Tai jūsų kaltė! – nesiliovė profesorius.

– Mano kaltė? – perklausė Sezaris Santosas, sutrikęs, kad taip netikėtai viskas pakrypo.

– Jūs esat vadovas! Jūs atsakot už mūsų saugumą, už tai mes jums mokam!

– Bet čia ne turistų ekskursija, profesoriau, – atšovė Sezaris Santosas.

– Tučtuojau apsigręžiam ir plaukiam atgal. Ar jūs suvokiate, kokį nuostolį patirs mokslo pasaulis, jei kas nors atsitiks Liudvikui Leblanui! – sušuko profesorius.

Ekspedicijos dalyviai apstulbę tylėjo. Niekas nesumetė, ką atsakyti, kol įsikišo Ketė Kold.

– Man užsakyta parašyti straipsnį apie Bestiją, ir aš ketinu tai padaryti, profesoriau, vis tiek, ar su užnuodytomis strėlėmis, ar be jų. Jei norite grįžti, galit eiti pėsčiomis ar plaukte plaukti, kaip jums geriau. Mes keliausim toliau pagal planą.

– Kaip tu drįsti, įžūli sene!.. – nebesivaldė profesorius.

– Prašyčiau pagarbiau, vyruti, – apmaldė jį reporterė, ryžtingai pagriebusi už marškinių ir sukausčiusi jo įsiūtį griežtu mėlynų akių žvilgsniu.

Aleksas pamanė, kad antropologas skels močiutei antausį, ir žengė į priekį norėdamas ją užsistoti, bet neprireikė. Ketė Kold, kaip kokia burtininkė, įstengė vien žvilgsniu numaldyti ūmiojo Leblano įkarštį.

– Ką darysim su to nelaimėlio kūnu? – klausė daktarė, rodydama į lavoną.

– Negalim jo vežtis: čionykščiame klimate, juk žinai, Omaira, kūnas suirtų labai greitai. Manau, kad teks mesti jį upėn... – pasiūlė Sezaris Santosas.

– Jo siela neturėtų ramybės ir mus persekiotų norėdama nužudyti, – pakraupęs įsiterpė Matuvė, vedlys indėnas.

– Tada pasielkim kaip indėnai, kai negali numirėlio nedelsdami sudeginti: palikim jį atviroj vietoj sulesti paukščiams, o kas liks, sudoros žvėrys, – nusprendė Sezaris Santosas.

– Ir neatliksim apeigų, kaip pridera? – neatlyžo Matuvė.

– Nėr kada. Laidotuvėms pagal visus papročius prireiktų keleto dienų. Be to, šis vyras buvo krikštytas, – paaiškino Sezaris Santosas.

Pagaliau buvo nutarta suvynioti lavoną į brezentą ir paguldyti kukliame žievių guolyje, įkeltame į medį. Ketė Kold, moteris anaiptol nereliginga, bet turinti gerą atmintį, prisiminė maldas iš vaikystės laikų ir krikščioniškai atsisveikino su mirusiuoju. Ti-

motis Brusas ir Choelis Gonsalesas filmavo ir fotografavo velionį bei laidotuves, kaip viso to įvykio liudijimą. Sezaris Santosas kryželiais paženklino pakrantės medžius ir kaip mokėdamas pažymėjo tą vietą žemėlapyje: gal grįžtant pavyks atrasti velionio kaulus ir pargabenti juos mirusiojo šeimai į Santa Marija de la Liuviją.

Kelionės sąlygos tolydžio blogėjo. Augalija darėsi vis tankesnė ir saulės šviesa pasiekdavo laivus tik tada, kai jie plaukdavo pačiu upės viduriu. Denyje buvo taip ankšta ir nepatogu, kad ten nepamiegosi, todėl keleiviai, nors ir prisibijodami indėnų bei žvėrių, keldavosi nakvoti į krantą. Sezaris Santosas dalijo maistą, organizavo medžioklę, žvejybą ir skirstė vyrus budėti naktimis – visus, išskyrus profesorių Leblaną, nes aiškiai matė, kad jam nuo menkiausio triukšmo krinka nervai. Ketė Kold ir daktarė Omaira Tores reikalavo, kad ir joms būtų leista eiti sargybą: kaip esą galima jas atleisti nuo tos pareigos vien dėl to, kad jos moterys – tai įžeidimas. Tada ir abu paaugliai užsigeidė budėti, be kita ko, todėl, kad norėjo pasekti Karakavę. Jie buvo matę šį žmogų saujomis kemšantį šovinius į kišenes ir sukinėjantis apie radijo aparatūrą, kuria Sezariui Santosui kai kada vargais negalais pavykdavo susisiekti su Santa Marija de la Liuvijos radistu ir pranešti savo buvimo vietą. Girios medžių lajos tarytum skėtis trukdė sklisti radijo bangoms.

– Kas blogiau, indėnai ar Bestija? – juokais paklausė Liudviką Leblaną Aleksas.

– Indėnai, vaikeli. Jie yra žmogėdros, suvalgo ne tik priešus, bet ir mirusius savo gentainius, – autoritetingai pareiškė profesorius.

– Argi tikrai? Niekada nesu to girdėjusi, – ironiškai atsiliepė daktarė Tores.

– Paskaitykit mano knygą, panele.

– Daktare, – jau gal šimtąjį kartą pataisė jį Omaira.

– Tie indėnai žudo, nes jiems reikia moterų, – patvirtino Leblanas.

– Gal jūs, profesoriau, dėl to ir nužudytumėt ką nors, bet tik ne indėnai: jiems moterų nestinga, ko gero, turi jų net per daug, – paprieštaravo daktarė.

– Esu matęs savo akimis, kaip jie užpuola kitus šabonus tam, kad prisigrobtų merginų.

– Kiek žinau, jie negali priversti mergaičių eiti su jais, jeigu jos to nenori, – įsiterpė Sezaris Santosas. – O jei nori, eina pačios. Karas tarp dviejų šabonų kyla dėl to, kad vienas užleido burtus ant kito norėdamas jam pakenkti arba iš keršto; būna ir ritualinių karų, kai pliekiamasi kuokomis, bet stengiamasi nieko neužmušti.

– Jūs klystate, Santosai. Pažiūrėkite Liudviko Leblano dokumentinį filmą ir suprasite mano teoriją, – užtikrino Leblanas.

– Turiu pagrindo manyti, kad jūs išdalijot mačetes ir peilius šabono gyventojams ir pažadėjot indėnams dar daugiau dovanų, jeigu jie pavaidins prieš filmavimo kameras taip, kaip jiems liepsit... – pareiškė vedlys.

– Tai šmeižtas! Pagal mano teoriją...

– Po Amazoniją yra keliavę ir daugiau antropologų bei žurnalistų su sava nuomone apie indėnus, – nutraukė jį Sezaris Santosas. – Vienas jų yra susukęs dokumentinį filmą, kuriame vaikinai vaikšto persirengę moterimis, darosi makiažą ir purškiasi dezodorantais.

– A, tasai kolega visuomet turėjo šiokių tokių keistenybių... – pripažino profesorius.

Vedlys parodė Aleksui ir Nadijai, kaip užtaisyti pistoletus ir šaudyti. Mergaitė nerodė nei ypatingų gabumų, nei susidomėjimo;

vargu ar ji būtų kliudžiusi taikinį net iš trijų žingsnių atstumo. O Aleksas, priešingai, ginklu žavėjosi. Laikydamas pistoletą jautėsi neįveikiamas ir pirmąsyk suprato, kodėl daugeliui žmonių pramušta galva dėl ginklų.

– Mano tėvai negali pakęsti šaunamųjų ginklų, – prisipažino vaikinas. – Pamatę mane su pistoletu jie tikriausiai nualptų.

– Nepamatys, – užtikrino jį močiutė, fotografuodama anūką.

Aleksas priklaupė ir nusitaikė, kaip darydavo vaikystėje žaisdamas.

– Jei nori garantuotai nekliudyti taikinio, šauk paskubom, nesitaikydamas, – mokė jį Ketė Kold. – Jei kas nors mus puls, tu, žinoma, taip ir padarysi, bet nesirūpink: niekas į tave nežiūrės. Labiausiai tikėtina, jog tada mes visi jau būsim negyvi.

– Tu netiki, kad aš galėčiau tave apginti, tiesa?

– Ne. Bet geriau jau man mirti Amazonijoj nuo indėno strėlės negu nuo senatvės Niujorke, – atsakė močiutė.

– Tu nepakartojama, Kete! – šyptelėjo vaikinas.

– Visi mes nepakartojami, – atšovė senelė.

Trečią plaukimo dieną mažoje pakrantės laukymėje šmėkštelėjo elnių šeimynėlė. Žvėreliai, įpratę miške jaustis saugūs, išvydę laivus neišsigando. Sezaris Santosas liepė sustabdyti variklius ir nukovė vieną elnią iš savo šautuvo, o kiti siaubo apimti išsilakstė. Tą dieną ekspedicijos dalyviai pavakarieniavo kaip reikiant: elniena pasirodė besanti labai skani, nors ir plaušinga, ir žmonėms, keletą dienų mitusiems vien žuvimi, teko tikra šventė. Matuvė turėjo pasiėmęs nuodų, kuriuos jo genties indėnai meta į upę. Nuodams patekus į vandenį, žuvis ištinka paralyžius ir jas lengva susmaigstyti ietimi arba strėle, pririšta prie lianos. Nei žuvies mėsoje, nei

vandenyje nuodų nelieka nė pėdsako, o upėj apsvaigusios žuvys labai greit atsigauna.

Netrukus laivai priplaukė ramų užutėkį, labai tinkamą postoviui: jau pats laikas pavalgyti ir atgauti jėgas. Sezaris Santosas visus įspėjo saugotis, nes vanduo drumzlinas, o prieš porą valandų buvę pastebėta kaimanų, bet visus vargino kaitra ir troškulys. Sargybiniai kartimis pabaksnojo vandenį, bet kaimanų pėdsakų neaptiko, tad visi ryžosi išsimaudyti, išskyrus profesorių Liudviką Leblaną: jis nebrido į upę iš principo. Beždžionėlė Boroba purtėsi maudynių, bet Nadija retkarčiais priversdavo ją pasinerti, kad atsikratytų blusų. Įsitaisęs šeimininkei ant galvos, žvėrelis kraupiai suklykdavo užtiškus bent lašui. Ekspedicijos dalyviai valandėlę pasipliuškeno, tuo tarpu Sezaris Santosas su dviem padėjėjais išdarinėjo elnią ir užkūrė laužą mėsai kepti.

Aleksui matant močiutė nusimovė kelnes ir nusivilko marškinius, nes ketino paplaukioti vien su apatiniais, nė trupučio nesivaržydama, kad sušlapusi atrodys beveik kaip nuoga. Vaikinas stengėsi į ją nežiūrėti, bet greitai suprato, jog čia, gamtos prieglobstyje ir toli nuo įprasto pasaulio, nėr ko gėdytis savo kūno. Jis buvo užaugęs artimai bendraudamas su motina ir seserimis, mokykloje irgi nesišalino mergaičių, bet pastaruoju metu visa, kas moteriška, traukė jį tarsi kažkas paslaptingo, neprieinamo ir draudžiamo. Suvokė jis ir priežastį: tai hormonai šėlsta ir neleidžia blaiviai mąstyti. Vaikinas nusprendė, kad paauglystė – tai sąmyšis, blogybių blogybė. Reikėtų išrasti tokį lazerių aparatą: įkiši tenai pusbernį, ir po minutės – pykšt! – išeina jau suaugęs vyras. Alekso viduje siautė uraganas: kartais jį apimdavo euforija ir vaikinas manydavo esąs pasaulio valdovas, pajėgus plikomis rankomis grumtis su liūtu, o kartais jam rodėsi, kad yra visiškas menkysta. Kelionės pradžioje vis dėlto negalvojo apie hormonus ir neturėjo kada svarstyti, ar verta toliau gyventi, nors anksčiau tokios mintys šaudavo jam į galvą mažiausiai kartą per dieną. O

šiandien jis jau lygino močiutės kūną – sudžiūvusį, gumbuotą, raukšlėtą – su dailia daktarės Omairos figūra, kurią menkai teslėpė juodas maudymosi kostiumėlis, ir su vis dar vaikiškai liaunu Nadijos liemeniu. Aleksas mąstė apie tai, kaip kinta kūnas sulig amžiumi, ir nusprendė, kad visos trys moterys yra lygiai gražios, tik kiekviena savaip. Ta mintis jam patiko. Prieš dvi savaites nebūtų galėjęs nė pagalvoti, kad jo senelė patraukli. Gal dėl to kalti hormonai, sumaišę jam smegenis...

Šiurpulingas riksmas nutraukė tokius svarbius Alekso apmąstymus. Klykė Choelis Gonsalesas, vienas iš dviejų fotografų, beviltiškai blaškydamasis pakrantės dumble. Iš karto niekas nesuprato, kas atsitiko, nes įžvelgė tik žmogaus rankas, besiskeryčiojančias ore, ir galvą, kuri čia paneria, čia vėl iškyla iš vandens. Aleksas, buvęs savo koledžo plaukimo komandos narys, pirmas dviem ar trimis grybšniais priplaukė prie fotografo ir pakraupo išvydęs, kad fotografo kūną apsivijusi didžiulė gyvatė, storumo sulig išsipūtusia gaisrininkų žarna. Vaikinas griebė Gonsalesui už rankos ir bandė jį ištempti į krantą, bet žmogus kartu su ropliu buvo jam per sunkūs. Jis pabandė abiem rankomis atplėšti smauglį, plėšė iš visų jėgų, bet gyvatės gniaužtai tik dar stipriau veržė auką. Aleksas prisiminė, kiek baimės jam prieš porą dienų įvarė surukuku, naktį susirangiusi ant krūtinės. Šįsyk padėtis buvo kur kas blogesnė. Fotografas jau nesigrūmė ir neberėkė – buvo be sąmonės.

– Tėti, tėti! Anakonda! – šaukė Nadija išvien su Aleksu.

Tuo tarpu Ketė Kold, Timotis Brusas ir du kareiviai, priplaukę artyn, bendromis jėgomis puolė drūtąjį roplį norėdami atplėšti jo vijas nuo nelaimingojo Gonsaleso. Per tą sąmyšį dumblas pakilo iš dugno, vanduo susidrumstė ir tapo rudas kaip šokoladas. Niekas nieko nebematė, kiekvienas tempė į savo pusę ir komandavo savaip, o naudos jokios. Visos pastangos ėjo niekais, kol atskubėjo Sezaris Santosas su peiliu, kuriuo buvo dorojęs elnią. Vedlys ne-

rizikavo pavartoti jo aklai, kad nesužeistų Choelio Gonsaleso arba kurio nors iš tų, kurie grumiasi su ropliu; jis palaukė, kol anakonda trumpam kyštelėjo galvą iš dumblo, ir vienu taikliu mostu ją nukirto. Vanduo paplūdo krauju ir nusidažė rūdžių spalva. Dar ir tada prireikė penketo minučių fotografui išvaduoti, nes mėšlungiškai įsitempę gyvatės raumenys tebegniaužė aukos kūną.

Gelbėtojai išvilko Choelį Gonsalesą į krantą be gyvybės ženklų. Profesorius Leblanas buvo visai praradęs savitvardą, nors stovėjo saugioje vietoje, ir šaudė į orą dar labiau didindamas sąmyšį; pagaliau Ketė Kold atėmė iš jo pistoletą ir griežtais žodžiais privertė liautis. Kol kiti vandenyje grūmėsi su anakonda, daktarė Omaira Tores vėl įlipo į laivą, susirado savo lagaminėlį ir dabar su švirkštu rankoje klūpėjo prie apalpusio vyriškio. Ji viską darė tylomis ir taip ramiai, tarsi anakondos antpuolis jai būtų paprasčiausia kasdienybė. Gydytoja suleido Gonsalesui adrenalino ir tik įsitikinusi, kad pacientas kvėpuoja, jį apžiūrėjo.

– Jam lūžę keletas šonkaulių, be to, jis ištiktas šoko, – tarė Omaira. – Tikėkimės, kad joks lūžgalys neįsmigo į plaučius ir kaklo slanksteliai liko sveiki. Jį būtina imobilizuoti.

– O kaip tai padaryti? – klausė Sezaris Santosas.

– Indėnai tam tikslui naudoja medžio žievę, molį ir lianas, – atsiliepė Nadija, vis dar virpėdama nuo patirto išgyvenimo.

– Labai gerai, Nadija, – pagyrė ją daktarė.

Vedlys nurodė, kas ką turi daryti, ir gydytoja, Ketės ir Nadijos padedama, bematant subintavo ligonį nuo šlaunų ligi kaklo audeklo atraižomis, išteptomis drėgnu moliu, ant viršaus pridėjo ilgų žievių ir visa tai apraišiojo. Moliui sudžiūvus tas primityvus įtvaras laikys ne prasčiau už modernišką ortopedinį korsetą. Choelis Gonsalesas, apdujęs ir skausmų kamuojamas, dar nesuvokė, kas buvo atsitikę, bet jau atgavo sąmonę ir įstengė tarti vieną kitą žodį.

– Turim nedelsdami gabenti Choelį į Santa Marija de la Liuviją. Ten jis bus įkeltas į Mauro Karijo lėktuvą ir nuskraidintas į ligoninę, – pareiškė daktarė.

– Tai be galo keblu! Juk turime tik du laivelius. Negalim vieno jų pasiųsti atgal, – paprieštaravo profesorius Leblanas.

– Argi? Vakar jūs norėjot pasiėmęs vieną laivelį sprukti, o dabar nenorit jo duoti sunkiai sužeistam mano draugui? – sunkiai valdydamasis paklausė Timotis Brusas.

– Be deramo gydymo Choelis gali mirti, – patvirtino daktarė.

– Jūs perdedat, brangioji. Šio žmogaus būklė nėra pavojinga, jis tik išsigando. Porą dienų pailsės ir atsigaus, – nesutiko Leblanas.

– Jūs labai gailestingas, profesoriau, – iškošė Timotis Brusas, gniauždamas kumščius.

– Gana, ponai! Nuspręsim rytoj. Dabar jau per vėlu plaukti, tuoj sutems. Teks čia ir apsinakvoti, – baigė ginčus Sezaris Santosas.

Daktarė Omaira Tores liepė užkurti laužus aplink sužeistąjį, kad jam būtų sausa ir šilta iki pat ryto, nes naktys čia šaltos. Pati suleido jam morfijaus, kad lengviau būtų kęsti skausmą, ir paskyrė antibiotikų infekcijai išvengti. Pripylusi į butelį vandens ir įbėrusi druskos, suplakė ir liepė Timočiui Brusui girdyti kolegą tuo skysčiu po šaukštelį: tai padėsią išvengti organizmo dehidratacijos, nes akivaizdu, kad artimiausiomis dienomis ligonis negalės nuryti kieto maisto. Anglas fotografas, šiaip jau visada abejingas, nuoširdžiai rūpinosi draugu, slaugė jį kaip tikra motina ir uoliai vykdė nurodymus. Net ir surūgęs profesorius Leblanas širdies gilumoje turėjo pripažinti, kad be gydytojo tokioje kelionėje būtų buvę riesta.

Tuo tarpu trys kareiviai ir Karakavė išvilko anakondos kūną į krantą. Išmatavus paaiškėjo, kad jos ilgis beveik šeši metrai. Profesorius Leblanas užsispyrė būti nufotografuotas su anakonda, apsivijusia jam apie liemenį, bet kad nebūtų matyti, jog ji be galvos. Paskui kareiviai nulupo ropliui odą ir prikalė vinimis prie medžio kamieno, kad išdžiūtų, mat tikėjosi, jog tada ji pailgės dar dvidešimčia procentų ir bus galima brangiau parduoti ją turistams. Vis dėlto jiems neteko patiems gabenti jos į miestą, nes profesorius Leblanas pasisiūlė nupirkti ją čia pat, kai tik įsitikino negausiąs jos už dyką. Ketė Kold pašnibždėjo anūkui, kad po keleto savaičių antropologas tikriausiai demonstruos anakondą konferencijose kaip savo trofėjų ir pasakos, jog pats ją sumedžiojo. Tokiu būdu išgarsės kaip didvyris tarp viso pasaulio antropologijos studentų, susižavėjusių teiginiu, kad žmogžudžiai turintys dvigubai daugiau moterų ir triskart daugiau vaikų negu taikingi žmonės. Leblano teorija, aukštinanti dominuojantį patiną, kuris gali griebtis bet kokios prievartos, kad paskleistų savo genus, rodėsi patraukli daugybei nuobodžiaujančių studentų, priverstų tvarkingai gyventi padoriuose namuose.

Kareiviai ieškojo užutėkyje anakondos galvos, bet niekaip negalėjo rasti: gal ji prasmego dumble, o gal ją srovė nunešė. Žmonės nedrįso per daug kapstytis dugne, mat buvo kalbama, jog šie ropliai visada laikosi poromis, ir niekas neturėjo noro susidurti su dar vienu tokiu padaru. Daktarė Omaira Tores paaiškino, kad tiek indėnai, tiek kaboklai priskiria gyvatėms gydomųjų galių ir gebėjimą išpranašauti ateitį. Vietiniai jas džiovina, mala ir tuos miltelius vartoja nuo džiovos, nuplikimo ir kaulų ligų, be to, tiki, kad tas vaistas padeda aiškinti sapnus. Tokia didelė galva būtų labai vertinga, sakė gydytoja, ir gaila, kad ji pražus be naudos.

Vyrai sukapojo roplio mėsą, pasūdė ir parengė kepti ant iešmų. Aleksas, iki tol vengęs ragauti piraruku, skruzdėdos, tukano, beždžionės arba tapyro kepsnio, ūmai panūdo sužinoti, ko verta tos

milžiniškos vandeninės gyvatės mėsa. Be kita ko, jis pagalvojo, kaip pakiltų jo autoritetas Sesilijos Berns ir jo draugų kaliforniečių akyse, kai jie sužinotų, kad jis Amazonijos džiunglių gilumoje vakarieniaudamas gardžiavosi anakonda. Vaikinas pozavo priešais roplio odą su jo mėsos gabalu rankoje ir reikalavo, kad močiutė padarytų nuotrauką – turėsiąs įrodymą. Gyvatiena, gerokai apanglėjusi, nes nė vienas ekspedicijos dalyvis dorai nemokėjo gaminti valgio, pasirodė esanti plaušinga kaip tunas, o skoniu šiek tiek priminė viščiuką. Palyginti su elniena, ji buvo ganėtinai prėska, bet Aleksui vis tiek tiko labiau už tamprius blynus, kuriuos kepa jo tėvas. Netikėta mintis apie šeimą jį sukrėtė lyg antausis. Vaikinas taip ir sustingo su gyvatės mėsos gabalu ant iešmo ir žvelgdamas į naktį susimąstė.

– Ką matai? – pašnibždom paklausė Nadija.

– Matau savo mamą, – atsakė berniokas ir sukūkčiojo.

– Kaip ji laikosi?

– Prastai. Labai serga.

– Tavo mamos kūnas ligotas, o manosios – siela.

– Ar pasimatai su ja? – paklausė Aleksas.

– Retkarčiais, – atsakė mergaitė.

– Man tai pirmas kartas, kai šitaip regėjau žmogų, – prisipažino Aleksas. – Labai keistas jausmas: tarsi kuo aiškiausiai matau mamą ekrane, bet negaliu jos nei paliesti, nei užkalbinti.

– Reikia tik įgudimo, Jaguarai. Galima išmokti regėti širdimi. Šamanai, tokie kaip Valimajus, moka ir liesti, ir šnekėtis per nuotolį, širdimi – tarė Nadija.

DEVINTAS SKYRIUS

Miglos žmonės

Tąnakt hamakai buvo sukabinti tarp medžių, o Sezaris Santosas paskyrė kiekvienam žmogui po dvi valandas budėti – eiti sargybą ir kurstyti ugnį. Po to, kai vienas kareivis buvo nušautas strėle, o Choelis Gonsalesas sužalotas, liko, neskaitant Leblano, dešimt suaugusiųjų ir du vaikai aštuonioms tamsos valandoms. Liudvikas Leblanas laikė save ekspedicijos vadovu ir, kaip toks, turėjo nuolat būti „geros formos“: kurią nors naktį kaip reikiant neišmiegojus jam, pasak jo paties, pristigtų blaivaus proto sprendimams priimti. Likusieji tuo tik džiaugėsi, nes iš tiesų nė vienas nebūtų norėjęs budėti su žmogumi, kuris gali sukelti paniką išvydęs kad ir voveraitę. Pirmoji pamaina, paprastai laikoma lengviausia, nes žmonės dar nesumigę ir oras ne toks šaltas, teko daktarei Omairai Tores, vienam iš kaboklų ir Timočiui Brusui, kurį vis dar slėgė kolegą ištikusi nelaimė. Brusas ir Gonsalesas buvo kartu dirbę daug metų ir vienas kitą mylėjo kaip broliai. Antrą pamainą budėti gavo dar vienas kareivis, Aleksas ir Ketė Kold, o trečią – Matuvė, Sezaris Santosas ir jo duktė Nadija. Priešaušrio metas liko dviem kareiviams ir Karakavei.

Užmigti buvo sunku visiems, nes trukdė ne tik nelaimingojo Choelio Gonsaleso dejonės, bet ir keistas įkyrus kvapas, kurio tarsi visas miškas būtų prisisunkęs. Žmonės buvo prisiklausę šnekų apie dvoką, kurį, kaip manoma, skleidžiąs Bestija. Sezaris

Santosas spėjo, kad netoli stovyklos gyvenanti irarų šeimynėlė: mat šie žvėreliai, giminingi žebenkštims, nors pažiūrėti ir labai mieli, skleidžia panašią smarvę kaip skunkai. Bet toks paaiškinimas nieko nenuramino.

– Mane pykina ir galva svaigsta, – pareiškė perbalęs Aleksas.

– Jei tas tvaikas tavęs nenužudys, tai bent užgrūdins, – nuramino jį Ketė, vienintelė nebijanti šlykščiojo kvapo.

– Jis siaubingas!

– Verčiau sakykim, kad kitoks. Pojūčiai – subjektyvus dalykas, Aleksandrai. Kas tau bjauru, kitam gal patrauklu. Kas žino, gal Bestija skleidžia tą smarvę kaip kokią meilės giesmę, kad prisišauktų patelę, – šyptelėjo močiutė.

– Fui! Atsiduoda pastipusia žiurke, dramblio šlapimu, pašvinkusiu maistu ir...

– Kitaip sakant, tavo kojinėmis, – užbaigė močiutė.

Ekspedicijos dalyvius ir toliau persekiojo nuojauta, kad šimtai akių stebi juos iš tankmės. Jie neturėjo jokios priedangos, plevenančios laužo liepsnos ir poros žibalinių lempų šviesoje visa stovykla buvo kiaurai matoma. Be didesnių staigmenų praėjo nakties pradžia iki Alekso, Ketės ir vieno kareivio pamainos. Pirmąją valandą vaikinas praleido žiūrėdamas į naktį ir į atspindžius vandenyje, leisdamas numigti kitiems budėtojams. Mąstė apie tai, kaip daug kas pasikeitė per keletą dienų. Dabar jis leidžia laiką ramiai ir tyliai, paskendęs savo paties mintyse, nebereikia nei videožaidimų, nei dviračio arba televizoriaus, kaip seniau. Šioje nuošalioje vietoje jis rado ramybę ir tylą, dėl kurios kopdavo į kalnus. Per pirmąją alpinizmo pamoką iš tėvo patyrė, kad įsitempęs, nerimaudamas arba blaškydamasis iššvaistai pusę jėgų. Kalnui įveikti būtina ramybė. Vaikinas išmoko naudotis tuo patarimu kopdamas į kalnus, bet iki šiol mažai teturėjo progų pritaikyti jį kitiems gyvenimo atvejams. Jis suvokė, kad yra daug dalykų, kuriuos jam derėtų apgalvoti, bet vaizduotė vis grįždavo

prie mamos. Jeigu ji mirs... Čia jis kaskart ir sustoja. Aleksas vijo šalin tą mintį, kad neprisišauktų bėdos. Verčiau jis kaups teigiamą energiją ir siųs jai – gal padės bent tuo.

Netikėtai kilęs triukšmas pertraukė jo apmąstymus. Vaikinas kuo aiškiausiai išgirdo netoliese milžiną, sunkiais žingsniais traiškantį krūmokšnius. Aleksui suspaudė krūtinę ir ėmė trūkti oro. Pirmąsyk jis pasigedo akinių po to, kai juos prarado Mauro Karijo stovykloje, nes naktį matė kur kas prasčiau. Spausdamas pistoletą abiem rankomis, kad nedrebėtų, kaip buvo matęs filmuose, laukė nežinodamas, ko griebtis. Suvokęs, kad šakos linguoja visai čia pat, lyg tarp jų tykotų visas būrys priešų, vaikinas šiurpiai sukliko; pratisas jo riksmas nuaidėjo tarsi skęstančio laivo sirena ir sukėlė visus ant kojų. Kaipmat šalia jo atsirado močiutė su šautuvu rankoje. Jiedviem tiesiai prieš akis išdygo stambi žvėries galva. Ne išsyk jie suvokė, jog tai laukinė kiaulė, didelis šernas. Iš netikėtumo abu neįstengė nė pajudėti, ir tai juos išgelbėjo, nes žvėris tamsoj matė ne ką geriau nei Aleksas. Laimei, vėjas pūtė žmonių link ir šernas negalėjo jų užuosti. Sezaris Santosas pirmas atsargiai išsiropštė iš hamako ir įvertino padėtį, nors įžiūrėti ką nors buvo labai sunku.

– Niekam nejudėti... – paliepė jis kone pašnibždom, kad neišgirstų žvėris.

Šerno mėsa labai skani ir jos būtų pakakę sočiai pavalgyti visiems keletą dienų, bet šaudyti buvo per tamsu, o stoti prieš tokį pavojingą žvėrį su mačete nesiryžo nė vienas. Kuilys ramiausiai vaikštinėjo tarp hamakų, apuostė produktus, sukabintus ant virvučių, kad nepasiektų žiurkės bei skruzdėlės, ir pagaliau kyštelėjo knyslę į profesoriaus Liudviko Leblano palapinę, vos neįvarydamas infarkto jos šeimininkui. Nebuvo kitos išeities, tik laukti, kol nekviestajam svečiui nusibos šniukštinėti po stovyklą. Išsinešdindamas šernas praėjo taip arti pro Aleksą, jog tas būtų galėjęs ištiesti ranką ir paliesti dygliuotą jo kailį. Atslūgus įtam-

pai, kai buvo galima jau ir pajuokauti, vaikinas krimtosi dėl to išgąstingojo šūksnio, bet Sezaris Santosas jį nuramino, kad taip ir reikia. Vedlys vėl pakartojo, kaip elgtis kilus pavojui: pirmiausia susigūžti ir rėkti, o tik paskui šaudyti. Bebaigiant jam kalbėti pasigirdo šūvis: tai Liudvikas Leblanas šovė į orą praėjus dešimčiai minučių po to, kai šernas pasitraukė. Tikriausiai, pasak Ketės Kold, profesoriaus pirštas spaudo gaiduką prieš savininko valią.

Trečiojoje pamainoje, per patį nakties šaltumą ir tamsumą, budėti teko Sezariui Santosui, Nadijai ir vienam iš kareivių. Vedlys suabejojo, ar žadinti dukterį, kuri Borobos apkabinta kietai miegojo, bet numanė, kad ji jam nedovanotų už tokį poelgį. Mergaitė galutinai išsibudino sriūbtelėjusi du gurkšnius gerai pasaldintos juodos kavos ir apsirengė kuo šilčiau – apsivilko dvejus marškinėlius, liemenę ir dar tėčio striukę. Aleksas pabudo išmiegojęs vos dvi valandas ir jautėsi dar labai pavargęs, bet kai blyškioje laužo šviesoje įžiūrėjo, kad Nadija ruošiasi stoti sargybon, pakilo ir pats norėdamas eiti su ja.

– Nesirūpink, man niekas negresia. Aš juk turiu talismaną, kuris mane gina, – pašnibždom nuramino ji draugą.

– Grįžk į savo hamaką, – liepė jam Sezaris Santosas. – Visi privalom pamiegoti, tam ir nusistatėm pamainas.

Aleksas nenorom pakluso nutaręs vis tiek būdrauti, bet po poros minučių miegas jį priveikė.

Kiek jis taip išmiegojo, pats nesuvokė, bet turbūt ilgiau kaip dvi valandas, nes kai triukšmo išgąsdintas vėl pabudo, Nadijos pamaina buvo ką tik pasibaigusi. Dar vos tik švito, tvyrojo tirštas rūkas ir oras tebebuvo žvarbus, bet nė vienas nemiegojo. Nosį rietė baisi smarvė, tokia tiršta, kad nors peiliu pjauk.

– Kas atsitiko? – klausė risdamasis iš hamako, vis dar mieguistas.

– Nė vienas neišeinam iš stovyklos jokia dingstim! Daugiau malkų į laužą! – komandavo Sezaris Santosas, apsirišęs veidą

skepetaite; vienoj rankoj jis laikė šautuvą, kitoj – žibintuvėlį ir tyrinėjo plevenantį pilką rūką, kuris užplūdo mišką priešaušriu.

Ketė, Nadija ir Aleksas uoliai kurstė laužą, tad matomumas kiek pagerėjo. Karakavė sukėlė aliarmą: dingo vienas kaboklas, budėjęs su juo. Sezaris Santosas dusyk iššovė į orą ir šaukė pražuvėlį, bet nesulaukęs atsakymo nutarė su Timočiu Brusu ir dviem kareiviais apžiūrėti stovyklos apylinkę, o kitus, ginkluotus pistoletais, paliko susispietusius aplink laužą. Visiems teko vedlio pavyzdžiu apsirišti burną skarele, kad galėtų kvėpuoti.

Kankinamai lėtai slinko minutė po minutės; niekas netarė nė žodžio. Paprastai šią valandą busdavo beždžionės, susirangiusios medžių viršūnėse, ir jų šūksmai, panašūs į šunų lojimą, skelbdavo išaušus dieną, o šį rytmetį visur buvo kraupiai tylu. Netrukus nuaidėjo šūvis, tuoj po jo pasigirdo Sezario Santoso balsas ir suklego kiti vyrai. Dar po valandėlės parsirado uždusęs Timotis Brusas: jie rado kaboklą.

Žmogus kniūbsčias gulėjo tarp paparčių. Tačiau galva buvo atgręžta veidu į viršų, sakytum kokios galingos rankos pasukta devyniasdešimties laipsnių kampu nulaužus kaklo slankstelį. Akys atviros, veidas taip ir likęs siaubo iškreiptas. Atvertus kūną ant nugaros paaiškėjo, kad liemuo ir pilvas giliai perrėžti. Po kūną būriais ropinėjo neregėti vabzdžiai, erkės ir vabaliukai. Daktarė Omaira Tores konstatavo, kas ir šiaip buvo akivaizdu: žmogus nebegyvas. Timotis Brusas suskato ieškoti fotokameros, kad nuotrauka paliudytų, kas įvyko, tuo tarpu Sezaris Santosas parankiojo vabzdžių ir sukišo juos į plastiko dėžutę ketindamas perduoti ją į Santa Marija de la Liuviją kunigui Valdomerui, išmanančiam

entomologiją ir renkančiam retas šio krašto rūšis. Čia smarvė buvo daug smarkesnė ir reikėjo didžiulių valios pastangų, kad nespruktum šalin.

Sezaris Santosas liepė vienam kareiviui grįžti prie Choelio Gonsaleso, kuris buvo likęs vienas stovykloje, o Karakavę ir kitą kareivį pasiuntė apžiūrėti apylinkių. Indėnas vedlys Matuvė žiūrėdamas į lavoną tiesiog persimainė, net papilkėjo, tartum žvelgtų į vaiduoklį. Nadija apsikabino tėvą ir įsikniaubė jam į krūtinę, kad nematytų šiurpiojo vaizdo.

– Bestija! – sušuko Matuvė.

– Jokia čia Bestija, žmogau: tai padarė indėnai, – paprieštaravo profesorius Leblanas, išblyškęs nuo patirto siaubo; vienoj drebančioj rankoj jis laikė nosinę, sumirkytą odekolonu, kitoj – pistoletą.

Tą akimirką Leblanas žengė atbulas, bet suklupo ir tėškėsi užpakaliu į dumblyną. Profesorius nusikeikė ir pabandė atsistoti, bet sulig kiekvienu judesiu tik dar labiau klimpo į kažką tamsaus, minkšto ir gumulėto. Iš siaubingos smarvės buvo numanu, jog tai ne purvas, o didžiulė išmatų krūva: garsusis antropologas tikrąja žodžio prasme išsimėšlavo nuo galvos ligi kojų. Sezaris Santosas ir Timotis Brusas padavė jam šaką, padėjo išsikapstyti ir palydėjo iki upės atsitraukę deramu nuotoliu, kad neprisiliestų. Leblanui nieko kito nebeliko, tik kaip reikiant nusiprausti drebant iš gėdos, šalčio, baimės ir pykčio. Karakavė, asmeninis jo padėjėjas, griežtai atsisakė išmuilinti viršininką arba išskalbti jo drabužius, o kiti, nepaisydami tragikomiškų aplinkybių, vos valdėsi neprapliupę nervingu juoku.Visų galvose kirbėjo ta pati mintis: tas, kuris paliko šitokią mėšlo krūvą, turėjo būti didumo sulig drambliu.

– Esu beveik tikra, kad padaras, palikęs šią krūvą, minta mišriu maistu – daržovėmis, vaisiais ir trupučiu žalios mėsos, – tarė daktarė apžiūrėjusi žiupsnelį tos masės per didinamąjį stiklą; tai darant jai teko vėl apsirišti skepetaite nosį ir burną.

Tuo tarpu Ketė Kold keturpėsčia tyrinėjo žemės paviršių ir augalus; jos pavyzdžiu pasekė ir anūkas.

– Žiūrėk, močiute, radau nulaužtų šakų, o krūmai kai kur priploti tarsi didžiulėmis letenomis. Aptikau ir kietų juodų šerių... – rodė savo radinius berniukas.

– Matyt, čia būta šerno, – tarė Ketė.

– Ir dar čia gausu vabzdžių, tokių pat kaip ant lavono. Iki šiol nebuvau jų matęs.

Vos įdienojus Sezaris Santosas ir Karakavė ėmė kelti į kuo aukštesnį medį nelaimingojo kareivio kūną, suvyniotą į hamaką. Profesorius, kuriam nuo nervų trūkčiojo dešinys vokas ir virpėjo keliai, apsisprendė. Pareiškė, kad jie visi smarkiai rizikuoja gyvybe, todėl jis, Liudvikas Leblanas, būdamas atsakingas už grupę, imasi įsakinėti. Pirmojo kareivio nužudymas patvirtinąs jo teoriją, kad indėnai yra žudikai iš prigimties, klastingi slapukautojai. Antrojo mirtis tokiomis keistomis aplinkybėmis taip pat priskirtina indėnams, bet neatmestina ir galimybė, jog tai Bestijos darbas. Geriausia būtų pridėlioti spąstų, – gal taip pavyktų sugauti ieškomąjį padarą, kol jis nenužudė dar ko nors, – paskui grįžti į Santa Marija de la Liuviją ir tenai sulaukti sraigtasparnių. Kiti keliautojai nutarė, kad žmogelis, išsivoliojęs mėšle, šio to išmoko.

– Kapitonas Ariostas neišdrįs atsisakyti padėti Liudvikui Leblanui, – tarė profesorius. Ekspedicijai vis giliau skverbiantis į neištirtą kraštą ir gausėjant ženklų, kad Bestijos čia tikrai esama, vis ryškėjo ir antropologo polinkis kalbėti apie save trečiuoju asmeniu. Kai kurie grupės nariai sutiko su Leblano siūlymu. Tačiau Ketė Kold pareiškė keliausianti toliau ir reikalavo, kad Timotis Brusas

liktų su ja, nes kokia būtų nauda susitikti ieškomąjį padarą, jei nebūtų tai įrodančių fotonuotraukų. Profesorius pasiūlė išsiskirti: kas nori, tegul pasiima vieną valtį ir grįžta į kaimą. Kareiviai ir Matuvė, vedlys indėnas, norėjo kuo greičiau sukti atgal, taip jie buvo įsibauginę. O daktarė Omaira Tores, priešingai, pabrėžė atkeliavusi ligi čia tam, kad paskiepytų indėnus; kitą tokią progą artimiausiu metu ji vargu ar turėsianti, todėl neketinanti trauktis susidūrusi su pirma kliūtimi.

– Tu labai stipri moteris, Omaira, – žavėjosi Sezaris Santosas. – Aš lieku. Esu vedlys ir negaliu palikti jūsų čia vienų.

Aleksas ir Nadija susižvelgė: jie jau buvo pastebėję, kad Sezaris Santosas nenuleidžia akių nuo daktarės ir nepraleidžia progos būti arčiau jos. Dar neišgirdus vedlio žodžių abiem paaugliams jau buvo aišku, kad jeigu ji liks, taip pat pasielgs ir jis.

– O kaipgi mes be jūsų grįšim? – gan irzliai pasidomėjo Leblanas.

– Karakavė gali jus palydėti, – atsakė Sezaris Santosas.

– Aš lieku, – atsisakė šis trumpai drūtai kaip visada.

– Ir aš: kaipgi galėčiau palikti močiutę, – patikino Aleksas.

– Man tavęs nereikia, apsieisiu ir be tokių piemengalių, Aleksandrai, – suniurzgė senelė, bet visi galėjo matyti, kaip jos vanagiškose akyse blykstelėjo pasididžiavimas: štai koks mano anūkas.

– Aš vykstu ieškoti paspirties, – pareiškė Leblanas.

– Argi ne jūs atsakote už ekspediciją, profesoriau? – lediniu balsu pasiteiravo Ketė Kold.

– Ten būsiu naudingesnis negu čia... – sumikčiojo antropologas.

– Darykit kaip norit, bet jei pasitrauksit, tikrai parašysiu apie tai į „International Geographic“, ir tegul visas pasaulis sužino, kur dingo profesoriaus Leblano narsa, – pagrasino ji.

Galiausiai buvo sutarta, kad vienas kareivis ir Matuvė pargabens Choelį Gonsalesą į Santa Marija de la Liuviją. Keliauti teks

trumpiau, nes pasroviui. Visi kiti, taip pat ir Liudvikas Leblanas, neišdrįsęs priešgyniauti Ketei Kold, liko kur buvę laukti pastiprinimo. Dar prieš vidurdienį viskas buvo parengta, ekspedicijos dalyviai atsisveikino vieni su kitais ir valtis su sužeistuoju pasuko atgal.

Laikas iki sutemų ir gera pusė rytdienos prabėgo rezgant spąstus Bestijai pagal profesoriaus Leblano nurodymus. Sumanymas buvo vaikiškai paprastas: iškasti didelę duobę, uždengti ją tinklu ir užmaskuoti šakomis bei lapais. Užmynęs ant tinklo, pabaisa turėjo nugarmėti į duobę su visu tinklu. Dugne reikėjo įtaisyti elektrinę signalizaciją, kurios kauksmas sukeltų ant kojų visą ekspediciją. Tada žmonės atskubėtų prie spąstų, žvėriui dar nespėjus išsinarplioti iš tinklo ir paspruktі, ir apšaudytų jį kapsulėmis su stipriais migdomaisiais, galinčiais sukelti narkozę net raganosiui.

Sunkiausia buvo iškasti tokią gilią duobę, kad joje tilptų net toks aukštas padaras kaip Bestija. Kastuvais pasikeisdami darbavosi visi, išskyrus Nadiją ir Leblaną: pirmoji – todėl, kad nesutiko su ketinimais pakenkti girios milžinui, antrasis – dėl nugaros skausmų. Žemė pasirodė besanti visai ne tokia, kaip buvo manęs profesorius, kai projektavo žabangus patogiai įsitaisęs namie prie rašomojo stalo, už tūkstančių mylių nuo čia. Paviršiuje plytėjo plonas dirvožemio sluoksnis, po juo tūnojo kieta šaknų raizgalynė, dar giliau – molis, slidus kaip muilas, be to, į kasinį tolydžio plūdo rausvas vanduo, kuriame plaukiojo visokiausi gyviai. Pagaliau teko atsisakyti viso to sumanymo dėl neįveikiamų kliūčių. Aleksas pasiūlė kitaip panaudoti tinklus – ištempti juos tarp medžių priraišiotus virvėmis, o po jais pridėlioti jauko; žvėriui priartėjus prie spąstų sukauktų sirena ir tuo pat metu ant jo užkristų tinklas.

Visi, išskyrus Leblaną, pripažino, kad teoriškai tokie spąstai turėtų veikti, bet buvo jau per daug pavargę, kad juos išbandytų, ir nutarė atidėti tą darbą rytojui.

– Tikiuosi, Jaguarai, kad tavo sumanymas žlugs, – tarė Nadija.

– Bet juk tas Bestija pavojingas, – paprieštaravo vaikinas.

– O ką jam darys, jei pagaus? Užmuš? Supjaustys į gabalus ir tirs? Įmes į narvą visam gyvenimui?

– O ką tu siūlytum, Nadija?

– Pakalbėti su juo ir paklausti, ko jis nori.

– Tai bent geniali mintis! Galėtume jį pasikviesti puodeliui arbatos... – nusišaipė Aleksas.

– Visi žvėrys susižino, – tvirtino Nadija.

– Taip sako ir mano sesutė Nikolė, bet jai dar tik devyneri.

– Vadinasi, ta devynmetė žino daugiau už tave, penkiolikmetį, – atšovė Nadija.

Besišnekučiuodami juodu atklydo į labai gražią vietą. Tanki ir raizgi pakrantės augalija tolstant nuo upės retėjo ir miškas kilo prieš akis visu didingumu. Medžių kamienai, aukšti ir tiesūs, stūksojo tarsi puikios žalios katedros pilioriai. Orchidėjos ir kitos gėlės sviro nuo šakų, blizgantys paparčiai dengė žemę. Be galo įvairi gyvūnija nė akimirką nenutildavo; nuo aušros iki visiškai sutemstant galėjai klausytis tukanų ir papūgų koncerto, naktį imdavo kurkti rupūžės ir stūgauti beždžionės. Kas be ko, tame rojaus sode nestinga ir pavojų: nuotoliai milžiniški, aplinkui nė vieno žmogaus, nepažįstant vietovės susiorientuoti, kur esi, neįmanoma. Pasak Leblano – ir čia Sezaris Santosas su juo sutiko – yra tik vienas būdas keliauti po šiuos kraštus: prašyti indėnų pagalbos. Reikėjo juos prisivilioti. Labiausiai tuo rūpinosi daktarė Omaira Tores: ji privalanti įvykdyti savo užduotį – paskiepyti indėnus ir sukurti indėnų sveikatos kontrolės sistemą.

– Netikiu, kad indėnai savo noru leis tau badyti jiems rankas, Omaira. Jie niekada gyvenime nėra matę adatos, – šyptelėjo

Sezaris Santosas. Juodu simpatizavo vienas kitam ir šnekėdavosi familiariu tonu.

– Sakysim jiems, kad tai labai galingi baltųjų žmonių burtai, – tarė jam daktarė, merkdama akį.

– O juk tai tikra tiesa, – pripažino Sezaris Santosas.

Pasak vedlio, šiose vietose yra genčių, tikrai turėjusių sąlytį su išoriniu pasauliu, kad ir trumpai. Iš jo lėktuvėlio jau yra tekę aptikti šabonų, bet kadangi čia lėktuvui nėra kur nutūpti, tai beliko pažymėti tuos kaimus žemėlapyje. Bendros trobos, kurias teko matyti, buvo nedidelės, o tai reiškė, kad kiekvieną gentį sudaro vos keletas šeimų. Profesorius Leblanas, laikantis save tų dalykų žinovu, patikino, kad mažiausias vieno šabono gyventojų skaičius yra maždaug penkiasdešimt žmonių – mažesnis būrys neįstengtų apsiginti nuo priešų – ir retai teviršija pustrečio šimto. Sezaris Santosas pareiškė spėjąs, kad yra ir izoliuotų genčių, kurių, kaip tikisi daktarė Tores, dar niekam nėra tekę pamatyti, bet jas būtų galima pasiekti nebent oru. Reikią kopti į miškingąją plynaukštę, į legendinį krioklių rajoną, kur, kol nebuvo išrasti lėktuvai ir sraigtasparniai, negalėjo patekti nė vienas svetimšalis.

Tikėdamasis prisivilioti indėnų, vedlys tarp dviejų medžių ištempė virvę ir ant jos prikabinėjo dovanų: karolių, spalvotų skepetaičių, veidrodėlių ir plastikinių niekučių. Mačetes, peilius ir plieno įrankius jis pasiliko ateičiai, kai prasidėsiančios tikros derybos ir reikėsią keistis dovanomis.

Tą vakarą Sezaris Santosas bandė susisiekti per radiją su kapitonu Ariostu ir Mauru Kariju, turinčiais būti Santa Marija de la Liuvijoje, bet aparatas neveikė. Profesorius Leblanas žingsniavo po stovyklą įsiutęs dėl dar vienos kliūties, tuo tarpu kiti pasi-

keisdami bandė pasiųsti ar gauti žinią, bet viskas veltui. Nadija pasišaukė Aleksą nuošaliau norėdama papasakoti, kad praėjusią naktį, prieš tai, kai per Karakavės pamainą buvo nužudytas kareivis, ji matė indėną knebinėjant radiją. Mergaitė sakė po savo budėjimo atsigulusi, bet dar ne tuoj užmigusi ir iš savo hamako mačiusi Karakavę prie aparato.

– Ar aiškiai matei jį, Nadija?

– Ne, buvo tamsu, bet toje pamainoje budėjo tik abu kareiviai ir jis. Esu beveik įsitikinusi, kad tai nebuvo nė vienas iš kareivių, – teigė ji. – Manau, kad kaip tik apie Karakavę tąsyk kalbėjo Mauras Karijas. Gal buvo taip suplanuota, kad prireikus negalėtume prisišaukti pagalbos.

– Turim perspėti tavo tėtį, – pareiškė Aleksas.

Sezaris Santosas nesusidomėjo ta žinia: jis tik pamokė jaunuolius, kad prieš kaltinant ką nors reikia gerai įsitikinti. Gali būti daug priežasčių, kodėl toks senas radijas nustojo veikti. Be to, kokia nauda būtų Karakavei jį sugadinti? Juoba kad jam kaip tik nepravartu likti be ryšio. Pagaliau vedlys nuramino jaunuosius draugus tardamas, kad po trejeto ketverto dienų atvyks pastiprinimas.

– Mes nesam palikti likimo valiai, tik izoliuoti, – patikino jis.

– O kaipgi Bestija, tėti? – nerimavo Nadija.

– Dar nežinom, ar jis išvis yra. O indėnų mums nėra ko bijoti. Vakare arba rytoj rytą jie pasirodys, tikėkimės, su taikiais ketinimais. Pagaliau esam gerai apsiginklavę.

– Žuvęs kareivis irgi turėjo šautuvą, bet tai jo neišgelbėjo, – paprieštaravo Aleksas.

– Jis buvo neatsargus. Nuo šiol turėsim būti kur kas atidesni. Deja, turim tik šešis suaugusius, galinčius eiti sargybą.

– Aš galiu budėti kaip ir suaugusieji, – užtikrino Aleksas.

– Gerai, tu gali, bet ne Nadija. Ji gali tik lydėti mane per mano pamainą, – pasakė Sezaris Santosas.

Tą dieną Nadija netoli stovyklos aptiko medį, vadinamą *uruku pod*, nusiskynė keletą jo vaisių, panašių į gauruotus migdolus, atvožė juos ir iš vidaus ištraukė keletą raudonų sėklelių. Suspaudusi jas pirštais ir sumaišiusi su trupučiu seilių gavo raudoną pastą, lipnią kaip muilas, tą pačią, kuria indėnai sykiu su kitais augaliniais dažais išsipaišo kūną. Nadija ir Aleksas prisipiešė ant veido brūkšnių, apskritimų ir taškelių, paskui papuošė rankas plunksnų ir sėklų apyrankėmis. Tatai pamatę Timotis Brusas ir Ketė Kold panoro būtinai juos nufotografuoti, o Omaira Tores – sušukuoti mergaitei garbanas ir įpinti į jas orchidėjų žiedelių. Nesižavėjo tik Sezaris Santosas: pamačius dukterį išgražintą kaip čiabuvę mergelę jam suspaudė širdį.

Netrukus ėmė po truputį temti – galėjai tik įsivaizduoti, kad saulė jau rengiasi pasislėpti anapus horizonto ir atverti kelią nakčiai; pro medžių lajas ji retai teblykstelėdavo, žemę siekė tik išsklaidyta jos šviesa, prasiskverbusi pro žaliąjį augalijos filtrą. Tik kartais, kokio išvirtusio medžio vietoje, buvo galima išvysti mėlyną dangaus lopinėlį. Saulei leidžiantis augalų šešėliai užgul-davo žmones kaip kokia skraistė ir nė valandai nepraslinkus giria tapdavo juoda ir nejauki. Nadija paprašė Aleksą pagriežti fleita, kad visiems būtų smagiau, ir valandėlę girioje sklido švelni tyra muzika. Beždžionėlė Boroba kraipė galvą melodijos ritmu. Sezaris Santosas ir daktarė Omaira Tores sutūpę prie laužo kepė žuvis vakarienei. Ketė Kold, Timotis Brusas ir vienas kareivis įtvirtino palapines ir pasirūpino apsaugoti maisto atsargas nuo beždžionių ir skruzdėlių. Karakavė ir antrasis kareivis ginkluoti ėjo sargybą. Profesorius Leblanas diktavo mintis, kylančias galvoje, į magne-tofoną, kurį visada nešiojosi, kad kai tik šaus į galvą reikšminga idėja, galėtų ją išsaugoti žmonijai; beje, tai atsitikdavo taip dažnai,

kad abu paaugliai neapsikentę tik ir laukė progos nugvelbti to aparato baterijas. Penkiolika minučių jau truko fleitos koncertas, bet ūmai Borobos dėmesys nukrypo visai kitur; beždžionė ėmė strakséti ir neramiai tąsyti šeimininkei drabužį. Iš pradžių Nadija bandė nekreipti dėmesio, bet žvėrelis nepaliko jos ramybėje ir pagaliau privertė atsistoti. Įdėmiai apžvelgusi tankmę, mergaitė mostu pasišaukė Aleksą ir kartu su juo išėjo iš laužo šviesos taip, kad kiti nepastebėtų.

– Šššt! – šnipštelėjo Nadija ir pridėjo pirštą prie lūpų.

Dar buvo ne visai sutemę, bet spalvos beveik pranyko: visur vien pilki ir juodi tonai. Nuo pat išvykimo iš Santa Marija de la Liuvijos Aleksas nuolat jautėsi esąs stebimas, o kaip tik šį vakarą tokio įspūdžio nebeliko. Jį apėmė ramybės ir saugumo jausmas, kurio jau daug dienų nebeturėjo. Išsisklaidė ir įkyrioji smarvė, tvyrojusi nuo praėjusios nakties, kai žuvo kareivis. Abu paaugliai paėjėjo keletą metrų į brūzgynus ir ten lūkuriavo ne tiek nerimo, kiek smalsumo pagauti. Ir vienas, ir kitas spėjo (nors balsu to ir nesakė), kad jeigu netoliese yra indėnų ir jie norėtų atėjūnams pakenkti, jau būtų galėję tai padaryti, nes ekspedicijos dalyviai, laužo liepsnų ryškiai apšviesti, buvo puikus taikinys čiabuvių ietims ir užnuodytoms strėlėms.

Jaunuoliai laukė ramiai, jausdami, kad grimzta į klampią miglą, nes nakčiai stojus visai kitaip suvokė tikrovę. Netrukus Aleksas ėmė po truputį įžvelgti būtybes, šmėksančias aplinkui, kiekvieną atskirai. Jos buvo lieknos, nuogos, išmargintos brūkšniais ir dėmelėmis, pasipuošusios plunksnomis ir odinėmis apyrankėmis; jos tylėjo ir nejudėjo. Nors ir tūnojo visai šalia, buvo sunkiai įžiūrimos – taip tobulai susiliejusios su gamta, kad rodėsi nematomos tarsi plevenantys vaiduokliai. Geriau įsižiūrėjęs Aleksas suskaičiavo, kad jų ne mažiau kaip dvidešimt, vien vyrai, su primityviais ginklais rankose.

– Aya, – visai tyliai sukuždėjo Nadija.

Niekas neatsiliepė, bet vos pastebimas lapijos judėjimas rodė indėnus artinantis. Prietemoje ir neturėdamas akinių, Aleksas abejojo dėl to, ką mato, bet širdis ėmė pašėlusiai plakti ir kraujas plūstelėjo į smilkinius. Jį užvaldė ta pati iliuzija, kad sapnuoja, kaip tada, kai Mauro Karijo stovykloje susidūrė su juoduoju jaguaru. Vaikinui rodėsi, tarsi viskas vyksta stiklo burbule, kuris kiekvieną akimirką gali pažirti skeveldromis. Pavojus tvyrojo ore kaip tąsyk, žvelgiant jaguarui į akis, bet baimės jis nejuto. Netikėjo, kad jam keltų grėsmę tos permatomos pamėklės, plevenančios tarp medžių. Jam nė į galvą nešovė išsitraukti lenktinį peilį arba šauktis pagalbos. Priešingai, galvoj žaibu tvykstelėjo vaizdas, kurį prieš keletą metų buvo matęs filme: vaikas susitinka su atvykėliu iš kosmoso. Juk panaši buvo ir ši akimirka. Aleksas susižavėjęs pagalvojo, kad į nieką pasaulyje nekeistų to, ką dabar patiria.

– Aya, – pakartojo Nadija.

– Aya, – pritarė ir Aleksas.

Jokio atsako.

Vaikai laukė nepaleisdami vienas kito rankų, sustingę kaip statulos; net ir Boroba tupėjo nekrustelėdama, tarsi numanytų, kad vyksta kažkas labai svarbaus. Slinko minutė po minutės, kol sparčiai tirštėjanti nakties tamsa galutinai juos paslėpė. Pagaliau jie susivokė likę vieni; indėnai išnyko taip pat lengvai, kaip buvo atsiradę iš niekur.

– Kas jie tokie? – paklausė Aleksas, kai juodu grįžo į stovyklą.

– Tai, ko gero, bus nematomieji „miglos žmonės“, nuošaliausi ir paslaptingiausi Amazonijos gyventojai. Yra žinoma, kad jie egzistuoja, bet niekam nėra tekę su jais kalbėtis.

– Ko jie nori iš mūsų? – smalsavo Aleksas.

– Gal pamatyti, kaip mes gyvenam... – spėliojo Nadija.

– Tą patį norėčiau sužinoti apie juos.

– Tik niekam nesakykim, ką matėm, Jaguarai.

– Keista, kad jie nei puolė mūsų, nei pasidomėjo dovanomis, kurias jiems išdėliojo tavo tėtis, – stebėjosi vaikinas.

– Ar manai, jog tai jie nukovė kareivį laive? – klausė Nadija.

– Nežinau, bet jeigu tie patys, tada kodėl šiandien jie mūsų nepuolė?

Šiąnakt Aleksas jau be baimės budėjo sykiu su močiute, nes nebejuto Bestijos smarvės ir nekankino nerimas dėl indėnų. Po keistojo susitikimo su jais vaikinas įsitikino, kaip mažai būtų naudos iš pistoletų, jeigu jie sumanytų pulti stovyklą. Kaipgi pataikysi į tas beveik nematomas būtybes? Indėnai ištirpo naktyje kaip šešėliai, kaip nebylūs vaiduokliai, galintys užgriūti ir nužudyti priešą žaibiškai, jam nespėjus nė susivokti. Vis dėlto širdies gilumoje jis buvo įsitikinęs, jog tokių kėslų miglos žmonės neturi.

DEŠIMTAS SKYRIUS

Pagrobimas

Nauja diena slinko lėtai ir nuobodžiai. Lijo tiek, kad drabužiams dar nespėjus išdžiūti, žiū, jau ir vėl dangus prakiuro. Kitą naktį abu kareiviai nebegrįžo iš budėjimo; netrukus paaiškėjo, kad prapuolė ir laivas. Vyrukai, įsibauginę dėl draugų mirties, pabėgo upe. Jie vos nesukėlė maišto, kai negavo leidimo grįžti į Santa Mariją de la Liuviją pirmuoju laiveliu; niekas, girdi, jiems nesumokės už tai, kad jie rizikuoja gyvybe. Sezaris Santosas jiems atšovė, kad už tai jiems ir mokama: argi jie – ne kareiviai? Pasiryžimas sprukti galėjo jiems brangiai kainuoti, bet jie nusprendė, kad verčiau stoti prieš karo lauko teismą, negu būti indėnų ar Bestijos nugalabytiems. Likusiems ekspedicijos dalyviams tas laivelis buvo vienintelė galimybė grįžti į civilizuotąjį pasaulį; be jo ir be radijo jie pasijuto visiškai izoliuoti.

– Indėnai žino, kad mes čia. Likti mums negalima! – karščiavosi profesorius Leblanas.

– O kur norėtumėt eiti, profesoriau? Jei pasitrauksim iš čia, sraigtasparniai atskridę mūsų neberas. Iš oro matyti vien žalias patiesalas, mes būtume visiškai neįžiūrimi, – prieštaravo Sezaris Santosas.

– O ar negalėtume pamėginti ir savo jėgomis paupiu pareiti į Santa Mariją de la Liuviją? – svarstė Ketė Kold.

– Pėsčiomis pareiti neįmanoma. Per didelės kliūtys ir per didelis pavojus paklysti.

– Tai jūsų kaltė, Kold! Reikėjo mums visiems plaukti atgal į Santa Marija de la Liuviją, kaip aš ir siūliau, – priekaištavo profesorius.

– Sutinku, mano kaltė. Ir ką dabar man padarysit? – klausė reporterė.

– Aš jus demaskuosiu! Sužlugdysiu karjerą!

– O gal kaip tik aš sužlugdysiu jums karjerą, profesoriau, – nė kiek neišsigando ji.

Jų ginčą nutraukė Sezaris Santosas, sakydamas, kad užuot ginčijusis verčiau suvienyti jėgas ir įvertinti padėtį: indėnai mumis nepasitiki ir neparodė susidomėjimo dovanomis, vien tik stebėjo mus, bet nepuolė.

– Ar jums dar maža to, ką jie padarė tam vargšui kareiviui? – kandžiai paklausė Leblanas.

– Vargu ar tai indėnų darbas: jie taip nekovoja. Jei mus lydės laimė, gal būsim susidūrę su taikinga gentim, – atsakė vedlys.

– O jei laimė nelydės mūsų, tada būsim suvalgyti, – suniurzgė antropologas.

– Būtų stačiai puiku, profesoriau. Taip jūs galėtumėt patvirtinti savo teoriją apie indėnų žiaurumą, – paguodė jį Ketė.

– Gerai, gana jau tų nesąmonių. Reikia apsispręsti – liekam ar keliaujam... – pertraukė juos fotografas Timotis Brusas.

– Jau beveik trys dienos, kai išplaukė pirmasis laivas. Kadangi jiems pasroviui ir Matuvė žino kelią, jie jau turėtų būti Santa Marija de la Liuvijoje. Rytoj, vėliausiai – po dviejų dienų, atskris kapitono Ariosto sraigtasparniai. Jie skraido dieną, todėl turim be paliovos kurstyti laužą, kad iš oro pamatytų dūmus. Kaip jau sakiau, padėtis sunki, bet ne beviltiška: daug žmonių žino, kur esam, ir ieškos mūsų, – užtikrino Sezaris Santosas.

Nadija su beždžionėle, apsikabinusia jai kaklą, buvo visai rami, lyg nesuprastų, kokie svarbūs įvykiai čia rutuliojasi. O Aleksas, priešingai, nusprendė dar niekad nesusidūręs su tokiu pavojumi, net ir tada, kai kopdamas į El Kapitano kalną – stačiašlaitę uolą, kurią ryždavosi šturmuoti tik labiausiai prityrę alpinistai, – pakibo ore ir jei ne virvė, kuria buvo susirišęs su tėvu, būtų užsimušęs.

Sezaris Santosas buvo įspėjęs ekspedicijos dalyvius, kaip saugotis įvairių girios vabzdžių ir kitų gyvių, nuo tarantulo iki gyvačių, bet pamiršo paminėti skruzdėles. Aleksas buvo atsisakęs avėti batais, ir ne tik todėl, kad jie nuolat būdavo drėgni ir sudvisę, bet ir kad spaudė kojas – matyt, apavas bus susitraukęs nuo drėgmės. Nors pirmosiomis dienomis nenusiaudavo šlepečių, gautų iš Sezario Santoso, vis tiek pėdos apteko šašais ir nuospaudomis.

– Šis kraštas – ne švelnioms kojelėms, – tiek tepasakė močiutė, kai Aleksas parodė jai žaizdotas, kruvinas pėdas.

Ketė Kold sunerimo tik tada, kai anūkui įkando ugninė skruzdėlė. Vaikinas neištvėrė nešūktelėjęs: suskaudo taip, tarsi kas būtų užgesinęs cigaretę į kulkšnį. Įkandimo vietoj atsiradusi maža balta dėmelė per porą minučių paraudo ir išpampo tartum vyšnia. Tvinkčiojantis skausmas plito blauzda į viršų ir nebeleido žengti nė žingsnelio. Daktarė Omaira Tores perspėjo, kad nuodai veiks dar kelias valandas, o ištverti tą laiką padėtų nebent karšto vandens kompresas.

– Tikiuosi, kad nesi alergiškas, nes tokiu atveju pasekmės būtų sunkesnės, – pridūrė gydytoja.

Aleksas nebuvo alergiškas, bet, šiaip ar taip, įkandimas jį susargdino geram pusdieniui. Vakare, vos jis įstengė priminti pėdą ir žengti vieną kitą žingsnį, Nadija papasakojo mačiusi, kad kol kiti

buvo užsiėmę savais reikalais, Karakavė šniukštinėjo po dėžes su vakcinomis. Išvydęs, kad mergaitė jį stebi, indėnas griebė jai už rankų taip šiurkščiai, jog odoj liko mėlynės, ir įspėjo, kad jeigu ji prasitars bent žodelį apie tai, ką matė, brangiai sumokėsianti. Nebuvo abejonės, kad šis žmogus įvykdys savo grasinimus, bet Aleksas nutarė netylėti: reikia įspėti gydytoją. Nadija, susižavėjusi daktare ne mažiau nei tėvu ir jau pradėjusi svajoti, kaip būtų gera turėti tokią pamotę, buvo linkusi papasakoti jai ir apie jųdviejų nugirstą Mauro Karijo pokalbį su kapitonu Ariostu Santa Marija de la Liuvijoje. Iš visa ko atrodė, jog Karakavė būsiąs tas asmuo, kuriam patikėta įgyvendinti nedorus Karijo planus.

– Kol kas dar nieko apie tai nesakykim, – nutarė Aleksas.

Sulaukę tinkamos progos, kai Karakavė nuėjo tolėliau prie upės pažvejoti, juodu papasakojo Omairai Tores ką sužinoję. Daktarė labai įdėmiai išklausė paauglių ir pirmąsyk per visą jų pažinties laiką, regis, sunerimo. Net ir dramatiškesniais kelionės momentais ši nuostabi moteris išlikdavo rami; jos nervai buvo užgrūdinti kaip samurajaus. Ir šįsyk ji tvardėsi, bet norėjo sužinoti visas smulkmenas. Įsitikinusi, kad Karakavė buvo atvožęs dėžes, bet pačių ampulių nepažeidė, daktarė lengviau atsikvėpė.

– Šios vakcinos – indėnams vienintelė galimybė išlikti. Turim saugoti jas kaip didžiausią turtą, – paaiškino ji.

– Mudu su Aleksu sekėm Karakavę ir manom, jog tai jis sugadino radiją, bet tėtis sako, kad neturėdami įrodymų negalim jo apkaltinti, – prisipažino Nadija.

– Nekvaršinkim galvos tavo tėčiui tais įtarimais, Nadija: jam jau ir be to pakanka rūpesčių. Mes kartu, judu ir aš, galim neutralizuoti Karakavę. Neišleiskit jo iš akių, vaikai, – paprašė Omaira Tores. Vaikai pažadėjo.

Diena praslinko be nuotykių. Sezaris Santosas vis dar bandė atgaivinti radijo siųstuvą, bet nesėkmingai. Timotis Brusas

turėjo aparatą, kuriuo kelionės pradžioje klausydavosi žinių iš Manauso, bet taip toli radijo bangos nesiekė. Visi nuobodžiavo, nes nušovus porą paukščių ir sugavus dvi žuvis daugiau tą dieną nebebuvo ko veikti; kas iš to, kad ir daugiau sumedžiotum ar prižvejotum – mėsą apspis skruzdėlės ir per kelias valandas ji vis tiek pašvinks. Pagaliau Aleksas suprato, kodėl indėnai nekaupia atsargų. Visi pakaitom kurstė laužą, kaip ženklą tiems, kurie gal atskris jų ieškoti, nors, pasak Sezario Santoso, dar per anksti tikėtis. Timočiui Brusui išsitraukus aptrintą kortų malką, iki pat sutemstant lošėjai pliekė pokerį, juodąjį džeką ir romį. Bestijos dvokas buvo jau išsisklaidęs.

Nadija, Ketė Kold ir daktarė nuėjo prie upės nusiprausti ir atlikti savo reikalų; buvo sutarta, kad niekas po vieną nerizikuos pasišalinti iš stovyklos. Prisireikus kuriai nors iš moterų, visos trys eidavo kartu; kitais atvejais grupė pasiskirstydavo poromis. Sezaris Santosas vis pataikydavo prisigretinti prie Omairos Tores, kas labai nepatiko Timočiui Brusui, nes ir jam rūpėjo daktarė. Per visą kelionę anglas sekiojo paskui ją su fotoaparatu, kol jai pačiai nusibodo pozuoti, nors Ketė Kold ir ragino jį pataupyti filmus Bestijos ir indėnų nuotraukoms. Tik reporterei ir Karakavei jaunoji moteris, rodos, nedarė įspūdžio. Ketė bambėjo esanti jau per sena spoksoti į gražius veidelius; Aleksui rodėsi, kad ji taip šneka iš pavydo, nepritinkančio tokiam protingam žmogui kaip jo senelė. Profesorius Leblanas, negalėdamas varžytis išvaizda su Sezariu Santosu, o jaunyste – su Timočiu Brusu, stengėsi nustebinti moterį įžymumu ir kiekviena proga balsiai cituodavo savo knygos skirsnius, kuriuose buvo smulkiai pasakojama, kokie

baisūs pavojai jam grėsė atsidūrus tarp indėnų. Daktarei sunku buvo įsivaizduoti bailųjį Leblaną pusnuogį, vien su strėnjuoste, plikomis rankomis kovojantį su indėnais ir žvėrimis, medžiojantį strėlėmis ir be pašalinės pagalbos atsilaikantį prieš visus gamtos gaivalus, kaip kad jis gyrėsi. Vis dėlto varžytuvės tarp grupės vyriškių dėl Omairos Tores dėmesio kėlė šiokią tokią įtampą, kuri vis didėjo nerimastingai belaukiant sraigtasparnių: slenka valanda po valandos – o jų vis nėra.

Aleksas pasižiūrėjo į kulkšnį: ji vis dar skaudėjo ir tebebuvo ištinusi, bet kietoji raudona vyšnia skruzdėlės įkandimo vietoje sumažėjo, matyt, padėjo karšto vandens kompresai. Norėdamas prasiblaškyti vaikinas išsitraukė fleitą ir užgrojo mamos mėgstamą koncertą; tai buvo švelni, romantiška muzika, sukurta europiečio kompozitoriaus, mirusio daugiau kaip prieš šimtą metų, bet ji visai gerai skambėjo čia, džiunglėse. Teisus buvo jo senelis Džozefas Koldas: muzikos kalba universali. Sulig pirmaisiais garsais atšuoliavusi Boroba atsitūpė solidaus kritiko poza; netrukus grįžo ir Nadija su daktare ir Kete Kold. Palaukusi, kol visi kiti užsiims stovyklos parengimu nakčiai, mergaitė ženklais pakvietė Aleksą nepastebimai eiti paskui ją.

– Jie jau vėl čia, Jaguarai, – šnipštelėjo jam į ausį.

– Indėnai?

– Taip, miglos žmonės. Manau, juos priviliojo muzika. Eik paskui mane, tik be triukšmo.

Juodu žengė keletą metrų į tankmę ir, visai kaip anąsyk, ėmė tyliai lūkuriuoti. Kad ir kaip Aleksas akis spigino, nieko negalėjo įžiūrėti tarp medžių: indėnai sakytum ištirpo aplinkoje. Staiga pajuto, kaip kažkas jį tvirtai suėmė už rankų, ir apsidairęs išvydo, kad juodu su Nadija apsupti. Indėnai nestovėjo atokiai kaip praeitą kartą – dabar Aleksas net užuodė salsvą jų kūnų kvapą. Jis ir vėl įsitikino, jog šie žmonės liekni ir žemo ūgio, bet šįsyk

gavo pajusti, kad jie dar ir labai stiprūs, o jų elgesys turi kažko žvėriško. Negi Leblanas neklydo sakydamas, kad jie žiaurūs ir negailestingi?

– Aya, – pabandė kalbinti užpuolikus Aleksas.

Kažkieno ranka užspaudė jam burną, ir dar nespėjęs susigaudyti, kas darosi, berniukas pasijuto keliamas už kulkšnių ir pažastų. Jis ėmė muistytis, bet gniaužtai neatsileido. Pajuto smūgį į galvą, nežinia, kumščiais ar akmeniu, bet suprato, kad verčiau nesipriešinti nešamam, nes kitaip bus apsvaigintas arba ir nužudytas. Pagalvojo apie Nadiją: negi ir ji tempiama per prievartą? Vaikinui pasigirdo, tartum iš tolo jį šauktų močiutė, bet indėnai juo nešini nėrė vis giliau į tamsą tarsi nakties dvasios.

Aleksandras Koldas juto deginantį skausmą kulkšnyje, kur buvo įkandusi ugninė skruzdėlė: kaip tik už tos vietos buvo nusitvėręs vienas iš keturių indėnų, kurie jį nešte nešė. Pagrobėjai bėgo ristele, sulig kiekvienu žingsniu be atodairos kratydami vaikino kūną į šalis; pečius skaudėjo taip, lyg jie būtų išnarinti. Indėnai nuvilko jam marškinėlius ir aprišo jais galvą, kad belaisvis nieko nematytų ir negalėtų rėkti. Jis vos įstengė kvėpuoti, galva smūgio vietoje tvinkčiojo, dar gerai, kad sąmonės neprarado, vadinasi, užpuolikai smogė ne per stipriai, užmušti neketino. Bent jau kol kas... Aleksui pasirodė, kad žygis trunka labai ilgai. Pagaliau indėnai sustojo ir nusviedė jį žemėn kaip kokį bulvių maišą. Beveik iš karto atlėgo raumenys ir kaulai, nors kulkšnis degte degė. Jis nedrįso nusismaukti nuo galvos marškinėlių, kad neerzintų pagrobėjų, bet kadangi laikas slinko, o niekas nesikeitė, pagaliau ryžosi. Niekas nesutrukdė. Apsipratus akims su blyškia mėnulio šviesa, vaikinas pamatė besąs vidury miško, nusviestas ant trūnė-

sių patalo, dengiančio žemę. Jis juto, kad čia pat ratu jį apstoję indėnai, bet tokioj blyškioj šviesoj ir dar be akinių negalėjo jų įžiūrėti. Prisiminęs savo karišką peilį, vogčiomis kilstelėjo ranką prie juosmens patikrinti, ar tebėra, bet nespėjo: stiprūs pirštai nutvėrė už riešo. Tuo metu jis išgirdo Nadijos balsą ir ant galvos pajuto laibas Borobos rankeles. Aleksas riktelėjo, nes beždžionė uždėjo pirštus tiesiai ant gumbo, iššokusio po smūgio į galvą.

– Tyliau, Jaguarai. Jie mums nedarys nieko blogo, – tarė mergaitė.

– Kas atsitiko?

– Jie baiminosi, kad tu imsi šaukti, todėl išsinešė tave jėga. Jie tik nori, kad eitume su jais.

– Kur? Ir kam? – murmėjo vaikinas, bandydamas atsisėsti. Galvoje tarsi būgnas dunksėjo.

Nadija padėjo draugui pasikelti ir davė jam atsigerti vandens iš kalebaso. Akims apsipratus, jis matė, kaip indėnai jį stebi. Jie kalbėjo visu balsu, nebijodami, kad kas išgirs ar pasivys. Aleksas tikėjosi, kad kiti ekspedicijos dalyviai ieškos pražuvėlių, nors, aišku, niekas nesiryš vidury nakties per daug nutolti nuo stovyklos. Pamanė, kad močiutė bent kartą susirūpins: kaip reikės pasiaiškinti sūnui Džonui, kad džiunglėse prarado anūką? Buvo akivaizdu, kad su Nadija indėnai elgiasi švelniau: mergaitė laisvai vaikščiojo tarp jų. Atsisėdęs berniukas pajuto kažką šilto srovenant per dešinį smilkinį ir varvant ant peties. Jis pabraukė per tą vietą pirštu ir jo galu palietė lūpas.

– Jie praskėlė man galvą, – sumurmėjo išsigandęs.

– Apsimesk, kad neskauda, kaip pasielgtų kiekvienas tikras karys, – pamokė jį Nadija.

Vaikinas nutarė, kad privalo parodyti, ko vertas: atsistojo stengdamasis neišsiduoti, kaip virpa keliai, atsitiesė kiek galėdamas, ėmė kumščiuoti sau krūtinę, kaip buvo matęs filmuose apie Tarzaną, ir pratisai užriaumojo mėgdžiodamas King Kongą. Apstulbę indėnai

pasitraukė per porą žingsnių ir ėmė grūmoti ginklais. Aleksas dar sykį padaužė krūtinę ir pastaugė manydamas, jog dabar jau priešų gretos pakriks, bet kariai, užuot puolę galvotrūkčiais bėgti, ėmė kvatoti. Nusišypsojo ir Nadija, o Boroba straksėjo ir tik šiepė dantis leipdama juokais. Kvatojimas vis stiprėjo; vieni indėnai dribo ant sėdynės, kiti, griuvę ant žemės aukštielninki, linksmai maskatavo kojomis, dar kiti mėgdžiojo berniuką, kaukiantį kaip Tarzanas. Tai truko ilgokai, kol Aleksas, pasijutęs be galo juokingas, ir pats ėmė juoktis. Pagaliau visi aprimo ir šluostydamiesi ašaras draugiškai tapšnojo vieni kitus.

Vienas indėnas, kuris prietemoje rodėsi mažesnis, senesnis už kitus ir išsiskyrė apskritu plunksnų vainiku, vienintele nuogo kūno puošmena, pradėjo ilgą šneką. Nadija daug ką suprato, nes mokėjo kelias indėnų kalbas, ir nors miglos žmonės šnekėjo savotiška tarme, daugelis žodžių skambėjo panašiai. Ji neabejojo, kad įstengtų susikalbėti su jais. Nadija suvokė, jog vainikuotasis senis koneveikia Rahakanarivą, Valimajaus minėtojo paukščio žmogėdros dvasią, nahabus, kaip kad jis vadino svetimšalius, ir kažkokį galingą šamaną. Jo vardo, tiesa, neminėjo, – būtų buvę pernelyg nemandagu, – bet mergaitė neabejojo, kad tai Valimajus. Ištarusi vieną kitą žodį, kiek mokėdama, mergaitė parodė raižytą kaulą, nešiojamą po kaklu, – žiniuonio dovaną. Indėnas, tikriausiai vadas, ilgai ir pagarbiai tyrinėjo talismaną, stebėjosi juo, paskui kalbėjo toliau, bet šįsyk jau kreipėsi į karius, kurie vienas po kito ėjo artyn ir lietė amuletą.

Vadui baigus indėnai susėdo ratu ir šnekučiuodamiesi dalijosi kažkokios virtos masės gabalais, tarsi nerauginta duona. Aleksas prisiminė, kad jau daug valandų nieko neturėjo burnoj ir labai išalko, tad gavęs savo dalį nekreipė dėmesio į nešvarumus ir nesidomėjo, iš ko tas valgis pagamintas; visas jo išrankumas liko toli namuose. Paskui kariai leido per rankas gyvulio pūslę, pripildytą tiršto gėrimo, atsiduodančio rūgštim, o skoniu primenančio

actą, ir užtraukė giesmę nubaidyti šmėkloms, kurios naktį sukelia slogutį. Indėnai nesiūlė to gėralo Nadijai, bet maloniai kvietė vaišintis ir Aleksą. Vaikino neviliojo nei to skystimo tvaikas, nei perspektyva gerti iš vieno indo su visais: jis prisiminė Sezario Santoso pasakojimą apie tai, kaip visa gentis susirgo vien dėl to, kad vienas iš jų užsitraukė žurnalisto rūkytą cigaretę. Labiausiai nenorėjo užkrėsti savo mikrobais indėnų, nes jų imuninė sistema tokia neatspari infekcijai, bet Nadija jį perspėjo, kad atsisakymas būtų palaikytas įžeidimu. Mergaitė jam paaiškino, kad tai masatas, raugintas gėrimas, pagamintas iš sukramtytų manijokų ir seilių, jį geria tik vyrai. Aleksas pabijojo, kad po tokio paaiškinimo neapsivemtų, bet atsisakyti neišdrįso.

Nuo smūgio, gauto per galvą, ir nuo masato vaikinas be jokių pastangų persikėlė tenai, kur žiba aukso smiltys, o švytinčiam danguj skrieja šeši mėnuliai, kaip kad buvo regėjęs Mauro Karijo sodyboje. Jautėsi toks apsvaigęs ir bejėgis, kad būtų nepajėgęs žengti nė žingsnio, bet ir neprireikė, nes ir karius gėrimas veikė panašiai: netrukus visi jie suvirto ant žemės ir užknarkė. Aleksas suprato, kad nebus toliau žygiuojama, kol neprašvis, ir guodėsi silpna viltimi, jog išaušus močiutė prisikas iki jo. Susirangęs ant žemės, nebegalvodamas apie košmarų šmėklas, ugnines skruzdėles, tarantulus ir gyvates, jis nugrimzdo į miegą. Neišjudino jo nė siaubinga smarvė, kurią Bestija paskleidė ore.

Kai pasirodė Bestija, blaivūs ir žvalūs buvo tik Nadija ir Boroba. Beždžionė visiškai sustingo, sakytum suakmenėjo, o mergaitė išvydo mėnesienoje neryškų milžino šešėlį anksčiau, negu dvokas užgožė visus pojūčius. Vėliau ji pasakojo draugui tą patį, ką šis buvo girdėjęs ir iš kunigo Valdomero: tai žmogaus pavidalo

padaras, stačias, kokių trijų metrų ūgio; galingos jo rankos baigiasi riestais nagais, panašiais į turkišką kardą, o galva, palyginti su liemeniu, neproporcingai maža. Nadijai pasirodė, kad jis vos juda, bet panorėjęs galėtų pritrėkšti visus iki vieno. Jo skleidžiama smarvė – o gal ir begalinė baimė, kurią patiria jo aukos – paralyžiuoja kaip koks narkotikas. Prieš apalpdama Nadija dar bandė šaukti ar bėgti, bet neįstengė pajudinti nė vieno raumenėlio, tik sąmonės prošvaistėje išvydo kareivio kūną, išskrostą kaip gyvulio, ir įsivaizdavo to vyro siaubą, bejėgiškumą ir kraupią mirtį.

Aleksas pabudo sutrikęs, bandydamas prisiminti, kas buvo įvykę; jį krėtė drebulys ir nuo keistojo gėrimo, kurio prisiragavo naktį, ir nuo smarvės, vis dar tvyrančios ore. Pamatė Nadiją su Boroba, susirangiusia jos sterblėje, sėdinčią sukryžiuotomis kojomis ir žvelgiančią į niekur. Vaikinas nurėpliojo pas ją kentėdamas aštrų skausmą pilve.

– Aš jį mačiau, Jaguarai, – prakalbo Nadija kažkokiu svetimu balsu, lyg transo apimta.

– Ką tokį?

– Bestiją. Jis buvo čia. Didžiulis, milžiniškas...

Aleksas užlindęs už paparčio išsivėmė ir pasijuto šiek tiek geriau, nors nuo to dvoko jį vis dar pykino. Jam grįžus kariai buvo jau pasirengę žygiuoti. Rytmečio šviesoje jis pirmąsyk galėjo į juos kaip reikiant įsižiūrėti. Grėsminga jų išvaizda visiškai atitiko Leblano pasakojimą: jie buvo nuogi, išsidažę kūną raudonai, juodai ir žaliai, apsikaišę plunksnomis; plaukai nukirpti sulig ausimis, o viršugalvis išskustas kaip dvasininko tonzūra. Ant nugaros kiekvienas nešiojosi lanką su strėlėmis ir mažą kalebasą su odiniu dangteliu; tame indelyje, pasak Nadijos, būna įpilta mirtinosios kurarės strėlėms ir ietims užnuodyti. Kai kurie buvo apsiginklavę dar ir storais basliais, be to, visų galvose švietė randai, liudijantys, kaip narsiai to kario kovota: kuo daugiau smūgių pėdsakų, tuo jis stipresnis ir garbingesnis.

Aleksui teko gerokai papurtyti Nadiją, kad ji atsipeikėtų, nes kai naktį išvydo Bestiją, gerokai apkvaito. Mergaitė kaip mokėdama papasakojo ką mačiusi; kariai atidžiai klausėsi, bet nustebimo nerodė ir jokios nuomonės apie dvoką nereiškė.

Būrys nedelsdamas pakilo žygiuoti išsirikiavęs vorele paskui vadą, kurį Nadija nutarė vadinti Mokarita, nes negi klaus jo tikrojo vardo. Sprendžiant iš odos, dantų būklės ir kreivų kojų, Mokarita buvo kur kas senesnis, nei Aleksas buvo manęs, kai pamatė jį prietemoj, bet nei miklumu, nei ištverme neatsiliko nuo kitų karių. Vienas jaunas vyras skyrėsi iš kitų: aukštesnis, raumeningesnis ir išsidažęs vien juodai, tik apie akis buvo raudonai išpiešta tokia lyg ir kaukė, dengianti ir kaktą. Jis visą laiką ėjo šalia vado, kaip koks jo pavaduotojas, ir pats save vadino Tahama; vėliau Nadija ir Aleksandras sužinojo, kad tai garbės titulas, reiškiantis geriausią genties medžiotoją.

Nors vietovaizdis nesikeitė ir nebuvo matyti jokių orientyrų, indėnai puikiai žinojo, kur eina. Nė sykio niekas neatsigręžė pažiūrėti, ar svetimšaliai paaugliai neatsiliko: visiems buvo aišku, kad nieko kito jiems nelieka, nes kitaip – pražūtis. Kartkartėmis Aleksas ir Nadija pasijusdavo likę vieni, nes miglos žmones užstodavo augalija, bet toks įspūdis trukdavo neilgai; netikėtai išnykę, indėnai galėdavo bet kurią akimirką ir vėl pasirodyti, lyg miklintųsi tapti nematomi. Aleksas nusprendė, kad to gebėjimo išnykti negalima paaiškinti vien kūno išmarginimu, kaip maskuote: čia neapsieinama be dvasinės energijos. Kaip jie tai padaro? Jis svarstė, kiek naudos būtų gyvenime iš tokio triuko, kai pasidarai nematomas, ir pasiryžo to mokytis. Tik po keleto dienų suvokė, kad tai ne akių dūmimas, o menas, išsiugdomas ilgai lavinantis ir labai susikaupus, kaip ir griežimas fleita.

Žygio sparta nemažėjo daug valandų; būrys tik retkarčiais sustodavo prie upelio atsigerti. Aleksą kankino alkis, bet jis džiaugėsi, kad bent jau skruzdėlės įkąsta kulkšnis nebeskauda.

Sezaris Santosas buvo jam pasakojęs, kad indėnai valgo tada, kai gali, – nebūtinai kasdien, – ir jų organizmas yra prisitaikęs kaupti energiją; o Aleksas visada turėjo namie šaldytuvą, pilną visokio maisto, bent jau tol, kol mama buvo sveika, ir jei kokį kartą nespėjo laiku pavalgyti, tai jau blogai. Dabar beliko pasijuokti iš to, kaip smarkiai pasikeitė jo įpročiai. Be kita ko, tenka po kelias dienas ir dantų nevalyti, ir marškinių nepasikeisti. Jis nutarė nekreipti dėmesio į tuščią skrandį, o alkį slopinti abejingumu. Porą sykių užmetė akį į savąjį kompasą ir nustatė, kad būrys žygiuoja į šiaurės rytus. Ar kas nors bandys jį išvaduoti? Kaip paženklinti kelią, kuriuo yra vedamas? Ar kas nors įžiūrėtų tuos ženklus iš sraigtasparnio? Optimizmo jis nejautė, iš tiesų jo padėtis beviltiška. Jį stebino, kad Nadija nė kiek nesielvartauja: draugė atrodė visiškai patenkinta nuotykiu.

Po keturių ar penkių valandų – kaip čia tą laiką išmatuosi? – būrys priėjo skaidrią ir gilią upę. Porą mylių jie žygiavo paupiu, ir staiga prieš apstulbusias Alekso akis išdygo labai aukštas kalnas ir didingas krioklys, riaumojantis kovos šūksniu; apačioje vanduo tyško į begalę purslų, putojo ir virto rūku.

– Tai upė, krintanti iš dangaus, – pareiškė Tahama.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Nematomas kaimas

Mokarita, vadas su geltonomis plunksnomis, leido būriui kiek pailsėti prieš kopiant į kalną. To romaus geraširdžio žmogaus veidas atrodė lyg medinis, oda – sueižėjusi kaip medžio žievė.

– Aš neįkopsiu, negaliu, – tarė Nadija, pamačiusi juodą uolą, glotnią ir šlapią.

Pirmą sykį Aleksas išvydo draugę apimtą nevilties prieš neįveikiamą kliūtį ir užjautė ją, nes ir pats bijojo, nors tiek metų karstėsi po kalnus ir uolas su tėvu. Džonas Koldas buvo vienas labiausiai prityrusių alpinistų visose Jungtinėse Valstijose, tikras nutrūktgalvis, dalyvavęs garsiose ekspedicijose į sunkiausiai įžengiamas vietas, net būdavo kviečiamas gelbėti žmonių, nelaimės ištiktų aukščiausiose Austrijos ir Čilės viršukalnėse. Aleksas žinojo, kad neturi nei tėvo įgūdžių, nei jo drąsos, juoba jo patirties; nebuvo matęs ir tokios stačios uolos, kokia dabar stūksojo prieš akis. Lipti krioklio užnugariu be virvių ir be pagalbininkų praktiškai buvo neįmanoma.

Nadija priėjo prie Mokaritos ir pabandė ženklais bei žodžiais paaiškinti jam neįstengsianti užlipti. Vadas labai supyko, šaukė, purtė ginklus ir skeryčiojosi. Kiti indėnai, sekdami jo pavyzdžiu, grėsmingai būriavosi apie mergaitę. Aleksas atsistojo šalia draugės ir bandė gestais raminti karius, bet laimėjo tik tiek, kad Tahama

griebė Nadijai už plaukų ir ėmė ją tempti krioklio link. Boroba tik maskatavo rankelėmis ir spiegė. Ūmai, ar įkvėpimo pagautas, ar iš nevilties, vaikinas išsitraukė iš už diržo fleitą ir užgrojo. Indėnai sustingo kaip užburti; Tahama paleido Nadiją ir visi susispietė aplink Aleksą.

Kai visi kiek apsiramino, Aleksas įtikino Nadiją, kad turėdamas virvę galėtų padėti jai įkopti. Pakartojo, ką buvo tiek sykių girdėjęs iš tėvo: „Prieš įveikiant kalną reikia mokytis pasinaudoti savo baime".

– Aš bijau aukščio, Jaguarai, man svaigsta galva. Kaskart lipant į tėčio lėktuvą mane pykina... – dejavo Nadija.

– Mano tėtis aiškina, kad baimė yra naudinga, tai kūno aliarminė sistema, įspėjanti mus apie pavojų; o kai pavojaus išvengti negalima, baimę reikia sutramdyti.

– Negaliu!

– Nadija, paklausyk, – kalbėjo Aleksas, suėmęs jai už rankų ir versdamas žiūrėti jam į akis. – Giliai kvėpuok ir apsiramink. Aš tave pamokysiu išnaudoti baimę. Pasitikėk savim ir manim. Aš tau padėsiu lipti, įkopsim kartu, pažadu.

Užuot atsakiusi, Nadija ėmė žliumbti įsikniaubusi Aleksui į petį. Vaikinas nebežinojo, ką daryti: dar niekad neteko būti taip arti mergaitės. Svajonėse šimtus kartų apkabindavo Sesiliją Berns, viso savo gyvenimo meilę, bet tikrovėje spruktų vos tik jos paliestas. Sesilija Berns dabar buvo taip toli, tarsi išvis neegzistuotų: jis net nebūtų galėjęs įsivaizduoti jos veido. Jo rankos pačios apkabino Nadiją. Jis juto, kad širdis dunda krūtinėj kaip buivolų banda, bet jam pakako blaivaus proto suvokti, kokia absurdiška jo padėtis. Atsidūrė džiunglių glūdumoj, išsidažiusių laukinių nelaisvėje, prie jo prigludo siaubo apimta vargšė mergaitė, o apie ką jis mąsto? Apie meilę! Aleksas susiėmė ir paleido Nadiją tvirtai apsisprendęs.

– Liaukis verkus ir pasakyk tiems ponams, kad mums reikalinga virvė, – liepė rodydamas į indėnus. – Ir nepamiršk, kad tave saugo talismanas.

– Valimajus sakė, kad jis saugos mane nuo žmonių, žvėrių ir šmėklų, bet neminėjo pavojaus nukristi ir nusisukti sprandą, – verkšleno Nadija.

– Kaip sako mano močiutė, nuo ko nors vis tiek reikės mirti, – paguodė ją bičiulis, stengdamasis šypsotis. Ir pridūrė: – Argi nesi man sakiusi, kad reikia matyti širdimi? Dabar gera proga taip ir daryti.

Nadija nusišluostė ašaras ir pasiruošė perduoti indėnams vaikino prašymą. Šiaip taip supratę, ko reikia, kai kurie ėmėsi darbo ir labai greitai iš lianų nuvijo virvę. Kariams buvo be galo smalsu žiūrėti, kaip Aleksas vieną virvės galą pririšo prie mergaitės juosmens, o kitą jos dalį užvyniojo sau ant krūtinės. Jie niekaip nesuprato, kodėl tie svetimšaliai taip neprotingai elgiasi: juk jei vienas nusprūs, nusitemps ir antrąjį.

Būrys priartėjo prie krioklio. Vanduo čia laisvai krito daugiau kaip pusšimtį metrų ir apačioj tiško įspūdingu purslų debesiu, kurį vainikavo didinga vaivorykštė. Šimtai juodų paukščių siuvo visomis kryptimis pro pat galingąjį srautą. Indėnai sveikino upę, garmančią iš dangaus, mojuodami ginklais ir garsiai šaukdami: juk jų gimtinė visai nebetoli. Užkopę į plynaukštę jie pasijus visai saugūs. Trys kariai nuėjo gilyn į mišką ir netrukus grįžo su baltos, tąsios ir labai lipnios masės kamuoliais; paaugliai spėjo, kad tai kaučiukmedžių syvai. Indėnų pavyzdžiu abudu belaisviai išsitepė ta mase delnus ir padus. Prie jos prilipus žemei susidarė kažkas panašaus į šiurkštų puspadį. Pirmi žingsniai buvo sunkūs,

bet vos atsidūrę po krioklio dulksna jaunuoliai įsitikino, koks tai naudingas daiktas – tarsi lipnios gumos batai ir pirštinės.

Apėję ežerėlį, susidariusį apačioj, ir kaip reikiant peršlapę, abudu netrukus pasiekė krioklį – vientisą vandens uždangą kelių metrų atstumu nuo akmeninės sienos. Krintantis vanduo taip riaumojo, kad nebuvo įmanoma susikalbėti, o susirodyti – nė tiek to: matomumas buvo bemaž nulinis, oras nuo vandens dulkių virtęs balzgana puta. Judėti į priekį teko apgraibomis kaip per tirštą rūką. Nadijos paliepta, Boroba prigludo prie Alekso liemens tartum didelis pleistras, šiltas ir plaukuotas, o mergaitė ėjo iš paskos, nes buvo pririšta virve, antraip atsiliktų. Kariai gerai pažinojo vietovę ir žengė pamažu, tačiau be dvejonių, apskaičiuodami kiekvieną žingsnį. Vaikai sekė paskui juos kone lipdami ant kulnų, nes atsilikę bent pora žingsnių kaipmat būtų pametę juos iš akių. Aleksas pamanė, kad šios genties pavadinimas – miglos žmonės – kilęs iš tiršto rūko čia, kur tyška vanduo.

Šis krioklys, kaip ir kiti Orinoko aukštupio kriokliai, tapdavo neįveikiama kliūtimi svetimiesiems, bet indėnai juos pavertė sąjungininkais. Jie tiksliai žinojo, kur statyti koją, naudojosi gamtinėmis arba pačių išurbtomis įdubomis, kaip tikriausiai ir jų pirmtakai prieš šimtus metų. Iš tų šlaito įrantų anapus krioklio čiurkšlės susidarė kaip ir laiptai, siekiantys pačią viršūnę. Net jei kas ir būtų apie juos girdėjęs, vis tiek nežinodamas tikslios vietos jokiu būdu neužkoptų ta glotnia siena, šlapia ir slidžia, su griaudėjančiu kriokliu už nugaros. Tik vienas klaidingas žingsnis – ir laukia tikra mirtis nukritus į putojantį katilą.

Aleksas dar spėjo, kol triukšmas neatskyrė jo nuo Nadijos, pamokyti ją, kad nežiūrėtų į apačią ir stengtųsi tiksliai kartoti jo judesius, kaip kad jis pats mėgdžioja Tahamą, einantį priekyje. Ir dar paaiškino, kad sunkiausia būsianti pirmasis kelio ruožas, kurią gaubia rūkas, susidarantis dūžtant vandens srovei į žemę, o aukščiau ir uola nebe tokia slidi, ir matomumas geresnis. Nadijai

iš to buvo menka paguoda, nes labiausiai ją gąsdino ne prastas matomumas, o svaigulys. Ji stengėsi nekreipti dėmesio į aukštį ir kurtinantį krioklio ūžesį ir įtikinėjo save, kad sakai, kuriais išsitepė delnus ir padus, padės jai prilipti prie šlapios uolos. Būdama virve surišta su Aleksu, mergaitė jautėsi kiek saugesnė, nors nesunku buvo numatyti, kad bent vieno klaidingas žingsnis abu nublokš į bedugnę. Ji stengėsi laikytis Alekso nurodymų: skirti visą dėmesį artimiausiam judesiui, gerai įsižiūrėti, kur dėsi koją ar ranką, pasverti kiekvieną žingsnį, nesikarščiuoti ir neprarasti ritmo. Vos pajutusi, kad jau tvirtai laikosi, atsargiai bandydavo užčiuopti viršuje kokį plyšelį arba kyšulėlį, kur galėtų įsitverti, paskui iš karto apgraibom ieškodavo naujos atramos kojai ir taip kilstelėdavo kūną keliais centimetrais aukščiau. Uoloje netrūko pakankamai gilių įrantų, į kurias galėjai remtis; labiausiai reikėjo saugotis neatsilošti, judėti tolydžio prisiplojus prie uolos. Mergaitės galvoj šmėkštelėjo mintis apie Borobą: jeigu jau ji pati vos gyva iš siaubo, kaip ten ištveria nelaimingoji beždžionėlė, įsitvėrusi Alekso!

Kylant aukštyn matomumas vis gerėjo, bet siaurėjo protarpis, skiriantis uolą nuo vandens srauto. Krioklys šniokštė jau visai čia pat už nugaros. Ir kaip tik tada, kai Aleksas ir Nadija svarstė, kaipgi reikės užkopti ligi krioklio viršaus, uolos įrantos pasuko į dešinę. Vaikinas pirštais užčiuopė ten gulsčią plotelį; tuoj pat kažkas pačiupo jį už riešų ir ėmė tempti aukštyn. Sukaupęs visas jėgas, Aleksas užsiropštė į urvą, kur jau buvo susirinkę visi kariai. Už virvės jis ištraukė ir Nadiją; mergaitė sukniubo už jo, pastangų ir baimės išsekinta. Vargšė Boroba nebejudėjo – taip ir liko prisiplojusi berniukui prie nugaros it vantos lapas, sustingusi iš siaubo. Priešais urvo angą plytėjo ištisa krintančio vandens siena, pro kurią nardė juodi paukščiai, pasiruošę ginti savo lizdus nuo įsibrovėlių. Aleksas tik stebėjosi, kiek drąsos prireikė tiems indėnams, kurie tikriausiai priešistoriniais laikais pirmieji ryžosi

užeiti anapus krioklio, aptiko uoloj įdubų ir iškalė naujų, atrado šį urvą ir parengė kelią palikuonims.

Ilgu ir ankštu urvu nebuvo galima eiti stačiomis, teko rėplioti arba šliaužte šliaužti. Saulės šviesa, prasimušusi pro kriokli, tapo blyški ir matinė; arčiau urvo angos dar tvyrojo šiokia tokia prieblanda, o toliau viduj buvo visai tamsu. Aleksas slinko prilaikydamas Nadiją ir spausdamas prie krūtinės Borobą; prie jo priėjęs Tahama rankų mostais rodė krioklio link. Vaikinas negalėjo išgirsti žodžių, bet numanė, kad kažkas paslydo ar nukrito žemyn. Tahama vis rodė į virvę, kol Aleksas suprato, kad indėnas nori ja pasinaudodamas nusileisti žemyn ir surasti pražuvėlį. Karys, kad ir koks miklus, buvo sunkesnis už vaikiną ir neturėjo alpinisto gelbėtojo patirties. Dideliu to dalyko išmanymu negalėjo pasigirti ir Aleksas, bet, šiaip ar taip, jam buvo tekę porą sykių kartu su tėvu dalyvauti rizikingose operacijose, jis mokėjo naudotis virve ir buvo daug apie tai skaitęs. Alpinizmas buvo jo aistra, gal net didesnė už meilę fleitai. Ir jis parodė indėnams pats leisiąsis žemyn, kiek sieks virvė. Atsirišęs nuo Nadijos liepė Tahamai ir jo vyrams prilaikyti jį virš bedugnės.

Leistis pakibusiam ant netvirtų lianų tuštumoje visai šalia šniokščiančio srauto Aleksui buvo sunkiau negu kopti aukštyn. Beveik nieko nematyti ir nežinia, nei kas nusprūdo, nei kur jo ieškoti. Sunku buvo tikėtis naudos iš tokio nutrūktgalviško žygio, nes kiekvienas, kuris lipdamas į viršų būtų žengęs ne ten kur reikia, dabar jau gulėtų apačioj sumaltas į dulkes. Ką tokiomis aplinkybėmis darytų jo tėvas? Džonas Koldas pirmiausia galvotų apie auką, o tik paskui – apie save. Džonas Koldas nepasiduotų neišbandęs visų galimybių. Leidžiamas žemyn Aleksas stengėsi įžiūrėti toliau nosies galo ir kvėpuoti, bet vargiai tegalėjo atsimerkti ir juto, kad plaučiuose pilna vandens. Kabodamas ore jis tik meldėsi, kad suvytos lianos neatsileistų.

Ūmai viena vaikino koja atsirėmė į kažką minkšta, ir tuoj pat jis pirštais užčiuopė žmogaus kūną, lyg ir pakibusį ore. Aleksas krūptelėjo suvokęs, jog tai vadas Mokarita: ant jo galvos vis dar laikėsi geltonų plunksnų vainikas, nors nelaimingasis senukas leisgyvis kabojo ant storos šaknies, kyšančios iš šlaito: ji ir bus per stebuklą sulaikiusi krintantį žmogų. Vaikinui nebuvo kur atsiremti: jis būgštavo, kad jei tik primins šaknį koja, ji atitrūks ir nusineš Mokaritą į prarają. Buvo, matyt, tik vienas būdas sučiupti nelaimėliui ir veikti reikėjo labai tiksliai, nes kitaip šlapias jo kūnas išslys vaikinui iš rankų kaip žuvis.

Aleksandras pasiūbavo, kone aklai pataikė priartėti prie pakibusio žmogaus ir apglėbė jį rankomis bei kojomis. Kariai oloje pajuto, kad virvė truktelėjo ir našta pasunkėjo, ir ėmė atsargiai traukti, labai iš lėto, kad ir lianos nesibrūžintų į akmenis, ir Aleksas su Mokarita siūbuodami neatsitrenktų į uolas. Vaikinas nenumanė, kiek truko visa ta operacija, gal tik kelias minutes, bet jam tos minutės virto valandomis. Pagaliau pajuto, kad jį sugriebė iš karto keletas rankų ir kelte įkėlė į urvą. Indėnams teko pasistengti, kol atplėšė nuo jo Mokaritą, geležiniais gniaužtais apglėbusį savo gelbėtoją.

Vadas pasitaisė plunksnų vainiką ir šyptelėjo. Iš nosies ir ausų jam sunkėsi kraujas, bet šiaip jis atrodė nesužeistas. Gelbėjimo operacija padarė indėnams didelį įspūdį, jie stebėdamiesi leido virvę per rankas, bet nė vienam nešovė į galvą, kad tai jaunojo svetimšalio nuopelnas; sveikinimų susilaukė tik Tahama, kad taip gerai sugalvojo. Aleksui, atidavusiam paskutines jėgas, skaudėjo visą kūną, bet niekas jam taip ir nepadėkojo, net Nadija jo sakytum

nė nematė. Įsispraudusi į kamputį su Boroba, ji gal net nesuvokė, kaip didvyriškai pasielgė jos draugas, nes vis dar nebuvo atsigavusi nuo kopimo į kalną.

Toliau žygiuoti buvo nebe taip sunku: anga iš tunelio buvo atokiau nuo krioklio, tokioj vietoj, kur jau galima kilti be didesnės rizikos. Indėnai, įsitvėrę virvės, tempė aukštyn Mokaritą, nes jam kojos linko, ir Nadiją, nes buvo palūžusi jos dvasia, bet galiausiai visi atsidūrė viršūnėj.

– Argi nesakiau, kad talismanas saugos nuo pavojų ir kalnuose? – lyg juokais tarė Aleksas.

– Tikrai! – patenkinta pripažino Nadija.

Ir štai jie išvydo Pasaulio Akį, kaip miglos žmonės vadino savo gimtinę. Tai buvo tikras rojus: kalnai ir spindintys kriokliai, bekraštė giria, pilna žvėrių, paukščių ir peteliškių; čia malonus klimatas ir saulės netemdo debesys uodų, kurie taip kankina žemumose. Tolumoj dunksojo keisti labai aukšti juodo granito ir raudono molio cilindrai. Atsigulęs ant žemės, nes nepajėgė judėti, Mokarita pagarbiai parodė į juos.

– Tai tepujai, dievų buveinės, – vos girdimai ištarė jis.

Aleksas atpažino juos iš karto: tie įspūdingi stalkalniai niekuo nesiskyrė nuo didingųjų bokštų, kuriuos buvo regėjęs, kai Mauro Karijo dvare susidūrė su juoduoju jaguaru.

– Tai seniausi ir paslaptingiausi visos Žemės kalnai, – tarė vaikinas.

– Iš kur žinai? Bene esi juos kada matęs? – suabejojo Nadija.

– Mačiau sapne, – atsakė Aleksas.

Indėnų vadas nedejavo iš skausmo, – tai būtų nepritikę jo luomo kariui, – bet jėgų jam buvo likę visai nebedaug; protarpiais jis užsimerkdavo ir atrodė nusilpęs. Aleksas nemanė, kad jam būtų lūžę kaulai ar sunkiai sužaloti vidaus organai, bet buvo aišku, kad jis nebepaeis. Per Nadiją, kaip vertėją, vaikinas pasiūlė indėnams sukurpti neštuvus: dvi ilgas lazdas suraišioti lianomis ir jas užkloti

medžio žieve. Kariai, sutrikę dėl to, kad senolis, vadovavęs genčiai keletą dešimtmečių, tapo toks bejėgis, neprieštaraudami vykdė Alekso nurodymus. Du vyrai pastvėrė neštuvus už galų, ir taip kokį pusvalandį Tahamos vedami visi ėjo paupiu, kol Mokarita liepė sustoti ir šiek tiek pailsėti.

Jie kopė krioklio šlaitu ne vieną valandą, tad šiuo metu visi jau buvo išvargę ir alkani. Tahama su dviem saviškiais nuėjo giliau į mišką ir netrukus grįžo sumedžioję strėlėmis keletą paukščių, šarvuotį ir beždžionę. Pastarąją, vis dar gyvą, tik kurarės nuodais paralyžiuotą, vyrai pribaigė akmeniu į galvą, taip išgąsdindami Borobą, kad ji net palindo Nadijai po marškinėliais. Paskui įžiebė ugnį trindami vieną į kitą du akmenis – taip buvo bandęs ir Aleksas, iškylaudamas su skautais, bet nesėkmingai – ir iškepė laimikius ant iešmų. Savo nušauto žvėries nė vienas medžiotojas neragavo – tai būtų rodę prastą išsiauklėjimą ir pranašavę nesėkmę; derėjo laukti, kol kitas šaulys pasiūlys gabalą savojo. Tahama buvo sumedžiojęs viską, išskyrus šarvuotį, ir vakarienė užsitęsė, nes visi griežtai laikėsi papročio keistis valgiu. Pagaliau sulaukęs savo dalies, Aleksas kimšo ją nežiūrėdamas nei plunksnų, nei šerių, dar likusių ant mėsos, ir tik gardžiavosi.

Iki saulėlydžio buvo likę dar pora valandų, ir plynaukštėje, kur medžių lajos viso dangaus neužstoja, dienos šviesa neblėso ilgiau negu slėnyje. Ilgokai pasitarę su Tahama ir Mokarita, indėnai vėl leidosi į žygį.

Tapirava Teris, miglos žmonių kaimas, netikėtai išniro miško viduryj, lyg mokėtų taip pat kaip jo gyventojai kada panorėję tapti tai matomas, tai nematomas. Jį supo guotas milžiniškų kaštonų, aukščiausių girios medžių; kai kurių kamieno apimtis viršijo de-

šimt metrų. Kaštonų lajos dengė kaimą tarsi didžiuliai skėčiai. Tapirava Teris buvo nepanašus į tipišką šaboną; tai patvirtino Alekso spėjimą, kad miglos žmonės yra ne tokie kaip kiti indėnai ir tikriausiai labai mažai bendrauja su kitomis Amazonijos gentimis. Kaimą sudarė ne vienintelė apskrita troba su kiemu vidury, kurioje gyvena visa gentis, bet maži būstai iš molio, akmenų, karčių ir šiaudų; juos slėpė medžių šakos ir krūmai, todėl jie visai susiliedavo su gamta. Galėjai stovėti nuo jų per keletą metrų ir neįtarti, kad čia esama kokio žmonių statinio. Aleksas suprato, kad jeigu taip sunku įžiūrėti tokį sodžių būnant prie pat jo, tai išvis neįmanoma pamatyti jo iš oro, ne taip kaip šaboną – didelį apskrito pastato stogą ir plyną kiemą vidury; jis, be abejo, puikiausiai matomas. Tikriausiai kaip tik todėl miglos žmonėms pavyko išlikti visiškai atsiskyrusiems. Taip žlugo vaikino viltys, kad jį išvaduos karinis sraigtasparnis arba Sezario Santoso lėktuvėlis.

Kaimas pasirodė besąs toks pat nerealus kaip ir indėnai. Ne tik būstai buvo nematomi: visa kita irgi rodėsi pasklida arba perregima. Visi daiktai, kaip ir asmenys, atrodė neturintys aiškių kontūrų ir egzistuojantys tik vaizduotėje. Atsiradę iš niekur, tarytum šmėklos, moterys ir vaikai susirinko pasitikti karių. Visi buvo mažo ūgio, šviesesnės odos negu žemumos indėnų, gintaro spalvos akimis; judėjo nepaprastai lengvai, pleveno ore lyg bekūniai. Vietoj drabužių – piešiniai ant nuogo kūno ir plunksnos arba gėlės, pritvirtintos prie rankų ar įvertos į ausis. Išsigandę dviejų svetimšalių, vaikučiai puolė į ašaras, o moterys laikėsi atokiau ir baimingai žvilgčiojo, nors čia pat buvo ginkluoti jų vyrai.

– Nusirenk, Jaguarai, – liepė Nadija, pati nusimesdama šortus, marškinėlius ir net apatinius drabužius.

Aleksas pasekė jos pavyzdžiu nė nesusimąstydamas. Prieš porą savaičių jau vien mintis viešai apsinuoginti nebūtų jam tilpusi galvoj, bet čia tai buvo natūralu. Vaikščioti apsirengus būtų sta-

čiai nepadoru, nes visi kiti buvo nuogi. Neatrodė jam keista ir matyti draugės kūną, nors dar neseniai nurausdavo užtikęs katrą nors sesutę be drabužių. Pamažu ir moterys, ir vaikai ėmė artintis jau be baimės. Niekada jie nebuvo matę taip keistai atrodančių žmonių; ypač juos stebino amerikietis berniukas, kurio kūnas vietomis toks baltas. Jiems buvo be galo smalsu, kodėl tokia skirtinga jo odos spalva ten, kur paprastai būdavo glaudės, ir kur kūnas įdegęs saulėje. Indėnai trynė jį pirštais tikrindami, ar nenusidažęs, ir leipo juokais.

Kariai paguldė ant žemės Mokaritos neštuvus, ir juos bematant apspito kaimo gyventojai. Tyli jų šneka skambėjo melodingai kaip girios garsai, kaip lietus, kaip vanduo, srovenantis per akmenis, – taip, kaip kalbėjo Valimajus. Aleksas nesiliovė stebėjęsis, kad visai neblogai juos supranta, ir net be didelių pastangų: juk reikia tik „klausytis širdimi". Pasak Nadijos, nuostabiai gabios kalboms, žodžiai ne tiek jau ir svarbu, kai suvoki, ko žmogus nori.

Prisiartino ir Ijomė, Mokaritos žmona, dar senesnė už vyrą. Aplinkiniai pagarbiai prasiskyrė, ir ji suklupo prie sutuoktinio, bet neišliejo nė vienos ašaros, tik šnibždėjo paguodos žodžius jam į ausį, tuo tarpu kitos moterys stovėjo ratu netoliese, rimtos ir tylios; jos palaikė senukų porą būdamos šalia, bet į pašnekesį nesikišo.

Labai greit stojo naktis ir oras atšalo. Paprastai kiekviename šabone po dideliu bendru stogu būna visa virtinė ugniakurų maistui gaminti ir patalpai šildyti, bet Tapirava Teryje ugnis buvo paslėpta, kaip ir visa kita. Maži lauželiai liepsnojo tik naktį trobelės viduje ant akmeninio židinio, kad nepastebėtų galimi priešai arba piktosios dvasios. Dūmai išeidavo pro stogo plyšius ir išsisklaidydavo ore. Iš pradžių Aleksui pasirodė, kad būstai išmėtyti tarp medžių kaip pakliuvo, bet greitai sumetė, kad jie sustatyti maždaug ratu kaip šabone ir viso kaimo būstus jungia šakomis dengtos galerijos. Tais slaptais takais kaimo gyventojai

galėdavo užpuolus priešui saugiai pereiti iš vienos pastogės į kitą nebijodami nei lietaus, nei saulės.

Indėnai gyveno šeimomis, bet paaugliai ir nevedę vyrai būdavo įkurdinami atskirai bendrame būste su hamakais ant stulpų ir patiesalėliais ant žemės. Ten buvo paskirta vieta ir Aleksui, o Nadija liko Mokaritos namelyje. Indėnų vadas jaunystėje buvo susituokęs su Ijome, viso gyvenimo drauge, bet turėjo dar dvi jaunas žmonas ir daugybę vaikų bei anūkų. Jis nebeskaičiavo palikuonių, nes iš tiesų nė nebuvo svarbu, kas jų tėvai: vaikai augo visi kartu, juos maitino ir globojo visi kaimo gyventojai.

Nadija išsiaiškino, kad miglos žmonėms įprasta turėti keletą žmonų, o jų moterims – po kelis vyrus; niekas nelieka vienišas. Vyrui mirus, jo vaikus ir žmonas iškart prisiima kitas, galintis juos apginti ir aprūpinti. Taip atsitiko ir Tahamai: jam teko tapti geru medžiotoju, nes reikėjo globoti keletą moterų ir gal tuziną kūdikių. Kita vertus, moteris, kurios vyrui nesiseka medžioti, gali parsivesti daugiau sutuoktinių, kad jie padėtų išmaitinti jos vaikus. Tėvai paprastai sužada vaikus vos gimusius, bet nė viena mergina neprivalo tekėti už vyro arba likti su juo prieš savo valią. Skriausti moteris ir vaikus yra tabu, ir jei kas prieš juos smurtauja, praranda šeimą ir nuteisiamas miegoti vienas, nes nepriimamas net į viengungių namelį. Vienintelė bausmė miglos žmonių gentyje – atskyrimas: nieko nėra baisiau už išvarymą iš bendruomenės. Beje, skatinimo ir bausmės sąvokos jiems nežinomos; vaikai mokosi iš suaugusiųjų pavyzdžio, nes kitaip būtų pasmerkti žūti. Jiems tenka išmokti medžioti, žvejoti, sodinti ir imti derlių, gerbti gamtą ir kitus žmones, padėti jiems, užimti deramą padėtį kaime. Kiekvienas mokosi savo tempu ir pagal savo gabumus.

Kartais kurioje nors kartoje gimsta per mažai mergaičių, tada vyrai rengia tolimus žygius žmonų ieškoti. Kaimo merginos taip pat gali susirasti vyrą kitose gyvenvietėse – tais retais atvejais, kai ten lankosi. Būna ir taip, kad kaimo gyventojai priima į savo

tarpą kitos genties šeimas, likusias našlauti po mūšio, nes per mažas žmonių būrys girioj neišgyvens. Retkarčiais tenka skelbti karą kitam šabonui – ne tik parodyti, kokie mes narsūs kariai, bet ir pasikeisti poromis. Jaunuoliams būna labai liūdna išeiti gyventi į kitą gentį, nes išėjęs žino, kad labai retai tepasimatys su saviškiais. Miglos žmonės uoliai saugoja savo kaimo paslaptį, kad neateitų nei užpuolikai, nei svetimi papročiai. Jie vis taip pat gyveno tūkstančius metų ir nenori nieko keisti.

Trobelių viduje daiktų visai nedaug: hamakai, kalebasai, akmeniniai kirviai, peiliai iš žvėrių dantų ir nagų; čia pat šmaižioja naminiai gyvuliai – bendra visų nuosavybė, todėl vaikšto kur panorėję. Viengungių miegamajame laikomi lankai, strėlės ir pučiamieji vamzdeliai. Nerasi nieko nebūtino, nė kokių meno kūrinių, vien tai, be ko negalima išgyventi; visa kita duoda gamta. Aleksandras Koldas neaptiko nė vieno metalinio daikto, kuris liudytų buvus kontaktų su išoriniu pasauliu, vadinasi, miglos žmonės nelietė nė tų dovanų, kurių Sezaris Santosas buvo prikabinėjęs jiems privilioti. Tuo jie irgi skyrėsi nuo visų kitų šio krašto genčių, kurios leidžiasi sugundomos plienu ir kitomis svetimšalių gėrybėmis.

Orui atvėsus Aleksas apsivilko marškinėlius, bet vis tiek drebėjo. Kiti toje pačioje pastogėje nakvojantys vyrai buvo sugulę po du į vieną hamaką arba suvirtę į krūvą ant grindų, bet jo tėvynėje fizinis kontaktas tarp vyrų netoleruojamas: jie liečia vienas kitą tik smurtaudami arba per šiurkščių sporto šakų varžybas. Tad vaikinas įsitaisė vienas kamputyje jausdamasis be galo menkas vabalėlis. Kas tas būrelis žmonių mažytėje džiunglių gyvenvietėje, žvelgiant iš bekraščio kosmoso! Visas jo gyvenimas – mažiau nei sekundės dalelė amžinoje laiko tėkmėje. O gal viso to nė būti nėra, gal ir

žmonės, ir planetos, ir visas pasaulis – tik sapnai, iliuzijos? Aleksas liūdnai šyptelėjo prisiminęs, jog vos prieš keletą dienų dar laikė save visatos centru. Jį kamavo šaltis ir alkis; vaikinas manė, kad naktis jam labai prailgs, bet po kelių minučių jau miegojo kaip užmuštas.

Rytą Aleksas apsižiūrėjo begulįs ant šiaudų patiesalėlio, numesto asloje, susirangęs į kamuoliuką tarp dviejų raumeningų karių, kurie knarkė ir šnopavo jam į ausį kaip kitados jo šuo Pončas. Nelengvai išsimuistęs iš indėnų glėbio, tyliai atsikėlė, bet netoli tenuėjo, nes įkypai slenksčio tysojo stora gyvatė, ilgumo per du metrus. Vaikinas sustojo kaip stabo ištiktas, nedrįsdamas žengti nė žingsnelio, nors roplys gulėjo be gyvybės ženklų: gal buvo nudvėsęs, o gal tik miegojo. Greit ir indėnai nusipurtė miegus ir kuo ramiausiai ėmėsi savo reikalų nekreipdami jokio dėmesio į gyvatę – žirgliojo tiesiai per ją. Tai buvo naminis smauglys, laikomas tam, kad gaudytų žiurkes, šikšnosparnius, skorpionus ir nubaidytų nuodingąsias gyvates. Tarp miglos žmonių gyveno daug totemų: beždžionių, augančių kartu su vaikais, šuniukų, kuriuos moterys žindydavo kaip savo kūdikius, tukanų, papūgų, iguanų ir net susenęs geltonasis jaguaras, taikus, viena koja šlubas. Smaugliai, nusipenėję ir todėl vis apsnūdę, labai tiko vaikams žaisti. Aleksas pamanė, kokia laiminga būtų jo sesutė Nikolė tarp tokios gausybės prijaukintų egzotiškų gyvūnų.

Daugiau kaip pusė dienos praėjo rengiant šventę ta proga, kad sugrįžo kariai ir apsilankė dvi „baltosios dvasios“ – Nadija ir Aleksas. Šventei rengėsi visi, išskyrus vieną vyriškį, kuris sėdėjo kaimo pakrašty atskirtas nuo kitų. Indėnui buvo paskirtas apsivalymo ritualas – unokaimu, privalomas kiekvienam, nužudžiusiam kitą

žmogų. Aleksas sužinojo, kad atliekantis unokaimu turi keletą dienų neimti nieko į burną, tylėti ir nejudėti; tada mirusiojo siela, išlėkusi pro lavono nosį ir įlindusi į žudiko krūtinkaulį, pamažu pasitrauksianti iš jo. Bet jei žmogžudys suvalgys bent kąsnelį, jo aukos dvasia pasisotinsianti ir savo svoriu sugniuždysianti kaltininką. Priešais sustingusį karį, atliekantį unokaimu, gulėjo ilgas bambukinis pučiamasis vamzdelis, išmargintas keistais simboliais, tokiais pat kaip ant užnuodytosios strėlės, kuri pervėrė širdį kareiviui, lydėjusiam ekspediciją, kai ji plaukė upe.

Tahama su keliais savo būrio vyrais patraukė medžioti ir žvejoti; vienos moterys nuėjo parsinešti kukurūzų ir bananų iš darželių, paslėptų miške, kitos ėmėsi malti manijokus. Maži vaikučiai rinko skruzdėles ir kitus vabzdžius, tinkamus kepti, didesnieji skynė riešutus ir vaisius, kai kurie neįtikėtinai mikliai įkopė į medį, kur žinojo esant korių su medumi – vieninteliu girios saldumynu. Vos pramokę vaikščioti kūdikiai pratinosi laipioti į medžius ir mokėjo karstytis aukščiausiomis šakomis neprarasdami pusiausvyros. Vien pamačius juos kybančius kaip beždžiones medžio viršūnėje Nadijai svaigo galva.

Aleksui buvo įduota pintinė ir liepta prisirišti ją prie galvos, kaip darė kiti jo metų vaikinai. Visi kartu patraukė gilyn į mišką, persikėlė per upę naudodamiesi kartimis bei lianomis ir atsidūrė prie išlakių palmių, kurių kamienai buvo pasišiaušę aštriais dygliais. Po jų lajomis, keliolikos metrų aukštyje, švietė kekės geltonų vaisių, panašių į persikus. Iš pagalių vaikinai surišo du tvirtus kryžiokus, vienu iš jų apžargdino medžio kamieną, kitą užkėlė aukščiau. Vienas paauglys užsilipo ant pirmojo kryžioko, antrąjį pakėlė viršun ir užsikorė ant jo, paskui pasilenkęs iškėlė ir apatinį kryžioką; taip jis kilo vis aukščiau lyg cirko akrobatas, kol pasiekė medžio viršūnę. Aleksas buvo girdėjęs apie tokius numerius, bet kol nepamatė savo akimis, neįsivaizdavo, kaip galima šitaip įkopti nesusižeidus į spyglius. Indėnas iš viršaus svaidė vaisius, o

stovintys apačioj rinko juos į pintines. Vėliau kaimelio moterys juos malė, maišė su bananais ir virė sriubą, miglos žmonių labai vertinamą.

Nors visi buvo užsiėmę ruoša, bendra nuotaika buvo šventiška. Niekas nesikarščiavo, norintiems užteko laiko ir smagiai upėj pasipliuškenti neskaičiuojant valandų. Maudydamasis su kitais jaunikaičiais, Aleksandras Koldas pamanė, kad niekur pasaulyje jam dar neatrodė taip gražu ir niekada jis nebesijaus toks laisvas. Lig valiai pasiturškę upėje, Tapirava Terio vaikinai pridarė įvairių spalvų augalinių dažų ir visus gentainius, net kūdikius, išmargino įmantriais raštais. Tuo tarpu vyresnieji malė ir maišė įvairių medžių lapus bei žieves – gamino jopą, magiškus miltelius, reikalingus apeigoms.

DVYLIKTAS SKYRIUS

Įšventinimas

Šventė prasidėjo vakare ir truko per naktį. Indėnai, išsipaišę kūnus nuo galvos ligi kojų, dainavo, šoko ir valgė kiek lenda. Svečiui būtų buvę nemandagu atsisakyti siūlomo valgio ar gėrimo, tad Aleksas ir Nadija, sekdami kitų pavyzdžiu, prisikimšo pilvus iki šleikštulio, kas buvo įvertinta kaip gero tono ženklas. Vaikai lakstė prisirišę prie ilgų plaukų dideles peteliškes ir švytinčius vabalus. Moterys, pasipuošusios jonvabaliais, už ausų užsikišusios orchidėjų ir plunksnų, o lūpas persismeigusios pagaliukais, pradėjo šventę susiskirsčiusios į du būrelius: jie draugiškai varžėsi, katras gražiau padainuos. Paskui, vyrų pakviestos šokti, mėgdžiojo gyvūnų judesius per tuoktuves, kai baigiasi liūčių laikotarpis. Pagaliau savo išmonę rodė vieni vyrai: iš pradžių sukosi rateliu mėgdžiodami beždžiones, jaguarus ir kaimanus, paskui demonstravo jėgą ir miklumą žongliruodami ginklais ir darydami akrobatiškus šuolius. Nadijai ir Aleksui nuo reginių net galva svaigo, juos išvargino visas tas spektaklis, būgnų dundesys, giesmės, šūksniai, girios garsai ir šventės triukšmas.

Mokarita buvo pasodintas kaimelio centre, ir visi iš eilės jį iškilmingai sveikino. Jis tik išgėrė porą gurkšnelių masato, o valgio net neparagavo. Kitas senis, laikomas gydytoju žiniuoniu, priėjo prie jo apsigaubęs džiovinto molio ir dervos lukštu, aplipintu baltomis plunksnomis, kad atrodytų lyg ką tik išsiritęs nepapra-

stas paukštis. Žiniuonis ilgokai šokinėjo ir šūkavo norėdamas išbaidyti demonus, įsimetusius į vado kūną. Vėliau ėmė čiulpti tam tikras jo pilvo ir krūtinės vietas apsimesdamas, kad išsiurbia kenksminguosius syvus ir juos išspjauna. Be to, tepė ligonį tyre, gauta sutrynus paranarį – augalą, kuriuo Amazonijoje gydomos žaizdos; deja, Mokaritos žaizdos buvo nematomos ir vaistas nedavė jokios naudos. Aleksas spėjo, kad vadui krintant buvo sužalotas koks nors vidaus organas, ko gero, kepenys, todėl senolis kas valandą vis labiau silpo, o iš lūpų kampučių jam be paliovos sunkėsi kraujas.

Auštant Mokarita pasišaukė Nadiją su Aleksu ir sukaupęs paskutines jėgas pareiškė, kad jie yra vieninteliai svetimšaliai, įžengę į Tapirava Terį nuo pat kaimo įkūrimo.

– Čia gyvena miglos žmonių ir mūsų protėvių sielos. Nahabai meluoja ir nepažįsta teisingumo, jie gali suteršti mūsų sielas, – kalbėjo jis.

Ir pridūrė, kad juodu esantys pakviesti vykdant didžiojo šamano nurodymą: jis indėnus perspėjęs, kad Nadijai lemta jiems padėti. Jis nežinąs, koks vaidmuo skirtas Aleksui būsimuose įvykiuose, bet ir jis, kaip Nadijos draugas, esąs laukiamas svečias Tapirava Teryje. Aleksandras ir Nadija suprato, kad vadas turi omeny Valimajų ir jo pranašystę apie Rahakanarivą.

– Kokiu pavidalu pasirodo Rahakanariva? – paklausė Aleksas.

– Įvairiais pavidalais. Tai paukštis kraugerys. Jis elgiasi nežmoniškai, kaip beprotis, niekad negali žinoti, ko iš jo laukti, visada trokšta kraujo, pyksta ir baudžia, – paaiškino Mokarita.

– Ar esat matę tokius didelius paukščius? – klausė Aleksas.

– Esam matę paukščius, keliančius triukšmą ir vėją, bet jie mūsų nematė. Žinom, kad tai ne Rahakanariva, nors ir labai panašūs: tai nahabų paukščiai. Skraido tik dieną, naktį – niekada,

todėl ir saugomės: nekuriam ugnies, kad paukštis nepamatytų dūmų. Todėl ir gyvenam pasislėpę. Todėl ir esam nematomi žmonės, – atsakė Mokarita.

– Nahabai ateis vakare arba iš ryto, tai neišvengiama. Ką tuomet darys miglos žmonės?

– Mano laikas Pasaulio Akyje baigiasi. Tegul sprendžia vadas, kuris ateis po manęs, – silpnu balsu tarė Mokarita.

Mokarita mirė auštant. Kelias valandas Tapirava Teryje skambėjo sutartinai giedamos raudos: šis žmogus vadovavo genčiai daug dešimtmečių ir niekas net neprisiminė, kas buvo prieš tai. Geltonųjų plunksnų vainikas, vado valdžios simbolis, buvo užmautas ant stulpo, kol bus paskirtas įpėdinis. Miglos žmonės nusiėmė papuošalus ir gedėdami išsitepė kūnus purvu, anglimis ir pelenais. Visi labai nerimavo, nes tikėjo, kad mirtis retai ištinka dėl natūralių priežasčių: dažniausiai ją sukeliąs koks nors priešas, užleidžiantis kenksmingus burtus. Numaldyti mirusiojo sielą esą galima tik vienu būdu – rasti priešą ir jį pašalinti; to nepadarius ji liekanti pasaulyje ir varginanti gyvuosius. Jeigu priešas yra iš kitos genties, galima jį nukauti mūšyje, o jeigu iš to paties kaimo, tada jis „nužudomas" simboliškai, tam tikromis apeigomis. Kariai, per naktį gėrę masatą, buvo labai užsidegę ryžtu atkeršyti priešui, kaltam dėl Mokaritos mirties. Demaskuoti jį ir nugalėti – garbės dalykas. Niekas nesiveržė užimti vado vietos, nes jų bendruomenėje nėra hierarchijos: nė vienas nėra svarbesnis už kitus, vadas tik turi daugiau pareigų. Mokarita buvo gerbiamas ne dėl savo įgaliojimų, o vien todėl, kad buvo labai senas, vadinasi, labiau prityręs ir daugiau žinantis. Vyrai, apsvaigę ir įsiaudrinę, galėjo griebtis smurto bet kurią akimirką.

– Manau, pats laikas išsikviesti Valimajų, – pašnibždėjo Aleksui Nadija.

Mergaitė pasitraukė į kaimo pakraštį, nusiėmė amuletą nuo kaklo ir kvėptelėjo į jį. Neįprastai nuaidėjo šioje vietoje šaižus pelėdos klyksmas. Nadija vaizdavosi, kad pakanka papūsti į talismaną ir burtai paveiks – Valimajus pasirodys, bet kad ir kiek pūtė, šamano nepamatė.

Įtampa kaime augo kas valandą. Vienas karys puolė Tahamą, šis jį sutramdė smūgiu į galvą. Užpuolikas sukruvintas parkrito. Keliems vyrams teko įsikišti ir raminti karštakošius. Pagaliau buvo nutarta išspręsti ginčą panaudojant jopą – žalius miltelius, kuriuos, kaip ir masatą, vartoja tik vyrai. Kariai susiskirstė poromis; kiekviena pora gavo ilgą tuščiavidurį nendrės stiebą nudrožtu galu, pro kurį vienas kitam pučia miltelius tiesiai į nosį. Jopas pasiekia galvos smegenis ir trenkia per juos ne prasčiau už kuoką: žmogus parpuola aukštielninkas šaukdamas iš skausmo, paskui ima vemti, tąsytis, kliedi ir regi vizijas, iš nosies ir burnos jam veržiasi žalios gleivės. Vaizdas ne itin malonus, bet to griebiamasi norint persikelti į dvasių pasaulį. Ir dabar vieni pavirto demonais, kiti tarėsi persikūniję į įvairius gyvūnus, dar kiti ėmė pranašauti ateitį, bet nė vienam nepasirodė Mokaritos dvasia ir nenurodė savo įpėdinio.

Aleksas ir Nadija baiminosi, jog ta velniava gali pasibaigti smurtu, todėl nutarė laikytis nuošaliai ir tylėti – galgi niekas jų ir neprisimins. Deja, nepavyko: mat netrukus vienas karys pasisakė regėjęs, kad Mokaritos priešas, kaltas dėl jo mirties, esąs svetimšalis berniukas. Tučtuojau visi kiti užsimojo nubausti spėjamąjį vado žudiką ir iškėlę kuokas metėsi prie Alekso. Šiam nebebuvo kada galvoti apie fleitą, kaip priemonę įkarščiui raminti, – vaikinas tik dūmė it akis išdegęs. Už persekiotojus jis buvo pranašesnis nebent dėl nevilties, kuri suteikė jam sparnus, ir dar tuo, kad indėnai

buvo ne geriausios sportinės formos. Kariai, narkotiko paveikti, klupinėjo, stumdėsi ir sumaištyje kūlė vieni kitus, o moterys su vaikais, bėgdami šalia, juos dar kurstė. Aleksas manė, kad jau jam atėjo paskutinioji, ir mamos paveikslas žaibu perskrodė sąmonę, o kojos pačios nešė vis toliau į girią.

Amerikietis berniukas nei greičiu, nei miklumu neprilygo čiabuvių kariams, bet jie buvo apsvaigę nuo narkotikų ir vienas po kito pritrūko kvapo. Tačiau išseko ir vaikino jėgos: jis prigludo prie medžio ir tik sunkiai gaudė orą. Jau manė išsigelbėjęs, bet apsižiūrėjo, kad yra apsuptas, ir paspruktі nebespėjo – ant jo griūte užgriuvo genties moterys. Jos kvatojo, tarsi vaikino sučiupimas būtų tik šiurkštus pokštas, bet laikė jį tvirtai, ir nors jis spardėsi ir muistėsi, visos kartu nutempė jį atgal į Tapirava Terį ir pririšo prie medžio. Kai kurios merginos jį kuteno, kitos spraudė jam į burną vaisių gabalus, bet ir paikindamos raiščių nė nemanė atleisti. Tuo tarpu jopo poveikis vis labiau silpo, vyrų vizijos tolydžio blėso, jie po truputį grįžo į tikrovę, bet nebeturėjo jėgų. Praslinko dar ne viena valanda, kol jie atsigavo ir įstengė blaiviai mąstyti.

Aleksas, patyręs skausmą ir pažeminimą, kai moterys vilko jį žeme, paskui dar ir tyčiojosi, prisiminė kraują stingdančius profesoriaus Liudviko Leblano pasakojimus. Jeigu tai tiesa, jis bus suvalgytas. O kas atsitiko Nadijai? Jis jautėsi atsakingas už ją. Pamanė, kad filmuose ir romanuose tą akimirką būtinai pasirodo sraigtasparniai ir išvaduoja herojų, ir žvelgė į dangų nesitikėdamas nieko gero, nes realiame gyvenime sraigtasparniai niekada neatskrenda laiku. Tuo tarpu prie medžio niekieno netrukdoma atėjo Nadija, mat nė vienas karys negalėjo net įsivaizduoti, kad mergaitė išdrįstų jiems pasipriešinti. Aleksas ir Nadija vėl vaikščiojo su drabužiais, kuriuos apsivilko sušalę pačią pirmą naktį, o kadangi miglos žmonės jau buvo spėję įprasti prie tokios jų išvaizdos, nebematė reikalo apsinuoginti. Aleksas buvo

su diržu, prie kurio prikabinta jo fleita, kompasas ir kariškas peilis: juo Nadija ir išvadavo draugą. Filmuose visada pakanka vieno mosto virvei perpjauti, bet ji ilgokai dzirino odines juostas, kuriomis Aleksas buvo priraizgytas prie stulpo, nors vaikiną net prakaitas mušė iš nekantrumo. Genties mergaitės ir kai kurios moterys ėjo artyn pažiūrėti, kas čia darosi, ir stebėjosi Nadijos drąsumu, o ši darbavosi taip ryžtingai, kaišiodama peilį smalsuolėms po nosim, kad nė viena nesiryžo jai sutrukdyti, ir po dešimties minučių Aleksas buvo laisvas. Abu draugai nutarė nepastebimai pasitraukti – nepuolė bėgti, kad neatkreiptų karių dėmesio. Štai kada jiems būtų pravertęs sugebėjimas tapti nematomiems!

Jaunieji svetimšaliai nespėjo toli nueiti, nes į kaimą įžengė Valimajus. Senasis burtininkas pasirodė su lazda, apkarstyta maišeliais, su trumpa ietimi ir kvarco cilindru, skimbčiojančiu kaip varpelis. Jame barškėjo akmenukai, surinkti ten, kur buvo trenkęs žaibas; tai žiniuonių ir šamanų simbolis, įkūnijantis saulės dievo galybę. Jį lydėjo jauna mergina juodais plaukais iki juosmens, išpešiotais antakiais, pasipuošusi karoliukais ir gludintais pagaliukais, pervertais per skruostus ir nosį. Mergina buvo labai graži ir rodėsi linksma, visą laiką šypsojosi, nors ir netarė nė žodžio. Aleksas suprato, kad tai šamano dvasinė žmona, lyg ir angelas sargas, ir džiaugėsi galėdamas ją regėti: tai reiškė, jog jis jau geba suvokti ar nujausti kai ką, ko pirmiau negebėjo. Taip jį ir mokė Nadija: reikia „matyti širdimi“. Kitados ji jam pasakojo, kad prieš daugelį metų, kai Valimajus buvo dar jaunas, jam teko nužudyti merginą sužeidžiant užnuodytu peiliu, kad išvaduotų ją iš vergovės. Tai nebuvo nusikaltimas, tik malonė, kurią jis jai suteikė, bet, šiaip

ar taip, jos siela prisvilo jam prie krūtinės. Valimajus bėgo kuo giliausiai į girią nusinešdamas merginos sielą ten, kur niekas jos nerastų. Ten jis atliko privalomas apsivalymo apeigas – badavo ir nejudėjo. Bet štai kas įvyko: toje kelionėje jis ir mergina pamilo vienas kitą, todėl pasibaigus unokaimu ritualui jos dvasia nepanoro skirtis ir ryžosi pasilikti šiame pasaulyje su mylimuoju. Visa tai buvo beveik prieš šimtą metų, ir nuo tada ji visuomet lydi Valimajų laukdama tos akimirkos, kai ir jis, pavirtęs dvasia, galės skristi su ja.

Valimajaus apsilankymas sušvelnino įtampą Tapirava Teryje, ir tie patys kariai, kurie dar visai neseniai buvo pasiryžę nugalabyti Aleksą, dabar elgėsi su juo kuo meiliausiai. Gentis gerbė didįjį šamaną ir jo bijojo, nes jis turėjo antgamtinę galią aiškinti pranašingus ženklus. Visi matė ir sapnus, ir vizijas, bet tik išrinktieji, tokie kaip Valimajus, nukeliaudavo į aukštesniųjų dvasių pasaulį, ten išmokdavo aiškinti regėjimus, įgydavo galią rodyti žmonėms kelią ir nukreipti gamtos katastrofas.

Senolis paskelbė, kad vaikinas turi šventojo žvėries – juodojo jaguaro – sielą ir yra atkeliavęs iš labai toli miglos žmonėms padėti. Paaiškino, jog dabar ypatingi laikai, kada nebelikę aiškios ribos tarp šio ir ano pasaulio, laikai, kada Rahakanariva gali visus praryti. Priminė indėnams nahabus, apie kuriuos dauguma čionykščių žinojo tik tiek, kiek buvo girdėję pasakojant savo brolius iš kitų genčių, gyvenančių žemumoje. Tapirava Terio kariai daug dienų sekė „International Geographic" ekspediciją, bet taip ir neperprato nei keistųjų svetimšalių ketinimų, nei jų papročių. Valimajus, daug matęs per savo šimtametį gyvenimą, papasakojo indėnams, ką pats žinojo.

– Nahabai yra kaip ir mirę, nes jų siela išėjusi iš krūtinės, – aiškino jis. – Nahabai nieko nemoka, nesugeba nei ietimi persmeigti žuvies, nei pataikyti iš pučiamojo vamzdelio į beždžionę, nei įkopti į medį. Jie nevaikšto, kaip kad mes, atviri orui ir šviesai,

bet vilki dvokiančiais drabužiais. Jie nesimaudo upėje, nesilaiko nei mandagumo, nei padorumo taisyklių, nesidalija nei pastoge, nei valgiu, nei vaikais, nei moterimis. Jų kaulai minkšti ir kiaušas suskyla net nuo menko smūgio. Nukauto žvėries nesuvalgo, bet išmeta ir palieka pūti. Kur tik eina, visur viską užteršia ir užnuodija, net ir vandenį. Nahabai tokie pamišę, kad norėtų susigrobti akmenis nuo žemės, smėlį iš paupio ir medžius iš miško. Kiti užsimano žemės. Mes jiems sakom, kad girios nenusineši ant nugaros kaip negyvo tapyro, bet jie neklauso. Jie mums kalba apie savo dievus, o apie mūsų dievus nenori nė girdėti. Jie yra besočiai kaip kaimanai. Visas tas baisybes esu matęs savo akimis, girdėjęs savo ausimis ir lietęs savo rankomis.

– Niekada neįleisim tų velnių į Pasaulio Akį, strėlėmis žudysim juos kopiančius į krioklį, kaip kad elgėmės su visais svetimšaliais, bandžiusiais brautis čionai anksčiau, nuo pat mūsų prosenelių laikų, – pareiškė Tahama.

– Bet jie vis tiek ateis. Nahabai turi paukščių, keliančių triukšmą ir vėją, galinčių perskristi kalnus. Jie ateis, nes geidžia akmenų, medžių ir žemės, – įsiterpė Aleksas.

– Žinoma, – pripažino Valimajus.

– Be to, nahabai gali žudyti ligomis. Taip jau išmirė daug genčių, bet miglos žmonėms pavyko išsigelbėti, – pridūrė Nadija.

– Ši medaus spalvos mergaitė žino ką sakanti, paklausykim jos. Rahakanariva geba pasireikšti mirtinos ligos pavidalu, – patvirtino Valimajus.

– Argi tu galingesnė už Rahakanarivą? – nenorėjo patikėti Tahama.

– Aš ne, bet yra kita moteris, labai galinga. Ji turi vakcinų, galinčių užkirsti kelią epidemijoms, – bandė paaiškinti mergaitė.

Nadija su Aleksu gerą valandą įtikinėjo indėnus, kad ne visi nahabai yra pragaištingi demonai, kad tarp jų yra ir draugų, tokių kaip daktarė Omaira Tores. Sekėsi nelengvai: trukdė ne tik kalbos

barjeras, bet ir kultūrų skirtumai. Kaip jiems paaiškinti, kas per daiktas ta vakcina? Jiems ir patiems buvo ne visai aišku, todėl jie nutarė verčiau sakyti, jog tai labai stiprūs burtai.

– Vienintelė galimybė išsigelbėti – kad atkeliautų toji moteris ir paskiepytų visus miglos žmones, – teigė Nadija. – Tada net jei ateitų nahabai arba Rahakanariva, ištroškę kraujo, negalėtų jums pakenkti ligomis.

– Jie gali grasinti mums kitaip. Tada kilsim į karą su jais, – tvirtino Tahama.

– Kariauti su nahabais – tuščias dalykas, – perspėjo Nadija.

– Tegul sprendžia būsimasis vadas, – baigė kalbas Tahama.

Valimajus ėmėsi vadovauti Mokaritos laidotuvių apeigoms pagal senovinius papročius. Nepaisydami pavojaus būti pamatyti iš oro, indėnai užkūrė didelį laužą vado kūnui kremuoti ir kelias valandas degino jo palaikus, o kaimo gyventojai apraudojo velionį. Valimajus pagamino burtų gėrimą, galingąją ajahuaską, padėsiančią genties nariams pažvelgti į savo širdies gelmes. Buvo pakviesti ir jaunieji svetimšaliai, nes jų laukianti didvyriška misija, svarbesnė už patį gyvenimą, todėl jiems negana dievų pagalbos – turintys pažinti ir savo pačių jėgas. Svečiai neišdrįso atsisakyti, nors tik vargais negalais nurijo po gurkšnį bjauriai dvokiančio gėralo ir išlaikė jį skrandyje. Ilgokai abu nieko nejuto, tik staiga žemė dingo iš po kojų, dangus prisipildė geometrinių figūrų ir nušvito ryškiomis spalvomis, o kūnai ėmė suktis ir tirpti erdvėje. Paauglius apėmė klaiki panika. Ir kaip tik tuo metu, kai jie jau manėsi mirštantys, pasijuto lyg kažkieno pastūmėti į svaiginamą skrydį per nesuskaitomas šviesos menes, ir štai prieš juos grėsmingai atsivėrė toteminių dievų karalystės vartai.

Aleksas jautė, kaip ilgėja rankos ir kojos, kūną užplūsta deginantis karštis. Pažvelgęs į rankas išvydo, kad jos virto letenomis su aštriais nagais. Išsižiojo norėdamas sušukti, bet iš jo kūno išsiveržė grasus riaumojimas. Vaikinas pamatė, kad yra virtęs dideliu kačių šeimos žvėrimi, juodu ir žvilgančiu – didinguoju jaguaru patinu, kurį buvo matęs Mauro Karijo sodyboje. Žvėris nebuvo jame ir jis nebuvo žvėryje – jie abu sutapo vienoje būtybėje; abudu buvo tuo pat metu ir vaikinas, ir žvėris. Aleksas žengė porą žingsnių, pasirąžė bandydamas raumenis ir suprato turįs jaguaro miklumą, greitį ir jėgą. Dideliais katino šuoliais nubėgo per mišką jausdamas antgamtišką energiją. Vienu atsispyrimu užšoko ant medžio šakos ir iš ten stebėjo aplinką auksinėmis akimis, o juoda jo uodega tingiai suposi ore. Jautėsi esąs galingas, grėsmingas, nepaprastas, neįveikiamas – Pietų Amerikos džiunglių karalius. Nebuvo kito gyvūno, tokio pat nuožmaus kaip jis.

Nadija pakilo į dangų ir valandėlę prarado aukščio baimę, kuri ją visada vargino. Tvirti jos sparnai – erelio patelės sparnai – vos pleveno; vėsus oras buvo jai patikima atrama, ir pakakdavo visai menko judesio skridimo krypčiai arba greičiui pakeisti. Skriejo ji labai aukštai ir jautėsi rami, abejinga, tauri, be nuostabos žvelgė į žemę toli apačioj. Iš viršaus matė girią ir plokščias tepujų viršukalnes, kurių daugelį gaubė debesys nelyginant dūmų vainikai; įžiūrėjo ir skystą dūmų sruogą, kylančią iš laužo, kuriame degė vado Mokaritos palaikai. Vėjo nešama, erelė buvo tokia pat neįveikiama kaip jaguaras – žemėje; niekas nebūtų įstengęs jos pavyti. Skrisdama virš Pasaulio Akies, paukštė mergina padarė keletą viražų ir iš aukštai stebėjo indėnų gyvenvietes. Jos galvos plunksnos styrojo tarsi šimtai antenų, gaudančių saulės šilumą, vėjo gūsius, jaudinantį aukščio jausmą. Ji suvokė esanti šių indėnų globėja, miglos žmonių motina erelė. Ji skrido virš Tapirava Terio kaimelio, ir didingų jos sparnų šešėliai kaip kokia skraistė

užklojo vos įžiūrimus stogus, po kuriais slėpėsi mažos miško trobelės. Pagaliau didžioji paukštė nusklendė į pačią aukščiausiojo kalno viršūnę, kur jos lizde, atvirame visiems vėjams, žėrėjo trys krištolo kiaušiniai.

Rytojaus rytą, jau sugrįžę iš toteminių gyvūnų pasaulio, paaugliai pasipasakojo vienas kitam ką patyrę.

– Ką reiškia tie trys kiaušiniai? – paklausė Aleksas.

– Nežinau, bet jie labai svarbūs. Man tie kiaušiniai nepriklauso, bet, Jaguarai, turiu juos gauti, kad išgelbėčiau miglos žmones.

– Nesuprantu. Ką bendro turi tie kiaušiniai su indėnais?

– Manau, kad labai daug bendro, – atsakė Nadija, sutrikusi ne mažiau už Aleksą.

Ataušus laidotuvių laužo žarijoms, Ijomė, Mokaritos našlė, išrinko apdegusius kaulus, sumalė juos akmeniu į smulkius miltelius, šiuos sumaišė su vandeniu ir bananais; tą pilką sriubą supylė į kalebasą ir paleido per rankas, kad kiekvienas, net ir vaikas, išgertų po gurkšnelį. Paskui indas buvo užkastas į žemę ir vado vardas užmirštas, kad niekas niekada jo nebeištartų. Žmogaus atmintis, kaip ir jo drąsos bei išminties trupiniai, išlikę pelenuose perėjo į velionio palikuonis ir draugus. Taip dalis jo visiems laikams išliks tarp gyvųjų. Nadijai ir Aleksui irgi buvo leista paragauti kaulų sriubos. Tai buvo kaip ir krikštas: nuo dabar jie priklausys šiai genčiai. Pridėjęs indą prie lūpų, vaikinas prisiminė, ką buvo skaitęs apie ligą, kuria suserga žmogus, „užvalgęs protėvių smegenų“. Aleksas užsimerkė ir pagarbiai gurkštelėjo.

Pasibaigus laidotuvių apeigoms, Valimajus paragino gentį išsirinkti naują vadą. Pagal tradiciją tik vyrai galėjo pretenduoti į tas pareigas, bet Valimajus paaiškino, kad šįsyk reikės rinkti ypač apdairiai, nes laikai labai neramūs ir todėl reikalingas vadas, mokantis perprasti kitų pasaulių paslaptis, kalbėtis su dievais ir įstengsiantis atremti Rahakanarivą. Dabar esąs metas, kai dangaus

skliaute švyti šeši mėnuliai, metas, kai dievai įsitikino privalantys pasitraukti iš savo buveinės. Paminėjus dievus indėnai susidėjo rankas ant galvos, ėmė siūbuoti pirmyn atgal ir užtraukė giesmę, kuri Nadijai ir Aleksui pasirodė panaši į maldą.

– Visi Tapirava Terio gyventojai, net ir vaikai, turi dalyvauti naujojo vado rinkimuose, – paskelbė genčiai Valimajus.

Visą dieną buvo siūlomi kandidatai ir tariamasi. Vakarop Nadija ir Aleksas, išvargę, alkani ir netekę kantrybės, užmigo. Amerikietis vaikinas veltui bandė išaiškinti, kaip rengiami demokratiški rinkimai, bet nemokantiems skaičiuoti indėnams balsavimas buvo toks pat nesuprantamas dalykas kaip ir skiepijimas. Jie rinkdavo vadus pasikliaudami „regėjimais".

Vėlai vakare Valimajus prižadino paauglius ir pranešė, kad stipriausią regėjimą turėjo Ijomė, Mokaritos našlė, todėl ji dabar jau yra Tapirava Terio vadė. Kiek žmonės prisimena, tai pirmas kartas, kada moteris gauna tas pareigas.

Pirmas įsakymas, kurį davė senolė Ijomė po to, kai užsidėjo geltonųjų plunksnų vainiką, tiek metų nešiotą jos vyro, buvo pagaminti valgio. Įsakymą tučtuojau pradėta vykdyti, nes miglos žmonės jau dvi dienos buvo nevalgę, tik gurkštelėję kaulų sriubos. Tahama su kitais medžiotojais ginkluoti patraukė į girią ir po poros valandų parėjo nešini skruzdėda ir elniu; laimikis buvo išdarinėtas ir iškeptas ant žarijų. Tuo tarpu moterys spėjo iškepti manijokų duonos ir išvirti bananų. Visiems prisikimšus pilvus, Ijomė pakvietė saviškius susėsti ratu ir paskelbė antrąjį savo įsaką:

– Skiriu kitus vadus. Karo ir medžioklės vadas – Tahama. Vadas Rahakanarivai tramdyti – mergaitė medaus spalvos oda, vardu Erelė. Vadas derėtis su nahabais ir jų paukščiais, keliančiais

triukšmą ir vėją, – svetimšalis, vadinamas Jaguaru. Vadas, lankysiantis dievus – Valimajus. Vadų vadas – Ijomė.

Šitaip išmintingoji moteriškė paskirstė valdžią ir parengė miglos žmones artėjantiems sunkiems laikams. Šitaip ir Nadija su Aleksu susilaukė atsakomybės naštos, kuri ir vienam, ir kitam rodėsi dar per sunki.

Nieko nelaukdama Ijomė paskelbė ir trečią įsaką. Ji pasakė, jog mergaitė Erelė turi išlaikyti savąją „baltą sielą", kad galėtų pasipriešinti Rahakanarivai – kitaip ji neišvengsianti pavojaus būti žmogėdros paukščio suėsta; na, o jaunasis svetimšalis Jaguaras privaląs tapti vyru ir gauti kario ginkluotę. Kiekvienas berniukas, prieš imdamasis ginklo arba rengdamasis vesti, turįs mirti kaip vaikas ir atgimti vyru. Nebesą laiko tradicinėms iniciacijos apeigoms, kurios trunka tris dienas ir kuriose paprastai dalyvauja visi genties berniukai, sulaukę brandos metų. Jaguarą, pasak Ijomės, teksią įvesdinti greičiau, nes tas vaikinas turėsiąs lydėti Erelę kelionėje į dievų kalną. Miglos žmonėms gresiąs pavojus ir tik tuodu svetimšaliai galintys juos išgelbėti, todėl privalantys išvykti ilgai nelaukę.

Valimajui ir Tahamai pavesta organizuoti Alekso įvesdinimo apeigas, kuriose dalyvaus tik suaugę vyrai. Vėliau vaikinas pasakos Nadijai, kad jei būtų žinojęs, ką reikės ištverti, kad taptum tikru vyru, gal būtų mažiau bijojęs. Ijomės vadovaujamos moterys išgaląsta akmens skeveldra išskuto jam viršugalvį; tai buvo gan skausminga, nes skustuvas kliudė ir dar neužgijusią žaizdą toje vietoje, kuriai buvo tekęs pagrobėjų smūgis. Nuo skutimo viršugalvyje atsivėrė sena žaizda, bet užlipdyta moliu greit nustojo kraujavusi. Paskui moterys jį visą nuo galvos ligi kojų išdažė juodai tepalu, sutaisytu iš vaško ir anglių. Tada jau jam teko išsiskirti su drauge ir su Ijome, nes moterys neturėjo teisės dalyvauti ceremonijoje – joms teko su vaikais pasitraukti į mišką ir ten praleisti dieną. Jos negrįžo į kaimą iki pat nakties, tol, kol kariai išsivedė Aleksą dalyvauti įvesdinimo bandyme.

Tahama ir jo žmonės iškasė iš upės dumblo šventuosius muzikos instrumentus, naudojamus tik per vyrų apeigas. Tai buvo stori pusantro metro ilgumo trimitai, kurie pučiami skleisdavo žemą duslų garsą, lyg jaučio baubimą. Moterims ir berniukams, dar neįvesdintiems į vyrus, buvo draudžiama juos matyti: už tai grėsė bausmė – burtais sukeliama mirtina liga. Tie instrumentai simbolizavo vyrų valdžią genčiai ir kiekvieno tėvo ryšį su sūnumis. Be tų trimitų visa valdžia atitektų moterims, turinčioms dievišką galią turėti vaikų, arba, kaip jie sako, „daryti žmones".

Apeigos prasidėjo rytą ir turėjo tęstis visą dieną ir visą naktį. Bandomajam buvo duota valgyti karčių šilkmedžio uogų ir jis buvo paguldytas ant žemės suriestas gemalo poza; paskui Valimajaus vadovaujami vyrai, išsidažę kūnus ir pasipuošę demonų ženklais, sustojo aplink jį ratu, trypė žemę kojomis ir rūkė lapų suktines. Nuo karčių uogų, išgąsčio ir dūmų Aleksas greitai pasijuto kaip nesavas.

Ilgokai šoko ir traukė giesmes kariai, apstoję vaikiną ratu, ir pūtė sunkius šventuosius trimitus, kurių galai siekė žemę. Jų gaudesys aidėjo sudrumstose vaikino smegenyse. Valandų valandas jam teko klausytis vis iš naujo giedamos istorijos apie Tėvą Saulę, esantį anapus tos saulės, kuri kasdien apšviečia dangų; tai nematoma ugnis, iš kurios kilusi visata. Dar indėnai giedojo apie kraujo lašą, kuris atitrūkęs nuo Mėnulio virto pirmuoju žmogumi; apie Pieno upę, kuri plukdo visas gyvybės sėklas, bet kartu ir puvimą, ir mirtį; ta upe galima nusigauti į šalį, kur šamanai, tokie kaip Valimajus, susitinka su dvasiomis ir kitomis antgamtinėmis būtybėmis, iš jų semiasi išminties ir gydymo galių. Giesmės pasakojo, kad visa, kas yra pasaulyje, tėra Motinos Žemės susapnuota, kad kiekviena žvaigždė sapnuoja savo gyventojus, ir visa tai, ką matome, tėra iliuzija, sapnai sapnuose. Apsvaigusiomis smegenimis Aleksandras Koldas juto, kad tie žodžiai artimi išvadoms, kurias ir pats buvo priėjęs, bet toliau nebesvarstė ir leido sau „mąstyti širdimi".

Slinko valanda po valandos, vaikinas nebesuvokė nei laiko, nei erdvės, nei pats savęs, jautė tik baimę ir begalinį nuovargį. Kažkuriuo momentu – kaip jam rodėsi, jau naktį – pajuto, kad kažkas jį kelia ir liepia eiti. Visi išsirikiavę patraukė upės link trimituodami ir mosikuodami ginklais, ten jį tiek kartų nardino į vandenį, kad jis jau manė uždusiąs. Paskui jo kūną trynė šiurkščiais lapais, kol nuvalė juoduosius dažus, tada ant degančios odos pylė pipirus. Kurtinamai šaukdami pliekė vaikiną rykštėmis per blauzdas, dilbius, krūtinę ir pilvą stengdamiesi nesužaloti; grūmojo ietimis, kartkartėmis net bakstelėdavo, bet nesužeisdavo. Indėnai darė viską, kad įbaugintų amerikietį, ir pasiekė tikslą, nes vaikinas nežinojo, kas jo laukia, ir bijojo, kad kuris nors jo kankintojas vis tiek nesuvaldys rankos ir nužudys iš tiesų. Jis bandė gintis nuo Tapirava Terio karių, kurie jį mušė ir stumdė, bet nuojauta sakė, kad nemėgintų sprukti, nes iš to nebūtų jokios naudos: kurgi jis eitų tame nepažįstamame, priešiškame krašte? Tai buvo teisingas sprendimas, nes kitu atveju jis būtų buvęs palaikytas bailiu, o kariui tai nedovanotina kliauda, pati didžiausia gėda.

Jausdamas, kad jau tuoj praras savitvardą ir puls į isteriją, Aleksas ūmai prisiminė savąjį toteminį gyvūną. Jam neprireikė ypatingų pastangų persikūnyti į juodąjį jaguarą, viskas įvyko greit ir lengvai: riaumojimas, ištrūkęs iš jo ryklės, buvo toks pat kaip anąsyk, letenos kirtis irgi buvo pažįstamas, o šuolis per priešų galvas – tarsi visai įprastas. Į jaguaro pasirodymą indėnai reagavo apsimestiniu sąmyšiu, paskui iškilmingai nuvedė jį prie šventojo medžio, kur laukė Tahama ir paskutinis išbandymas.

Girioje jau švito. Daugybė ugninių skruzdėlių buvo sukišta į rankovę, nupintą iš šiaudų, tokią pat kaip žarna, per kurią ant manijokų purškiama ciano vandenilio rūgštis; Tahama laikė tą

žarną dviem lazdelėmis, kad skruzdėlės jo paties neapniktų. Aleksas, ilgos siaubingos nakties išsekintas, nespėjo susigaudyti, ko iš jo norima. Jis tik giliai įkvėpė pripildydamas plaučius vėsaus oro ir pasiryžo būti toks drąsus kaip tėtis alpinistas, toks atsparus kaip mama, niekada nepasiduodanti, toks stiprus kaip jo totemas jaguaras, ir įkišo į rankovę kairę ranką iki pat alkūnės.

Ugninės skruzdėlės keletą sekundžių ropinėjo odos paviršiumi ir tik tada pradėjo kandžiotis. Jausmas buvo toks, tartum kas degintų ranką rūgštimi ligi pat kaulo. Baisus skausmas trumpam apsvaigino Aleksą, bet jis neįtikėtinomis valios pastangomis įveikė norą ištraukti ranką iš žarnos. Prisiminė Nadijos žodžius, kai ji mokė, kaip elgtis su uodais: užuot gynęsis, nepaisyk jų. Nebuvo įmanoma nekreipti dėmesio į ugnines skruzdėles, bet po keleto minučių visiškos nevilties, kai vos ištvėrė nepuolęs į upę, jis suvokė, jog įmanoma pažaboti nesuvaldomą norą bėgti, užgniaužti klyksmą, kuris veržiasi iš krūtinės, susitaikyti su kančia ir nesipriešinti jai, leisti jai skverbtis į kūną iki paskutinės ląstelės ir į sąmonę – iki tolimiausio jos užkampio. Ir štai deginantis skausmas pervėrė jį kaip kalaviju, išėjo pro nugarą ir – nuostabu! – tapo pakenčiamas. Dabar Aleksas jau būtų įstengęs paaiškinti galios jausmą, kuris jį užplūdo per tą kankinimą. Jis jautėsi toks tvirtas ir nenugalimas kaip atsidūręs juodojo jaguaro kailyje, kai paragavo Valimajaus burtų gėrimo. Tai buvo jam atlygis už tai, kad ištvėrė išmėginimą. Aleksas suprato, kad iš tiesų jo vaikystė baigėsi ir po šios nakties jis jau galės pasikliauti vien savo jėgomis.

– Būk pasveikintas tarp vyrų, – tarė Tahama, nutraukdamas žarną Aleksui nuo rankos.

Kariai nuvedė apdujusį jaunuolį atgal į kaimą.

TRYLIKTAS SKYRIUS

Šventasis kalnas

Šlapias nuo prakaito, skausmų varstomas ir degdamas karščiu, Aleksandras Koldas, Jaguaras, ėjo ilgu žaliu koridorium, paskui peržengė aliumininį slenkstį ir pamatė savo mamą. Liza Kold sėdėjo atsilošusi krėsle tarp pagalvių, apsigaubusi paklode, baltos kaip mėnesiena šviesos nutviekstame kambaryje. Pliką jos galvą dengė mėlyna vilnonė kepuraitė, ausyse stirksojo klausos aparatai. Ligonė buvo labai išblyškusi ir sulysusi, jos akis supo tamsūs ratilai. Į veną po raktikauliu buvo įleistas plonas zondas, pro kurį lašėjo geltonas skystis iš plastikinio maišelio. Kiekvienas lašas, nelyginant skruzdėlės įtrėkšta deginanti rūgštis, liejosi tiesiai į motinos širdį.

Už tūkstančių mylių, Teksaso ligoninėje, Liza Kold buvo gydoma chemoterapija. Ji stengėsi negalvoti apie vaistus, kurie kaip koks nuodas sruvo į jos venas, kad įveiktų dar piktesnį ligos nuodą. Norėdama prasiblaškyti ji klausėsi fleitos koncerto, to paties, kurį ne kartą buvo girdėjusi repetuojant savo sūnų, ir stengėsi nepraleisti pro ausis nė vienos gaidos. Tą pačią akimirką, kai Aleksas kliedėdamas sapnavo ją girios glūdumoj, Liza Kold išvydo sūnų tarsi gyvą. Matė jį stovintį ant jos kambario slenksčio, aukštesnį ir raumeningesnį, jau tikrą vyrą, labiau subrendusį negu tas, kuris išlikęs jos atminty. Ji taip buvo šaukusis jo mintimis, kad nė kiek nenustebo jį pamačiusi. Neklausė, nei kaip, nei kodėl

jis čia atsirado, tik džiaugėsi laime, kad jis šalia. *Aleksandrai... Aleksandrai...* vapėjo ji. Tiesė rankas į sūnų, jis irgi priėjo artyn, kad galėtų ją paliesti, suklupo prie krėslo ir padėjo galvą mamai ant kelių. Vis iš naujo tardama sūnaus vardą ir glostydama jam galvą, Liza Kold per klausos aparatus tarp skaidrių fleitos garsų girdėjo ir jo balsą, prašantį kovoti, neprisileisti mirties, kartojantį: *myliu tave, mama.*

Aleksandro Koldo susitikimas su motina truko gal tik akimirką, o gal ištisas valandas – nei vienas, nei kitas apie tai negalvojo. Pagaliau juodu atsisveikino ir įgavę stiprybės grįžo į materialųjį pasaulį. Po valandėlės Džonas Koldas įžengė į žmonos kambarį ir nustebo pamatęs ją besišypsančią, parausvėjusiais skruostais.

– Kaip jautiesi, Liza? – švelniai paklausė jis.

– Man gera, Džonai, nes mane aplankė Aleksas, – atsakė ligonė.

– Liza, ką tu šneki... Aleksas yra Amazonijoje su mano mama, argi neprisimeni? – stebėjosi vyras, išsigandęs, ar tik vaistai nepakenkė žmonai.

– Prisimenu, kaipgi, bet tai nesutrukdė jam atsirasti čia prieš kelias minutes.

– Negali būti... – nenorėjo sutikti vyras.

– Jis paūgėjo, atrodo aukštesnis ir stipresnis, tik kairė ranka labai ištinusi... – aiškino moteris, užmerkdama pavargusias akis.

O Pietų Amerikos žemyno gilumoj, Pasaulio Akyje, Aleksandras Koldas budo iš karščiavimo priepuolio. Ne išsyk pažino auksinę mergaitę, kuri pasilenkusi pasiūlė jam vandens.

– Dabar tu jau vyras, Jaguarai, – tarė Nadija ir su palengvėjimu nusišypsojo matydama jį sugrįžusį pas gyvuosius.

Valimajus sutaisė vaistažolių tepalo ir ištepė Aleksui dilbį. Nuo jo per porą valandų atslūgo karštis ir tinimas. Šamanas paaiškino, kad kaip girioje esama nuodų, kurie nužudo ir nepalieka pėdsako, taip yra ir tūkstančiai gamtinių vaistų. Vaikinas papasakojo, kuo serga jo motina, ir paklausė, ar jis nežinąs kokio augalo, galinčio jai pagelbėti.

– Yra tokia šventa žolė, kurią reikia sumaišyti su gyvybės vandeniu, – atsakė šamanas.

– Ar galiu gauti to vandens ir to augalo?

– Gal taip, o gal ir ne. Reikėtų įveikti daug kliūčių.

– Padaryčiau viską, ko tik reikia! – sušuko Aleksas.

Rytojaus dieną vaikinas jautėsi kaip sumuštas ir kiekvienoj vietoj, kur buvo įkandusi skruzdėlė, švietė raudonas spuogas, bet Aleksas galėjo vaikščioti ir apetitu nesiskundė. Papasakojęs Nadijai, kas jam buvo, sužinojo, kad genties mergaitės neatlieka įvesdinimo apeigų, nes joms to nereikia: moterys žino, kada vaikystė jau pasibaigia – įspėja kūnas, imdamas kraujuoti.

Pasitaikė viena tų dienų, kai Tahamai ir jo vyrams nesisekė medžioti, tad gentis turėjo tenkintis kukurūzais ir keletu žuvų. Aleksas nusprendė, kad jei jau anądien įstengė valgyti keptą anakondą, gal paragavus ir tos žuvies, nepaisant visų žvynų bei ašakų. Ir ką gi – pasirodė, kad visai skanu. „Kaip gaila, kad nepažinau tokio skanėsto daugiau kaip penkiolika metų!“ – sušuko jis po antro kąsnio. Nadija liepė jam prisivalgyti sočiai, nes rytojaus dieną reikėsią iškeliauti su Valimajum į dvasių pasaulį, o ten kažin ar būsią maisto kūnui.

– Valimajus sako, kad eisim į šventąjį kalną, kur gyvena dievai, – pridūrė Nadija.

– Ką mes ten veiksim?

– Ieškosim tų trijų krištolo kiaušinių, kuriuos mačiau savo regėjime. Valimajus tiki, kad tie kiaušiniai išgelbės miglos žmones.

Kelionė prasidėjo auštant, vos tik pirmas šviesos spindulys nuspalvino dangaus skliautą. Valimajus ėjo priekyje lydimas gražiosios angeliškos žmonos, kuri tarpais laikydavo šamanui už rankos, o tarpais kaip drugelis plasnodavo virš jo galvos, vis tylom ir su šypsena. Aleksandras Koldas didžiavosi lanku ir strėlėmis – naujais ginklais, kuriuos jam įteikė Tahama pasibaigus įvesdinimo apeigoms. Nadija nešėsi kalebasą bananų sriubos ir keletą manijokų papločių, kuriuos Ijomė jiems įdavė kelionėn. Burtininkui maisto nereikėjo, nes tokiame amžiuje, pasak jo, valgoma labai mažai. Jis buvo ne toks kaip visi žmonės: pasisotinti jam pakakdavo poros gurkšnių vandens ir keleto riešutų, kuriuos ilgai vatulodavo bedantėje burnoj, numigdavo vos valandėlę ir vis tiek žvaliai žygiuodavo net ir tada, kai jauni griūdavo iš nuovargio.

Keliautojai leidosi per miškingą plynaukštės lygumą link aukščiausiojo tepujo – žvilgančių juodų vartų, panašių į obsidiano skulptūrą. Pažvelgęs į kompasą, Aleksas įsitikino, kad jie visą laiką eina į rytus. Nebuvo matyti jokio tako, bet Valimajus brovėsi per sąžalynus stebėtinai pasitikėdamas savim, orientavosi tarp medžių, slėnių, kalvų, upių ir krioklių taip, lyg prieš akis turėtų žemėlapį.

Kuo toliau, tuo labiau keitėsi gamta. Rodydamas į kraštovaizdį, Valimajus kalbėjo, kad čia esanti Vandenų Motinos karalystė; ir iš tiesų aplinkui buvo begalė krioklių ir slenkstėtų upių. Kol kas iki šių vietų dar nebuvo įsiskverbę garimpeirai, ieškantys aukso ir brangakmenių, bet tai jau buvo tik laiko klausimas. Tie žmonės, susibūrę po keturis ar penkis, neturėdavo pinigų lėktuvui arba sraigtasparniui, todėl pėstute braudavosi per džiungles, pilnas kliūčių, arba irkluodavo valteles upėmis. Kas be ko, buvo ir tokių kaip Mauras Karijas, ištyręs neišsemiamus šio krašto turtus

ir galintis naudotis šiuolaikinėmis susisiekimo priemonėmis. Jis tikriausiai eksploatuotų kasyklas slegiamo vandens čiurkšlėmis, kurios mišką paverčia šipuliais, žemę – dumblynu, jeigu jam netrukdytų naujieji įstatymai, saugantys gamtinę aplinką ir čiabuvius. Pirmieji pažeidinėjami be atodairos, bet ne taip lengva nepaisyti antrųjų, nes pasaulis akylai stebi Amazonijos indėnus, paskutinius akmens amžiaus žmones. Nebegalima jų naikinti ugnimi ir kulkomis, kaip dar visai neseniai buvo daroma: dabar dėl to kiltų tarptautinis skandalas.

Aleksas nesiliovė galvojęs apie tai, kaip vis dėlto daug reiškia daktarės Omairos Tores vakcinos ir jo močiutės reportažai žurnalui „International Geographic", keliantys aliarmą kitose šalyse dėl indėnų padėties. O ką galėtų reikšti tie trys krištoliniai kiaušiniai, kuriuos regėjo Nadija? Kam jiedviem reikėjo leistis į tą žygį su šamanu? Ar nebūtų buvę naudingiau pamėginti grįžti į ekspediciją? Indėnai būtų paskiepyti, o močiutė paskelbtų savo reportažą. Ijomė jį paskyrė „vadu derėtis su nahabais ir jų paukščiais, keliančiais triukšmą ir vėją", bet, užuot vykdęs savo misiją, jis vis labiau tolo nuo civilizacijos. Visai nelogiška tai, ką jie dabar veikia, dūsavo jis. Prieš akis dunksojo paslaptingieji vienišі tepujai – tarsi kitos planetos dariniai.

Trys keliautojai sparčiai žygiavo nuo ryto iki vakaro, stabtelėdami tik kojų pailsinti ir atsigerti iš upės. Aleksas bandė sumedžioti tukaną, tupintį ant šakos už keleto metrų, bet strėlė pralėkė pro šalį. Paskui nusitaikė į beždžionę, kuri buvo taip arti, kad vaikinas galėjo įžiūrėti geltonus jos dantis, bet ir vėl prašovė. Žvėrelis pamaiviškais gestais, kaip pasirodė Aleksui, atvirai pasityčiojo iš

nevykėlio medžiotojo. Šis graužėsi, kad menka nauda iš puošnių jo ginklų; jeigu bendrakeleiviai tikisi būti jo išmaitinti, jų laukianti bado mirtis. Valimajus parodė jam gardžių riešutų ir vaisiais apkibusį medį, bet Aleksas neįstengė tų vaisių pasiekti.

Indėnų kojų pirštai labai judrūs, stiprūs ir lankstūs, todėl čiabuviai sugeba neįtikėtinai mikliai laipioti plynais medžių kamienais. Jų kojos, nors ir ruplėtos kaip krokodilo oda, vis dėlto ir labai jautrios: jomis jie daug ką dirba, net pina krepšius ir veja virves. Kaimo vaikai pradeda karstytis medžiais vos išmokę vaikščioti, o Aleksandras, toks jau patyręs alpinistas, nemoka įkopti į medį vaisių pasiskinti. Valimajus, Nadija ir Boroba kvatojo iki ašarų iš nevykusių jo pastangų ir nė vienas neužjautė, kai jis nupuolė iš pusėtino aukščio, nors dėl to skaudžiai nukentėjo ir jo sėdynė, ir savigarba. Vaikinas taip ir liko sėdėti sugniužęs ir pastiręs nelyginant koks drimba.

Vakarėjant, po daugelio valandų žygio, Valimajus leido pailsėti, o pats įbrido į upę ligi kelių ir nejudėdamas tyliai stovėjo, kol žuvys pamiršo jį čia esant ir ėmė zuiti aplinkui. Kai geidžiamas laimikis pakankamai prisiartino, senis smeigė į jį trumpą ietį ir padavė Nadijai puikią sidabro spalvos žuvį tebespurdančia uodega.

– Kaip jam taip lengvai pavyksta? – stebėjosi Aleksas, vis dar savo nesėkmių prislėgtas.

– Jis atsiprašo žuvies ir jai paaiškina, kad žudo ją iš reikalo; tada ji sutinka paaukoti savo gyvybę, kad mes gyventume, – paaiškino mergaitė.

Aleksandras pamanė, kad kelionės pradžioje būtų pasijuokęs iš tokio aiškinimo, bet dabar pagarbiai išklausė draugės žodžius.

– Žuvis supranta, kad iki šiol ji rijo kitas, o dabar jau jos eilė būti suvalgytai. Taip ir sukasi ratas, – pridūrė ji.

Šamanas sukūrė nedidelį laužą, kad vaikai pavakarieniavę atgautų jėgas, bet pats neėmė į burną nieko, išskyrus vandenį. Vaikai

užmigo susirangę tarp storų medžio šaknų, kad būtų šilčiau, nes nebeturėjo laiko pasidaryti hamakų iš žievių, kaip buvo matę kaime; abudu jautėsi pavargę, o anksti rytą vėl laukė kelionė. Kaskart vienam sujudėjus kitas iš naujo turėdavo glaustis kuo arčiau – taip ir šildė vienas kitą kiaurą naktį. Tuo tarpu senasis Valimajus visą tą laiką tupėjo nejudėdamas ir stebėjo dangų; šalia budėjo žmona kaip bekūnė fėja, apsigaubusi vien tamsiais plaukais. Pabudę jaunuoliai išvydo indėną lygiai toj pačioj padėty, kaip buvo matę prieš užmigdami: neėmė jo nei šaltis, nei nuovargis. Aleksas jį klausė, kiek jis jau išgyveno, iš kur semiasi energijos ir stebėtinos sveikatos. Senolis atsakė matęs gimstant daugelį vaikų, kurie paskui virto seneliais, matęs, kaip tie seneliai išmiršta ir gimsta jų anūkai. Kiek jam metų? Jis tik pečiais truktelėjo: nei jam rūpi, nei jis žino. Pasisakė esąs dievų pasiuntinys, dažnai einantis į nemirtingųjų pasaulį, kur nesą ligų, galabijančių žmones. Aleksas prisiminė legendą apie Eldoradą, kuriame ne tik slypintys pasakiški lobiai, bet ir trykštantis amžinos jaunystės šaltinis.

– Mano mama labai serga... – išlemeno susijaudinęs Aleksas. Prisiminimas apie tai, kaip jis mintimis nukeliavo į Teksaso ligoninę jos aplankyti, rodėsi toks tikroviškas, kad jis negalėjo pamiršti nė vienos smulkmenos – nuo vaistų kvapo palatoje iki liesų Lizos Kold blauzdų po apklotu, prie kurio buvo prigludęs.

– Visi mirsim, – tarė šamanas.

– Taip, bet ji dar jauna.

– Vieni išeina jauni, kiti pasenę. Aš jau per ilgai gyvenu ir norėčiau, kad mano kaulai ilsėtųsi kitų atmintyje, – prisipažino Valimajus.

Kitos dienos vidurdienį jie priėjo aukščiausiojo Pasaulio Akies tepujo papėdę. Prieš juos stūksojo milžinas, kurio viršūnę slėpė tankių baltų debesų vainikas. Valimajus paaiškino, kad viršukalnė niekada neparodo savo veido ir kad niekas, net galingasis Rahakanariva, niekuomet nėra ten lankęsis nepakviestas dievų. Ir pridūrė, kad jau tūkstančius metų, nuo pat gyvybės pradžios, nuo tada, kai iš Tėvo Saulės kaitros, Mėnulio kraujo ir Motinos Žemės molio atsirado žmonija, miglos žmonės žinantys, jog tame kalne yra dievų buveinė. Kiekvienoje kartoje atsirandantis šamanas, ištvėręs daugelį kaltės išpirkimo kančių, kuriam esą skirta aplankyti šį tepujį ir atlikti savo misiją. Dabar tas vaidmuo tekęs jam, todėl jis čia buvęs daug sykių, gyvenęs tarp dievų ir žinąs jų papročius. Sakėsi jiems esąs susirūpinęs, kad iki šiol nėra parengęs įpėdinio. Kas jam mirus užims pasiuntinio vietą? Per kiekvieną dvasinę kelionę jis ieškąs tinkamo žmogaus, bet taip jo ir neišvydęs jokiame regėjime. Ne bet ką esą galima to išmokyti, tai turįs būti žmogus, gimęs su šamano siela, turintis galią gydyti, patarti ir aiškinti sapnus. Tokio asmens galios matomos nuo pat jaunumės; jis turįs būti labai drausmingas, atsparus pagundoms ir susivaldantis: geras šamanas nieko negeidžia ir jam nieko nereikia. Štai ką, trumpai sakant, jaunuoliai suprato iš ilgų pašnekesių su burtininku, kalbančiu vis iš naujo apie tą patį, tarsi deklamuotų begalinę poemą. Vis dėlto jiems tapo aišku, kad niekas labiau už jį nėra vertas peržengti dievų pasaulio slenksčio, nors yra buvę keletas ypatingų atvejų, kai ten įeidavo ir kiti indėnai. Dabar esąs pirmas kartas nuo pat amžių pradžios, kai ten bus įleisti svetimšaliai.

– Kokios yra dievų valdos? – smalsavo Aleksas.

– Didesnės už didžiausią šaboną, spindinčios ir geltonos kaip saulė.

– Eldoradas! Ar tai ne tas pats legendinis aukso miestas, kurio ieškojo konkistadorai? – nerimo vaikinas.

– Gal taip, o gal ir ne, – atsakė Valimajus: nei jis žinojo, kas yra miestas, nei kas vadinama auksu, nei kas tie konkistadorai.

– Kaip atrodo dievai? Ar panašūs į padarą, kurį mes vadinam Bestija?

– Gal taip, o gal ir ne.

– Kodėl mes atsiųsti čionai?

– Dėl vizijų. Miglos žmones gali išgelbėti erelė ir jaguaras, todėl jūs ir pakviesti į slaptąją dievų buveinę.

– Pasistengsim būti verti tokio pasitikėjimo. Niekada niekam neišduosim, kaip čia patekti... – pažadėjo Aleksas.

– Ir negalėsit išduoti. Jei išeisit gyvi, patys pamiršit, – ramiai tarė indėnas.

Jei išeisit gyvi... Aleksandras niekad neįsivaizdavo, kad galėtų mirti jaunas. Mirtis jam buvo bjaurus įvykis, kuris ištinka kitus. Kad ir kokie pavojai grėsė jam šiomis savaitėmis, vaikinas neabejojo, kad grįš ir vėl bus su šeima. Jis net rinkosi žodžius, kuriais pasakos savo nuotykius, nors ir mažai teturėjo vilties, kad juo bus patikėta. Kuris iš jo draugų pajėgs įsivaizduoti, kad jam teko gyventi tarp akmens amžiaus žmonių ir net pavyko surasti Eldoradą?

Tepujo papėdėje vaikinas suprato, kad gyvenimas pilnas netikėtumų. Iki tol netikėjo lemtimi, manė, jog tai fatalistų pažiūra, tikėjo, kad kiekvienas yra laisvas susitvarkyti gyvenimą kaip nori, buvo pasiryžęs nuveikti šį tą gero, susilaukti sėkmės ir laimės. Dabar visa tai rodėsi absurdiška. Jis nebegalėjo pasikliauti vien protu atsidūręs nepatikimame pasaulyje, kur viešpatauja sapnai, nuojauta ir burtai. Nuo likimo niekur nepabėgsi, bet kartais tenka leistis į avantiūrą ir pačiam rasti būdą, kaip išsikapstyti iš bėdos, kaip anuomet, kai jį, ketverių metų vaikelį, močiutė įstūmė į vandenį ir privertė išmokti plaukti. Ir dabar jam nelieka nieko

kito, tik pasinerti į paslaptis, kurios jį supa. Rizikuoti dar sykį. Juk jis atsidūrė atkampiausioje planetos vietoje, kur negalioja įprastiniai įstatymai. Teko pripažinti, kad močiutė padarė jam didžiulę paslaugą ištraukdama iš saugaus gyvenimo Kalifornijoje ir sviesdama į šį keistą pasaulį. Ne vien Tahama ir ugninės jo skruzdėlės subrandino Aleksą – prie to prisidėjo ir nepakartojamoji Ketė Kold.

Valimajus paliko abudu bendrakelionius ilsėtis apačioj prie upelio ir liepęs laukti nuėjo. Šioje plynaukštės zonoje augalija ne tokia tanki ir vidurdienio saulė tvoskė jaunuoliams tiesiai į viršugalvį. Nadija ir Aleksas puolė į vandenį baidydami elektrinius ungurius ir vėžlius, tūnančius dugne, o Boroba liko krante, gaudė muses ir blusinėjo savo kailį. Vaikinas puikiai jautėsi šalia Nadijos, linksmai turškėsi pasitikėdamas ja, nes šioje aplinkoje ji buvo kur kas pranašesnė už jį. Retai jam tekdavo šitaip stebėtis kokia nors jo sesutės vienmete. Kartais kildavo pagunda palyginti ją su Sesilija Berns, bet nerasdavo atskaitos taško: jiedvi buvo visiškai skirtingos.

Sesilija Berns būtų taip pat prapuolusi girioj, kaip Nadija Santos – mieste. Sesilija subrendo anksti ir sulaukusi penkiolikos metų buvo jau tikra mergina; Aleksas buvo ne vienintelis jos garbintojas – apie ją svajojo visi mokyklos berniukai. Nadija, priešingai, vis dar buvo laiba kaip nendrė, be moteriškų kūno formų, vien kaulai ir įdegusi oda – tokia belytė būtybė, kvepianti mišku. Bet ir būdama vaikiškos išvaizdos ji žinojo, ko yra verta: jai nestigo savigarbos ir pasitikėjimo savim. Gal todėl, kad neturėjo nei seserų, nei vienmečių draugių, Nadija elgėsi kaip suaugusi: vis rimta, mažakalbė, susikaupusi, be paauglėms būdingos tuštybės, kurios taip nemėgo Aleksas. Jį erzino mergiščių tarpusavio kuždėjimasis ir kikenimas, jam būdavo nejauku, lyg būtų šaipomasi iš jo. „Nemanyk, kad mes visada kalbam tik apie tave, Aleksandrai Koldai, turim ir kitų temų, įdomesnių“, – sykį drėbė jam į akis Sesilija

Berns visai klasei girdint. Ir jis pamanė, kad Nadija niekada jo taip nepažemintų.

Senasis šamanas parėjo po kelių valandų žvalus ir ramus kaip visados, nešinas dviem pagaliais, išteptais derva, panašia į tą, kuria naudojosi indėnai lipdami į kalną po kriokliu. Pasisakė radęs įėjimą į dievų kalną ir liepė eiti jam iš paskos, pirma paslėpus lanką ir strėles, kurių vis tiek nebūsią galima panaudoti.

Tepujo papėdė buvo visa prižėlusi paparčių, kurie augo susivėlę kaip pakulos. Žmonėms teko brautis į priekį labai atidžiai ir iš lėto, vis praskleidžiant lapus ir vargingai skinantis kelią. Palindę po milžiniškais paparčių skėčiais, jie nebematė dangaus, paniro į augalų pasaulį, laikas sustojo, tikrovė tapo nebeatpažįstama: tikras labirintas, kur lapai spurda, rasa kvepia muskusu, vabzdžiai švyti, iš sultingų žiedų varva tirštas mėlynas nektaras. Oras tapo slogus kaip žvėries iškvėptas, kažkas dūzgė be paliovos, akmenys žaižaravo, žemė raudonavo krauju. Aleksas viena ranka laikėsi įsitvėręs Valimajaus peties, kitą padavė Nadijai suprasdamas, kad atsilikęs vos kelis centimetrus pėdsakų nebeįžiūrėtų ir pasimestų negrįžtamai. Boroba ėjo tyliai ir atidžiai, įsitvėrusi šeimininkės liemens. Vos ne kas žingsnis tekdavo praskirti švelnius voratinklius, aplipusius vabzdžiais ir rasos lašeliais, tarsi nėrinius, išskleistus tarp lapų. Vargiai beįžiūrėdami savas pėdas, jaunuoliai jau nė nebesvarstė, kas ta spalvota, klampi ir drungna masė, į kurią kojos grimzta iki kulkšnių.

Vaikinas negalėjo suprasti, kaip šamanas randa kelią, nebent bekūnės žmonos vedamas; kartais rodėsi, kad jie suka ratus vienoj vietoj ir nė žingsnio nepasistūmėja į priekį. Nebuvo matyti jokių gairių, vien godi augalija, nepaleidžianti žmonių iš savo mirgančio

glėbio. Aleksas bandė orientuotis pagal kompasą, bet jo rodyklė tik blaškėsi ir stiprino įspūdį, kad trijulė suka ratu. Ūmai Valimajus sustojo, praskleidė papartį, niekuo nesiskiriantį nuo kitų, ir jo palydovai išvydo kalno šlaite angą, panašią į lapės olą.

Žiniuonis įropojo vidun, vaikinas su mergaite – iš paskos. Gal trijų keturių metrų ilgio landos gale jie išlindo į erdvų urvą, kur tamsą sklaidė šviesos spindulėlis, prasimušęs iš lauko. Čia jau buvo galima atsistoti visu ūgiu. Valimajus kantriai trynė akmenis norėdamas įkurti ugnį; Aleksas mąstė, kad niekada nebeitų iš namų be degtukų. Pagaliau nuo senolio įskeltos žiežirbos įsiliepsnojo šiaudai, o nuo jų Valimajus pridegė vieno deglo sakus.

Plevenančioje deglo šviesoje tirštu tamsiu debesiu pakilo į orą tūkstančių tūkstančiai šikšnosparnių. Keliautojai buvo atsidūrę vandens išgraužtoje uolos tuštumoje; vanduo sroveno jos sienomis ir kaupėsi urvo dugne, kur jau telkšojo tamsus ežerėlis. Iš požeminės salės įvairiomis kryptimis šakojosi natūralūs tuneliai, vienas už kitą erdvesni – ištisas požeminis labirintas. Indėnas nedvejodamas pasuko į vieną tų koridorių; jaunimas sekė jam įkandin.

Aleksas prisiminė Ariadnės siūlą, kuris, pasak graikų mito, padėjo Tesėjui sugrįžti iš labirinto gelmių nudėjus kraugerį Minotaurą. Vaikinas neturėjo siūlų kamuolio, rodančio kelią, ir svarstė, kaip reikėtų iš čia ištrūkti, jei kas nors atsitiktų Valimajui. Matydamas, kaip blaškosi kompaso rodyklė, jis padarė išvadą, kad yra atsidūręs magnetiniame lauke. Bandė peiliu įbrėžti žymes sienose, bet uola pasirodė besanti kieta kaip granitas – prireiktų kelių valandų vienai įrantai padaryti. Būrelis ėjo vienu tuneliu, paskui kitu ir kilo vis aukščiau tepujo vidumi pasišviesdamas deglu – vieninteliu šviesos šaltiniu juodžiausioje tamsoje, kuri juos supo. Žemės gelmėse neviešpatavo kapų tyla, kaip buvo vaizdavęsis Aleksas: čia aidėjo ir šikšnosparnių plasnojimas, ir žiurkių cypimas, žvėrelių tapenimas, vandens lašnojimas, ir duslūs ritmingi širdies tvinksniai, sakytum kažkur čia pat būtų gyvas

organizmas, glūdėtų koks milžiniškas gyvūnas. Niekas nešnekėjo, tik retkarčiais baimingai sušukdavo Boroba ir jos balsą, kelissyk sustiprintą, atkartodavo labirinto aidas. Vaikinas spėliojo, kokie padarai glaudžiasi šiose gelmėse – gal nuodingos gyvatės arba skorpionai, bet paskui nutarė negalvoti apie tuos dalykus: verčiau nesijaudinti ir elgtis kaip Nadija: ji tylomis žengė paskui Valimajų visai juo pasitikėdama.

Po truputį ėmė brėkšti ilgojo tunelio gale. Keliautojai pamatė blausią žalsvą prošvaistę ir netrukus atsirado didelėje oloje, kurios grožį sunku ir nupasakoti. Čia buvo erdvu kaip bažnyčioj, netrūko ir šviesos, sklindančios pro kažkur iš lauko. Akį glostė įstabūs uolienų ir mineralų dariniai, panašūs į skulptūras. Labirintas, kuriuo žmonės ką tik ėjo, rangėsi tarp tamsių uolų, o dabar jie atsidūrė šviesioje apskritoje salėje; viršuj – katedros skliautai, visur aplink – kristalai ir brangakmeniai. Aleksas mažai teišmanė apie mineralus, bet atpažino opalus, topazus, agatus, kvarco ir alebastro drūzas, jaspį ir turmaliną. Vieni kristalai buvo skaidrūs kaip deimantas, kiti balzgani, matiniai; kai kurie tarsi švytėjo iš vidaus, dar kitų paviršiuje žaižaravo žalios, violetinės ir raudonos gyslelės, tartum juose slypėtų smaragdai, ametistai ir rubinai. Permatomi stalaktitai karojo nuo lubų kaip lediniai durklai; nuo jų lašėjo kalkių prisotintas vanduo. Kvepėjo drėgme ir – visai netikėtai – gėlėmis. Skvarbus sodrių kvapų mišinys, atsiduodantis požemiu – kvepalų ir kapų dvelksmas – bent kiek svaigino, bet oras buvo šaltas ir gaivus tarsi žiemą pasnigus.

Netrukus jie įžvelgė kažką judant kitame grotos gale, ir po akimirkos nuo melsvo krištolo uolos pakilo lyg koks neregėtas paukštis, lyg sparnuotas roplys. Gyvūnas išskleidė sparnus skristi,

ir tuomet Aleksas jį aiškiai pamatė: jis buvo panašus į legendų slibiną, matytą piešiniuose, bet sulig stambiu pelikanu didumo ir labai gražus. Siaubingieji Europos legendų slibinai, vis sergstintys lobį arba pagrobtą mergelę, rodėsi atgrasūs. O šis labiau priminė drakonus, kuriuos vaikinui buvo tekę matyti San Francisko kinų kvartale per jų šventes, – linksmus ir žaismingus. Dėl visa ko vaikinas išsitraukė karišką peilį ir pasirengė gintis, bet Valimajus gestu jį sustabdė.

Dvasingoji šamano žmona, lengvutė lyg žiogas, perskrido grotą ir nutūpė drakonui tarp sparnų kaip raitelis ant žirgo. Boroba išsigandusi sucypė ir iššiepė dantis, bet Nadija, susižavėjusi slibinu, ją nutildė. Atsipeikėjusi mergaitė ėmė jį šaukti paukščių bei roplių kalba tikėdamasi jo dėmesio, bet pasakiškasis padaras tik iš tolo žvelgė raudonomis akimis į atvykėlius ir neatsiliepė į Nadijos kvietimą. Paskui grakščiai, lengvai pakilo į orą ir apskriejo garbės ratą aplink grotą su Valimajaus žmona ant nugaros, tarsi tenorėtų parodyti, koks dailus jo stotas ir kaip žaižaruoja žvynai. Pagaliau grįžo prie melsvosios uolos, nutūpė, suglaudė sparnus ir sustingo abejinga katės poza.

Burtininko žmonos dvasia grįžo pas vyrą ir plevendama pakibo ore. Aleksas neįsivaizdavo, kaip reikės kada nors vėliau papasakoti, ką dabar mato; jis būtų daug davęs už tai, kad šią valandėlę turėtų senelės fotoaparatą ir galėtų nuotraukomis įrodyti, jog iš tiesų egzistuoja ši vieta ir šios būtybės, jog tai nėra jo haliucinacijų vaisius.

Buvo gaila palikti užburtąją olą ir sparnuotąjį drakoną nežinant, ar beteks kada nors juos išvysti. Aleksui vis dar rūpėjo protu paaiškinti, kas įvyko, o Nadija nekvaršino sau galvos dėl visų tų

stebuklų. Vaikinas manė, kad šie tepujai, taip atskirti nuo visos planetos, yra paskutiniai paleolito laikotarpio atlikuonys, kurių augalija ir gyvūnija liko nepakitusi per daugelį tūkstantmečių. Ko gero, kažkas panašaus į Galapagų salas, kur seniausios biologinės rūšys išvengė mutacijų ir išnykimo. Ir tas drakonas – tikriausiai viso labo nežinomas paukštis. Tokių padarų netrūksta skirtingiausių šalių tautosakoje ir mituose. Jų yra buvę ir Kinijoje, kur jie simbolizavo sėkmę, ir Anglijoje, kur su jais kaudamiesi rodė savo drąsą tokie riteriai kaip šventasis Jurgis. Vadinasi, visai galimas daiktas, kad panašių padarų yra gyvenę kartu su pirmaisiais Žemės žmonėmis, o tautų padavimuose jie virto milžiniškais ropliais, alsuojančiais ugnimi. Oloje gyvenantis slibinas nesvaidė liepsnų ir neskleidė prancūziškų kvepalų aromato. Neperprato Aleksas tik Valimajaus žmonos, moters pavidalo fėjos, lydinčios juos toj nepaprastoj kelionėj. Tiek to, gal kas nors paaiškės vėliau...

Ir vėl jie ėjo tuneliais paskui Valimajų, o deglo šviesa vis labiau blėso. Pasitaikė kelyje ir daugiau olų, tik jau nė vienos tokios įspūdingos kaip pirmoji; teko matyti ir daugiau nepaprastų padarų – ketursparnių paukščių raudonomis plunksnomis, lojančių kaip šunys, ir baltų kačių nereginčiomis akimis; jos jau taikėsi pulti, bet Nadija numaldydavo jas žvėrių kalba. Viename patvinusiame urve teko bristi ligi kaklo vandeny, tad Boroba tupėjo šeimininkei ant galvos; čia keliautojai susidūrė su sparnuotomis auksinėmis žuvimis, kurios iš pradžių nardė jiems tarp kojų, o paskui pakilo skristi ir pradingo tunelių tamsoj.

Kitoje oloje, kurioj tvyrojo tirštas purpurinis rūkas lyg saulei leidžiantis, ant plyno akmens augo keistos gėlės. Valimajus užkliudė vieną tokią gėlę ietimi, ir kaipmat iš žiedlapių iššovė mėsingi čiuptuvai, bandantys nutverti grobį. Vieno urvo posūkyje plevenanti rausva deglo liepsna nušvietė sienos įdubą, kurioje glūdėjo kažkas panašaus į kūdikį, užkonservuotą dervoje, panašiai kaip gintaro gabale įklimpęs vabzdys. Aleksas vaizdavosi, kad tas

kūnelis glūdi savo hermetiškame karste nuo pat žmonijos aušros ir liko nepaliestas toje pat vietoje tūkstančius tūkstantmečių. Kaip jis čia pakliuvo? Nuo ko mirė?

Pagaliau keliautojai priėjo paskutinį šio milžiniško labirinto koridorių. Jis baigėsi atvira erdve, iš kurios plūstelėjusi balta šviesa trumpam apžlibino akis. Pasirodė, kad jų atsidurta lyg ir kokiam balkone, uolos kyšulyje, įsiterpusiame į tuštumą kalno vidury, kaip į ugnikalnio kraterį. Labirintas, kurį jie perėjo, siekė tepujo gelmes ir jungė jo išorę su pasakišku pasauliu to kalno viduje. Aleksas suvokė, kad tais tuneliais jie gerokai pakilo aukštyn. Iki pat debesų stiebėsi statmeni šlaitai, apžėlę tankia augalija. Dangaus nebuvo matyti – jį dengė tanki balta skraistė, lyg vatos sluoksnis, per kurį skverbdamiesi saulės spinduliai kūrė įstabų šviesos efektą: balzganame skliaute plūduriavo šeši skaidrūs mėnuliai. Tie patys, kuriuos Aleksas buvo regėjęs savo vizijose. Ore sklandė nematyti paukščiai, vieni permatomi ir besvoriai lyg medūzos, kiti sunkūs tarsi juodi kondorai, dar kiti panašūs į drakoną, matytą erdviojoje oloje.

Keliais metrais žemiau plytėjo didelis apskritas slėnis; iš viršaus, kur stovėjo žmonės, jis atrodė kaip žydras migloj skendintis sodas. Krioklių virtinės, upokšniai ir vanduo, srūvantis nuo šlaitų, maitino slėnio dugne telkšančius ežerėlius, taip taisyklingai simetriškai išsidėsčiusius, lyg jie būtų dirbtiniai. O pačiame centre tarsi karūna žaižaravo prašmatnusis Eldoradas. Nadija ir Aleksas vos susilaikė nešūktelėję: taip juos apakino neįtikėtinas spindesys, kurį skleidė auksinis miestas – dievų buveinė.

Palaukęs, kol jie atsipeikės, Valimajus parodė plačius laiptus, iškaptuotus akmenyje. Laiptai vingiais leidosi į slėnį nuo uolos

kyšulio, kuriame jie stovėjo. Lipdami žemyn Nadija ir Aleksas įsitikino, kad ir augalai čia tokie pat nepaprasti kaip anksčiau matytieji gyvūnai; žolės, gėlė, krūmai, apkibę šlaitus, buvo niekada neregėti. Kuo žemiau, tuo karštesnis ir drėgnesnis darėsi oras, augalija – tankesnė ir vešlesnė, medžiai – aukštesni ir kuplesni, gėlės – kvapesnės, vaisiai – sultingesni. Ir vis dėlto tas nepaprastas grožis neatrodė taikingai, veikiau dvelkė kažkokia miglota grėsme, lyg slėpiningas Veneros peizažas. Galėjai matyti, kaip gamta tvinksi, šnopuoja, auga beregint, kažko tyko. Visur knibždėjo gyvybė: geltonos musės, peršviečiamos kaip topazai, mėlyni raguoti vabalai, didžiulės sraigės, tokios margos, kad iš tolo rodėsi panašios į gėles, egzotiški brūkšniuoti driežai, graužikai aštriomis lenktomis iltimis, beplaukės voverės, liuoksinčios tarp šakų tarsi nuogi nykštukai.

Nulipę į slėnį ir priartėję prie Eldorado, keliautojai suvokė, jog jis – ir ne miestas, ir ne auksinis. Tai pasirodė besąs natūralių geometrinių formų kompleksas kaip ir tie kristalai, kuriuos buvo matę olose. Aukso spalvą jam teikė žėrutis, menkavertis mineralas, ir piritas, dar vadinamas „kvailių auksu". Aleksas šyptelėjo pamanęs, kad jei konkistadorai ir visi kiti laimės ieškotojai, įveikę neapsakomus kelionės sunkumus, ir būtų pasiekę Eldoradą, būtų išėję iš čia dar didesni skurdžiai, negu atėjo.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Bestijos

Dar minutė kita – ir abu paaugliai išvydo Bestiją. Jis buvo už keliasdešimties metrų ir ėjo miesto link. Padaras buvo panašus į milžinišką, daugiau kaip trijų metrų ūgio, beždžionių patiną, stovintį ant dviejų kojų, galingomis rankomis, nukarusiomis iki žemės, ir maža galvele, beveik vaikiška, palyginti su stambiu stotu; jo veidas rodėsi kažkoks liūdnas. Bestijos kūnas buvo apžėlęs kietais šeriais, kiekviena letena baigėsi trimis ilgais aštriais nagais, panašiais į kreivus peilius. Padaras judėjo taip neįtikėtinai lėtai, tarsi išvis stovėtų vietoj. Nadija iš karto pažino Bestiją, nes buvo jį mačiusi. Vaikai, sustingę iš baimės ir netikėtumo, nė nekrustelėjo ir tik spoksojo į tą padarą. Jis jiems priminė kažkokį pažįstamą gyvūną – tačiau kokį?

– Jis panašus į tinginį, – pagaliau sušnibždėjo Nadija.

Ir tada Aleksas prisiminė San Francisko zoologijos sode matęs panašų žvėrį, lyg beždžionę, lyg lokį, gyvenantį medžiuose; jis judėjo taip pat lėtai kaip Bestija, užtat ir gavo tinginio vardą. Tai buvo taikingas gyvūnas, pernelyg nejudrus pulti, sprukti arba gintis, bet nelabai ir buvo nuo ko: net alkaniausias plėšrūnas vargu ar susiviliotų tokia stora oda ir karčia mėsa.

– O kaipgi kvapas? Bestija, kurį mačiau, neapsakomai dvokė, – tarė Nadija vis taip pat tyliai.

– Šis gyvūnas nedvokia, bent jau mes iš čia jo smarvės nejaučiam, – atsakė Aleksas. – Jis tikriausiai turi tokią liauką kaip skunkai ir paskleidžia smarvę kada panorėjęs, kai reikia gintis arba paralyžiuoti grobį.

Jų šnabždesys pasiekė Bestijos klausą, ir jis labai pamažu atsigręžė pažiūrėti, kas čia darosi. Aleksas ir Nadija pasitraukė atbuli, o Valimajus žengė į priekį, neskubėdamas, lyg taikytųsi prie nepaslankiojo padaro; burtininkui iš paskos atsilikusi per žingsnį sekė bekūnė žmona. Mažaūgis šamanas tesiekė Bestijai ligi šlaunų, o šis stūksojo priešais senuką tarsi bokštas. Valimajaus žmona ir jis pats atsiklaupė prieš nepaprastąjį padarą, ir štai tada jaunimas aiškiai išgirdo žemu dusliu balsu tariamus miglos žmonių kalbos žodžius.

– Jis šneka kaip žmogus! – sumurmėjo Aleksas, abejodamas, ar tik nesapnuoja.

– Tėvas Valdomeras sakė tiesą, Jaguarai.

– Vadinasi, Bestija turi žmogaus protą. Ar manai, kad galėtum su juo susišnekėti?

– Jei Valimajus gali, tai galėčiau ir aš, tik nedrįstu prie jo prieiti, – sukuždėjo Nadija.

Laukti jiems teko ilgokai, nes žodžiai slinko milžinui iš burnos vienas po kito pamažėle, taip pat neskubiai, kaip jis žingsniavo.

– Jis teiraujasi, kas mes esam, – išvertė Nadija.

– Aš taip ir supratau. Suprantu beveik viską... – sumurmėjo Aleksas, žengdamas į priekį. Valimajus gestu jį sutūrėjo.

Šamanas ir Bestija šnekėjosi vis taip pat santūriai nerimastingai, bet nė vienas net nekrustelėjo; tuo tarpu balto dangaus spalva pasikeitė ir tapo oranžinė. Vaikai sumetė, kad, matyt, kraterio išorėje saulė priartėjo prie laidos. Pagaliau Valimajus atsistojo ir grįžo pas juos.

– Posėdžiaus dievų taryba, – pranešė jis.

– Kaip? Negi yra dar daugiau tų padarų? Kiekgi jų? – klausinėjo Aleksas, bet Valimajus negalėjo išsklaidyti jo abejonių, nes nemokėjo skaičiuoti.

Burtininkas juos nuvedė palei slėnį tepujo viduje iki mažo urvo uoloje; ten vaikai įsitaisė kaip mokėdami, o Valimajus patraukė ieškoti ko nors valgomo. Netrukus parnešė labai kvapių vaisių, nei vienam, nei kitam nematytų, bet abudu buvo tokie alkani, kad kimšo juos neklausinėdami. Naktis užklupo staiga ir apgaubė žmones juodžiausia tamsa, o netikrojo aukso miestas, dieną taip akinamai spinduliavęs, paniro į šešėlį.Valimajus nenorėjo degti antrojo deglo, nes jį tausojo kelionei atgal per labirintą, o jokio kito šviesos šaltinio nebuvo. Aleksas nusprendė, kad tos būtybės, nors ir kalba, o gal kai kada ir elgiasi žmoniškai, yra primityvesnės nei urviniai žmonės, nes dar nepažįsta ugnies. Palyginti su Bestijomis, indėnai atrodė tikri išminčiai. Kodėl gi miglos žmonės, būdami kur kas labiau išsivystę, laiko juos dievais?

Naktį neatslūgo nei kaitra, nei drėgmė, nes ir víena, ir kìta sklido iš paties kalno, tarsi žmonės būtų iš tiesų atsidūrę užgesusio ugnikalnio krateryje. Mintis, kad esi ant plonos žemių ir uolų plutos, po kuria šėlsta pragariškos liepsnos, nebuvo labai smagi, bet Aleksas guodėsi tuo, kad jei šis ugnikalnis snūduriavo tūkstančius metų, ką rodo vešli augalija jo viduje, labai mažai tikėtina, jog jis išsiverš kaip tik tą naktį, kai jis čia apsistojęs. Be galo lėtai slinko valandos. Sunku buvo vaikams užmigti šioj nepažįstamoj vietoj. Per daug gerai jie prisiminė, kaip atrodė nužudytasis kareivis. Tai Bestija baisingaisiais nagais šitaip sudarkė žmogaus kūną. Kodėl kareivėlis nebėgo, kodėl nešovė? Laiko turėjo užtektinai, juk tas padaras taip baisiai lėtai juda. Kalta tik ta stingdanti smarvė, kurią skleidžia Bestija. Jei tas žvėris duos valią smarvę skleidžiančioms liaukoms, jau neišsigelbėsi. Nepakaks užsiimti nosies: dvokas skverbsis pro visas kūno poras, sukaustys smegenis ir valią; tai toks pat mirtinas nuodas kaip kurarė.

– Ar jie žmonės, ar žvėrys? – klausė Aleksas, bet ir Valimajus nežinojo, ką atsakyti, nes nematė skirtumo.

– Iš kur jie atėjo?

– Jie čia buvo visada, juk tai dievai.

Aleksas vaizdavosi, kad tepujo vidus – tikras ekologinis archyvas, kuriame tebegyvena rūšys, kitur Žemėj jau išnykusios. Jis pasakė Nadijai, kad iš čionykščių gyvūnų tikriausiai yra kilę ir jiems pažįstami tinginiai.

– Į žmones jie nepanašūs, Erele. Nematyti čia nei būstų, nei įrankių ar ginklų – nieko, kas rodytų esant kokią nors bendruomenę.

– Bet jie kalba kaip žmonės, Jaguarai, – prieštaravo mergaitė.

– Manau, kad tai gyvūnai, kurių labai lėta medžiagų apykaita, todėl jie tikriausiai gyvena šimtus metų. Jeigu jie turi atmintį, tai per tokį ilgą gyvenimą gali daug ko išmokti, net ir kalbėti, argi ne? – spėliojo Aleksas.

– Jie šneka miglos žmonių kalba. Kas ją išrado? Ar ją sugalvojo indėnai, ar Bestijos? Ar Bestijos išmoko kalbos iš indėnų?

– Man atrodo, kad indėnus ir tuos tinginius jau šimtus metų sieja simbiozės santykiai, – aiškino Aleksas.

– Kas, kas? – perklausė Nadija, nes nebuvo girdėjusi to žodžio.

– Tai reiškia, kad jie vieni kitiems reikalingi, padeda išgyventi.

– Kodėl?

– Nežinau, bet bandysiu išsiaiškinti. Kitados esu skaitęs, kad dievams žmonija reikalinga taip pat, kaip žmonijai – dievai, – tarė Aleksas.

– Bestijų posėdis tikriausiai bus labai ilgas ir labai nuobodus. Verčiau dabar kiek pailsėkim, kad rytoj būtume žvalūs, – pasiūlė Nadija ir susiruošė miegoti. Jai teko atsisakyti Borobos kaimynystės ir pasiųsti ją tolėliau, nes susiglaudus būtų nepakenčiamai karšta. Beždžionėlė buvo tarsi mergaitės tęsinys; jiedvi buvo taip

pripratusios prie kūnų sąlyčio, kad atsiskyrimą, net ir trumpą, išgyvendavo lyg kokią mirties pranašystę.

Išaušus pabudo auksinis miestas, dievų slėnis nušvito visais raudonos, oranžinės ir rožinės spalvos tonais. Tik Bestijos dar kelias valandas kratėsi miegų ir po vieną lindo laukan iš savo guolių tarp uolų ir kristalų. Aleksas ir Nadija suskaičiavo vienuolika būtybių, tris vyriškos lyties ir aštuonias moteriškos, vieną už kitą aukštesnes, bet vien suaugusias. Nematant tos unikalios rūšies jauniklių jiems kilo klausimas, kaipgi šie padarai dauginasi. Valimajus paaiškino, kad jų gimimas – retas įvykis, per visą jo gyvenimą to dar nėra buvę, bet viename labirinto urve jis yra matęs palaidotų jų griaučių. Aleksas nusprendė neklydęs, jog jie gyvena šimtus metų, ir vaizdavosi, kad tie priešistoriniai žinduoliai per visą gyvenimą susilaukia vieno ar dviejų palikuonių; štai kodėl tikimybė pamatyti, kaip jie gimsta, labai jau menka. Stebėdamas šiuos padarus iš arti, jis suvokė, kad būdami tokie nejudrūs jie negali medžioti ir turi misti augaliniu maistu. Baisingieji nagai skirti ne žudyti, o tik karstytis uolomis. Tai, matyt, ir padeda jiems kopinėti aukštyn ir žemyn statmenu taku po kriokliu, tuo pačiu, kuriuo lipo ir abu paaugliai. Tingiosios būtybės naudojasi tomis pačiomis uolos įrantomis, kyšuliais ir plyšeliais, už kurių kabindamiesi laipioja ir indėnai. Kiek jų valkiojasi apačioj – tik viena ar kelios? Kaip jis norėtų parsivežti įrodymų, kad jas matė!

Dar po kelių valandų prasidėjo posėdis. Bestijos sustojo pusračiu auksinio miesto centre, o Valimajus su jaunaisiais palydovais įsitaisė priekyje. Jie atrodė kaip nykštukai tarp tų milžinų. Žiūrint į pastaruosius rodėsi, kad jų kūnai virpa ir neturi ryškių kontūrų, bet netrukus paaiškėjo, kad šimtamečiame jų kailyje įsikūrę ištisi

pulkai įvairiausių vabzdžių ir kai kurie iš tų sparnuočių zuja apie juos kaip kokios vaisinės muselės. Drėgmės pritvinkęs oras gaubė Bestijas tarsi debesis. Nadija ir Aleksas stovėjo vos už kelių metrų nuo jų – pakankamai arti, kad galėtų viską gerai įžiūrėti, bet ir pakankamai toli, kad prireikus spėtų pasprukti; tiesa, abiem buvo aišku, kad jei kuris iš tų gigantų paleistų smarvę, nebūtų jokios vilties išsigelbėti. Valimajus elgėsi labai iškilmingai ir pagarbiai, bet neatrodė įsibaiminęs.

– Šie du yra Erelė ir Jaguaras, svetimšaliai miglos žmonių draugai. Jie atvyko gauti nurodymų, – tarė senis.

Po tos įžangos įsivyravusi tyla, rodėsi, truks amžinai, tarsi žodžių poveikis tų būtybių smegenims labai vėluotų. Paskui Valimajus padeklamavo ilgiausią poemą apie genties naujienas nuo paskutinių gimimų iki vado Mokaritos mirties, paminėdamas ir vizijas, kuriose pasirodė Rahakanariva, ir apsilankymą žemumoje, ir svetimšalių atvykimą, ir Ijomės išrinkimą vadų vadu. Tarp burtininko ir būtybių užsimezgė nežmoniškai lėtas pašnekesys, kurį be vargo suprato ir Nadija su Aleksu, nes turėjo pakankamai laiko pagalvoti ir pasitarti po kiekvieno žodžio. Taip jie patyrė, kad miglos žmonės jau nuo neatmenamų laikų žino, kur yra aukso miestas, ir stropiai saugo tą paslaptį gindami dievus nuo išorinio pasaulio, o tie nepaprasti padarai savo ruožtu laiko atmintyje visą genties istoriją, kiekvieną jos žodį. Jie įsidėmėjo didelius kataklizmus, kurių metu tepujo ekologinė sistema patyrė skaudžių permainų ir jos augalija nebeįstengė išmaitinti čia gyvenančių biologinių rūšių. Tais laikais indėnai atnašaudavo „aukas": kukurūzus, bulves, manijokus, vaisius, riešutus. Dovanas jie palikdavo šalia tepujo, nelįsdami į slaptąjį labirintą, ir pasiųsdavo žygūną su pranešimu dievams. Tarp aukų būdavo ir kiaušinių, žuvų ir žvėrių – indėnų medžioklės laimikių; taip ilgainiui Bestijos, iki tol buvę vegetarai, įprato į mišrų maistą.

Aleksandras Koldas pamanė, kad jei tiems lėtapėdžiams prieš-tvaniniams padarams būtų prireikę kokios nors religijos, tikriausiai jų dievais būtų tapę nematomieji Tapirava Terio indėnai – vieninteliai žmonės, apie kuriuos jie žinojo. Jiems indėnai turėjo rodytis stebuklingi: greitai juda, lengvai dauginasi, turi ginklų ir įnagių, valdo ugnį ir platųjį pasaulį, yra visagaliai. Tačiau tingieji milžinai dar nebuvo pasiekę tų raidos pakopų, kuriose mąstoma apie savo mirtį, tad jiems nereikėjo ir dievų. Nežmoniškai ilgas jų gyvenimas slinko grynai materialinėje plotmėje.

Bestijų atmintyje glūdėjo visa informacija, gauta iš žmonių pasiuntinių: tai buvo gyvi archyvai. Indėnai nežinojo rašto, bet jų istorija nepražuvo, nes tinginiai nieko nepamiršdavo. Kam būtų pakakę laiko ir kantrybės juos išklausinėti, tas būtų galėjęs sužinoti apie genties praeitį nuo pat pradžios prieš dvidešimt tūkstančių metų. Šamanai, tokie kaip Valimajus, lankė juos ir eilėmis pranešinėjo, kas įvyko gentyje nuo pastarojo karto iki dabar. Pasiuntiniai mirdavo, juos pakeisdavo kiti, bet kiekvienas eiliuotojo pranešimo žodis išlikdavo Bestijų smegeninėse.Tik dusyk per visą savo istoriją gentis buvo įėjusi į tepujo vidų, ir abu kartus – bėgdama nuo galingo priešo. Pirmas kartas buvo prieš keturis šimtus metų: tada miglos žmonėms teko ištisas savaites slėptis nuo ispanų kareivių dalinio, kuriam pavyko įsigauti į Pasaulio Akį. Pamatę, kad svetimšaliai žudo iš tolo lazdomis, skleidžiančiomis dūmus ir triukšmą, bet ne smūgiais, indėnų kariai suprato, kad jų ginklai prieš anuos nieko verti. Tada indėnai išardė savo trobeles, užkasė skurdžią mantą, uždengė kaimelio liekanas žemėmis ir šakomis, panaikino pėdsakus ir su moterimis bei vaikais pasitraukė į šventąjį tepujį.Ten dievai juos globojo tol, kol svetimšaliai išmirė visi aliai vienas. Kareiviai ieškojo Eldorado ir godulio apakinti žudė vieni kitus. O tuos, kurie dar išliko, nugalabijo Bestijos ir čiabuvių kariai. Tik vienas vienintelis išliko gyvas ir kažkaip įstengė grįžti pas saviškius. Jis buvo apšauktas bepročiu ir likusį gyvenimą

praleido vienoj Navaros prieglaudoj pririštas prie stulpo, nes be paliovos postringavo apie pasakiškus milžinus ir miestą iš gryno aukso. Jo legenda, įamžinta Ispanijos imperijos metraščiuose ir vis papildoma avantiūristų vaizduotės vaisiais, pasiekė ir mūsų laikus. Antrasis kartas buvo prieš trejus metus, kai didieji nahabų paukščiai, keliantys triukšmą ir vėją, nutūpė Pasaulio Akyje. Ir vėl miglos žmonės slėpėsi, kol svetimšaliai išsinešdino nusivylę, kad nerado kasyklų, kurių taip ieškojo. Vis dėlto indėnai, Valimajaus regėjimų įspėti, buvo pasirengę pasitikti juos dar sykį. Šį kartą nebeteko laukti keturių šimtmečių, kol nahabai vėl susiruoš į plynaukštę, nes jie jau mokėjo skraidyti. Todėl Bestijos nutarė išeiti iš savo buveinės ir žudyti juos, nė nenutuokdami, kad jų – milijonų milijonai. Matuodami negausios savo bendrijos mastu, jie tikėjosi išnaikinti priešus visus iki vieno.

Aleksas ir Nadija klausėsi, kaip Bestijos pasakoja savo istoriją, ir mėgino daryti išvadas.

– Štai kodėl nežuvo nė vieno indėno, tik svetimšaliai, – toptelėjo Aleksui.

– O kaipgi tėvas Valdomeras? – priminė Nadija.

– Tėvas Valdomeras gyveno su indėnais. Matyt, Bestija pažino jų kvapą ir todėl jo nepuolė.

– O aš? Juk ir manęs jis aną naktį nepuolė... – nenusileido ji.

– Tuomet ėjom su indėnais. Jei Bestija būtų pamatęs mus tada, kai keliavom su ekspedicija, būtume paguldę galvas kaip tas kareivėlis.

– Jei aš teisingai suprantu, Bestijos leidosi į žygį svetimšalių bausti, – padarė išvadą Nadija.

– Taip, bet išėjo priešingai. Matai, kas atsitiko: jie sukėlė susidomėjimą indėnais ir Pasaulio Akimi. Ir manęs čia nematytum, jei mano senelė nebūtų įsipareigojusi vienam žurnalui surasti Bestiją, – tarė Aleksas.

Jau ir vakaras stojo, ir naktis, o posėdžiautojai taip nieko ir nenutarė. Aleksas klausė, kiek dievų išėjo iš kalnų, ir Valimajus atsakė, jog du, bet kas ten žino: gal ir visas pustuzinis. Berniukas bandė išaiškinti Bestijoms, kad vienintelė galimybė jiems išgyventi – likti tepujo viduje, o indėnams – gražiuoju sutarti su baltaisiais. Vis tiek neišvengiamai teksią su jais susidurti, nes kada nors sraigtasparniai vėl nutūpsią Pasaulio Akyje ir šįsyk nahabai jau ateisią tam, kad pasiliktų. Esama nahabų, norinčių sunaikinti miglos žmones ir užvaldyti Pasaulio Akį. Labai buvo sunku išaiškinti, ką tai reiškia, nes nei Bestijos, nei Valimajus nesuprato, kaip kas nors galėtų pasisavinti žemę. Aleksas tvirtino, jog esama ir kitokių nahabų, kurie nori išgelbėti indėnus ir tikrai viską padarys, kad išsaugotų ir dievus, nes tai paskutiniai tos rūšies individai visoj planetoj. Jis priminė šamanui, kad yra Ijomės paskirtas vadu deryboms su nahabais, ir prašė leisti imtis tos misijos ir ją paremti.

– Mes netikim, kad nahabai galėtų būti galingesni už dievus, – tarė Valimajus.

– Kartais būna ir taip. Dievai neįstengs nei patys nuo jų apsiginti, nei miglos žmonių apginti. Nahabus sulaikyti gali tik kiti nahabai, – įtikinėjo Aleksas.

– Regėjau Rahakanarivą, ištroškusį kraujo, – kalbėjo Valimajus.

– Aš esu paskirta vadu Rahakanarivai numaldyti, – priminė Nadija.

– Nebereikia karo. Tegul dievai grįžta į kalną. Nadija ir aš pasirūpinsim, kad nahabai gerbtų miglos žmones ir dievų buveinę, – pažadėjo Aleksas, stengdamasis, kad jo žodžiai skambėtų įtikinamai.

Iš tiesų jis ir pats nežinojo, kaip įveikti Maurą Kariją, kapitoną Ariostą ir kitus avantiūristus, geidžiančius šio krašto turtų. Ne-

žinojo nei Mauro Karijo sumanymo, nei koks vaidmuo indėnų išnaikinimo plane skirtas „International Geographic" ekspedicijos nariams. Verslininkas buvo aiškiai sakęs, kad jie būsią liudytojai, betgi ką jie turės paliudyti?

Širdies gilumoje vaikinas tikėjo, kad visas pasaulis bus sukrėstas, kai iš jo močiutės sužinos apie Bestijas ir ekologinį rojų tepujo gelmėse. Jei Ketei Kold pasiseks ir ji sugebės mikliai pasinaudoti spauda, gal Pasaulio Akis bus paskelbta gamtos rezervatu, kurį globos tarptautinės organizacijos. Bet ar nebus per vėlu? Jeigu Mauras Karijas įvykdys savo ketinimus, tai „per tris mėnesius indėnai bus išnaikinti", kaip jis yra sakęs kalbėdamasis su kapitonu Ariostu. Vienintelė viltis — kad tarptautinė globa ateis anksčiau. Jei net ir nepavyktų pažaboti mokslininkų ir televizijos operatorių smalsumo, bent jau būtų sutramdyti avantiūristai ir kolonistai, užsimoję sukultūrinti džiungles ir išnaikinti jų gyventojus. Ir dar Alekso vaizduotėje šmėkštelėjo siaubinga vizija, kaip Holivudo prodiuseriai paverčia tepujus dar vienu Disneilendu arba Juros periodo parku. Gal vis dėlto močiutės reportažai padės atitolinti tą košmarą arba ir visai jo išvengti?

Bestijos gyveno skirtingose pasakiškojo miesto menėse. Jie buvo vienišiai, nelinkę dalytis gyvenamuoju plotu. Nors ir tokie didžiuliai, valgė mažai, valandų valandas žiaumodavo augalus, vaisius, šaknis, o retkarčiais ir kokį gyvūnėlį, jei šis nebegyvas arba sumedžiotas nukrisdavo jiems po kojų. Nadijai bendrauti su jais sekėsi geriau negu Valimajui. Pora patinų neslėpė, jog domisi ja, ir leido jai prisiartinti, nes mergaitei užvis labiau rūpėjo juos paliesti. Vos uždėjus delną ant šiurkštaus kailio, šimtai įvairiausių vabzdžių apspito jos ranką ir uždengė ištisu sluoksniu. Vargšė iš-

sigandusi bandė juos nusipurtyti, bet daugelis liko tvirtai įsikibę į drabužius ir plaukus. Valimajus nurodė jai vieną miesto ežerėlių; ten ji ir pasinėrė į vandenį, kuris pasirodė besąs drungnas ir tarsi gazuotas: odą kuteno dujų burbuliukai. Mergaitė pasikvietė Aleksą ir abu ilgokai pliuškenosi džiaugdamiesi, kad pagaliau apsišvarins po keleto sunkių dienų, kai teko ir sudulkėti, ir paprakaituoti.

Tuo tarpu Valimajus moliūginiame inde sutraiškė vaisių su stambiomis juodomis sėklomis, paskui jo minkštimą sumaišė su blizgančių mėlynų uogų sultimis. Iš to pasidarė violetinė tyrė, tirštumu primenanti kaulų sriubą, kurios teko paragauti per Mokaritos šermenis, tik malonaus skonio, stipriai kvepianti medum ir gėlių nektaru. Tuo skanėstu šamanas pavaišino Bestijas, paskui gurkštelėjo pats ir pasiūlė vaikams, nepamiršo ir Borobos. Maistingasis valgis kaipmat numalšino jiems alkį ir šiek tiek apsvaigino, tarsi būtų išgėrę alkoholio.

Vakare Nadija ir Aleksas buvo apnakvindinti auksinio miesto patalpoje, kur kaitra nebeslėgė taip kaip oloje praėjusią naktį. Tarp mineralų sankaupų augo neregėtos orchidėjos, kai kurios tokios kvapios, kad priėjus arčiau net dusino. Pagaliau prapliupo liūtis, karšta ir skalsi kaip dušas; viskas kiaurai permirko, vanduo upeliais sruvo per kristalų protarpius. Ilgai dar netilo lietaus lašų būgnijimas. Kai pagaliau viskas liovėsi, oras kaipmat tapo gaivus, ir nuvargę vaikai kietai įmigo ant kietos Eldorado žemės, jausdamiesi taip, lyg būtų prisikimšę pilvus kvepiančių gėlių.

Valimajaus sutaisytasis gėralas turėjo magišką galią nunešti į mitų ir bendrų svajonių karalystę, kurioje visi – ir dievai, ir žmonės – gali išvysti tuos pačius regėjimus. Tada nebereikia daugybės žodžių ir ilgų aiškinimų. Vaikai sapnavo, kad Rahakanariva, įkalintas užantspauduotoje medinėje dėžėje, įnirtingai bando išsivaduoti tvirtu snapu ir baisingais nagais, o dievai ir žmonės, pririšti prie medžių, laukia savo likimo. Sapnavo, kad nahabai žudo vieni kitus užsidangstę veidus kaukėmis. Regėjo, kaip paukštis

žmogėdra sulaužė tą dėžę ir ištrūko pasiryžęs praryti visus, kurie jam pasipainios, bet balta erelė ir juodas jaguaras pastojo jam kelią ir privertė kautis žūtbūtinai. Kaip baigėsi ta kova, jie taip ir nepamatė – sapnai vis nutrūksta ne laiku. Aleksandras Koldas pažino Rahakanarivą, nes jau buvo jį regėjęs tame košmare, kur jis, pasivertęs maitvanagiu, išdaužė jo namų langą ir išsinešė motiną baisingose savo letenose.

Pabudusiems rytą nereikėjo pasakoti, kas ką sapnavo, nes visi buvo dalyvavę tam pačiam sapne, net ir mažoji Boroba. Kai dievų taryba vėl susirinko, jiems nebebuvo reikalo valandų valandas dėstyti tą patį, ką ir vakar. Kiekvienas žinojo, ką turi daryti, koks jo vaidmuo būsimuosiuose įvykiuose.

– Jaguaras ir Erelė kovos su Rahakanariva. Ką jie už tai gaus, jei nugalės? – po ilgų svyravimų šiaip taip surezgė klausimą vienas iš tinginių.

– Tris kiaušinius iš lizdo, – neabejodama atšovė Nadija.

– Ir gyvybės vandens, – pridūrė Aleksas, pagalvojęs apie mamą.

Valimajus išsigandęs paaiškino vaikams, kad jie pažeidė pamatinę savitarpiškumo taisyklę: negalima gauti nedavus. Tai esąs gamtos dėsnis. Jie išdrįsę reikalauti kai ko iš dievų nieko nepasiūlę mainais... Bestijos klausimas buvęs grynas formalumas ir buvę privalu atsakyti, kad jiems nereikia jokio atlygio: jie tai darantys iš pagarbos dievams ir iš užuojautos žmonėms. O dabar svetimšalių prašymai sutrikdę ir supykdę Bestijas. Kai kurie iš lėto atsistojo ir urgzdami grėsmingai kėlė rankas, drūtas kaip ąžuolo šakos. Valimajus, parpuolęs kniūbsčias prieš visą tarybą, virpančiu balsu aiškinosi ir teisinosi, bet milžinai neatlyžo. Pabūgęs, kad kuris nors iš Bestijų neimtų griaudėti savo kūno kvapu, Aleksas griebėsi vienintelės priemonės išsigelbėti, kuri jam šovė į galvą: senelio fleitos.

– Turiu dovaną dievams, – tarė drebėdamas.

Švelnūs instrumento garsai nedrąsiai perskrodė karštą tepujo orą. Bestijos iš netikėtumo valandėlę stovėjo priblokšti, o kai pagaliau atkuto, Aleksas jau gyveno muzikos pasaulyje, visas įsijautęs į grojimą. Rodėsi, kad jo fleita įgavo antgamtinių Valimajaus galių. Jos balsas aidėjo nepaprastajame auksinio miesto teatre atsikartodamas nesibaigiančiais akordais, virpindamas orchidėjas tarp krištolo sienų. Dar niekada berniukas nebuvo šitaip griežęs, niekada nebuvo jautęsis toks stiprus, pajėgus tramdyti žvėris savo fleitos burtais. Atrodė, lyg jis būtų prijungtas prie galingo sintezatoriaus, kuris pritaria melodijai visu styginių, pučiamųjų ir mušamųjų instrumentų orkestru. Iš pradžių Bestijos nejudėjo, paskui po truputį įsilingavo kaip dideli medžiai, vėjo lankstomi; jie trypė žemę prieštvaninėmis pėdomis, ir dosnioji tepujo erdvė sugaudė kaip didžiulis varpas. Nadija, įkarščio pagauta, įpuolė į tarybos pusračio centrą, o Boroba, lyg suprasdama, jog atėjo lemiamas momentas, ramiai tupėjo Aleksui prie kojų.

Nadija ėmė šokti kupina energijos, kuri sakytum sroveno iš žemės per liekną jos kūną. Ji niekuomet nebuvo mačiusi baleto, bet gerai įsiminė daug sykių girdėtus ritmus: Brazilijos sambą, Venesuelos salsą ir choropą, amerikiečių muziką, transliuojamą per radiją. Ne kartą jai teko matyti negrus, mulatus, kaboklus ir baltuosius šokant iki nukritimo Manauso karnavale, ritualinius indėnų šokius per apeigas. Negalvodama, ką daro, grynai instinktyviai, ji improvizavo auką dievams. Ne šoko – skraidė. Jos kūnas judėjo pats, transo apimtas, be jokių proto pastangų ar kokio išankstinio plano. Lingavo kaip liekniausia palmė, kilo į orą kaip krioklio puta, sukosi kaip vėjas. Nadija šokiu mėgdžiojo papūgos skrydį, jaguaro šuolius, delfino nardymą, vabzdžių dūzgimą, gyvatės vinguriavimą.

Tūkstančių tūkstančius metų klestėjo gyvybė cilindriškoje tepujo erdvėje, bet iki šios akimirkos dar niekada čia neskambėjo muzika – net ir tamtamų dūžiai. Net ir tuos du kartus,

kai ieškojo prieglobsčio legendiniame mieste, miglos žmonės stengėsi netrikdyti dievų, laikėsi labai tyliai, naudodamiesi savo gebėjimu tapti nematomi. Bestijos nė neįtarė, kad žmonės gali kurti muziką, ir nebuvo regėję tokių lengvų, greitų, grakščių ir įkvėpimo kupinų kūno judesių kaip Nadijos šokyje. Iš tiesų šie drimbos dar niekad nebuvo gavę tokios vertingos aukos. Lėtos jų smegenys įsiminė kiekvieną gaidą ir kiekvieną judesį, kad išsaugotų būsimiems amžiams. Dviejų svečių dovana liko su jais kaip dalis jų legendos.

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

Krištolo kiaušiniai

Mainais už gautas dovanas – muziką ir šokį – Bestijos suteikė vaikams, ko jie prašė. Ir paaiškino, kad mergaitė turės užkopti į pačią tepujo viršūnę, kur esąs lizdas su trimis stebuklingais kiaušiniais, jos regėtais vizijoje. O jam teks leistis į žemės gelmes: ten jis rasiąs gyvybės vandenį.

– Ar galėtume eiti kartu, iš pradžių į tepujo viršukalnę, paskui į kraterio dugną? – paklausė Aleksas, manydamas, kad užduotis lengviau būtų atlikti dviese.

Tinginiai iš lėto papurtė galvą, o Valimajus paaiškino, kad į dvasių karalystę visada keliaujama pavieniui. Ir pridūrė, jog savo misiją kiekvienas turi įvykdyti per vieną dieną – rytoj, nes jis būtinai privaląs grįžti į išorinį pasaulį prieš sutemstant: taip esą sutarta su dievais. Jeigu vaikai nespėsią grįžti, jie taip ir liksią šventajame tepujuje, nes patys niekada nerasią kelio iš labirinto.

Iki vakaro abu skubėjo apžiūrėti Eldoradą ir išsipasakoti trumpą savo gyvenimą; prieš išsiskirdami norėjo kuo daugiau sužinoti vienas apie kitą. Nadijai sunku buvo įsivaizduoti, kaip jos draugas su šeima gyveno Kalifornijoje: ji niekada nebuvo mačiusi kompiuterio, nebuvo lankiusi mokyklos ir nežinojo, kas yra žiema. Amerikietis pavydėjo mergaitei laisvo ir ramaus gyvenimo, glaudaus ryšio su gamta. Nadija Santos pasižymėjo nuovokumu ir žinojo daug dalykų, kurie jam rodėsi nepasiekiami.

Nadija ir Aleksandras gėrėjosi didingomis žėručio ir kitų mineralų sankaupomis, puošiančiomis miestą, neįtikėtinų formų augalais, kurių čia pilna kas žingsnis, neregėtais žvėreliais ir vabzdžiais, radusiais prieglobstį šiame slėnyje. Tarpais virš galvų prasklęsdavo drakonai, panašūs į matytąjį oloje, ir paaiškėjo, kad tai romūs padarai, tarsi prijaukintos papūgos. Vienas iš jų vaikų pašauktas grakščiai nutūpė prie kojų ir net leidosi paglostomas. Jo oda buvo glotni ir šalta kaip žuvies; išvaizda jis priminė sakalą, o iš žiomenų jam sklido gėlių kvapas. Abudu maudėsi šiltuose ežerėliuose ir šlamštė vaisius, bet tik tuos, kuriuos valgyti leido Valimajus. Mat buvo čia ir mirtinai nuodingų vaisių bei grybų, nestigo, pasak šamano, ir tokių, nuo kurių vaidenasi košmarai arba dingsta valia; dar kiti visiems laikams ištrina prisiminimus. Bevaikštinėdami juodu tai šen, tai ten aptikdavo sustingusius, lyg letargo apimtus Bestijas – taip jie prasnausdavo kone visą gyvenimą. Pasisotinę lapais ir vaisiais, tie padarai mąsliai stebėdavo kraštovaizdį ir debesis, dengiančius tepujo žiotis. „Jie mano, jog dangus yra baltas ir tokio didumo kaip šis skritulys“, – tarė Nadija, o Aleksas atšovė, kad ir žmonės nematantys viso dangaus, o jis, pasak kosmonautų, visai ne mėlynas, bet be galo gilus ir juodas. Vakare pavargę vaikai sugulė vėlai ir nors miegojo greta, dėl kaitros nesilietė, bet sapnavo tuos pačius sapnus kaip ir Valimajaus pavaišinti magiškaisiais vaisiais.

Rytą senasis šamanas įteikė Aleksandrui Koldui tuščią kalebasą, o Nadijai Santos – tokį pat, tik pripiltą vandens, ir pintinę; šią mergaitė prisirišo ant nugaros. Valimajus juodu įspėjo, kad pasiryžus keliauti ar į aukštybes, ar į gelmes, nebegalima tos kelionės atsisakyti. Jie turėsią arba įveikti kliūtis, arba žūti, nes pareiti tuščiomis nevalia.

– Ar judu įsitikinę, jog taip ir norit pasielgti? – klausė šamanas.

– Aš – taip, – ryžtingai tarė Nadija.

Ji nežinojo, nei kam reikalingi tie kiaušiniai, nei kodėl privalo jų ieškoti, bet neabejojo savąja vizija. Turbūt jie labai vertingi arba turi didelę magišką galią, tad dėl jų ji pasirengusi įveikti pikčiausią savo baimę – aukščio baimę.

– Ir aš, – pridūrė Aleksas: eitų ir į patį pragarą, kad tik išgelbėtų mamą.

– Gal judu grįšit, o gal ir negrįšit, – atsisveikindamas abejingai tarė burtininkas: juk jam riba, skirianti gyvenimą ir mirtį, tėra dūmų sruogelė, kurią gali išsklaidyti menkiausias vėjelis.

Nadija nukėlė Borobą nuo peties ir paaiškino jai, kad negali neštis jos tenai, kur eina. Beždžionėlė griebė Valimajui už blauzdos, dejavo ir grūmojo kumšteliu, bet nepaklusti nesiryžo. Bičiuliai, apimti jaudulio ir nerimo, stipriai apsikabino, o paskui patraukė kiekvienas tenlink, kur parodė Valimajus.

Nadija Santos kopė aukštyn tais pačiais uoloje iškaltais laiptais, kuriais andai leidosi su Valimajum ir Aleksu iš labirinto į tepujo dugną. Ligi to kyšulio kilti buvo nesunku, nors laiptai labai statūs, be turėklų, už kurių galėtum laikytis, pakopos siauros, nelygios ir aptrupėjusios. Nors galva svaigo, mergaitė žvilgtelėjo apačion ir per skysto rūko šydą pamatė nuostabųjį žydrą slėnį, kurio centre puikavosi auksinis miestas. Paskui pakėlė akis į viršų ir jos žvilgsnis įsmigo į debesis. Tepujo žiotys pasirodė jai siauresnės už dugną. Kaipgi teks lipti atšlijusiu šlaitu? Tam reikėtų vabalo kojų. Koks iš tiesų yra tepujo aukštis, kiek jo dar dengia debesys? Kaip pataikyti į lizdą nežinant tikslios jo vietos? Nadija nutarė nesvarstyti tų dalykų: įveiks kliūtis vieną po kitos, kai tik su jomis susidurs. Jeigu jau įstengiau įkopti į krioklį, mąstė ji, įkopsiu ir čia, nors ir nebūdama surišta su Jaguaru, o pati viena.

Pasiekusi uolos kyšulį, mergaitė pamatė, kad laiptai čia ir baigiasi; toliau reiks kilti kabinantis ten, kur galima įsitverti. Ji pasitaisė pintinę ant pečių, užsimerkė ir nusprendė ieškoti tvirtybės savo viduje. Juk Jaguaras buvo sakęs, kad tenai, jos esybės centre, kaupiasi gyvybinė energija ir ryžtas. Nadija giliai įkvėpė, kad tyras oras pripildytų krūtinę ir pasklistų po visą kūną, iki pat rankų ir kojų pirštų galiukų. Trissyk šitaip giliai įkvėpusi, ji vis dar neatsimerkdama įsivaizdavo erelį, savąjį toteminį gyvūną. Įsiteigė, kad jos rankos skečiasi, ilgėja, virsta plunksnotais sparnais, iš kojų darosi letenos, pasibaigiančios riestais nagais, veide dygsta grobuonio snapas, o akys tolsta į priešingus galvos šonus. Pajuto, kad švelnūs garbanoti plaukai tampa kietomis prie kaukolės priaugusiomis plunksnomis, kurias galima panorėjus pašiaušti, plunksnomis, kuriomis ereliai suvokia aplinką: tai antenos, padedančios pajusti, kas dedasi ore, – net ir tai, ko nematyti. Jos kūnas jau nelankstus, tačiau toks lengvas, kad jai nieko nereiškia atitrūkti nuo žemės ir sklęsti ligi žvaigždžių. Ji pajuto savo kraujuje neapsakomą galią, visą plėšriojo paukščio jėgą. Jautė, kaip ta jėga pasklinda po visą kūną, apima visus nervus ir sąmonę. Aš – Erelė, sušuko ji tvirtu balsu ir išsyk atsimerkė.

Nadija įsitvėrė mažo uolos plyšelio virš galvos ir įstatė koją į kitą spragą juosmens aukštyje. Paskui pasikėlė visu kūnu ir stabtelėjo, kol atgavo pusiausvyrą. Tada kita ranka pagraibė dar aukščiau, kol pačiupo šaknį; priešingos pusės pėdai ieškojo atramos įtrūkusioje uoloje. Pakartojo tokį pat judesį kita ranka ieškodama kokio gumburo, o suradusi dar šiek tiek kilstelėjo. Mergaitei labai pravertė šlaitų augalai – šaknys, krūmokšniai, vijokliai. Ir dar ji matė gilias įrėžas akmenyje ir kai kurių medžių kamienuose: gal tai nagų pėdsakai? Tikriausiai ir Bestijoms tekdavo kopti į viršų maisto ieškoti, o gal jie gerai nežinojo labirinto plano ir kaskart, kai reikėjo išeiti iš tepujo arba į jį sugrįžti, turėdavo lipti aukštyn ligi jo viršūnės ir paskui leistis kitu šlaitu. Turbūt tai trukdavo

keletą dienų, gal net savaičių – juk šie tingūs milžinai juda nežmoniškai lėtai.

Vis dar aktyvia sąmonės dalimi mergaitė suvokė, kad tepujo krateris nėra kūgiškas, nesiaurėja į viršų, kaip dėl optinės iliuzijos rodėsi žiūrint iš apačios; veikiau jis pamažu platėja. Iš tiesų kraterio žiotys erdvesnės už jo dugną. Taigi kopti į viršų nereikia vabalo kojų, pakanka susikaupti ir nebijoti. Taip Nadija ir kilo aukštyn metras po metro, ištisas valandas, kupina stebėtino ryžto ir tolydžio vis miklesnė. Jos miklumas ėjo iš slapčiausios vietelės, iš ramybės buveinės jos širdyje, kur glūdėjo taurieji jos toteminio gyvūno bruožai. Ji buvo Erelė, aukščiausiai skraidanti paukštė, dangaus karalienė, kraunanti lizdą ten, kur pasiekia tik angelai.

Vis aukštyn, žingsnis po žingsnio, kilo mergaitė erelė. Dažnai ji sustodavo labai pavargusi, nepasiduodama pagundai žvilgtelėti žemyn arba sumesti, kiek dar liko iki viršaus: reikia galvoti vien apie tolesnį judesį. Siaubingas troškulys ją kankino, rodėsi, kad burna pilna kartaus smėlio, bet nebuvo kaip nusikabinti nuo pečių Valimajaus įduoto kalebaso su vandeniu. Atsigersiu, kai būsiu viršuj, murmėjo mergaitė, svajodama apie tyrą šaltą vandenį, kliuksintį už nugaros. Kad bent palytų, mąstė ji, bet nė vienas lašelis nenukrito iš debesų. Kai tarėsi jau nebeįstengsianti žengti nė vieno žingsnio, pajuto po kaklu kabant magiškąjį talismaną, kurį buvo davęs Valimajus, ir jai grįžo jėgos. Tai jos apsauga. Jis jai padėjo įkopti į plynas juodąsias uolas po kriokliu, susidraugauti su indėnais, užtarė prieš Bestijas; kol jį turi, tol yra saugi.

Labai dar negreitai jos galva pasiekė pirmuosius debesis, tirštus kaip plaktas baltymas, ir kaipmat ją apgaubė pieno baltumo migla. Ropštis į viršų teko apgraibom, nusitvėrus uolos kyšulio

arba kokio augalo, o jau tie augalai – kuo aukščiau, tuo menkesni. Mergaitė nekreipė dėmesio į kraujuojančias rankas, kelius ir pėdas, galvojo tik apie magišką jėgą, kuri ją palaiko, kol ūmai viena ranka užčiuopė platų plyšį. Nieko nelaukusi pasikėlė į viršų ir atsidūrė tepujo viršūnėje, vis dar slepiamoje tirštų debesų. Galingas pergalės šūksnis, laukinis protėvių klyksmas, tarsi šimtas erelių grėsmingai šauktų vienu balsu, išsiveržė Nadijai Santos iš krūtinės ir nulėkė į kitų viršukalnių uolas atsimušdamas aidu ir tolydžio sklisdamas, kol dingo už horizonto.

Mergaitė nekrustelėdama laukė aukštybėse, kol jos šauksmas nuslops tolimiausiuose didžiosios plynaukštės kampeliuose. Tik tada liovėsi jai daužytis širdis ir leido atsikvėpti pilna krūtine. Vos tik Nadija pasijuto tvirtai stovinti ant uolos, griebė indą su vandeniu ir išgėrė visą ligi dugno. Dar niekada nebuvo šitaip ko nors troškusi. Vėsus skystis sroveno jai į gerklę išplaudamas smėlį ir kartumą iš burnos, drėkindamas plaučius ir suskirdusias lūpas, pasklisdamas po visą kūną tarsi stebuklingas balzamas, galintis išgydyti baimę ir numalšinti skausmą. Mergaitė suprato, jog didžiausia laimė – pasiekti tai, ko ilgai laukei.

Didelis aukštis, nežmoniškos pastangos pasiekti šią vietą ir įveikti savo baimę veikė kaip narkotikas, stipresnis ir už tą, kurį vartoja Tapirava Terio indėnai, ir už Valimajaus gėralą, sukeliantį bendrus sapnus. Nadija vėl pasijuto skrendanti, bet šį sykį nebejautė erelės kūno: visa jos materija kažkur dingo, beliko gryna dvasia. Ji sklandė palaimingoj erdvėj. Pasaulis buvo likęs kažkur toli apačioj, ten, kur viskas netikra. Nežinia, kiek ilgai ji taip pleveno, tik staiga spindinčiam danguje pamatė spragą. Erelė nedvejodama šovė kaip strėlė pro tą angą ir atsidūrė tuščioj erdvėj, juodoj kaip beribis dangaus skliautas naktį be mėnulio. Tai buvo visiškos tobulybės ir mirties erdvė, kurioje ištirpsta pati dvasia. Mergaitė atsidūrė tuštumoje. Nebeliko nei norų, nei prisiminimų. Nebuvo ir ko bijoti. Laiko tėkmė liko kažkur toli.

Vis dėlto tepujo viršūnėje Nadijos kūnas pamažu vėl atsišaukė ir priminė apie savo poreikius. Deguonis vėl leido sąmonei suvokti materialią tikrovę, vanduo suteikė jėgų judėti. Pagaliau Nadijos siela pasuko atgal, vėl žaibu perskrodė angą į tuštumą, pasiekė dangaus skliautą, tenai valandėlę pasklandė baltose platybėse, paskui įgavo erelės pavidalą. Kaip būtų nuostabu amžinai šitaip leistis vėjo nešamai, mąstė ji, bet iš paskutinių jėgų įveikė tą pagundą ir sugrįžo į mergaitės kūną. Nadija apsižiūrėjo besėdinti pasaulio viršūnėje ir apsidairė.

Ji buvo pasiekusi aukščiausią plokščiakalnio tašką, kur aplinkui – vien debesų tyla. Kad ir negalėdama nustatyti, kaip aukštai atsidūrė ir kokie tos plynaukštės mastai, ji suvokė, jog duobė tepujo centre yra visai maža, palyginti su neaprėpiamu kalnynu, kuriame ji žioji. Žemės paviršių čia vagojo gilūs plyšiai, vienur buvo vien uolos, kitur vešėjo tanki augalija. Nadija manė, jog praeis daug laiko, kol plieniniai nahabų paukščiai ištirs šias vietas, nes būtų pragaištinga bandyti čia nutūpti net ir sraigtasparniui, o pėsčiam žmogui įveikti tokį raižytą reljefą apskritai beveik neįmanoma. Ją apėmė neviltis pamanius, kad gal teks išleisti paskutinį kvapą beieškant lizdo tarp šių tarpeklių, bet prisiminė, kad Valimajus jai liepė kopti kaip tik čia. Trumpą valandėlę pailsėjusi Nadija leidosi į žygį, čia lipo aukštyn, čia vėl žemyn vedama nesuvokiamos jėgos, kažkokio aklo pasitikėjimo savim.

Toli eiti ir neprireikė. Visai netrukus didelių akmens luitų protarpyje mergaitė aptiko lizdą, o jame išvydo tris krištolo kiaušinius. Jie buvo mažesni negu vizijoje regėti, bet spindėjo labiau. Tikras stebuklas!

Be galo atsargiai, kad neįsmuktų kur nors į gilų plyšį ir nesusilaužytų kaulų, Nadija Santos nusikabarojo iki lizdo. Jos pirštai siekė tviskančios krištolo tobulybės, bet neįstengė pajudinti kiaušinio iš vietos. Apstulbusi pabandė paimti kitą, bet nepajėgė pakelti nei jo, nei trečiojo. Negalimas daiktas, kad tie blizgučiai, ne stambesni už tukano kiaušinius, būtų tokie sunkūs. Kas atsitiko? Pabandė stumdyti juos vienaip ir kitaip, kad įsitikintų, ar jie neprilipę, o gal kaip nors pritvirtinti, betgi ne – atrodė, kad tie kiaušiniai visiškai neslegia minkšto šakelių ir plunksnų patalo. Mergaitė atsisėdo ant akmens nesuprasdama, kas yra, negalėdama patikėti, kad visas tas rizikingas žygis, visos pastangos pasiekti šią vietą buvo bergždžios. Tokiomis nežmoniškomis pastangomis ji kabarojosi kaip koks driežas vidiniu tepujo šlaitu, o dabar, pagaliau atsidūrusi viršūnėje, nebepajėgia nė per milimetrą pajudinti lobio, kurio ieškojo!

Ilgas nerimastingas minutes Nadija Santos dvejojo ir vis neįminė tos mįslės. Ir staiga jai dingtelėjo, kad tie kiaušiniai kažkam priklauso. Gal Bestijos čia juos padėjo, o gal ir koks nors pasakiškas padaras, paukštis arba roplys, kaip tie drakonai. Jeigu taip, padėjusi juos patelė gali bet kurią akimirką sugrįžti ir radusi prie savo lizdo įsibrovėlę pulti ją su visai suprantamu įniršiu. Negaliu čia užsibūti, mąstė ji, bet juo labiau negaliu išsižadėti kiaušinių. Valimajus prisakė negrįžti tuščiom rankom... O ką dar sakė šamanas? Kad reikia pareiti dar prieš naktį. Ir tada mergaitė prisiminė, ką burtininkas buvo aiškinęs dar išvakarėse: savitarpiškumo dėsnį. Už kiekvieną dalyką, kurį gauni, privalai ką nors duoti.

Nadija beviltiškai apsižvalgė. Ką gi ji duos, jei teturi porą drabužėlių – palaidinukę, šortus, na, dar pintinę už nugaros? Apžiūrėjusi savo kūną pirmąsyk pamatė įdrėskimus, mėlynes ir

atviras žaizdas, kurias gavo užkliuvusi už uolų, kai kopė į kalną. Jos kraujas, sukaupęs gyvybinę energiją, kuri leido jai pasiekti šią vietą, buvo vienintelė jos turima vertybė. Ji priėjo artyn ir palenkė skaudamą kūną, kad kraujas lašėtų į lizdą. Švelniosios plunksnos aptiško raudonomis dėmelėmis. Besilankstydama netyčia palietė talismaną, kabantį ant krūtinės, ir kaipmat suprato, jog tai ir bus toji brangenybė, kurią reikia atiduoti už kiaušinius. Dar ilgai ji abejojo. Atsisakyti jo – vadinasi, likti be magiškos apsaugos, kurią jai teikė drožinėtasis kaulas – šamano dovana. Ji niekada nebuvo turėjusi ko nors galingesnio už šį amuletą, jis rodėsi jai daug svarbesnis už tuos kiaušinius, dar net nežinia kam reikalingus. Ne, negalėčiau su juo išsiskirti, tarė ji sau.

Nadija bejėgiškai užsimerkė, tuo tarpu saulės šviesa, skverbdamasi pro debesis, suspindo kita spalva. Ir mergaitė trumpai valandėlei grįžo į viziją, kurią jai buvo sukėlusi ajahuaska – gėrimas, paragautas per Mokaritos laidotuves. Ji vėl tapo erele, sklandančia mėlynam danguje, vėjo nešama, lengva ir galinga. Iš aukštybių matė kiaušinius, tviskančius lizde, visai kaip tąsyk, ir pajuto tą patį kaip tada tvirtą įsitikinimą: tie kiaušiniai išgelbės miglos žmones. Tada atsidususi pravėrė akis, nusiėmė talismaną nuo kaklo ir padėjo į lizdą. Palietė vieną kiaušinį, šis iš karto atitrūko nuo pakloto ir leidosi pakeliamas. Taip pat lengvai sekėsi paimti ir kitus du. Mergaitė rūpestingai suguldė visus kiaušinius į pintinę ir ėmė leistis žemyn tuo pačiu keliu, kuriuo buvo užkopusi. Saulės šviesa vis dar skverbėsi pro debesis; Nadija sumetė, kad kelionė atgal bus spartesnė ir ji atsidurs apačioj dar prieš sutemstant, kaip buvo liepęs Valimajus.

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS

Gyvybės vanduo

Kol Nadija Santos kopė į tepujo viršūnę, Aleksandras Koldas ankštu urvu leidosi į žemės gelmes, į uždarą pasaulį, karštą, tamsų ir krūpčiojantį kaip sunkiausiam košmare. Kad turėtų bent kokį žibintuvėlį... Teko stumtis į priekį apgraibomis, čia ropom, čia šliaužte, visiškoj tamsoj; kad ir kaip apsiprastų akys, vis tiek nieko nematai. Ištiesi ranką ir graibai akmenį, kad nustatytum tunelio kryptį ir plotį, paskui jau judi visu kūnu, rangaisi gilyn centimetras po centimetro. Kuo toliau, tuo labiau tunelis siaurėja ir jau atrodo, kad sumanęs grįžti nebegalėtum apsigręžti. Trūksta oro, o ir tas, kuris yra, troškus ir dvokia, tarsi būtum uždarytas kape. Čia nieko nebepadeda juodojo jaguaro pranašumai; reikėtų kito totemo – gal kurmio, žiurkės arba slieko.

Aleksui į galvą lindo visokios mintys, gundančios grįžti, kol dar ne vėlu, bet vis tiek jis veržėsi į priekį – užteko prisiminti mamą. Kas minutė stiprėjo dusulys, gniaužiantis krūtinę, baimė augo nesuvaldomai. Vėl ėmė aidėti duslūs širdies dūžiai, kuriuos buvo girdėjęs, kai keliavo per labirintą su Valimajum. Sudirgęs vaikino protas narstė begalę jo tykančių pavojų; baisiausia iš visų buvo perspektyva likti gyvam palaidotam šio kalno viduriuose. Kokio ilgumo yra šis požeminis takas? Ar pasieksiu tikslą, o gal krisiu neįveikęs kelio?Ar man užteks deguonies, ar mirsiu uždusęs?

Aleksandras dejuodamas bejėgiškai sukniubo. Neišlaikė įtempti raumenys, kraujas tvinksėjo gyslose, skaudėjo visą kūną; jis nebeįstengė mąstyti, tik jautė, kad galva tuoj sprogs – taip stinga oro. Niekada nebuvo patyręs tokio siaubo, net ir tą ilgąją įvesdinimo naktį pas indėnus. Bandė prisiminti, ką jautė tada, kai kabojo ant virvės El Kapitano šlaite, bet tai buvo visai kas kita. Tuomet jis buvo kalno viršūnėj, o dabar – jo viduje. Ten šalimais buvo tėvas, o čia jis visai vienas. Vaikiną apėmė neviltis, jis drebėjo ir jautėsi bejėgis. Per ilgai jis jau buvo tamsoje, ji užliejo visą jo esybę; vargšas nebesižinojo kur esąs, visai sugniužo ir tik be žodžių šaukėsi mirties. Ir štai tada, kai siela paskendo tamsybėje, tėvo balsas prasimušė per miglą, užklojusią smegenis, ir pasiekė sąmonę, iš pradžių kaip vos girdimas kuždesys, paskui vis aiškiau. Ką jam tiek sykių kartojo tėvas, mokydamas kopti į uolas? „Ramiai, Aleksandrai, susirask kūno centrą, ten yra tavo jėga. Kvėpuok. Įkvėpdamas gauni energijos, iškvėpdamas nusikratai įtampos. Negalvok, pasikliauk instinktu.“ Juk visa tai jis pats buvo aiškinęs Nadijai, kai jie kopė į Pasaulio Akį. Kaip jis galėjo pamiršti?

Ir Aleksas sukaupė dėmesį į kvėpavimą. Įkvėpti energiją negalvojant apie deguonies stoką, o iškvėpti baimę, atsipalaiduoti ir nuvyti neigiamas mintis, kurios mane kausto. Aš įstengsiu, įstengsiu... – kartojo jis. Pamažėle siela grįžo į kūną. Vaikinas įsivaizdavo kojų pirštus ir atpalaidavo juos visus iki vieno, paskui blauzdas, kelius, šlaunis, nugarą, rankas iki pirštų galiukų, sprandą, žandikaulį, vokus. Jis ėmė giliau kvėpuoti, liovėsi kūkčiojęs. Susirado savo centrą – virpantį raudoną tašką bambos aukštyje. Pajuto šiurpulius odoje, paskui karštį gyslose, pagaliau į kūną sugrįžo jėgos, jutimai ir blaivus protas.

Aleksandrui Koldui ištrūko palengvėjimo šūksnis. Po kelių akimirkų tas garsas, į kažką atsimušęs, grįžo aidu į ausis. O juk

taip veikia šikšnosparnių sonarai, leidžiantys jiems orientuotis tamsoje. Jis šūktelėjo dar sykį vildamasis, jog aidas parodys jam ir nuotolį, ir kryptį; tada jis galėsiąs „girdėti širdimi“, kaip ne kartą yra sakiusi Nadija. Štai jis ir atrado, kaip judėti į priekį tamsoje.

Toliau iki pat galo Aleksas ėjo tuneliu pusiau sąmoningai: kūnas judėjo pats, tarsi žinotų kelią. Kartkartėmis vaikinas įstengdavo logiškai pamąstyti ir per vieną tokį sąmonės nušvitimą spėjo padaryti išvadą, jog tikriausiai tas oras, pritvinkęs nežinomų dujų, veikia protą. O paskui pamanė, kad sapnuoja.

Kai Aleksui jau rodėsi, kad ankštasis požemis niekada nesibaigs, išgirdo čiurlenant vandenį, tartum netoliese tekėtų upė, nualintus plaučius pasiekė karšto oro gūsis. Ir jam grįžo jėgos. Vaikinas nuskubėjo į priekį ir viename koridoriaus posūkyje pajuto, kad akys pradeda šį tą skirti juodoje tamsoje. Švieselė, iš pradžių visai blyški, pamažu ryškėjo. Nors ir sunkiai vilkdamas kojas, Aleksas džiaugėsi, kad darosi vis šviesiau ir lengviau kvėpuoti. Netrukus atsidūrė oloje, turbūt susisiekiančioje su išore, nes čia viešpatavo prieblanda. Keistas kvapas mušė į nosį, skvarbus, šiek tiek svaiginantis, lyg acto ir pūvančių gėlių. Olos sienose žibėjo tie patys mineralų dariniai, kuriuos buvo matęs labirinte. Glotnios kristalų plokštumos kaip veidrodžiai atspindėjo ir gausino šykščią šviesą, atsklindančią iki šios vietos. Vaikinas išvydo besąs šalia ežerėlio, į kurį upokšniu tekėjo balzganas vanduo, panašus į nugriebtą pieną. Atėjusiam iš kapo, kuriame jautėsi gyvas palaidotas, šis baltas ežerėlis ir toks pat upelis rodėsi gražesni už visa, ką jis buvo kada nors matęs. Gal tai ir bus amžinos jaunystės šaltinis? Keistasis kvapas svaigino Aleksą, ir jis pamanė, jog kaltos dujos, kurios veržiasi iš žemės gelmių; gal jos nuodingos ir temdo protą?

Jo dėmesį patraukė tylus svajingas balsas. Nustebęs vaikinas pamatė kažką šmėžuojant kitapus ežerėlio, vos už keleto metrų, o kai akys apsiprato su prieblanda, įžiūrėjo žmogaus figūrą. Ir iš pavidalo, ir iš balso atrodė, jog tai mergaitė. Negali būti, tarė jis sau, juk sirenų nėra, mane iš proto varo tos dujos, tas kvapas; bet mergaitė atrodė tikra, plaikstėsi ilgi jos plaukai, oda švytėjo, visi judesiai kaip žmogaus, o ir balsas toks gundantis... Vaikinas troško pulti prie baltojo vandens, atsigerti lig soties, nusimazgoti žemėtą kūną, nuplauti kraują nuo žaizdotų alkūnių ir kelių. Kaip sunku atsispirti pagundai prieiti prie dailiosios būtybės, kuri jį kviečia, ir atsiduoti malonumui! Jau buvo beeinąs, tik apsižiūrėjo, kad tai, ką jis regi, – tikra Sesilija Berns: tie patys kaštoniniai plaukai, tos pačios mėlynos akys, tie patys ilgesingi mostai. Sąmonės likučiai jam sakė, kad toji sirena – tik jo vaizduotės padarinys, skaidrus ir neapčiuopiamas kaip jūrų medūza, sklandantis olos prietemoje. Vaikinas prisiminė ką girdėjęs apie indėnų mitus, Valimajaus pasakotas istorijas apie pasaulio atsiradimą – jose buvo minima Pieno upė, nešanti visas gyvybės sėklas, bet sykiu ir puvimą, ir mirtį. Ne, nusprendė jis, tai nėra stebuklingasis vanduo, grąžinsiantis sveikatą mamai; tai piktas proto pokštas, siekiantis sutrukdyti jo misiją. Nebebuvo kada gaišti – brangi kiekviena minutė. Aleksas užsidengė nosį marškinėliais, kad nejaustų įkyraus jį kvaitinančio kvapo. Tolumoje šiapus ežerėlio įžvelgė siaurą uolų properšą, nusitęsusią palei upokšnį, ir pro ten spruko.

Aleksandras Koldas ėjo taku tolyn nuo ežerėlio ir pasivaidenusios merginos. Jis stebėjosi, kad urve vis dar yra truputis šviesos, bent jau nereikia slinkti aklai, apgraibom. Kvapas tolydžio silpo ir pagaliau visai išnyko. Vaikinas žingsniavo siaura atbraila pasi-

lenkęs kiek begalėdamas: saugojo galvą, kad neatsitrenktų į lubas, ir stengėsi neprarasti pusiausvyros, nes bijojo, kad įkritęs į upelį gali būti srovės nuneštas. Gaila, manė jis, kad neturiu laiko patikrinti, kas yra tasai baltas skystimas, panašus į pieną ir kvepiantis mišrainės padažu. Ilgą taką dengė slidūs pelėsiai, juose knibždėjo begalė mažų gyvių – lervų, vabzdžių, kirmėlių – ir didelių melsvų rupūžių tokia permatoma oda, kad galėjai įžiūrėti, kaip tvinksi vidaus organai. Ilgi jų liežuviai taikėsi apsivyti apie blauzdas tarsi gyvatės. Štai kada Aleksui būtų pravertę batai – nereikėtų basomis kojomis trypti gležnų ir šaltų kaip drebučiai jų kūnų, nuo kurių vemt verčia. Už poros šimtų metrų dingo ir pelėsiai, ir rupūžės, o takas praplatėjo. Pažvalėjęs vaikinas apsidairė ir tik dabar pastebėjo, kad urvo sienos išmargintos gražiomis spalvomis. Geriau įsižiūrėjęs pamatė, kad tai brangakmeniai ir tauriųjų metalų gyslos. Jis išsitraukė karišką peilį ir knebinėdamas juo įsitikino, kad tuos akmenis nesunku išlupti. Kaip jie vadinasi? Kai kuriuos pažino iš spalvos, kaip antai tamsiai žalius smaragdus ir ryškiai raudonus rubinus. Jį supo pasakiški lobiai: štai kur tikrasis Eldoradas, kurio ištisus šimtmečius taip gviešėsi laimės ieškotojai.

Aleksui pakako peiliu pakrapštinėti sienas, kad susikrautų lobį. Jei šių brangenybių prisikrautų pilną kalebasą, gautą iš Valimajaus, grįžtų į Kaliforniją milijonierius, galėtų sumokėti už geriausius vaistus motinai gydyti, nupirkti tėvams naują namą, seseris išleisti į mokslus. O sau? Nusipirktų sportinę mašiną, kad draugai iškristų iš pavydo, o Sesilija Berns tik išsižiotų ir pamirštų užsičiaupti. Šie lobiai pakeistų jo gyvenimą: jis galėtų atsidėti muzikai, alpinizmui ar kam tik panorėjęs, nereikėtų rūpintis uždarbiu... Bet ne! Ką jis čia paisto? Šie brangakmeniai nepriklauso vien jam, jie skirti indėnams gelbėti. Su šiais pasakiškais turtais jis įgytų galią atlikti misijai, kurią jam pavedė Ijomė: derėtis su nahabais. Aleksandras taptų genties, jos girių ir krioklių globėju; jo močiutės plunksna ir jo pinigai paverstų Pasaulio Akį didžiausiu pasaulyje gamtos

rezervatu. Per porą valandų prisikrovęs pilną kalebasą galėtų pakeisti ir miglos žmonių, ir savo šeimos likimą.

Vaikinas pabandė peilio galu išklibinti žalią akmenėlį trupindamas uolieną aplink jį. Po kelių minučių jau laikė brangakmenį rankoje ir galėjo jį kaip reikiant apžiūrėti. Jis nespindėjo kaip šlifuotas smaragdas, įtaisytas žiede, bet spalva, be abejo, nė kiek nesiskyrė. Vaikinas jau buvo bededąs akmenėlį į kalebasą, bet prisiminė, kokiu tikslu yra pasiųstas į žemės gelmes: parsinešti jį pilną gyvybės vandens. Ne! Tai ne tos brangenybės, už kurias galėtum nupirkti mamai sveikatą: čia reikėtų kažko stebuklingo. Vaikinas atsiduso, įsidėjo žaliąjį akmenėlį į kelnių kišenę ir patraukė tolyn krimsdamasis dėl keleto sugaištų minučių ir dėl to, kad nežino, kiek dar reikės eiti ligi stebuklingojo šaltinio.

Ūmai takas pasibaigė įsirėmęs į krūvą akmenų. Aleksas buvo įsitikinęs, jog yra koks nors būdas brautis toliau: juk negalimas daiktas, kad jo kelionė taip netikėtai nutrūktų. Jeigu jau Valimajus jį siuntė į šią pragarišką kelionę kalno įsčiose, vadinasi, šaltinio esama, tik reikia jį surasti; tačiau gali būti ir taip, kad jis pasirinko klaidingą kelią, kuriame nors tunelio išsišakojime pasuko ne į tą pusę. Gal reikėjo perbristi balzganąjį ežerėlį, gal toji mergaitė neketino jo suklaidinti, bet būtų nuvedusi prie gyvybės vandens... Nuo dvejonių ėmė dundėti visos smegenys, tarsi kieno daužomos. Jis suspaudė rankomis smilkinius bandydamas nusiraminti, kelis kartus giliai įkvėpė, kaip andai tunelyje, ir įdėmiai klausėsi tėvo balso, iš tolybių patariančio, kaip elgtis. Privalau susitelkti savo paties centre, kur glūdi ramybė ir jėga, murmėjo Aleksas. Jis nutarė neeikvoti jėgų mąstydamas apie klaidas, kurias galbūt padarė, o galvoti vien apie kliūtis, kurios jo dar laukia. Praėjusią žiemą motina buvo prašiusi pernešti didelę rietuvę malkų iš kiemo į garažo rūsį. Kai jis paprieštaravo, kad nė pats Heraklis to neįstengtų, mama nurodė jam, kaip tai padaryti: nešioti po vieną pliauską.

Vaikinas ėmė šalinti iš kelio akmenis, iš pradžių riedulius, paskui vidutinio didumo nuolaužas, kurias nesunku išjudinti, ir galiausiai stambiuosius luitus. Darbas buvo nespartus ir sunkus, bet po ilgoko laiko atsivėrė spraga. Karštis tvoskė jam į veidą, lyg būtų atidaręs krosnies dureles, ir privertė atsitraukti. Nežinodamas, ką daryti toliau, vaikinas laukė, o karštas oras vis plūdo. Jis nieko neišmanė apie kasyklas, bet buvo skaitęs, kad šachtose kai kada išsiveržia dujos, ir pamanė, kad jeigu ir čia taip darosi, jam galas. Tačiau po kelių minučių oro čiurkšlė ėmė silpti, lyg slėgis būtų kritęs, ir pagaliau visai išseko. Kiek palaukęs Aleksas kyštelėjo galvą į angą.

Anapus akmenų buvo matyti ola, o jos centre – gili duobė, iš kurios kilo dūmai ir sklido rausva šviesa. Protarpiais kažkas pokštelėdavo, lyg duobės dugne virtų koks tirštimas ir sproginėtų burbulai. Net ir nepriėjus artyn buvo numanu, jog tai kunkuliuojanti lava, galbūt labai seno ugnikalnio gęstančios veiklos atgarsis. Aleksas pasiekė pačią kraterio širdį. Jis būgštavo, kad čia gali būti nuodingų garų, bet nejausdamas blogo kvapo nutarė žengti į tą olą. Visu kūnu pralindęs pro angą, vaikinas atsidūrė ant karšto akmeninio pado. Žengė žingsnį, paskui dar vieną, ketindamas apžiūrėti šią vietą. Čia buvo karščiau negu saunoje, tad netrukus per visą kūną jau sruvo prakaitas, bet oro nestigo. Aleksandras nusivilko marškinėlius ir apsirišo jais burną bei nosį. Labai ašarojo akys. Turiu eit į priekį be galo atsargiai, mąstė jis, kad nenuslysčiau į duobę.

Ola pasirodė besanti erdvi, netaisyklingo pavidalo; joje mirguliavo rausva šviesa, sklindanti iš apačios, kur siautė ugnis. Pasukęs dešinėn vaikinas įėjo į kitą grotą ir ėmė ją tyrinėti, bet labiau apgraibom, nes čia šviesos buvo tik tiek, kiek prasiskverbia iš

pirmosios olos. Užtat kaitra ne tokia baisi – ko gero, pro kažkokią spragą plūsta tyras oras. Vaikinas laikėsi jau tik iš paskutiniųjų, permirkęs prakaitu ir kankinamas troškulio, būgštaudamas, ar užteks jėgų grįžti, įveikti tą ilgą kelią, kuriuo atėjo. Kurgi tas ieškomasis šaltinis?

Sulig ta mintim jis pajuto stiprų vėjo gūsį, tuoj po jo – šiurpulingą vibraciją, einančią per visus nervus, tarsi būtų atsidūręs didelio metalinio būgno viduje. Aleksas instinktyviai užsikimšo ausis, nors tai buvo ne triukšmas, o nepakeliama energija, nuo kurios niekur nepasislėpsi. Vaikinas apsidairė ieškodamas priežasties. Ir iš karto ją pamatė. Tai buvo milžiniškas šikšnosparnis, kurio išskėstų sparnų ilgis siekė penketą metrų. Žiurkiškas jo liemuo buvo dvigubai didesnis negu Pončo, Alekso šuns, o iš nasrų kyšojo ilgos plėšrūno iltys. Jis buvo ne juodas, o visiškai baltas – šikšnosparnis albinosas.

Siaubo apimtas vaikinas suprato, kad šis gyvūnas, kaip ir Bestijos, yra labai senų laikų reliktas. Tokie padarai turbūt gyveno Žemėje prieš tūkstančių tūkstančius metų, kai pirmieji žmonės dar tik kėlė akis į dangų ir apstulbę žvelgė į žvaigždes. Gyvūno aklumas Alekso neguodė, nes kaip tik ta vibracija leido vampyrui orientuotis: jis puikiai žinojo, kur yra įsibrovėlis ir kokio jis didumo. Ir štai – vėl vėjo šuoras: žvėris plasnoja, rengiasi pulti. Negi tai indėnų Rahakanariva, siaubingasis paukštis kraugerys?

Jis karštligiškai galvojo. Buvo aišku, kad galimybė pasprukti beveik lygi nuliui: juk neįmanoma grįžti į aną olą ir leistis bėgti tuo klastingu taku rizikuojant įkristi į lavos duobę. Aleksas instinktyviai čiupo karišką peilį, nešiojamą ant diržo, nors ir suprato, kad tai juokingas ginklas gintis nuo tokio stambaus užpuoliko. Pirštai užkliuvo už fleitos, kabančios prie juosmens. Ilgai negalvojęs vaikinas atrišo ją ir prisidėjo prie lūpų. Sumurmėjo savo senelio Džozefo Koldo vardą prašydamas pagalbos mirtino pavojaus akivaizdoje ir užgrojo.

Nelemtajame urve suskambo pirmosios gaidos – skaisčios, tyros tarsi krištolas. Baisingasis vampyras, nepaprastai jautrus garsams, suglaudė sparnus ir lyg sumažėjo. Padarą, gal šimtus metų gyvenusį požemių vienatvėje ir tyloje, tie garsai paveikė taip, lyg jo smegenyse būtų kas sprogę, lyg milijonai geluonių būtų susmigę jam į kūną. Jis dar sykį suspiegė ultragarsu, negirdimu žmogaus ausims, nors ir skausmingu, bet jo virpesiai sumišo su muzika ir sutrikęs vampyras nebegalėjo pasinaudoti savuoju sonaru.

Aleksui vis dar griežiant fleita, didysis baltas šikšnosparnis ėmė pamažu trauktis atatupstas ir pagaliau susigūžė kamputyje tarsi sparnuotas baltasis lokys, iššiepęs iltis ir atkišęs nagus, bet neįstengiantis pajudėti. Ir vėl vaikinas žavėjosi nuostabia fleitos galia, kuri jį gelbėjo lemiamomis kelionės akimirkomis. Gyvūnui pasitraukus, jis pamatė ploną vandens srovelę, srovenančią olos siena, ir kaipmat suvokė priėjęs kelio galą: prieš jo akis tryško amžinos jaunystės šaltinis. Tai nebuvo skalsi versmė sodo vidury, kaip pasakoja legendos, bet veikiau lašai, varvantys nuo plikos uolos.

Aleksandras Koldas ėjo atsargiai, po žingsnelį, tebegrieždamas fleita ir vis dirstelėdamas į baisųjį vampyrą. Jis stengėsi mąstyti širdim, o ne galva. Tai, ką patyrė, buvo taip nepaprasta, kad negalėjai kliautis vien protu ar logika; atėjo laikas pasinaudoti ta pačia priemone, kuri jam padėdavo kopiant į kalnus arba muzikuojant, – nuojauta. Vaikinas pabandė įsivaizduoti, kaip dabar jaučiasi šikšnosparnis, ir priėjo išvadą, kad turėtų bijoti ne mažiau už jį patį. Šis gyvūnas pirmąsyk susidūrė su žmogum, niekada nebuvo girdėjęs garsų, panašių į fleitos balsą; tasai triukšmas, matyt, apkurtino jo sonarą ir sakytum užhipnotizavo jį patį.

Aleksas prisiminė, kad turi pripilti kalebasą vandens ir sugrįžti ligi sutemstant. Jis nenumanė, kiek jau yra išbuvęs požemyje, bet tetroško vienintelio dalyko – kuo greičiau išeiti iš čia.

Griežįdamas fleita viena ranka vis tą patį toną, antrąją vaikinas ištiesė šaltinio linkui, kone liesdamas vampyrą, bet vos pirmieji lašai įvarvėjo į indą, srovelė ėmė silpti ir bemat visai išseko. Alekso nusivylimas buvo toks beribis, kad jis vos nepuolė uolos kumščiais; susilaikė tik todėl, kad nuo jo kaip koks sargybinis nesitraukė rūstusis vampyras.

Ir kai jau buvo besisukąs grįžti, prisiminė Valimajaus žodžius apie nepermaldaujamą gamtos dėsnį: duok tiek, kiek gauni. Vaikinas permetė akimis menką savo turtą: kompasą, karišką peilį ir fleitą. Negaila jam buvo pirmųjų dviejų, juoba kad iš jų, šiaip ar taip, maža naudos, bet nesiryžo skirtis su magiškąja fleita, garsiojo senelio palikimu, savo galios instrumentu. Be jo jis būtų žuvęs. Aleksas padėjo ant žemės kompasą ir peilį ir laukė, kas bus. Ogi nieko. Nė vienas lašas nenuvarvėjo nuo akmenų.

Vaikinas suprato, kad šis gyvybės vanduo yra jam brangiausias dalykas pasaulyje, tik jis gali išgelbėti mamai gyvybę. Už jį privalu atiduoti vertingiausia, ką turi. Ir paguldė fleitą ant žemės, paskutiniams jos tonams dar aidint oloje. Tučtuojau vėl paplūdo vanduo. Nežmoniškai prailgo Aleksui tos kelios minutės, kol prisipildė kalebasas, nepaleidžiant iš akių vampyro, tykančio šalimais. Grobuonis tupėjo taip arti, kad vaikinas juto jo tvaiką, dvelkiantį kapu, ir galėjo suskaičiuoti jo dantis. Be galo slėgė gūdi vienatvė, bet jis nepasidavė emocijoms, trukdančioms atlikti užduotį. Kai tik kalebasas tapo sklidinas, vaikinas ėmė trauktis, pamažėle, kad nesuerzintų pabaisos. Išėjęs iš šios olos pateko į kitą, kurioje buvo girdėti, kaip kunkuliuoja lava žemės gelmėse, o iš ten pralindo pro spragą tarp akmenų. Buvo beketinąs vėl užkrauti ją rieduliais, bet pagailėjo laiko: galgi tas vampyras, toks didelis, nepralįs pro skylę ir jo nebepersekios.

Atgal vaikinas ėjo sparčiau, nes jau žinojo kelią. Jo nebegundė brangakmeniai, o eidamas pro pieniškąjį tvenkinį, anapus kurio buvo matęs Sesilijos Berns pamėklę, užsiėmė nosį, kad neapkvaištų nuo dujų kvapo, ir nė nestabtelėjo. Sunkiausia buvo įsisprausti į žemąjį urvą, kuriuo buvo atėjęs, ir nepakreipti kalebaso, kad neišsilaistytų vanduo. Aleksas užkimšo indą odos gabalu ir aprišo virve, bet tas kamštis buvo nesandarus, o jam rūpėjo neprarasti nė lašo stebuklingojo gyvybės vandens. Šįsyk tunelis, nors tamsus ir slegiantis, Alekso tiek nebegąsdino, nes jis žinojo, kad kelio gale pamatys šviesą ir įkvėps tyro oro.

Debesų klodas, dengiantis tepujo žiotis, sugėrė paskutinius saulės spindulius ir sušvito visais raudonos spalvos tonais, nuo rūdžių iki aukso. Šeši švytintys mėnuliai buvo beišnykstantys iš nuostabiojo dangaus skliauto, kai grįžo Nadija Santos ir Aleksandras Koldas. Valimajus kartu su Boroba laukė auksinio miesto amfiteatre priešais Bestijų tarybą. Vos pamačiusi šeimininkę, beždžionėlė atlėkė ir pakibo jai ant kaklo. Vaikai parėjo nusiplūkę, apdraskyti ir išmarginti mėlynėmis, bet abu parsinešė lobį, kurio ieškojo. Senasis burtininkas nerodė nusistebėjimo, pasitiko juos taip pat ramiai, kaip ir išleido, kaip žvelgė į kiekvieną savo gyvenimo įvykį. Tik paaiškino jiems, kad nėra laiko ilsėtis, nes per naktį reikia kirsti kalno vidų ir išeiti laukan, į Pasaulio Akį.

– Turėjau palikti savo talismaną, – pasiguodė draugui Nadija.

– O aš – fleitą, – prisipažino šis.

– Galėsi įsigyti kitą. Grieži tu, o ne fleita, – tarė Nadija.

– Ir talismano galios yra tavyje, – ramino ją Aleksas.

Valimajus atidžiai apžiūrėjo visus tris kiaušinius, pauostė vandenį, parneštą kalebase, ir labai rimtai pareiškė, kad viskas gerai.

Paskui atrišo vieną odinį maišelį iš tų, kurie nuolat kabojo prie žiniuonio lazdos, ir padavęs Aleksui liepė lapus iš to maišelio sumalti, sumaišyti su gyvybės vandeniu ir juo gydyti motiną. Vaikinas pasikabino maišelį po kaklu, akyse suspindo ašaros. Valimajus ilgokai kratė kvarco cilindrą Aleksui virš galvos, papūtė jam į krūtinę, smilkinius ir nugarą, paskui savo lazda palietė rankas ir kojas.

– Jei nebūtum nahabas, taptum mano įpėdiniu, esi apsigimęs šamanas. Turi galią gydyti, naudokis ja dorai, – kalbėjo jis.

– Ar tai reiškia, kad galiu išgydyti mamą šiuo vandeniu ir šiais lapais?

– Gal taip, o gal ir ne...

Aleksas suvokė, kad jo iliuzijos neturi loginio pagrindo, kad verčiau pasikliauti moderniais gydymo būdais, taikomais Teksaso ligoninėj, o ne vandeniu, teliuskuojančiu kalebase, ir džiovintais lapais, gautais iš nuogo senio Amazonijos glūdumoj, bet šioj kelionėj vaikinas įsitikino, kad yra ir protu nesuvokiamų paslapčių. Esama antgamtinių jėgų ir kitų tikrovės matmenų, kaip kad šis tepujis, kuriame gyvena priešistoriniai padarai. Žinoma, protu paaiškinti galima beveik viską, net ir Bestijas, bet aš to nedarysiu, tarė jis sau: verčiau lauksiu stebuklo.

Dievų taryba sutiko su įspėjimais, gautais iš svetimšalių vaikų ir išmintingojo Valimajaus. Jie nebeisią žudyti nahabų, tai būtų bergždžios pastangos, nes jų esą tiek daug kaip skruzdėlių ir į tų vietą ateitų kiti. Bestijos pasiliksią savo šventajam kalne: ten jiems saugu, bent jau kol kas.

Gaila buvo Nadijai ir Aleksui skirtis su didžiaisiais tinginiais. Jei viskas gerai klosis, jei sveiki išeis iš čia, raizgusis kelias į tepujį nebus atrastas, nenutūps ten ir sraigtasparniai. Ko gero, praslinks dar koks šimtas metų, kol smalsi žmonija aptiks paskutinį kampelį, išlikusį iš priešistorinių laikų. Net jei bus ir ne taip, reikia bent jau tikėtis, kad mokslininkų bendruomenė apgins tas nepaprastas būtybes anksčiau, negu jas sunaikins laimės ieškotojų gobšumas. Šiaip ar taip, Bestijų juodu nebepamatys.

Keliautojams dar kopiant laiptais į labirintą stojo naktis, bet kelią švietė Valimajaus sakų deglas. Jie nedvejodami žengė į painųjį tunelių tinklą, kurį šamanas pažinojo kaip savo penkis pirštus. Nė karto neteko jiems pakliūti į aklavietę, neprireikė trauktis arba grįžti atgal, nes visas žemėlapis glūdėjo burtininko smegeninėje. Aleksas atsisakė minties įsidėmėti visus posūkius: kas iš to, kad ir galėtum juos prisiminti arba turėtum brėžinius, kai nėra jokių gairių ir nežinosi, kur esi.

Vaikai dar kartą perėjo įstabiąją olą, kurioje pirmąsyk buvo regėję drakoną, ir vėl gėrėjosi brangakmenių spalvomis, kristalais ir metalais, spindinčiais joje. Tai buvo tikra Ali Babos slėptuvė su visais pasakiškais lobiais, kuriuos tik gali parodyti lakiausia vaizduotė. Aleksas prisiminė žaliąjį akmenuką, kurį buvo įsimetęs į kišenę, ir išsitraukęs palygino. Blyškiuose urvo atšvaituose akmenėlis atrodė nebe žalias, bet gelsvas, ir vaikinas pamanė, jog čionykščių brangakmenių spindesys pareina tik nuo apšvietimo, tad gal jie tiek teverti kaip ir tie Eldorado žėručiai. Vadinasi, gerai padarė, kad atsispyrė pagundai prisikrauti jų į kalebasą, užuot pripylęs jį gyvybės vandens. Tegul tas netikras smaragdas lieka kaip prisiminimas ir lauktuvės mamai.

Sparnuotasis slibinas tebetupėjo savo kamputyje kaip ir anąsyk, bet dabar – jau su dar vienu, mažesniu ir rausvu, ko gero, su drauge. Drakonai nė nekrustelėjo pamatę tris žmones, net ir tada, kai dvasingoji Valimajaus žmona nulėkė jų pasveikinti ir apskriejo tuos padarus kaip fėja be sparnų.

Šįsyk, kaip ir kelionėje į žemės gelmes, Aleksui pasirodė, kad kelias atgal trumpesnis ir lengvesnis, nes trasa jau pažįstama ir netikėtumų nebus. Jų ir nebuvo, tad po paskutinio posūkio visi atsidūrė oloje vos už kelių metrų nuo angos į lauką. Čia Valimajus liepė jiems susėsti, atrišo vieną iš paslaptingųjų savo maišelių, išsitraukė keletą lapelių, panašių į tabaką, ir trumpai paaiškino kelionės bendrams, kad dabar jie bus „išvalyti" – iš jų atminties bus išbraukta tai, ką jie matė. Aleksas nenorėjo pamiršti nei Bestijų, nei kelionės į žemės gelmes, ir Nadija troško prisiminti ką patyrusi, bet Valimajus užtikrino juos, kad visa tai liks jų atmintyje: iš jos bus ištrintas tiktai kelias, kad jie negalėtų grįžti į šventąjį kalną.

Raganius suvyniojo lapus, sulipino juos seilėmis, paskui uždegė kaip kokį cigarą ir užsirūkė. Užsitraukė dūmą ir smarkiai papūtė vaikams į burną, pirmiau Aleksui, paskui Nadijai. Nesakytum, kad buvo malonu: dvokiantis dūmas, karštas ir aitrus, mušė tiesiai į kaktą; jausmas toks, lyg būtum įkvėpęs pipirų. Vaikai pajuto aštrų dūrį galvoje, nenumaldomą norą čiaudėti ir greitai apsvaigo. Visa tai priminė Aleksui, kaip senelė Ketė atgrasė jį nuo tabako: kartu su juo užsidarė automobilyje ir vertė vaiką rūkyti tol, kol tam pasidarė bloga. Panašiai jis jautėsi ir dabar, tik dar, be to, viskas sukosi ratu.

Ir tada Valimajus užgesino deglą. Į urvą nesiskverbė šviesos spindulėlis kaip anądien, įėjus iš lauko: šįsyk buvo visiškai tamsu. Nadija ir Aleksas susiėmė už rankų, o Boroba baimingai dejavo įsitvėrusi šeimininkės juosmens. Abu jie regėjo pabaisas, tykančias neįžvelgiamoje tamsoje, ir girdėjo šiurpų klyksmą, bet baimės ne-

jautė. Sveiko proto likučiais juodu suvokė, kad tos klaikios vizijos tėra įkvėptų dūmų padarinys ir kad, šiaip ar taip, kol jų draugas žiniuonis su jais, jiems nieko nenutiks... Apsikabinę vaikai susirangė ant žemės ir po poros minučių prarado sąmonę.

Nei vienas, nei kitas nesusigaudė, kaip ilgai jų miegota. Po truputį atsipeikėjo, o netrukus išgirdo Valimajų šaukiant juos vardu ir pajuto, kad jis apgraibomis ieško, kur jie. Tamsa oloje nebebuvo tokia juoda, tvyrojo šykšti prieblanda, bet jau buvo galima įžiūrėti kontūrus. Šamanas jiems parodė ankštą landą į lauką, ir juodu, vis dar kiek apsvaigę, patraukė jam iš paskos. Štai ir vėl pažįstamas papartynas. Pasaulio Akyje brėško diena.

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS

Paukštis žmogėdra

Rytojaus dieną keliautojai patraukė atgal į Tapirava Terį. Prisiartinę pamatė tarp medžių blizgant sraigtasparnius ir suprato, kad nahabų civilizacija galiausiai pasiekė ir tą kaimelį. Valimajus nusprendė likti girioje; visą gyvenimą jis laikėsi atokiai nuo svetimšalių ir nemanė, jog dabar tinkamas metas keisti įpročius. Šamanas, kaip ir visi miglos žmonės, mokėjo pasidaryti beveik nematomas ir metų metais sukiojosi apie nahabus, prisiartindavo prie jų stovyklų ir gyvenviečių, kad galėtų juos stebėti, bet nė vienas taip ir neįtarė tokio apskritai esant. Jį pažinojo tik Nadija Santos ir kunigas Valdomeras, jo bičiulis iš tų laikų, kai dvasininkas gyveno tarp indėnų. Burtininkas buvo susitikęs su „medaus spalvos mergaite" kai kuriose vizijose ir tikėjo ją esant dvasių pasiuntinę. Jis ją laikė savo šeimos nariu ir todėl leidosi vadinamas vardu negirdint pašaliniams, pasakojo jai indėnų legendas ir mitus, padovanojo savo talismaną ir nusivedė į šventąjį dievų miestą.

Jau iš tolo netikėtai pamatęs sraigtasparnius, Aleksas nudžiugo: nereikės visiems laikams likti Bestijų planetoje, galės grįžti į pažįstamą pasaulį. Aišku, sraigtasparniams bus tekę ne vieną dieną žvalgyti Pasaulio Akį ieškant pražuvėlių. Tikriausiai močiutė sukėlė didžiulį triukšmą dėl jo dingimo ir privertė kapitoną Ariostą kruopščiai apžiūrėti iš oro visą didžiulį rajoną. Galimas daiktas.

kad oreiviai pamatė dūmus, kylančius iš Mokaritos laidotuvių laužo, ir taip nustatė kaimo vietą.

Valimajus pasisakė jaunuoliams tūnosiąs pasislėpęs tarp medžių, kad matytų, kas dėsis kaime. Aleksas panoro dovanoti jam suvenyrą, kaip atlygį už stebuklingąjį vaistą, grąžinsiantį sveikatą jo motinai, ir įteikė savo karišką peilį. Indėnas paėmė tą raudonai nulakuotą metalinį daiktą, pakilnojo, apžiūrėjo iš visų pusių, bet taip ir nesuprato, kam jis tinka. Aleksas vieną po kito atlenkė visas geležtes, žnyples, žirkles, kamščiatraukį, atsuktuvą, kol tas daiktas virto ežiu, pasišiaušusiu sidabriškais spygliais, ir parodė šamanui, kaip kiekvienu įrankiu naudotis, kaip jį atlenkti ir užlenkti.

Valimajus padėkojo už dovaną, bet buvo išgyvenęs daugiau kaip šimtą metų nepažindamas metalų ir atvirai prisipažino, kad jaučiasi kiek per senas mokytis nahabų gudrybių. Tačiau jis nenorėjo pasirodyti nemandagus ir pasikabino kariškąjį peilį po kaklu, šalia dantų karolių ir kitų savo amuletų. Paskui priminė Nadijai pelėdos ūktelėjimą, kuris padeda jiedviem susišaukti. Mergaitė jam įteikė kraitelę su trimis krištolo kiaušiniais, nes manė, kad senolio rankose jiems būsią saugiau. Ji nenorėjo pasirodyti svetimšaliams su tomis brangenybėmis: juk jos priklauso miglos žmonėms. Jiedviem atsisveikinus praėjo gal tik sekundė, o Valimajus jau išnyko tankmėje, tarsi nė nebuvęs.

Nadija ir Aleksas atsargiai prisiartino prie tos vietos, kur buvo nutūpę „triukšmą ir vėją keliantys paukščiai", kaip kad juos vadino indėnai. Juodu pasislėpė tarp medžių, iš kur galėjo viską stebėti būdami nematomi, tik per tokį nuotolį sunku buvo išgirsti, kas kalbama. Tapirava Terio viduryje, be plieninių paukščių, stovėjo dar trys palapinės, brezentinė pavėsinė ir net žibalinė viryklė. Atvykėliai buvo ištempę vielą ir ant jos prikabinėję dovanų indėnams privilioti: peilių, puodų, kirvių ir kitokių plieninių bei aliumininių daiktų, spindinčių saulėje. Šmėkščiojo ginkluoti kareiviai, budriai saugantys stovyklą, bet indėnų nesimatė nė pėdsako. Miglos

žmonės buvo išgaravę kaip visada, kai nujausdavo pavojų. Tokia strategija labai pravertė genčiai, tuo tarpu kiti indėnai, atvirai priešinęsi nahabams, būdavo išnaikinami arba asimiliuojami. Tie, kurie leidosi civilizuojami, tapo elgetomis, prarado kario garbę ir savo žemę, liko pastumdėliai. Štai kodėl vadas Mokarita niekad neleisdavo saviškiams artintis prie nahabų arba imti jų dovanų; jis aiškino, kad mainais už peilį arba skrybėlę gentis visiems laikams pamiršianti savo kilmę, savo kalbą ir savo dievus.

Vaikai spėliojo, ko reikia tiems kareiviams. Jeigu tai įeina į planą išvyti indėnus iš Pasaulio Akies, tuomet verčiau prie jų nesiartinti. Abu dar prisiminė kiekvieną žodį, nusiklausytą Santa Marija de la Liuvijoje iš kapitono Ariosto pokalbio su Mauru Kariju, ir suprato, kad jų gyvybei grėstų pavojus, jei bandytų įsikišti.

Pradėjo lyti. Lietus užeidavo po du tris kartus per dieną – netikėta liūtis, trumpa ir įnirtinga, viską permerkianti ir taip pat staiga nutrūkstanti, kai pasaulis jau gaivus ir švariai nuprausta s. Abu draugai buvo bemaž valandą stebėję stovyklą iš slėptuvės tarp medžių, kai pamatė parskubant į kaimą trijulę; tie žmonės, matyt, buvo išėję apžiūrėti apylinkių ir štai grįžta bėgte, peršlapę ligi kaulų. Vaikai, kad ir iš tolo, pažino juos bematant: ogi tai Ketė Kold, Sezaris Santosas ir fotografas Timotis Brusas. Nadijai ir Aleksui nenorom ištrūko palengvėjimo šūksnis: vadinasi, profesorius Leblanas ir daktarė Omaira Tores taip pat netoliese. Jiems esant kaimelyje, kapitonas Ariostas ir Mauras Karijas neišdrįs griebtis ginklo, kad pašalintų iš kelio indėnus – o gal ir juos.

Vaikai paliko slaptavietę ir vogčiomis ėmė artintis prie Tapirava Terio, bet netoli tenuėję buvo sargybinių pastebėti ir kaipmat

atsidūrė tarp saviškių. Džiaugsmingai šaukė Ketė Kold, išvydusi anūką, laimingas atrodė ir Sezaris Santosas, vėl matydamas dukrelę. Abudu bėgte bėgo pasitikti vaikelių, susibraižiusių ir apsidaužiusių, purvinų ir skarmaluotų, vos bepastovinčių. Ypač neįprastai atrodė Aleksandras, apkirptas kaip indėnas, su išskustu viršugalviu, kuriame šašas dengė dar žymią ilgą žaizdą. Santosas pakėlė Nadiją raumeningomis rankomis ir taip stipriai ją suspaudė, kad vos nesulaužė šonkaulių Borobai, irgi patekusiai į jo glėbį. Ketė Kold susiėmė, suvaldė jausmų antplūdį, nors ir jai nusirito akmuo nuo širdies; vos priartėjusi prie anūko per rankos ilgį vožė jam antausį.

– Še tau už tai, kad mus taip prigąsdinai, Aleksandrai. Žinok, jei dar kartą dingsi man iš akių, užmušiu, – pagrasino močiutė. Užuot atsakęs Aleksas ją apsikabino.

Tučtuojau parėjo ir visi kiti: Mauras Karijas, kapitonas Ariostas, daktarė Omaira Tores ir nepakartojamasis profesorius Leblanas, bičių sugeltas nuo galvos ligi kojų. Indėnas Karakavė, niūrus kaip visada, neparodė nuostabos pamatęs vaikus.

– Kaip judu atėjot iki čia? Juk be sraigtasparnio šios vietos niekaip nepasieksi, – stebėjosi kapitonas Ariostas.

Aleksas trumpai papasakojo apie savo nuotykius miglos žmonių gentyje, tik neminėjo detalių ir neaiškino, pro kur jie kopė į plynaukštę. Nutylėjo ir kelionę su Nadija į šventąjį tepujį. Jis nemanė išdavęs paslaptį, nes nahabai jau vis tiek žinojo apie tą gentį. Akivaizdūs požymiai rodė, jog indėnai kaimą paliko vos prieš kelias valandas: manijokai tebebuvo pintinėse, žarijos vis dar žėravo mažuose ugniakuruose, paskutinės medžioklės laimikius viengungių trobelėje dorojo musių spiečiai, slampinėjo vienas kitas naminis gyvulys. Kareiviai buvo spėję mačetėmis užkapoti keletą nekenksmingų smauglių ir dabar sudarkyti jų kūnai iro saulėkaitoje.

– Kurgi indėnai? – parūpo Maurui Karijui.

– Jau toli, – atsakė Nadija.

– Netikiu, kad jie galėjo toli nueiti su moterimis, vaikais ir seniais. Negi jie taip ir dingo be pėdsakų?

– Jie yra nematomi.

– Kalbėkim rimtai, vaikeli! – pakėlė balsą Karijas.

– Aš visada kalbu rimtai.

– Gal nori pasakyti, kad tie žmonės skraido kaip raganos?

– Jie neskraido, bet bėgioja greitai, – paaiškino mergaitė.

– Ar moki šnekėti tų indėnų kalba, gražuole?

– Aš vadinuosi Nadija Santos.

– Gerai, Nadija Santos, tai kaip: moki susikalbėti su jais ar ne? – Karijas buvo beprarandąs kantrybę.

– Moku.

Tada įsikišo daktarė Omaira Tores – ėmė aiškinti, kaip svarbu neatidėliojant paskiepyti gentį. Jos kaimo vieta jau žinoma ir tie žmonės neišvengiamai artimiausiu laiku susidurs su svetimšaliais.

– Kaip žinai, Nadija, mes galim visai netyčia užkrėsti indėnus ligomis, kurios jiems yra mirštamos. Ištisos gentys per du tris mėnesius išmirdavo nuo peršalimo. Ypač jiems pavojingi tymai. Aš turiu vakcinos ir galiu paskiepyti tuos vargšus. Tada jie bus saugūs. Ar gali man padėti?

– Pasistengsiu, – pažadėjo mergaitė.

– Kaip tu susižinosi su gentim?

– Dar nežinau, reikia pagalvoti.

Aleksandras Koldas perpylė gyvybės vandenį į sandariai užkemšamą butelį ir jį atsargiai padėjo į savo maišelį. Tai pamačiusi močiutė pasiteiravo, ką jis čia daro.

– Tai vanduo, kuriuo bandysiu pagydyti mamą, – tarė jis. – Radau amžinos jaunystės šaltinį, kurio žmonės ieškojo šimtus metų, Kete. Ir mano mama pasveiks.

Pirmą kartą, kiek vaikinas prisimena, močiutė pasistengė būti jam švelni. Aleksas pajuto, kaip jį apkabino liesos raumeningos jos rankos, užuodė jos pypkės tabako tvaiką, jautė jos plaukus, šiurkščius ir bet kaip apkarpytus, odą, sausą ir grublėtą kaip bato aulas, girdėjo kimų jos balsą šaukiant jį vardu ir įtarė, kad gal močiutė vis dėlto jį truputį myli. Vos Ketė Kold susigriebė ką padariusi, visai nemeiliai nusikratė anūko ir stumtelėjo jį prie stalo, kur jo jau laukė Nadija. Abu vaikai, alkani ir išvargę, gulte užgulė pupeles, ryžius, manijokų duoną ir žuvis, kiek apdegusias ir dygliuotas. Aleksas kimšo taip godžiai, kad senelė net žado neteko: juk anūkas visada buvo toks išrankus valgiui!

Pasisotinę draugai lig valiai prisimaudė upėje. Žinojo esantys apsupti nematomų indėnų, kurie stebi iš tankmės kiekvieną nahabų judesį. Ir pliuškendamiesi vandeny abu jautė jų žvilgsnius taip aiškiai, lyg būtų liečiami rankomis. Matyt, miglos žmonės nesiartina, nes čia yra nepažįstamų žmonių ir sraigtasparnių, kuriuos kartkartėmis įžvelgdavo danguje, bet niekada nebuvo matę iš arti. Vaikai pabandė pasitraukti tolėliau, tikėjosi, kad jeigu jie bus vieni, indėnai gal ir pasirodys, bet kaime buvo per daug bruzdesio ir gilyn į mišką nepastebėtas nenueisi. Laimei, kareiviai nedrįso žengti nė žingsnio iš stovyklos – taip juos buvo įbauginę pasakojimai apie Bestiją ir prisiminimas apie žiauriai sumaitotą draugo kūną. Niekas iki tol nebuvo ištyręs Pasaulio Akies, tik sklandė gandai apie dvasias ir demonus, kurių pilna tame krašte. Kareivėliai mažiau bijojo indėnų, nes pasikliovė savo turimais šaunamaisiais ginklais, be to, ir patys turėjo indėnų kraujo.

Sutemus visi, išskyrus tos pamainos sargybinius, susėdo po du tris apie laužą parūkyti ir išgerti. Gūdi aplinka paskatino kažkurį

užsimanyti muzikos, kad atlėgtų širdis. Aleksui teko prisipažinti, kad prarado įžymiąją Džozefo Koldo fleitą, bet negalėjo pasakyti kur nepaminėdamas to, ką patyrė tepujo viduje. Senelė metė į anūką baisingą žvilgsnį, bet netarė nė žodžio: nutuokė, kad vaikis daug ką slepia. Vienas kareivis išsitraukė lūpinę armonikėlę ir užgrojo vieną kitą populiarią melodiją, bet jo geri norai nuėjo niekais. Visus buvo sukausčiusi baimė.

Ketė Kold atsisėdo nuošaliau, prie vaikų, ketindama papasakoti, kas nutiko jiems nesant, nuo pat tos akimirkos, kai juos pagrobė indėnai. Apsižiūrėję, kad vaikai dingo, ekspedicijos dalyviai nedelsdami puolė jų ieškoti ir žibintais nešini kone visą naktį šūkalodami vaikščiojo po girią. Leblanas dar labiau kurstė bendrą nerimą kraupiomis pranašystėmis: žinoma, indėnai pagrobė vaikus, iškepė ant iešmo ir kaip tik šią valandėlę juos valgo. Profesorius nepraleido progos vaizdingai papasakoti, kaip indėnai karibai gyvus belaisvius pjaustydavo į gabalus ruošdamiesi juos suėsti. Be abejo, pripažino jis, mes esam ne tarp karibų, kurie, beje, jau daugiau kaip prieš šimtą metų vieni civilizuoti, kiti išnaikinti, bet niekad negali žinoti, kaip toli pasiekė kultūros įtaka. Sezaris Santosas vos nepuolė antropologo kumščiais.

Kitos dienos vakarą pagaliau atskrido sraigtasparnis jų vaduoti. Laivelis su leisgyviu Choeliu Gonsalesu be nuotykių atplaukė į Santa Marija de la Liuviją, kur ligoninės vienuolės ėmėsi slaugyti sužeistąjį. Matuvė, indėnas vedlys, išsireikalavo pagalbos ir patsai sėdo į sraigtasparnį, kuriuo skrido kapitonas Ariostas. Jis taip puikiai orientavosi erdvėje, kad nors niekada nebuvo skridęs, nė kiek neklaidžiojo bekraštėj girios žalumoj ir tiksliai parodė vietą, kur jų laukia „International Geographic“ ekspedicija. Orlaiviui nutūpus Ketė Kold liepė karininkui prašyti per radiją daugiau pajėgų, kad būtų galima surengti kruopščią pradingusių vaikų paiešką.

Sezaris Santosas pertraukė žurnalistės pasakojimą ir pridūrė, kad ji pagrasino kapitonui Ariostui spauda, Amerikos ambasada

ir net Centrine žvalgybos valdyba, jeigu jis atsisakys padėti; taip ji išsireikalavo dar vieną sraigtasparnį, kuriuo atskrido daugiau kareivių, o su jais – ir Mauras Karijas. Ji tvirtino neketinanti trauktis iš čia be anūko, net jei reikėtų pėsčiom išvaikščioti visą Amazoniją.

– Ar tikrai taip ir pasakei? – nudžiugo Aleksas.

– Bet ne dėl tavęs, Aleksandrai. Dėl principo, – subambėjo senelė.

Nakčiai Nadija Santos, Ketė Kold ir Omaira Tores užėmė vieną palapinę, Liudvikas Leblanas su Timočiu Brusu – kitą, Mauras Karijas įsitaisė savojoje, o kiti vyrai sugulė į hamakus tarp medžių. Stovyklą iš keturių pusių saugojo budėtojai, be to, kiaurą naktį degė žibaliniai žibintai. Žmonės tikėjosi (nors nė vienas balsu nesakė), kad žiburiai atbaidys Bestiją. Apšviesta stovykla tapo lengvu taikiniu indėnams, bet iki tol nė viena gentis nebuvo puolusi tamsoj – baiminosi nakties demonų, kurie išsiveržiantys iš košmariškų sapnų.

Visada budriai mieganti Nadija tuoj po vidurnakčio pabudo nuo Ketės Kold knarkimo. Įsitikinusi, kad ir daktarė nejuda, mergaitė liepė Borobai likti vietoj, o pati negirdimai išslinko iš palapinės. Jai buvo tekę labai įdėmiai stebėti, kaip miglos žmonės sugeba praeiti pro šalį, kad jų niekas nepamatytų, ir ji suvokė, jog tai lemia ne vien kūno maskuotė, bet ir tvirta valia tapti nematerialiam ir pranykti. Dabar ji pabandys juos pamėgdžioti. Reikia labai susikaupus pasiekti tokią dvasios būseną, kai tampi nematoma, kai gali stovėti per metrą nuo kito žmogaus ir jis tavęs nemato. Ji jau žinos, kada bus tą būseną pasiekusi: tada kūnas

rodysis visai lengvutis, paskui iš viso pranyks, nebeliks nieko. Tik svarbu nesiblaškyti, tvirtai laikytis to, ką užsibrėžei, ir tramdyti nervus: tai vienintelis būdas pasislėpti nuo svetimų akių. Išėjusiai iš palapinės Nadijai reikėjo prasmukti pro sargybinius, vaikštančius po stovyklą, ir ji tai padarė be jokios baimės: ją saugojo ypatingas dvasinis laukas, kurį mergaitė buvo sukūrusi aplink save.

Vos tik ji pasijuto saugi miške, mėnesienos prieblandoje, dusyk suūkė pelėdos balsu ir ėmė laukti. Netrukus suvokė, jog šalia jos jau tyliai stovi Valimajus. Nadija paprašė burtininką pakalbėti su miglos žmonėmis ir įtikinti juos ateiti į stovyklą skiepytis. Vis tiek jie negalėsią be galo ilgai tūnoti po medžiais, o jei ims kurti naują kaimą, juos aptiksią „paukščiai, keliantys triukšmą ir vėją". Mergaitė prižadėjo, kad ji pati pažabos Rahakanarivą, o Jaguaras susitars su nahabais. Ir dar ji papasakojo šamanui, kad jos draugas turi galingą senelę, bet nebandė išaiškinti, kokią galią turi raštas ir spauda, nes vargu ar žiniuonis būtų supratęs, apie ką ji kalba: juk jis nepažino rašto ir niekada nebuvo matęs nė vieno spausdinto puslapio. Todėl ji tik pasakė, kad tos senelės magiškoji galia labai paveiki nahabų pasaulyje, nors Pasaulio Akyje iš jos maža naudos.

O Aleksandras Koldas įsitaisė hamake po atviru dangum, atokiau nuo kitų. Jis dar tikėjosi, kad šiąnakt indėnai mėgins susisiekti su juo, bet tučtuojau užmigo ir miegojo kaip užmuštas. Sapnavo juodąjį jaguarą. Savo totemą regėjo taip ryškiai ir susitikimą su juo prisiminė taip tiksliai, kad rytojaus dieną net abejojo, ar tai buvo tik sapnas, ar tikrovė. Neva pabudęs pakilo iš hamako ir išsėlino iš stovyklos, o sargybiniai jo taip ir nepastebėjo. Girioj, kur nebesiekė nei laužo atšvaitai, nei žibalinių lempų šviesa, jis neva pamatė juodą kačių šeimos žvėrį, tupintį ant storos didžiulio kaštono šakos; jo uodega lingavo ore, akys žibėjo nakties tamsoje lyg švytintys topazai – visai kaip regėjime, kurį jam buvo sukėlęs Valimajaus burtų gėrimas. Dantimis ir nagais tas žvėris būtų galė-

jęs sudraskyti kaimaną, tvirtų raumenų nešamas – lėkęs kaip vėjas, o prieš jo jėgą ir narsą nebūtų atsilaikęs joks priešas. Tai buvo didingas padaras, žvėrių karalius, Saulės sūnus, Amerikos mitų viešpats. Sapne vaikinas sustojo per keletą žingsnių nuo jaguaro ir, visai kaip per pirmąjį susitikimą Mauro Karijo dvare, išgirdo duslų balsą šaukiant jį vardu: *Aleksander... Aleksander...* Tas balsas jo smegenyse aidėjo kaip milžiniško bronzinio gongo dūžiai, ir kaskart jis girdėjo savo vardą. Ką galėtų reikšti tas sapnas? Kokią žinią siuntė jam juodasis jaguaras?

Aleksas pabudo, kai jau visa stovykla buvo sukilusi. Gyvas praėjusios nakties sapnas nedavė jam ramybės. Aišku, jame slypėjo žinia, tačiau kokia? Vienintelis žodis, kurį ištarė pasirodęs jam jaguaras, buvo jo vardas – Aleksandras. Močiutė atnešė jam puodelį kavos su kondensuotu pienu – gėrimo, kurio namie nebūtų nė paragavęs, bet dabar tokie pusryčiai rodėsi tikras skanėstas. Nuotaikos pagautas vaikinas pasipasakojo ką sapnavęs.

– Žmonių gynėjas, – tarė močiutė.

– Ką?

– Tavo vardas. Aleksandras yra graikiškas vardas, jis reiškia gynėją.

– Kas parinko man tokį vardą?

– Aš. Tavo tėvai norėjo pavadinti tave Džozefu, senelio vardu, bet aš užsispyriau, kad tu turi būti Aleksandras, kaip Aleksandras Didysis, genialusis senovės karvedys. Metėm monetą į viršų, ir aš laimėjau. Todėl tu taip ir vadiniesi, – paaiškino Ketė.

– Kaip tau šovė į galvą, kad man tiks tas vardas?

– Daug yra šiame pasaulyje aukų ir daug prakilnių dalykų, kuriuos dera ginti, Aleksandrai. Geras kario vardas padeda kovoti už teisybę.

– Ar tik neapsigavai dėl manęs, Kete? Aš visai ne didvyris.

– Pamatysim, – atšovė senelė, paduodama jam kavą.

Jausmas, kad esi šimtų akių stebimas, nervino visus esančius stovykloje. Dar ne taip seniai kai kurie valdininkai, vyriausybės pasiųsti indėnams padėti, žudė tas pačias gentis, kurias privalėjo ginti. Kartais pirmas susitikimas būdavo nuoširdus, abi pusės keisdavosi dovanomis ir vaišėmis, o paskui indėnai nei iš šio, nei iš to griebdavosi ginklo ir netikėtai užpuldavo atėjūnus. Indėnai, pasak kapitono Ariosto, yra nenuspėjami ir žiaurūs, kaip teigia ir Leblano teorija, todėl esą neleistina silpninti apsaugos, reikią ir toliau visada būti budriems. Nadija bandė paprieštarauti, kad miglos žmonės esantys kitokie, bet į jos žodžius niekas nekreipė dėmesio.

Daktarė Omaira Tores tvirtino, kad ji pastaruosius dešimt metų dirbo gydytojo darbą daugiausia taikingose gentyse, ir teigė nieko nežinanti apie tuos indėnus, kuriuos Nadija vadina miglos žmonėmis. Šiaip ar taip, ji tikėjosi, kad jai seksis geriau nei pirma ir pavyks paskiepyti čiabuvius, dar nespėjusius užsikrėsti. Gydytoja pripažino, kad yra buvę atvejų, kai jos skiepai pavėluodavo. Nors ir paskiepyti, jie po kelių dienų susirgdavo ir mirdavo šimtais.

Tuo tarpu Liudvikas Leblanas jau visai prarado kantrybę. Iš jo misijos – jokios naudos, jam teksią grįžti tuščiomis, nieko nesužinojus apie garsųjį Amazonijos Bestiją. Ką reikėsią sakyti „International Geographic“ leidėjams? Kad vienas kareivis žuvo sudraskytas paslaptingomis aplinkybėmis, kad jiems teko iškęsti baisingą smarvę ir kad jis pats netyčia įsistojo į nežinomo gyvūno išmatas? Aišku, tai nėra patikimi Bestijos buvimo įrodymai. Nebūsią jokių naujų žinių nė apie šio krašto indėnus, nes jų net pamatyti neteko. Šitiek laiko praleista veltui! Greičiau atgal į universitetą, kur jis bus pagerbtas kaip didvyris, kur negresia nei piktos bitės, nei kiti nemalonumai. Jo santykiai su grupe galėjo būti kur kas geresni, o jau tas Karakavė – velnio neštas ir

pamestas. Šis indėnas, parsisamdęs asmeniniu padėjėju, vos išplaukus iš Santa Marija de la Liuvijos atsisakė vėduoti šeimininką banano lapu ir, užuot jam tarnavęs, darė viską, kad tik apkartintų gyvenimą. Leblanas jį kaltino įmetus jam į kelioninį krepšį gyvą skorpioną, o į kavą – nugaišusį vikšrą, be to, tyčia nuvedus jį ten, kur gelia bitės. Kiti ekspedicijos dalyviai pakentė profesorių kaip keistuolį, iš kurio galima be baimės pasišaipyti. Leblanas laikė save tokiu svarbiu asmeniu, jog nė neįsivaizdavo, kad kas nors galėtų manyti kitaip.

Mauras Karijas į visas puses išsiuntinėjo žvalgus. Kareivėliai ėjo į girią nenoromis ir labai greit sugrįžo nesužinoję apie gentį nieko naujo. Apylinkės buvo išžvalgytos ir iš sraigtasparnių, nors Ketė Kold ir tikino, jog triukšmas išbaidys indėnus. Reporterė patarė kantriai laukti: kada nors jie patys sugrįšią į savo kaimelį. Jai, kaip ir Leblanui, labai rūpėjo ir Bestija, ir indėnai, nes buvo įsipareigojusi parašyti straipsnį apie juos.

– Ar žinai ką nors apie Bestiją, tik nesakai man, Aleksandrai? – kamantinėjo ji anūką.

– Gal taip, o gal ir ne... – sumurmėjo vaikinas, nedrįsdamas pažiūrėti močiutei į akis.

– Ką reiškia toks atsakymas?

Apypiete subruzdo visa stovykla: iš girios išėjo kažkokia žmogysta ir baimingai žengė artyn. Mauras Karijas draugiškais mostais kvietė ją prieiti liepęs kareiviams pasitraukti, kad nenubaidytų. Fotografas Timotis Brusas savo aparatą įbruko Ketei Kold, o pats griebė filmavimo kamerą: vis dėlto pirmas susitikimas su gentimi – nepaprastas įvykis. Nadija ir Aleksas kaipmat pažino lankytoją: tai Ijomė, Tapirava Terio vadų vadė. Ji atėjo pati viena, nuogutėlė, neįtikėtinai susenusi, visa raukšlėta, bedantė, pasiramsčiuodama kreivu pagaliu vietoj lazdos, iki pat ausų užsismaukusi apskritą geltonų plunksnų skrybėlę. Senolė vis artinosi gerokai stebindama nahabus. Mauras Karijas, pasišaukęs Karakavę ir Matuvę, klausė,

ar jie nežinantys, kokiai genčiai priklauso ši moteriškė, bet nė vienas nežinojo. Tada į priekį išėjo Nadija ir tarė:

– Aš galiu pakalbėti su ja.

– Pasakyk jai, kad nedarysim jai nieko blogo, kad esam jos gentainių draugai. Tegul tik jie ateina be ginklų mūsų aplankyti: turim daug dovanų ir jai, ir kitiems, – kalbėjo Mauras Karijas.

Nadija laisvai išvertė jo žodžius neminėdama ginklų: jai atrodė, kad nedera to sakyti, kai tiek ginklų turi kareiviai.

– Nenorim nahabų dovanų, norim, kad jie išeitų iš Pasaulio Akies, – tvirtai pareiškė Ijomė.

– Nieko nebus, jie neišeis, – tikino senolę Nadija.

– Tada mano kariai juos nukaus.

– Ateis kiti, labai daug kitų, ir išžudys visus tavo karius.

– Mano kariai stiprūs, o tie nahabai neturi nei lankų, nei strėlių, jie yra drambloti ir nevikrūs, jų galvos minkštos, be to, jie bailūs kaip vaikai.

– Karas – ne išeitis, vadų vade. Reikia derėtis, – tikino Nadija.

– Ką, po velnių, šneka toji senė? – nekantravo Karijas, nes mergaitė jau ilgokai nieko nevertė.

– Ji sako, kad jos gentainiai jau daug dienų nevalgę ir labai alkani, – greitosiomis sumetė Nadija.

– Pasakyk jai, kad duosim jiems tiek maisto, kiek jie panorės.

– Jie bijo ginklų, – pridūrė mergaitė, nors iš tiesų indėnai niekada nebuvo matę nei pistoleto, nei šautuvo ir nieko nenutuokė apie jų žudomą galią.

Mauras Karijas liepė vyrams padėti ginklus ir taip parodyti gerą valią, bet Leblanas baimingai paprieštaravo: juk indėnai mėgstantys užpulti iš pasalų. Kad jau taip, automatus kareiviai padėjo, bet pistoletus pasiliko užkištus už diržo. Ijomė gavo iš daktarės Omairos Tores dubenėlį mėsos su kukurūzais ir grįžo iš kur atėjusi. Kapitonas Ariostas bandė ją pasekti, bet nepraėjus nė minutės senolė pranyko tankmėj.

Iki vakaro atvykėliai stebėjo girią, bet nieko nepamatė, tik buvo priversti klausytis Leblano postringavimų apie tai, kad štai štai juos užpulsiąs tuntas žmogėdrų. Profesorius, apsiginklavęs iki dantų ir kareivių apsuptas, visas drebėjo – tiek jam įvarė baimės apsilankiusi nuoga senučiukė su geltonų plunksnų skrybėle. Laikas slinko be nuotykių, išskyrus vieną incidentą, kai daktarė Omaira Tores užklupo Karakavę rausiantis jos vakcinose. Tai buvo nebe pirmas kartas. Mauras Karijas perspėjo indėną, kad jei dar sykį bus pastebėtas lendant prie medikamentų, kapitonas Ariostas jį čia pat suims.

Vakare, kai visi jau manė, kad senolė nebegrįš, priešais stovyklą išdygo visa miglos žmonių gentis. Iš pradžių pasirodė moterys ir vaikai – kažkokie neapčiuopiami, bekūniai ir paslaptingi. Tik po kelių sekundžių išryškėjo ir vyrai, iš tikrųjų suėję anksčiau ir sustoję pusračiu. Jie sakytum išniro iš nebūties, tylūs ir išdidūs, sykiu su vadu Tahama, išsidažę kaip į karą – raudonai, juodai, baltai ir žaliai, pasipuošę plunksnomis, žvėrių dantimis, nagais ir sėklomis, laikydami rankose visus savo ginklus. Jie lūkuriavo pačioj stovykloj, bet taip tobulai prisitaikę prie aplinkos, kad tik gerai įsižiūrėjęs galėjai juos aiškiai matyti. Indėnai atrodė lyg besvoriai, gal tik nupiešti gamtos fone, bet, be abejo, žiaurūs.

Keletą ilgų minučių abu ginkluoti būriai – vienoj pusėj permatomi indėnai, kitoj sutrikę svetimšaliai – tylomis stebėjo vieni kitus. Pagaliau Mauras Karijas atsipeikėjo ir ėmė veikti: liepė kareiviams paruošti valgį ir išdalyti dovanas. Sunkia širdim Aleksas ir Nadija žiūrėjo, kaip moterys ir vaikai ima niekučius, kuriais ketinama juos privilioti. Jie žinojo, kad nuo tokių nekaltų dovanėlių prasideda genčių žlugimas. Tahama ir jo kariai liko stovėti pasirengę, nepaleisdami ginklų. Grėsmingiausiai atrodė storos jų

kuokos, kuriomis buvo galima pulti priešą akimirksniu; tuo tarpu nutaikyti strėlę truktų ilgiau ir kareiviai spėtų iššauti.

– Paaiškink jiems apie skiepus, gražuole, – liepė mergaitei Mauras Karijas.

– Nadija, mano vardas Nadija, – pabrėžė ji.

– Viskas tik jų labui, Nadija, dėl jų sveikatos, – pridūrė daktarė Omaira Tores. – Jie bijo adatų, bet juk iš tiesų duriant skauda mažiau net už uodo įgėlimą. Galbūt vyrai sutiktų būti pirmi ir parodyti pavyzdį moterims bei vaikams...

– O kodėl tamstai nedavus pavyzdžio? – paklausė Nadija Maurą Kariją.

Išpuoselėtą šypseną, visada puošiančią įdegusį verslininko veidą, mergaitės iššūkis sakytum nupūtė, akyse šmėkštelėjo siaubas. Visa tai matęs Aleksas pamanė, jog tai tik perdėta reakcija. Jis žinojo, kad yra žmonių, bijančių injekcijos, bet Karijo veidas buvo toks, tarsi jis būtų išvydęs patį Drakulą.

Nadija išvertė indėnams gydytojos žodžius, ir po ilgų svarstymų, kuriuose daug sykių buvo paminėtas Rahakanariva, Ijomė sutiko pagalvoti ir pasitarti su gentimi. Pokalbis apie skiepus buvo dar tik įpusėjęs, kai Ijomė staiga sumurmėjo kažkokį įsakymą, nesuprantamą svetimšaliams, ir miglos žmonės išgaravo taip pat netikėtai, kaip buvo pasirodę. Jie pasitraukė į girią kaip kokie šešėliai; nebuvo girdėti nė vieno žingsnio, nei kokio žodelio, nesuvirko nė vienas kūdikėlis. Visą naktį Ariosto kareiviai budėjo, kiekvieną akimirką laukdami užpuolimo.

Vidurnaktį Nadija pabudo pajutusi daktarę Omairą Tores išeinant iš palapinės. Gal ji tik eina savo reikalu į krūmus, pamanė, bet neaiški nuojauta paskatino ją pasekti. Ketė Kold, kaip paprastai, kietai

miegodama knarkė ir neėmė į galvą, kas kur vaikšto. O Nadija išslinko tyliai kaip katė, juoba kad neseniai buvo pramokusi tapti nematoma. Pasislėpusi už paparčių blyškioj mėnulio šviesoj išvydo daktarės siluetą. Po minutės prisiartino dar kažkas, Nadijos nuostabai apkabino daktarę per liemenį ir pabučiavo.

– Aš bijau, – tarė ji.

– Nebijok, meile mano. Viskas bus gerai. Po poros dienų iškeliausim iš čia ir grįšim į civilizuotus kraštus. Juk žinai, kaip man tavęs reikia...

– Ar tu tikrai mane myli?

– Žinoma! Dievinu tave, padarysiu tave labai laimingą, turėsi viską, ko tik panorėsi.

Nadija nepastebimai grįžo į palapinę, atsigulė ant patiesalėlio ir apsimetė mieganti.

Vyriškis, kalbėjęs su daktare Omaira Tores, buvo Mauras Karijas.

Rytojaus rytą miglos žmonės sugrįžo. Moterys nešėsi pintines vaisių ir didelį sumedžiotą tapyrą, kaip atlygį už vakarykštes dovanas. Kariai atrodė kur kas taikingiau ir, nors tebelaikė rankose vėzdus, smalsavo ne mažiau už moteris ir vaikus. Jie iš tolo žvelgė į nepaprastuosius paukščius, keliančius triukšmą ir vėją, čiupinėjo nahabų drabužius ir ginklus, judino jų daiktus, landžiojo į palapines, pozavo prieš fotoaparatus, matavosi plastikinius karolius ir stebėdamiesi bandė mačetes ir peilius.

Daktarė Omaira Tores nusprendė, kad tokioj atmosferoj galima pradėti darbą, tik paprašė Nadiją dar sykį paaiškinti indėnams, kaip svarbu žūtbūt apsaugoti juos nuo epidemijų, nes jie vis dar neįsitikinę. Kapitonas Ariostas būtų linkęs tučtuojau priversti juos

ginklu, bet nesigriebė jo vien todėl, kad čia pat buvo Ketė Kold ir Timotis Brusas: negalima elgtis brutaliai žurnalistams matant, reikia laikytis etiketo. Nėra kitos išeities, tik kantriai laukti, kada pagaliau baigsis tos derybos tarp Nadijos Santos ir genties. Kariškiui nė nedingtelėjo, jog iššaudyti indėnus – ne visai tinkamas būdas jiems apsaugoti, kad neišmirtų nuo tymų.

Nadija priminė indėnams, kad Ijomė buvo ją paskyrusi vade sutramdyti Rahakanarivai, kuris baudžiąs žmones baisiomis epidemijomis, todėl jie privalantys jai paklusti. Ji siūlėsi pati pirma leistis paskiepijama, bet Tahama ir jo kariai tarė, jog tai juos įžeistų. Jie būsią pirmieji – taip pagaliau ir pasakė. Su palengvėjimo atodūsiu Nadija išvertė miglos žmonių sprendimą.

Daktarė Omaira Tores liepė pavėsyje pastatyti stalą ir ant jo išdėliojo savo švirkštus bei ampules, o Mauras Karijas įsakė sustatyti visą gentį į eilę, kad nė vienas neliktų nepaskiepytas.

Tuo tarpu Nadija pasikvietė Aleksą nuošaliau ir papasakojo, ką girdėjusi naktį. Nei vienas, nei kitas nenumanė, ką galėtų reikšti ta scena, bet abu įtarė kažkokią išdavystę. Kaip čia dabar yra, kad švelnioji Omaira Tores artimai bendrauja su Mauru Kariju, žmogum, kurio širdis – piniginėje? Nėra abejonės, kad Mauras Karijas suviliojo gerąją daktarę; argi nebuvo kalbama, kad jis turi pasisekimą tarp moterų? Nadija ir Aleksas neįžvelgė tame žmoguje nieko patrauklaus, bet ką žinai – tūlam jo manieros, jo pinigai gali ir galvą susukti. Tai bent būtų sensacija kitiems daktarės garbintojams – Sezariui Santosui, Timočiui Brusui ir net profesoriui Liudvikui Leblanui!

– Man tai visai nepatinka, – prisipažino Aleksas.

– Argi ir tu jam pavyduliauji? – pasišaipė Nadija.

– Ne! – pasipiktino vaikinas. – Bet širdimi jaučiu kažką labai blogo.

– Ar tik ne dėl to regėjimo, kurį kartu patyrėm Auksiniame Mieste, prisimeni? Kai nuo Valimajaus bendrų vizijų gėrimo visi sapnavom tą patį, net ir Bestijos.

– Tikrai. Tas sapnas man priminė kitą, kurį buvau matęs dar prieš išvykdamas čionai: kad didžiulis maitvanagis pagriebė mano mamą ir ja nešinas išskrido. Tada maniau, jog tai reiškia ligą, gresiančią jos gyvybei, o tas paukštis – tai mirtis. O būdami tepujyje sapnavom, kad Rahakanariva sudaužė narvą, kuriame buvo įkalintas, ir kad indėnai buvo pririšti prie medžių, ar ne?

– Taip, o nahabai buvo su kaukėmis. Ką reiškia tos kaukės, Jaguarai?

– Paslaptį, melą, išdavystę.

– Kodėl, kaip manai, Maurui Karijui taip rūpi paskiepyti indėnus?

Klausimas pakibo kaip strėlė, sulaikyta ore. Persigandę žvelgė vaikai vienas į kitą. Ir staiga jiems nušvito, kad visi yra įkliuvę į pasibaisėtinus spąstus: juk Rahakanariva – tai epidemija. Mirtis, gresianti genčiai, – ne mitinis paukštis: ji visai apčiuopiama, ji jau čia pat. Vaikai nuskuodė į kaimelio vidurį, kur daktarė Omaira Tores jau taikėsi švirkšto adata durti Tahamai į žastą. Aleksas nesvarstydamas puolė visu smarkumu ant kario ir pargriovė jį aukštielninką ant žemės. Tahama pašoko ir griebė kuoką ketindamas sutraiškyti vaikiną kaip kokį tarakoną, bet išgirdo Nadijos klyksmą ir jo ranka pakibo ore.

– Ne! Ne! Ten yra Rahakanariva! – šaukė mergaitė, rodydama į vakcinos ampules.

Sezaris Santosas pamanė, kad jo duktė išprotėjo, ir pabandė ją nutverti, bet ji ištrūko jam iš rankų ir nubėgo pas Aleksą, cypdama ir kuldama kumščiais Maurą Kariją, kad neužstotų jai kelio. O indėnams skubėjo aiškinti, kad ji pati buvo suklaidinta, kad skiepai jų neapsaugos, priešingai – nužudys, nes švirkšte slypi Rahakanariva.

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

Kraujo dėmės

Daktarė Omaira Tores nesileido išmušama iš vėžių. Ji pareiškė, jog visa tai – vaikų fantazijos, ir liepė kapitonui Ariostui juos išvesti, o pati ketino tęsti ką pradėjusi, nors genties nuotaikos tuo tarpu visiškai pasikeitė. Ir štai kaip tik tada, kai kapitonas Ariostas jau buvo beketinąs duoti įsakymą šaudyti, o kareiviai grumdėsi su Nadija ir Aleksu, įsikišo Karakavė, per visą kelionę ištaręs gal tik pustuzinį žodžių.

– Minutėlę! – šūktelėjo jis.

Sutrikusiems aplinkiniams jis pareiškė esąs Čiabuvių apsaugos departamento pareigūnas ir smulkiai išdėstė, kad jo pareiga – tirti, kodėl išmiršta Amazonijos gentys, ypač tos, kurios gyvena prie aukso ir deimantų telkinių. Jis dėl to jau senokai įtariąs Maurą Kariją, žmogų, labiausiai pasipelniusį iš šio krašto turtų eksploatacijos.

– Kapitone Ariostai, areštuokit vakcinas! – įsakė Karakavė. – Jos bus ištirtos laboratorijoje. Jei neklystu, šiose ampulėse yra ne vakcinos, o mirtinos dozės tymų viruso.

Užuot atsakęs, kapitonas Ariostas pakėlė ginklą ir iššovė Karakavei į krūtinę. Pareigūnas krito negyvas. Mauras Karijas nustūmė daktarę Omairą Tores, išsitraukė pistoletą ir, kol Sezaris Santosas suskubo pridengti moterį savo kūnu, ištuštino

apkabą į ampules, sustatytas ant stalo. Pažiro šukės, skystis pasiliejo ant žemės.

Įvykiai rutuliojosi taip audringai, kad paskui niekas jų negalėjo tiksliai atpasakoti, kiekvienas aiškino savaip. Kai ką spėjo nufilmuoti Timotis Brusas, kitus momentus užfiksavo fotoaparatas, kurį laikė Ketė Kold.

Išvydę sudužusias ampules, indėnai pamanė, kad Rahakanariva paspruko iš nelaisvės, atvirto paukščiu žmogėdra ir dabar juos suės. Tahama sušuko kraują stingdančiu balsu ir niekieno nespėtas sulaikyti vožė baisų smūgį Maurui Karijui per galvą; šis susmuko tarsi maišas. Kapitonas Ariostas nukreipė pistoletą į Tahamą, bet Aleksas metėsi jam į kojas, o Boroba, Nadijos beždžionėlė, užšoko ant veido. Kapitono kulkos nulėkė į orą, ir Tahama spėjo pasitraukti dengiamas savo karių, jau įtempusių lankus.

Per kelias sekundes, kol kareiviai susivokė ir išsitraukė ginklus, gentis pranyko. Moterys ir vaikai spruko kaip voverės ir dingo tankumyne, o vyrai prieš pabėgdami dar spėjo paleisti keletą strėlių. Kareiviai šaudė aklai, o Aleksas vis dar grūmėsi su Ariostu ant žemės, padedamas Nadijos ir Borobos. Kapitonas smogė jam į pasmakrę pistoleto rankena ir gerokai apsvaigino, paskui skėlė po antausį Nadijai ir beždžionėlei. Ketė Kold atskubėjo į pagalbą anūkui ir nutempė jį tolyn nuo apšaudomo ploto. Per riksmus ir sąmyšį niekas negirdėjo, ką ten komanduoja Ariostas.

Po poros minučių kaimas jau plūdo krauju: tris kareivius spėjo sužeisti strėlės, ant žemės gulėjo keli nukauti indėnai, be to, Karakavės lavonas ir nejudantis Mauro Karijo kūnas. Viena moteriškė krito nuo kulkų, o kūdikis, kurį ji laikė ant rankų, nuriedėjo tolyn nuo motinos. Liudvikas Leblanas, nuo pat genties pasirodymo laikęsis atokiai ir glaudęsis už medžio, pasielgė labai netikėtai. Iki šiol jis buvo be galo nervingas, bet dabar, matant kūdikį, kenčiantį nuo smurto, jam iš kažkur atsirado drąsos; jis perbėgo mūšio lauką

ir paėmė vargšelį ant rankų. Tai buvo gal poros mėnesių vaikelis, aptaškytas motinos krauju ir klykiantis nesavu balsu. Leblanas liko ten, pačioj sumaišties aky, spaudė kūdikėlį prie krūtinės, o pats drebėjo iš įniršio ir nusivylimo. Pikčiausi jo kaltinimai apvirto aukštyn kojom: ne indėnai elgėsi kaip laukiniai, bet jie patys. Pagaliau jis priėjo prie Ketės Kold, mėginančios apiplauti kruviną anūko burną, ir padavė jai vaikelį.

– Šekit, Kold, jūs gi moteris, žinosit, ką su juo daryti, – tarė jis.

Netikėtai užklupta, reporterė paėmė kūdikį ištiestomis rankomis kaip kokią brangią vazą. Jau tiek metų jai nebuvo tekę laikyti vaikelio ant rankų ir ji nebežinojo, kaip su juo elgtis.

Tuo tarpu Nadijai pavyko atsistoti ir dabar ji stebėjo kūnais nuklotą aikštę. Ji veržėsi prie indėnų – gal atpažins juos, bet tėvas ragino pasitraukti, apsikabino ją, šaukė vardu ir kaip įmanydamas ramino. Nadija spėjo pamatyti, kad Ijomės ir Tahamos nėra tarp negyvėlių, ir pamanė, kad miglos žmonėms liko bent jau du vadai, nes kitų dviejų, Erelės ir Jaguaro, jie nebeturi.

– Sustokit visi prie ano medžio! – liepė ekspedicijos dalyviams kapitonas Ariostas. Kariškis buvo perbalęs, ginklas jo rankoj virpėjo. Prasti popieriai!

Ketė Kold, Timotis Brusas, profesorius Leblanas ir abu vaikai pakluso. Aleksui buvo išmuštas dantis, burna pilna kraujo, jis vis dar buvo apsvaigęs nuo smūgio į pasmakrę. Nadija niekaip negalėjo atsigauti nuo išgąsčio, ją dusino užgniaužtas riksmas, akys buvo įsmeigtos į negyvus indėnus ir kareivius, kurie vaitodami raitėsi ant žemės. Daktarė Omaira Tores, nieko aplink nematydama ir paplūdusi ašaromis, laikė ant kelių Mauro Karijo galvą.

Ji bučiavo jam veidą maldaudama nemirti, nepalikti jos, o kraujo dėmė ant jos drabužių vis plėtėsi.

– Mes ketinom susituokti... – kartojo ji be paliovos.

– Daktarė yra Mauro Karijo bendrininkė. Ją jis turėjo omeny, kai sakė, kad su ekspedicija keliauja žmogus, kuriuo jis pasitiki, prisimeni? O mes kaltinom Karakavę! – šnibždėjo Aleksas Nadijai, bet ji, dar neatitokusi nuo išgąsčio, negirdėjo tų jo žodžių.

Berniukas suvokė, kad verslininko planui išmarinti indėnus tymų epidemija reikėjo daktarės Tores pagalbos. Jau keletas metų čiabuviai masiškai mirdavo nuo šios ir kitų ligų, nors valdžia ir stengėsi juos ginti. Prasidėjus epidemijai nebebuvo kas darą, nes indėnai buvo bejėgiai apsisaugoti: jie tūkstančius metų gyveno izoliuoti ir jų imuninė sistema neįstengė atsispirti baltaodžių virusams. Indėnas galėjo per kelias dienas mirti nuo paprasčiausios slogos, ką jau kalbėti apie sunkesnes ligas. Medikai, tiriantys tą problemą, nesuprato, kodėl nė viena profilaktikos priemonė nepadeda. Niekam nė į galvą nešovė, kad Omaira Tores, žmogus, įpareigotas skiepyti indėnus, dalija jiems mirtinas injekcijas, nes jos mylimasis nori pasisavinti jų žemes.

Moteris, nekeldama įtarimo, jau buvo išnaikinusi ne vieną gentį ir tą patį ketino padaryti miglos žmonėms. Ką jai buvo pažadėjęs Karijas už tai, kad įvykdytų tokį sunkų nusikaltimą? Ko gero, ji tai darė ne už pinigus, o vien iš meilės tam vyriškiui. Pagaliau ar ne vis tiek, iš meilės ar iš gobšumo: padariniai tie patys – šimtai nužudytų vyrų, moterų ir vaikų. Jei ne Nadija Santos, pamačiusi, kaip Omaira Tores bučiuojasi su Mauru Kariju, šios porelės kėslai būtų likę neatskleisti. Ir tik laiku įsikišus Karakavei, kuris už tai sumokėjo gyvybe, jų planas žlugo.

Tik dabar Aleksandras Koldas suprato, kokį vaidmenį Mauras Karijas buvo skyręs „International Geographic“ ekspedicijos nariams. Paskiepijus čiabuvius tymų virusu, po poros savaičių gentyje būtų įsisiautėjusi epidemija ir užkratas labai greit išplitęs

į kitus kaimus. Tada lengvatikis profesorius Liudvikas Leblanas būtų paliudijęs pasaulio spaudai savo akimis matęs pirmąjį kontaktą su miglos žmonėmis. Ir nieko neapkaltinsi: buvo imtasi reikiamų priemonių kaimo gyventojams apsaugoti. Antropologas, remdamasis Ketės Kold reportažais ir Timočio Bruso nuotraukomis, būtų patvirtinęs, kad visi genties nariai buvo paskiepyti. Pasauliui epidemija būtų buvusi parodyta kaip neišvengiama nelaimė, niekas nieko nebūtų įtaręs ir Maurui Karijui nebūtų grėsęs joks vyriausybinis tyrimas. Tai būtų buvęs švarus ir veiksmingas išnaikinimo būdas, nepaliekantis kraujo pėdsakų kaip kulkos ar bombos, kuriomis metų metus buvo žudomi indėnai norint „išvalyti" Amazoniją ir atverti kelią kasyklų magnatams, prekybininkams, kolonistams ir avantiūristams.

Iš Karakavės žodžių supratęs, kad planas atskleistas, kapitonas Ariostas pametė galvą ir įsikarščiavęs nušovė indėną tikėdamasis taip apginti ir Kariją, ir save. Manė, kad uniforma leidžia jam elgtis kaip nori. Tame atokiame ir beveik negyvenamame krašte, kur nebesiekia ilgos teisingumo rankos, niekas nepaneigs jo žodžių. Dėl to jis įgijo pavojingą galią. Tai buvo šiurkštus žmogus, nevaržomas sąžinės, daug metų ištarnavęs pasienio postuose; jam prievarta – įprastas dalykas. Tarsi dar negana būtų ginklo už diržo ir karininko autoriteto, jis dar ieškojo ir Mauro Karijo protekcijos. Verslininkas savo ruožtu naudojosi ryšiais labai aukštuose vyriausybės sluoksniuose, priklausė valdančiajai klasei, turėjo daug pinigų, buvo gerbiamas ir niekam neatsiskaitydavo. Ariosto ir Karijo sąjunga buvo naudinga abiem. Kapitonas buvo numatęs mažiau kaip per dvejus metus nusivilkti uniformą ir tapęs milijonierium persikraustyti į Majamį, bet va – Mauras Karijas guli perskelta galva ir nebegali jo užtarti. Galas kapitono neliečiamybei. Teks jam atsakyti teisme už tai, kad nušovė Karakavę ir tuos indėnus, kurių lavonai guli vidur stovyklos.

Ketė Kold, vis dar laikydama kūdikį ant rankų, galvojo, kad ir ji, ir kiti ekspedicijos dalyviai, net ir vaikai, vargu bau išliks gyvi, nes Ariostas stengsis bet kokia kaina neleisti iškilti į viešumą tam, kas įvyko Tapirava Teryje. Dabar jau ne taip paprasta apipilti numirėlius benzinu, padegti ir paskelbti dingusiais be žinios. Netikėtai viskas apsivertė: „International Geographic" ekspedicijos nariai, užuot tapę kapitonui priedanga, tapo sunkia kliūtimi. Reikėjo nusikratyti liudytojais, bet labai sumaniai: paprasčiausiai sušaudęs įsiveltum į didelę bėdą. Svetimšaliai, jų pačių nelaimei, atsidūrė labai toli nuo civilizuotų kraštų; čia kapitonui lengva nušluoti visus pėdsakus.

Ketė Kold neabejojo, kad jei kapitonas ryšis juos išžudyti, kareiviai nė piršto nepajudins jam sutrukdyti ir net neišdrįs apskųsti jo vyresnybei. Džiunglės paslepia nusikaltimų galus. Belaisviams nevalia rankas sudėjus laukti gailestingo šūvio, reikia ko nors griebtis. Juk jie nebeturi ko prarasti, blogiau vis tiek jau nebus. Ariostas, beširdis ir nesivaldantis, ims ir pasiųs juos ten pat, kur pasiuntė Karakavę. Ketė dar neturėjo aiškaus plano, tik manė, kad pirmiausia reikia sutrikdyti priešų gretas.

– Kapitone, manyčiau, kad šiuos vyrus reikia kuo skubiausiai gabenti į ligoninę, – pasiūlė rodydama į Kariją ir sužeistuosius kareivius.

– Nutilk, sene! – apšaukė ją karininkas.

Vis dėlto po kelių minučių Ariostas liepė įkelti Maurą Kariją ir tris kareivius į vieną sraigtasparnį. Omairai Tores įsakė pamėginti ištraukti strėles iš sužeistųjų kūno prieš nešant juos į orlaivį, bet gydytoja tarsi nė negirdėjo: šiuo metu jai rūpėjo tik mylimasis, besivaduojantis mirtimi. Ketė Kold ir Sezaris Santosas ėmėsi tvarstyti dejuojančius kareivius bent skudurais, kad nenukraujuotų.

Kol kareiviai guldė sužeistuosius į sraigtasparnį ir bergždžiai mėgino per radiją susisiekti su Santa Marija de la Liuvija, Ketė patyliukais išdėstė profesoriui Leblanui savo būgštavimus dėl dabartinės jų padėties. Antropologas buvo priėjęs tą pačią išvadą kaip ir ji: likti Ariosto rankose jiems pavojingiau nei susidurti su indėnais ar Bestija.

– Jeigu įstengtume pasprukti į mišką... – šnibždėjo Ketė.

Pirmąsyk šis žmogus nustebino ją blaiviu protu. Ketė buvo jau taip įpratusi prie profesoriaus nesivaldymo ir išsišokimų, kad pamačiusi jį ramų net negalvodama leido jam spręsti.

– Tai būtų beprotybė, – tvirtai atrėžė Leblanas. – Vienintelė priemonė ištrūkti iš čia – sraigtasparnis. Viskas priklauso nuo Ariosto. Laimei, jis yra nemokša ir pasipūtėlis, o tai mums naudinga. Apsimeskim, kad jo neįtariam, ir paimsim jį gudrumu.

– Kaip? – nepatikliai paklausė reporterė.

– Pavertę jį savo įrankiu. Jis yra įsibaiminęs, tad suteikim jam viltį išnešti sveiką kailį ir net sugrįžus iš čia dėtis didvyriu, – tarė Leblanas.

– Niekados! – sušuko Ketė.

– Nekvailiokit, Kold. Mes jam tik pažadėsim, bet tai nereiškia, kad ištesėsim. Ištrūkęs iš šio krašto Liudvikas Leblanas pats pirmas paliudys, kaip žiauriai buvo elgiamasi su vargšais indėnais.

– Matau, kad jūsų nuomonė apie indėnus šiek tiek pasikeitė, – iškošė Ketė Kold.

Profesorius nesiteikė atsakyti. Jis išsitiesė visu neįspūdingu savo ūgiu, pasitaisė liemenę, išteptą purvu ir krauju, ir kreipėsi į kapitoną Ariostą:

– Kaip mes grįšim į Santa Mariją de la Liuviją, gerbiamasis kapitone? Į antrąjį sraigtasparnį visi netilpsim, – tarė mostelėdamas į kareivius ir į būrelį, stoviniuojantį prie medžio.

– Nekiškit nosies ne į savo reikalus! Čia įsakinėju aš! – subaubė Ariostas.

– Žinoma! Visa laimė, kapitone, kad jūs imatės tos naštos, nes kitaip mūsų padėtis būtų labai sunki, – švelniu balsu pamalonino jį Leblanas. Ariostas sutrikęs klausėsi. – Jei ne jūsų didvyriškumas, visi būtume žuvę nuo indėnų rankos, – pridūrė profesorius.

Kiek aprimęs Ariostas suskaičiavo žmones, įsitikino, kad Leblanas teisus, ir nusprendė išsiųsti pusę kareivių pirmuoju reisu. Taip jis liko vien su penkiais vyrais ir ekspedicijos dalyviais, bet pastarieji buvo nepavojingi, nes neginkluoti. Mašina pakilo į orą pakeldama nuo žemės debesį rausvų dulkių, pakibo virš žaliojo girios skliauto ir ištirpo danguje.

Nadija Santos stebėjo, kas vyksta, apsikabinusi su tėčiu ir Boroba. Dabar ji gailėjosi, kam paliko Valimajaus talismaną krištolo kiaušinių lizde, nes be amuleto apsaugos jautėsi pražuvusi. Netikėtai ji suūkė pelėdos balsu. Sezaris Santosas sutrikęs pamanė, kad vargšę jo dukrelę nuo užgriuvusių emocijų ištiko nervinis priepuolis. Kautynės, įsiliepsnojusios kaimelyje, buvo labai žiaurios, nuo sužeistųjų kareivių dejonių ir Mauro Karijo kraujo čiurkšlių plaukai stojosi piestu; nušautųjų indėnų kūnai tebegulėjo ten, kur juos užklupo kulkos, ir niekas nebandė jų išnešti. Vedlys nusprendė, kad Nadiją bus sukrėtusios išgyventos baisybės – kitaip jis nemokėjo paaiškinti, kodėl mergaitė taip sukliko. Tuo tarpu Aleksandrui Koldui teko slėpti šypsnį – jis didžiavosi savo drauge išgirdęs jos šūksnį: Nadija griebėsi paskutinės galimybės išsigelbėti.

– Atiduok man filmus! – pareikalavo kapitonas Ariostas, kreipdamasis į Timotį Brusą.

Fotografui tai buvo tolygu reikalavimui atiduoti gyvybę. Jis buvo savo nuotraukų fanatikas, niekada nesiskyrė su negatyvais, visus laikė rūpestingai suklasifikuotus savo studijoje Londone.

– Puikiai suprantu, jog imatės atsargumo priemonių, kad nepražūtų šie vertingi negatyvai, kapitone Ariostai, – įsiterpė Leblanas. – Jie paliudija, kas čia dėjosi, įrodo, kad tas indėnas puolė poną Kariją, kad šaunieji jūsų kareiviai žuvo nuo strėlių, kad jūs pats buvote priverstas šauti į Karakavę.

– Tas žmogus kišosi ne į savo reikalus! – sušuko kapitonas.

– Žinoma! Jis išprotėjo. Norėjo sutrukdyti daktarei Tores atlikti pareigą. Jo kaltinimai absurdiški! Gaila, kad grumtynių įkarštyje buvo sudaužytos ampulės su vakcina. Dabar nebežinom, kas jose buvo, ir negalim įrodyti, kad Karakavė melavo, – rietė Leblanas.

Ariosto veide pasirodė grimasa, kuri kitomis aplinkybėmis būtų reiškusi šypseną. Jis užsikišo pistoletą už diržo, atidėjo klausimą dėl nuotraukų ir pirmą sykį liovėsi rėkavęs. Galgi tie svetimšaliai nieko neįtaria, gal jie daug kvailesni, nei jo manyta, tarė pats sau.

Ketė Kold net išsižiojo klausydamasi antropologo pašnekesio su karininku. Niekada nebūtų pamaniusi, kad šis menkysta Leblanas gali taip šaltakraujiškai elgtis.

– Dėl Dievo, liaukis, Nadija, – maldavo Sezaris Santosas, kai mergaitė gal jau dešimtą kartą pamėgdžiojo pelėdos šauksmą.

– Matau, kad čia ir nakvosim. Ar nenorėtumėt, kad pagamintume ko nors vakarienei, kapitone? – įsiteikiamai pasiūlė Leblanas.

Kariškis įpareigojo ekspedicijos dalyvius pasirūpinti valgiu ir leido jiems vaikščioti po stovyklą, tik liepė nenutolti daugiau kaip trisdešimt metrų, kad nedingtų jam iš akių. Kareiviams liepė surinkti indėnų palaikus ir sukrauti į vieną vietą; rytojaus dieną teksią juos palaidoti arba sudeginti. Per naktį Ariostas ketino nu-

spręsti, kaip pasielgti su svetimšaliais. Santosas ir jo duktė gali ir dingti, jų niekas nepasiges, bet su kitais reikia būti atsargesniam. Liudvikas Leblanas yra įžymybė, o senė ir vaikiščias – amerikiečiai. Kaip jo patirtis rodo, kai tik kas nors nutinka amerikiečiui, būtinai prasideda tyrimas; tie įžūlūs gringai laiko save pasaulio viešpačiais.

Nors paruošti vakarienę buvo siūlęs profesorius Leblanas, darbo ėmėsi Sezaris Santosas ir Timotis Brusas, nes antropologas nebūtų sugebėjęs nė kiaušinio išvirti. Ketė Kold atsiprašė negalėsianti padėti, nes mokanti gaminti nebent kukuliukus, o čia nesą reikiamų produktų; be to, jai esą pakankamai rūpesčio iš šaukštelio maitinti kūdikį praskiestu kondensuotu pienu. Tuo tarpu Nadija žvalgėsi po tankmę, protarpiais vis suūkdama pelėdos balsu. Išgirdusi tylų šeimininkės įsakymą, Boroba nušoko nuo jos rankos ir nudūmė į mišką. Po pusės valandos kapitonas Ariostas prisiminė fotofilmus ir liepė Timočiui Brusui atiduoti juos ta dingstim, kurią buvo minėjęs Leblanas: jo rankose jiems būsią saugiau. Tuščiai anglas fotografas ginčijosi ir net bandė siūlyti kyšį: karininkas nesileido į kalbas.

Visi pasikeisdami pavalgė ir kareiviai liko budėti, o ekspedicijos dalyviams Ariostas liepė miegoti palapinėse: ten, pasak jo, jie būsią saugesni, jei užpultų indėnai, nors tikroji priežastis buvo kita – taip lengviau juos kontroliuoti. Nadija ir Ketė Kold su vaikeliu užėmė vieną palapinę, Liudvikas Leblanas, Sezaris Santosas ir Timotis Brusas – kitą. Kapitonas nepamiršo, kaip Aleksas buvo jį užsipuolęs, ir jautė jam aklą neapykantą. Tik per tuos pienburnius, ypač dėl prakeiktojo amerikiečio vaikėzo, jis įkliuvo į tą siaubingą mėsmalę, Maurui Karijui ištaškytos smegenys, indėnai pabėgo, o

jo planams tapti milijonierium ir apsigyventi Majamyje iškilo rimtas pavojus. Aleksandras kėlė jam grėsmę, už tai nusipelnė bausmės. Ir Ariostas nusprendė atskirti jį – liepė pririšti prie medžio stovyklos pakrašty, toli nuo kitų jo grupės narių palapinių ir atokiai nuo žibalinių lempų. Ketė Kold karštai protestavo, kad jos anūkas taip skriaudžiamas, bet kapitonas liepė tylėti.

– Gal taip net geriau, Kete. Jaguaras yra labai mitrus ir tikriausiai sugalvos, kaip pabėgti, – kuždėjo Nadija.

– Ariostas ruošiasi naktį jį nužudyti, esu tikra, – atsakė jai reporterė, drebėdama iš apmaudo.

– Boroba jau ieško pagalbos, – užtikrino Nadija.

– Negi tu tiki, kad ta beždžionėlė mus išgelbės? – sušnopštė Ketė.

– Boroba labai protinga.

– Vaikeli, tau galvoj negerai! – šūktelėjo senelė.

Slinko valanda po valandos, bet niekas stovykloj nemiegojo, išskyrus kūdikį, pailsusį verkti. Ketė Kold, įsitaisiusi ant drabužių ryšulio, krimtosi, kodėl jai taip nesiseka: mažiau už viską pasaulyje ji troško rūpintis našlaičiu. Reporterė budėjo ir laukė: buvo įsitikinusi, kad Ariostas tuoj ims žudyti – pradės nuo jos anūko, paskui pribaigs ir kitus; o gal atvirkščiai – pirmiau imsis jų, o jau tada atkeršys Aleksui kokia nors lėta ir baisia mirtimi. Tas žmogus labai pavojingas. Timotis Brusas ir Sezaris Santosas taip pat laikė ausis priglaudę prie palapinės audeklo mėgindami atspėti, ką ten lauke veikia kareiviai. Tuo tarpu profesorius Liudvikas Leblanas išlindo iš palapinės neva savo reikalu ir užšnekino kapitoną Ariostą. Antropologas, suvokdamas, kad rizika visiems žūti didėja kas valandą, nutarė, jog verta pabandyti atitraukti kapitono dėmesį, tad pasiūlė jam palošti kortomis ir kartu išragauti butelį degtinės, gautą iš Ketės Kold.

– Nemėginkit manęs nugirdyti, profesoriau, – perspėjo Ariostas, bet stiklinę vis dėlto prisipylė.

– Ką jūs, kapitone! Gurkšnis degtinės tikrai nepakenks tokiam vyrui kaip jūs. Naktis ilga, tai gal bent kiek prasiblaškykim, – pasakė Leblanas.

DEVYNIOLIKTAS SKYRIUS

Apsauga

Kaip jau įprasta plokščiakalniuose, saulei nusileidus oras ūmai atvėso. Kareiviai, pripratę prie kaitros žemumoje, drebėjo nuo šalčio: jų drabužiai dar nespėjo išdžiūti po pavakario liūties. Nė vienas nemiegojo, nes kapitonas buvo įsakęs visiems budėti aplink stovyklą. Jie ir budėjo kovinėj parengty, suspaudę ginklą abiem rankomis. Vyrai baiminosi jau ne tik girios demonų ar Bestijos, bet ir indėnų, galinčių bet kurią akimirką grįžti ir keršyti už nukautus draugus. Kareiviai buvo pranašesni tuo, kad turėjo šaunamųjų ginklų, o indėnai – tuo, kad pažinojo šias vietas ir mokėjo kaip vaiduokliai išnirti iš niekur keldami siaubą. Jei ten po medžiu negulėtų sukrauti jų lavonai, galėtum pamanyti, kad jie ne žmonės ir kulkos jų neima. Kareiviai baimingai laukė ryto svajodami kuo greičiau išskristi iš čia; tamsoje laikas slinko baisiai lėtai, o kiekvienas garsas girioje kėlė šiurpą.

Ketė Kold sėdėjo sukeitusi kojas moterų palapinėje šalia miegančio kūdikio ir galvojo, kaip pagelbėti anūkui ir kaip gyvai ištrūkti iš Pasaulio Akies. Per palapinės audeklą šiek tiek skverbėsi laužo šviesa ir reporterė įžvelgė Nadijos siluetą. Mergaitė vilkėjo tėvo liemenę.

– Tuoj išeisiu iš čia... – sušnibždėjo ji.

– Niekur tu neišeisi! – draudė ją moteriškė.

– Manęs niekas nepastebės: juk aš moku pasidaryti nematoma.

Ketė Kold čiupo mergaitei už rankos įtardama ją kliedint.

– Nadija, paklausyk... Tu nesi nematoma. Niekas netampa nematomas, tai tik fantazijos. Tau nepavyks išeiti iš čia.

– Pavyks. Tik nekelkite triukšmo, ponia Kold. Prižiūrėkit vaikelį, kol aš grįšiu, o tada grąžinsim jį jo genčiai, – kalbėjo Nadija labai tyliai, bet tokiu tvirtu ir ramiu balsu, jog Ketė nedrįso jos sulaikyti.

Iš pradžių Nadija Santos mintimis perėjo į nematomumo būseną, kaip buvo išmokusi iš indėnų, pasivertė nieku, gryna permatoma dvasia. Paskui tylutėliai atitraukė palapinės užtrauktuką ir šešėlių priedangoje išslinko laukan. Paslapčiom kaip žebenkštis prasmuko per porą metrų nuo stalo, ant kurio profesorius Leblanas kortavo su kapitonu Ariostu, praėjo pro ginkluotą sargybą aplink stovyklą, pro medį, prie kurio buvo pririštas Aleksas, ir nė vienas jos nepamatė. Mergaitė pasitraukė iš lempų ir laužo blausiai apšviesto rato ir pranyko tarp medžių. Netrukus rupūžių kurkimą pertraukė pelėdos šūksnis.

Aleksas, kaip ir kareiviai, drebėjo nuo šalčio. Jam nutirpo kojos ir pamėlo rankos, suveržtos per riešus. Skaudėjo žandikaulį, tempė odą – vis nuo to baisingo smūgio. Liežuvio galu liesdamas nuskeltą dantį vaikinas juto ištinusias dantenas toj vietoj, kur buvo pataikiusi kapitono pistoleto rankena. Jis stengėsi negalvoti apie ilgas tamsos valandas prieš akis ir apie tai, kad gal bus nužudytas. Kodėl Ariostas atskyrė jį nuo kitų? Ką ketina jam padaryti? Aleksandras jautėsi esąs juodasis jaguaras, turįs to stambaus kačių šeimos žvėries jėgą, plėšrumą ir vikrumą, įgavęs jo raumenis, nagus ir dantis, pasirengęs atsiskaityti su Ariostu. Galvojo apie butelį su gyvybės vandeniu, tebegulintį krepšyje, – jį būtinai reikia

sveiką išnešti iš Pasaulio Akies ir įteikti mamai. Vaikinas miglotai beprisiminė šeimą, regėjo ją kaip blogai fokusuotoje nuotraukoje, kurioj iš mamos veido telikusi blyški dėmė.

Jis buvo iš nuovargio bepradedąs knapsėti, kai pajuto kažkieno rankučių prisilietimą ir nustebęs kilstelėjo galvą. Ne tiek įžiūrėjo, kiek pajuto, kad Boroba, apsikabinusi jo kaklą, šniukštinėja ir tyliai skundžiasi į ausį. Boroba, Boroba, murmėjo vaikinas ir taip susijaudino, kad net akys pritvinko ašarų. Ta voverės didumo beždžionėlė atnešė jam viltį. Žvėrelio myluojamas jis atgavo jėgas. Ir tuo pat metu suvokė dar kažką esant gretimais, kažką nematomą ir tylų, slepiamą medžių šešėlio. Iš pradžių pamanė, jog Nadija, bet kaipmat įsitikino, kad tai bus Valimajus. Senučiukas kiūtojo čia pat, Aleksandras užuodė jo kvapą, atsiduodantį dūmais, bet paties šamano nematė, kad ir kaip akis pūtė. Burtininkas uždėjo delną jam ant krūtinės, lyg ieškotų širdies tvinksnio. Šios draugiškos rankos sunkumas ir šiluma įkvėpė vaikinui drąsos, jis pasijuto ramesnis, liovėsi drebėjęs ir jau įstengė aiškiai mąstyti. Peilis, peilis, vapėjo jis. Tik brakštelėjo atlenkiamas peiliukas, ir netrukus jo geležtė čiūžtelėjo per pančius. Vaikinas bijojo pajudėti: buvo tamsu, be to, Valimajus niekad nebuvo naudojęsis peiliu, dar, ko gero, įpjaus jam riešus. Bet per minutę senukas perpjovė virves ir paėmęs Aleksą už rankos nusivedė į girią.

Stovykloje kapitonas Ariostas pareiškė, kad gana lošti, juoba kad ir degtinės butelis jau tuščias. Liudvikas Leblanas neišmanė, kuo čia jį dar užėmus, nes iki aušros toli. Alkoholis neapsuko karininkui galvos – jo skrandis iš tiesų pasirodė esąs geležinis. Tada profesorius pasiūlė pabandyti per radiją susisiekti su Santa Marija de la Liuvijos kareivinėmis. Ilgai juodu sukinėjo aparato rankenėles, eteryje bjauriai traškėjo ir ūžė, bet pakalbėti su operatorium taip ir nepavyko. Ariostas nerimavo: jam rūpėjo kuo greičiau grįžti į kareivines, kol anksčiau išskridę kareiviai nepripliurpė ko nereikia apie įvykius Tapirava Teryje. Kažin ko

jie jau pripasakojo? Reikia įteikti raportą karinei vyresnybei ir susitikti su žurnalistais anksčiau, nei jie paskelbs nugirstas paskalas. Omaira Tores jau prasitarė apie tymų virusus. Jeigu ims viešai kalbėti, jam galas. Na ir kvailumas tos bobos, nesitvėrė pykčiu kapitonas.

Ariostas liepė antropologui grįžti į palapinę, pats apėjo stovyklą norėdamas įsitikinti, ar vyrai eina sargybą kaip dera, tada nužingsniavo prie medžio, kur buvo pririštas amerikietis berniukas, ketindamas mažumėlę pasityčioti iš jo. Ir štai tą akimirką jam kaip kuolu žiebė baisi smarvė. Smūgis pargriovė jį aukštielninką. Jis pabandė pakelti ranką prie juosmens, kur buvo užkištas pistoletas, bet nepajėgė pasijudinti. Vyrą ūmiai supykino, širdis apsivertė ir viskas nutrūko. Kapitonas neteko sąmonės. Jis taip ir nebepamatė už trejeto žingsnių stovinčio Bestijos, kuris tiesiai į jį leido mirtiną dvoką iš savo liaukų.

Dusinantis Bestijos tvaikas užplūdo visą stovyklą, pirmiau išvertė iš koto kareivius, paskui ir tuos, kuriuos dengė palapinių audeklas. Po dviejų minučių jau nė vienas nesilaikė ant kojų. Bent porą valandų šiurpi tyla viešpatavo ir Tapirava Teryje, ir aplinkinėj girioj, kur nuo bauginančios smarvės sustingo net paukščiai ir žvėrys. Du Bestijos, vienu kartu užpuolę žmones, pasitraukė lėtai kaip visada, bet jų kvapas nesisklaidė kone visą naktį. Niekas visoj stovykloj taip ir nesužinojo, kas dėjosi per tą laiką, nes nė vienas neatgavo sąmonės iki pat ryto. Tik vėliau, pamatę pėdsakus, žmonės galėjo suprasti, kieno čia būta.

Aleksas, beždžionėle ant pečių nešinas ir Valimajaus vedamas, žengė tamsoje apeidamas medžius ir krūmus, kol visai dingo blausūs stovyklos žiburėliai. Šamanas ėjo į priekį lyg šviesią die-

ną: gal jam kelią rodė angeliška jo pati, kurios Aleksas negalėjo matyti. Jie ilgokai sukinėjosi tarp medžių, kol pagaliau senukas priėjo tą vietą, kur buvo palikęs laukti Nadiją Santos. Mergaitė ir šamanas pusę vakaro ir pusę nakties bendravo pelėdos šūksniais, kol Nadijai pavyko ištrūkti iš stovyklos ir susitikti su juo. Išvydę vienas kitą, jaunieji bičiuliai apsikabino, o Boroba nieko nelaukusi užsikorė ant šeimininkės spiegdama iš laimės.

Valimajus patvirtino tai, kas jiems jau buvo žinoma: gentis stebėjo stovyklą, bet indėnai, patyrę, kokia būna nahabų magija, nesiryžo jų pulti. Kariai tūnojo taip arti, jog girdėjo ir kūdikio verksmą, ir mirusiųjų skundus, kad jų iki šiol deramai nepalaidoja. Nužudytųjų vyrų ir moters sielos, pasak Valimajaus, vis dar laikosi prie kūno; jos negalinčios atsiskirti, kol neatliktos tinkamos apeigos ir kol už tuos žmones neatkeršyta. Aleksas jiems paaiškino, kad indėnai gali tikėtis sėkmės tik užpuolę nakties metu, nes dieną nahabai pasinaudosią paukščiais, keliančiais triukšmą ir vėją, ir išskrisią iš Pasaulio Akies nelaukdami susidūrimo su čiabuviais.

– Jei pulsite dabar, keletas žus, bet kitu atveju bus išnaikinta visa gentis, – tvirtino Aleksas ir pridūrė, kad yra pasirengęs vesti juos ir kovoti kartu su jais, nes ir jis jau įvesdintas į karius.

– Vadas kariauti – Tahama. Vadas derėtis su nahabais – tu, – atšovė Valimajus.

– Derėtis vėlu. Ariostas yra žudikas.

– Tu sakei, kad vieni nahabai yra piktadariai, o kiti nahabai yra draugai. Kur tie draugai? – neatlyžo burtininkas.

– Mano močiutė ir kai kurie žmonės stovykloje yra draugai. Kapitonas Ariostas ir jo kareiviai yra priešai. Su jais derėtis negalime.

– Tavo močiutė ir jos draugai turi derėtis su tais nahabais, kurie yra priešai.

– Draugai neturi ginklų.

– Ir magijos neturi?

– Pasaulio Akyje jie neturi daug magijos. Bet yra kitų draugų, turinčių daug magijos, toli nuo čia, miestuose, kitose pasaulio vietose, – aiškino Aleksandras Koldas, krimsdamasis dėl sunkumų susikalbėti.

– Tada eik ten, kur tie draugai, – padarė išvadą senolis.

– Kaip? Mes čia esam belaisviai!

Valimajus nebeatsakinėjo. Jis tupėdamas žvelgė į naktį, šalia pleveno jo žmona; ji tapo dar skaidresnė, todėl jos nematė nei Aleksas, nei Nadija. Juodu nemiegojo, tik glaudėsi vienas prie kito dalydamiesi šiluma ir netardami nė žodžio, nes nelabai buvo ko sakyti. Abudu mąstė apie tai, koks likimas laukia Ketės Kold, Sezario Santoso ir kitų grupės narių; galvojo apie miglos žmones, apie tai, kad jie pasmerkti; prisiminė gyvybės vandenį ir krištolo kiaušinius. Kas laukia jųdviejų, įklimpusių girioje?

Siaubingo dvoko banga atsirito ligi jų nusilpusi dėl nuotolio, bet aiškiai atpažįstama. Vaikai pašoko, bet Valimajus nė nekrustelėjo, tarsi to būtų ir laukęs.

– Bestijos! – sušuko Nadija.

– Gal taip, o gal ir ne, – abejingai atsiliepė šamanas.

Nakties pabaiga abiem labai prailgo. Prieš pat aušrą šaltis dar sustiprėjo ir abu vaikai, susigūžę kartu su Boroba, kaleno dantimis, tuo tarpu senasis burtininkas nejudėdamas laukė įsmeigęs akis į tamsą. Sulig pirmąja brėkšma sukilo beždžionės ir paukščiai, o Valimajus paragino keliauti. Vaikai ilgokai pėdino paskui jį tarp medžių, kol saulės spinduliams jau prasimušus pro lapiją atsidūrė prie pat stovyklos. Laužas ir žibintai buvo užgesę, niekur jokių gyvybės ženklų, ore tebetvyrojo tokia smarvė, lyg šimtas skunkų būtų vienu sykiu apipurškę tą vietą. Dangstydami veidą rankomis,

jie priėjo aikštę, kurioje dar visai neseniai buvo jaukus Tapirava Terio kaimelis. Palapinės, stalas, viryklė – viskas suniokota ir išblaškyta; ant žemės mėtosi valgio likučiai, bet nematyti nei beždžionių, nei paukščių, kapstančių tas atliekas ir šiukšles, – visus atbaidė siaubingoji Bestijų smarvė. Net ir Boroba nėjo artyn, tik spiegė ir straksėjo kiek įkabindama. Valimajus į dvoką reagavo taip pat abejingai, kaip kad nakties metu – į šaltį. Jaunimui nebeliko nieko kito, tik sekti jo pėdomis.

Stovykloje jie nerado nė vieno žmogaus: nei ekspedicijos narių, nei kareivių, nei kapitono Ariosto; nebuvo matyti ir nušautųjų indėnų kūnų. Ginklai, kita manta, net ir Timočio Bruso fotoaparatai, mėtėsi čia pat, o apie medį, prie kurio buvo pririštas Aleksas, žemė plačiai juodavo nuo kraujo. Trumpai viską apžiūrėjęs ir, kaip rodėsi, labai patenkintas tuo, ką pamatė, senasis Valimajus pasuko atgal. Abu vaikai patraukė paskui jį nieko neklausinėdami, taip apsvaigę nuo dvoko, kad vos laikėsi ant kojų. Toldami nuo stovyklavietės ir godžiai gaudydami gaivų rytmečio orą, jie pamažu atsipeikėjo, bet jiems vis dar tvinkčiojo smilkiniuose ir svaigo galva. Netrukus prie jų prisigretino Boroba, ir mažasis būrelis patraukė gilyn į girią.

Jau prieš keletą dienų Tapirava Terio gyventojai, pamatę paukščius, kurie kelia triukšmą ir vėją, pasitraukė iš kaimo palikę skurdžią mantą ir naminius gyvulius, trukdančius jiems tapti nematomiems. Augalijos dengiami jie pasiekė saugią vietą ir ten medžių lajose įsirengė laikinus būstus. Ariosto pasiųsti kareivių būreliai praėjo visai šalia, bet indėnų nepamatė, tuo tarpu Tahamos kariai, užsimaskavę gamtoje, stebėjo kiekvieną svetimšalių judesį.

Ijomė ir Tahama ilgai ginčijosi dėl nahabų ir svarstė, ar eiti pas juos, kaip buvo patarę Jaguaras ir Erelė. Ijomės nuomone, jos gentainiai negalėsią nuolat gyventi medžiuose kaip beždžionės: neišvengiamai ateisiąs metas aplankyti nahabus, priimti jų dovanas ir pasiskiepyti. Tahama teigė, kad verčiau mirti kovoje; bet Ijomė buvo vadų vadė ir jos nuomonė galiausiai paėmė viršų. Ji nutarė pirmoji susitikti su svetimšaliais, todėl pati viena nuėjo į stovyklą pasipuošusi prašmatnia geltonų plunksnų skrybėle: tegul jie žino, kas čia vyriausias. Ją ramino tai, kad tarp svetimšalių yra Jaguaras ir Erelė, sugrįžę iš šventojo kalno. Juk juodu yra draugai ir galės būti vertėjais, kad tie vargšai žmogeliai, vilkintys dvokiančiais skarmalais, nesijaustų prieš ją tokie sutrikę. Nahabai priėmė ją gerai; jiems, be abejo, padarė įspūdį karališka jos laikysena ir gausybė raukšlių, liudijančių, kaip ilgai ji gyvena ir kiek turi patirties. Nors ir pavaišinta, senolė jautė pareigą pareikalauti, kad svetimšaliai pasitrauktų iš Pasaulio Akies, nes čia jiems nesą ko veikti; tai jos paskutinis žodis ir derėtis ji neketinanti. Vadė išėjo didingai, nešina dubenėliu mėsos su kukurūzais, įsitikinusi, kad pribloškė nahabus neapsakomu prakilnumu.

Ijomės vizito sėkmės įkvėpta, visa gentis pajuto savo vertę ir pasekė jos pavyzdžiu. Miglos žmonės grįžo į tą vietą, kurioj būta jų kaimo ir kurią dabar trypė svetimšaliai, akivaizdžiai niekad negirdėję apie paprasčiausią tinkamo elgesio ir padorumo taisyklę: neik į šaboną, jei nesi pakviestas. Ten indėnai pamatė didelius blizgančius paukščius, palapines ir neregėtuosius nahabus, apie kuriuos buvo prisiklausę tokių šiurpių dalykų. Tuos netašytus svetimšalius vertėtų kaip reikiant prilupti, bet Ijomė liepė saviškiams elgtis santūriai. Šie, nenorėdami įžeisti įsibrovėlių, neatsisakė vaišių ir priėmė dovanas, paskui nuėjo medžioti, paieškoti medaus ir pasiskinti vaisių, kad galėtų atsilyginti už dovanas kaip pridera.

Rytojaus dieną, įsitikinusi, kad Jaguaras ir Erelė vis dar ten, Ijomė leido genčiai vėl nueiti pas nahabus ir pasiskiepyti. To, kas įvyko paskui, nemokėjo paaiškinti nei ji, nei kas kitas. Niekas nesuprato, kodėl svetimšaliai vaikai, taip atkakliai raginę skiepytis, staiga šokosi drausti. Pasigirdo keistas triukšmas, lyg trankus griaustinis. Buteliukai sudužo, iš jų ištrūko Rahakanariva ir būdamas nematomas puolė indėnus, šie griuvo kaip pakirsti, nors nei strėlės jų nebuvo palietusios, nei vėzdai. Tie, kurie liko gyvi po tų žiaurių kautynių, pakrikai spruko kiek kojos neša. Jau nebegalėjai suprasti, kur draugai, kur priešai.

Pagaliau atėjo Valimajus ir šį tą paaiškino. Pasak jo, abu jaunuoliai, Erelė ir Jaguaras, yra draugai ir jiems reikia padėti, o visi kiti, ko gero, – priešai. Dar pasakė, kad Rahakanariva vaikštinėjo laisvas ir galėjo prisiimti bet kokį pavidalą; tik labai stiprūs užkeikimai būtų jį privertę grįžti į dvasių karalystę. Teko kreiptis į dievus. Tuomet du didžiuliai tinginiai, dar neparėję į šventąjį tepujį ir tebeslankiojantys po Pasaulio Akį, buvo pašaukti ir naktį nuvesti į kaimelio griuvėsius. Jie niekuomet savavališkai nesiartina prie indėnų būstų, to nebuvo darę jau tūkstančius metų. Valimajus turėjo juos įtikinti, kad kaimas nebe miglos žmonių, nes jį suteršę įsibrovėliai nahabai ir žudynės, įvykdytos jo žemėje. Tapirava Terį teks atstatyti kitoj Pasaulio Akies vietoj, toli nuo čia, kur bus gera žmonių sieloms ir protėvių dvasioms, kur taurios žemės nėra suteršusi piktadarybė. Bestijos sutiko apšlakstyti nahabų stovyklą neskirdami draugų nuo priešų.

Daug valandų teko laukti Tahamos kariams, kol smarvė tiek išsisklaidys, kad būtų galima prieiti. Iš pradžių jie susirinko indėnų palaikus ir pasitraukė ketindami palaidoti juos kaip dera, paskui grįžo ieškoti likusiųjų ir juos vilkte atvilko, tarp jų ir kapitono Ariosto lavoną, kurį baisingais nagais buvo sudraskęs vienas iš dievų.

Vienas po kito atsipeikėjo visi nahabai. Jie gulėjo miško laukymėje tokie apsvaigę, kad vargiai beprisiminė, kas jie tokie. Dar sunkiau buvo prisiminti, kaip jie čia pateko. Ketė Kold sukruto pirmoji, nors ir nenutuokė, nei kur ji yra, nei kas atsitiko stovyklai, sraigtasparniui, kapitonui, o svarbiausia – jos anūkui. O kurgi kūdikis? Ieško ieško – niekur nėra. Šoko purtyti bendrakeleivius, kad greičiau atsigaivelėtų. Visiems nežmoniškai skaudėjo galvą ir sąnarius, vargšai vėmė, kosėjo ir ašarojo, jautėsi taip, lyg būtų gerokai prikulti, bet ant kūno nebuvo jokių smurto žymių.

Paskutinis praplėšė akis profesorius Leblanas: jis po tokios nakties išvis nebepastovėjo. Ketė Kold nutarė, kad puodelis kavos ir gurkšnis degtinės būtų pravartu visiems, betgi užkandos – nė trupinėlio. Bestijų tvaiko vis dar buvo prisigėrę drabužiai, plaukai ir net oda; vienintelė išeitis – kaip nors nusigauti ligi artimiausio upelio ir kuo ilgiau mirkti jame. Penketas kareivėlių liko be ginklų ir be savojo kapitono, todėl kai jiems ėmėsi komanduoti Sezaris Santosas, sulig tuo žodžiu pakluso. Timotis Brusas, susikrimtęs, kad buvo taip arti Bestijos ir jo nenufotografavo, veržėsi atgal į stovyklą ieškoti savo aparatų, bet nežinojo, kur link eiti, o norinčių jį lydėti taip ir neatsirado. Flegmatiškasis anglas, tiek kartų lydėjęs Ketę Kold karuose, stichinėse nelaimėse ir kartu su ja patyręs daugybę nuotykių, retai teprarasdavo savitvardą, tačiau pastarieji įvykiai prislėgė ir jį. Ketė Kold ir Sezaris Santosas labiausiai nerimavo dėl artimųjų: ji – dėl anūko, jis – dėl dukrelės. Kur dabar tie vaikai?

Vedlys, labai atidžiai ištyręs visą laukymę, aptiko nulaužtų šakų, plunksnų, grūdų ir kitų ženklų, kad čia būta indėnų. Vadinasi, miglos žmonės atvilko juos čionai ir taip išgelbėjo jiems gyvybę, nes antraip jie būtų mirtinai uždusę arba Bestijos sudraskyti. Bet

kodėl indėnai šitaip pasielgė, užuot keršiję už žuvusius saviškius? Jei profesoriaus Leblano būklė būtų leidusi jam mąstyti, jis būtų gavęs dar sykį suabejoti savo teorija apie šių genčių žiaurumą, bet vargšas antropologas leisgyvis gulėjo kniūbsčiom ant žemės ir dejavo – taip jį kankino galva, svaigstanti ir plyšte plyštanti.

Visi buvo įsitikinę, kad miglos žmonės dar sugrįš. Taip ir įvyko: netrukus visa jų gentis išniro iš tankmės. Neįtikėtinas jų gebėjimas judėti visiškai tyliai leisdavo jiems apsupti svetimšalius, dar net nespėjusius susigaudyti, kas vyksta. Kareiviai, kalti dėl indėnų mirties, drebėjo kaip drugio krečiami. Tahama priėjo prie jų ir įsmeigė į juos žvilgsnį, bet jų nelietė; ko gero, pamanė, kad tie šliužai neverti smagaus smūgio per galvą iš tokio tauraus kario kaip jis.

Ijomė žengė į priekį ir išdrožė ilgą pamokslą gimtąja kalba, kurios niekas nesuprato, paskui čiupo Ketei Kold už palaidinės ir ėmė šaukti prisikišusi prie pat veido. Ir reporterė padarė vienintelį dalyką, kuris jai šovė į galvą, – griebė senei su geltonų plunksnų skrybėle už pečių ir ėmė plūsti ją angliškai. Ilgokai abi senelės šitaip svaidėsi nesuprantamais prakeiksmais, kol pagaliau Ijomė pavargo, apsisuko ir atsisėdo po medžiu. Susėdo ir kiti indėnai, šnekučiavosi, valgė vaisius, riešutus ir grybus, rastus tarp medžių šakų, dalydamiesi tais skanėstais, tuo tarpu Tahama ir kai kurie jo kariai akylai stebėjo svetimšalius, bet jų nelietė. Ketė Kold pažino savo globotą vaikelį – dabar jį laikė jauna moteris – ir džiaugėsi, kad kūdikis ištvėrė mirtinąją Bestijos smarvę ir grįžo pas saviškius.

Po vidurdienio pasirodė Valimajus ir abu vaikai. Ketė Kold ir Sezaris Santosas nubėgo jų pasitikti ir džiaugsmingai apsikabino: juk jau nelabai tikėjosi juos dar kada nors pamatyti. Parsiradus Nadijai bendrauti tapo lengviau: ji ėmėsi vertėjauti ir padėjo kai ką išsiaiškinti. Svetimšaliams paaiškėjo, kad indėnai nesieja savo draugų žūties su kareivių šaunamaisiais ginklais, nes jų niekad

nebuvo matę. Miglos žmonės nieko kito nenorėjo, tik atstatyti savo kaimelį kitoj vietoj, paragauti savo mirusiųjų pelenų ir atgauti taiką, kuria visuomet džiaugėsi. Tam tikslui reikią sugrąžinti Rahakanarivą į jo vietą tarp demonų, o nahabus išprašyti iš Pasaulio Akies.

Tada prabilo profesorius Leblanas, jau kiek atsigavęs, bet vis dar bloguojantis. Jis, kaip ir visi kiti, buvo purvinas ir prasmirdęs, jo tropinis šalmas su gėlytėmis dingęs, drabužiai prisigėrę Bestijos tvaiko. Nadija vertė jo žodžius švelnindama posakius: tegul indėnai nemano, jog visi nahabai tokie pasipūtę kaip tasai žmogelis.

– Galite būti ramūs. Prižadu asmeniškai pasirūpinti miglos žmonių apsauga. Kai Liudvikas Leblanas kalba, visas pasaulis klausosi, – užtikrino profesorius ir pridūrė paskelbsiąs savo įspūdžius, aprašysiąs tai, ką matė, ne tik „International Geographic" straipsnyje, bet ir naujojoje savo knygoje. Jo dėka, tvirtino jis, Pasaulio Akis būsianti paskelbta etniniu rezervatu ir apsaugota nuo bet kokios eksploatacijos. Žmonės dar pamatys, ko vertas Liudvikas Leblanas!

Miglos žmonės nesuprato tos prakalbos žodžių, bet Nadija jiems trumpai paaiškino, kad jis – vienas iš draugiškųjų nahabų. Ketė Kold pridūrė, jog ji ir Timotis Brusas padės Leblanui vykdyti savo pažadus, tad ir juodu buvo priskirti prie draugų. Pagaliau po begalinių svarstymų, kurie nahabai yra draugai, o kurie – priešai, čiabuviai sutiko rytojaus dieną nuvesti visus atgal prie sraigtasparnio. Iki tol Bestijų smarvė turėtų būti jau išsisklaidžiusi iš Tapirava Terio.

Ijomė, praktiška kaip visuomet, liepė kariams eiti pamedžioti, o moterims – užkurti ugnį ir parengti hamakus nakvynei.

– Klausiu tave dar sykį, Aleksandrai, ką žinai apie Bestiją? – neatstojo nuo anūko Ketė Kold.

– Jų yra ne vienas, Kete, jų daug. Jie panašūs į milžiniškus tinginius, išlikusius gal nuo akmens amžiaus, gal dar nuo seniau.

– Ar tu juos matei?

– Jei nebūčiau matęs, kaip manai, argi galėčiau papasakoti, kaip jie atrodo? Mačiau jų vienuolika, bet spėju, jog dar vienas ar du bastosi šiose vietose. Jų medžiagų apykaita, ko gero, labai lėta, todėl jie gyvena ilgai, gal net šimtus metų. Jie viską dedasi į galvą, turi gerą atmintį ir, nors atrodo neįtikėtina, kalba, – aiškino Aleksas.

– Bene šaipaisi iš manęs! – pasipiktino senelė.

– Ne, iš tiesų. Jie nėra labai plepūs, bet šneka ta pačia kalba kaip miglos žmonės.

Aleksandras Koldas patikino močiutę, jog tie padarai indėnams už apsaugą atsilygina tuo, kad išsaugo jų istoriją.

– Esi man sakiusi, kad indėnams nereikia rašto, nes jie turi gerą atmintį. Tie tinginiai ir yra gyvoji genties atmintis, – teigė vaikinas.

– Kur tu juos matei, Aleksandrai?

– Negaliu tau sakyti, tai paslaptis.

– Spėju, kad jie gyvena ten pat, kur tu radai gyvybės vandens... – neatlyžo senelė.

– Gal taip, o gal ir ne, – šyptelėjo anūkas.

– Turiu pamatyti tuos Bestijas ir nufotografuoti, Aleksandrai.

– O kam? Žurnalo straipsniui? Tada jau ateitų galas tiems vargšams, Kete: jie būtų sugauti ir uždaryti į narvą zoologijos sode arba atiduoti ištirti į laboratoriją.

– Betgi privalau ką nors parašyti, juk esu įsipareigojusi...

– Parašyk, kad Bestija – tai legenda, grynas prietaras. Garantuoju, kad jų dar labai ilgai niekas nepamatys. Jie bus pamiršti. Įdomiau būtų parašyti apie miglos žmones, kurie išliko nepasikeitę tūkstančius metų, o dabar gali žūti bet kurią dieną. Papasakok, kad jiems vos nebuvo suleista tymų viruso, kaip kad buvo pasielgta su kitomis gentimis. Gali juos išgarsinti, Kete, ir taip apsaugoti nuo išnaikinimo. Gali tapti miglos žmonių gynėja ir gražiai pašnekėjusi paversti Leblaną savo sąjungininku. Tu savo plunksna gali parūpinti bent kiek teisingumo šiam kraštui, gali demaskuoti tokius niekšus kaip Karijas ir Ariostas, gali parodyti, ką čia veikia kariuomenė, o tokią Omairą Tores atiduoti teismui. Jei tu nieko nedarysi, greit atsiras kitų nenaudėlių, kurie vėl siautės čia nebaudžiami kaip iki šiol.

– Matau, kad smarkiai paūgėjai per tas kelias savaites, Aleksandrai, – patenkinta pripažino Ketė Kold.

– Ar galėtum vadinti mane Jaguaru, močiute?

– Kaip tokios markės automobilį?

– Taip.

– Kas žmogus, tai skonis. Galiu vadinti tave kaip nori, jei tik tu manęs nevadinsi močiute, – sutiko ji.

– Sutarta, Kete.

– Sutarta, Jaguarai.

Tą vakarą nahabai kukliai pavakarieniavo sykiu su indėnais – valgė keptą beždžionę. Kai Tapirava Teryje nutūpė paukščiai, keliantys triukšmą ir vėją, gentis prarado savo daržus, bananus ir manijokus, be to, negalėjo kurti ugnies, kad neišsiduotų priešams kur esantys, todėl gavo keletą dienų pabadauti. Kol Ketė Kold mėgino keistis informacija su Ijome ir kitomis moterimis, profesorius Leblanas labai susidomėjęs klausinėjo Tahamą apie genties papročius ir karybą. Nadija, pristatyta vertėjauti, suvokė, kad Tahama tyčiojasi iš profesoriaus ir pasakoja jam nebūtus dalykus. Be kita ko, sakėsi esąs trečias Ijomės vyras, bet niekada neturėjęs

vaikų, o tai triuškino Leblano teoriją apie „alfa patinų“ genetinį pranašumą. Šiomis Tahamos pasakomis remdamasis garsusis profesorius Liudvikas Leblanas netrukus parašė dar vieną knygą.

Rytojaus dieną miglos žmonės nuvedė nahabus atgal į Tapirava Terį; priekyje žygiavo Ijomė ir Valimajus, užnugarį saugojo Tahama su savo kariais. Per šimtą metrų nuo kaimelio svetimšaliai pamatė kapitono Ariosto lavoną. Indėnai buvo jį paguldę tarp dviejų storų medžio šakų paukščiams sulesti ir žvėrims suėsti; taip jie elgėsi su visais, kurie neverti iškilmingų laidotuvių. Lavonas buvo Bestijos nagų taip sumaitotas, jog vien nuo to vaizdo kareivius pykino ir jie neįstengė nukelti kūno, kad pargabentų į Santa Marija de la Liuviją. Buvo nutarta grįžti vėliau ir palaidoti kapitoną pagal krikščionių papročius.

– Bestija įvykdė teisingumą, – sumurmėjo Ketė.

Sezaris Santosas liepė Timočiui Brusui ir Aleksandrui Koldui surinkti visus kareivių ginklus, išmėtytus stovykloje, kad neliktų pavojaus kilti naujai smurto bangai, jei kam nors pakriktų nervai. Beje, tai buvo mažai tikėtina, nes Bestijų tvaikas, vis dar neišsivadėjęs, slėgė visus ir slopino bet kokį agresyvumą. Santosui įsakius į sraigtasparnį buvo sukrauta visa ekspedicijos manta, išskyrus palapines: jas nutarta čia pat užkasti, nes argi išnaikinsi jų dvoką? Tarp išardytų palapinių Timotis Brusas atrado savo fotoaparatus ir kai kuriuos filmus; deja, kapitono Ariosto atimtieji negatyvai niekam nebetiko, nes karininkas buvo juos apšvietęs. Aleksas aptiko savąjį krepšį; jame tebebuvo sveikas butelis su gyvybės vandeniu.

Ekspedicijos dalyviai greit susirengė skristi į Santa Marija de la Liuviją. Nebuvo tik lakūno, nes šį sraigtasparnį buvo atvairavęs kapitonas Ariostas, o antrasis pilotas išskrido pirmuoju orlaiviu. Santosas, nors niekada nepilotavęs tokios mašinos, buvo įsitikinęs, kad jei jau sugeba skristi savuoju išklerusiu lėktuvėliu, suvaldys ir šitą aparatą.

Atėjo metas skirtis su miglos žmonėmis. Buvo pasikeista dovanomis, kaip reikalauja indėnų papročiai. Vieni atidavė diržus, mačetes, peilius ir virtuvės reikmenis, kiti nusiėmė plunksnas, sėklų vėrinius, orchidėjas ir dantų karolius. Aleksas atidavė kompasą Tahamai, šis jį pasikabino ant kaklo kaip papuošalą ir savo ruožtu padovanojo amerikiečiui vaikinui ryšulėlį strėlių, užnuodytų kurare, ir trijų metrų ilgio serbataną, kuri vos tilpo į sraigtasparnį. Ijomė, vėl nutvėrusi Ketei Kold už palaidinės, kuo garsiausiai išdrožė ilgą prakalbą, o reporterė tokiu pat tonu atsakė angliškai. Paskutinę akimirką, nahabams jau lipant į paukštį, keliantį triukšmą ir vėją, Valimajus įteikė Nadijai mažą pintinėlę.

DVIDEŠIMTAS SKYRIUS

Keliai išsiskiria

Kelionė atgal į Santa Marija de la Liuviją tapo tikru košmaru, nes Sezaris Santosas vargo gerą valandą, kol suvaldė mašiną. Per tą pirmąją valandą niekas nebesitikėjo gyvas sugrįžti į civilizuotąjį pasaulį; net ir Ketė Kold, šiaip jau šaltakraujė kaip marių žuvis, atsisveikino su anūku stipriu rankos spūstelėjimu.

– Sudie, Jaguarai. Bijau, kad nebetoli skrisim. Gaila, kad tavo gyvenimas buvo toks trumpas.

Kareiviai balsu meldėsi ir gėrė romą nervams nuraminti, Timotis Brusas reiškė begalinį pasipiktinimą kilnodamas kairį antakį – tai buvo ženklas, jog dar truputis, ir jis sprogs. Vieninteliai išlikę visai ramūs buvo Nadija, nusikračiusi aukščio baimės ir pasitikinti tvirta tėčio ranka, ir profesorius Liudvikas Leblanas, vis dar toks apsvaigęs, kad nesuvokė, koks pavojus jam gresia.

Po kelių valandų, kai orlaivį pavyko nutupdyti taip pat sunkiai, kaip kad sekėsi pakelti į orą, ekspedicijos dalyviai pagaliau įsikūrė varganame Santa Marija de la Liuvijos viešbutėlyje. Rytojaus dieną visi susiruošė į Manausą, iš kur jau galėjo skristi kiekvienas į savo kraštą. Bet prieš tai dar teko plaukti laivu Rio Negro upe, kuria jau buvo keliavę į džiungles, nes Sezario Santoso lėktuvėlis, kad ir su nauju varikliu, nekilo nuo žemės, nors tu ką. Keliautojai pasiėmė ir Choelį Gonsalesą, jau apgydytą Timočio Bruso padėjėją. Vienuolės buvo apvilkusios jį gipso korsetu, neleidžiančiu judėti

liemeniui nuo kaklo ligi pat šlaunų, ir tikėjosi, kad jo šonkauliai suaugs be komplikacijų, tik kažin ar pavyksią kada nors išgydyti vargšą nuo patirto košmaro. Jis kasnakt sapnuojąs, kad jį smaugia anakonda.

Vienuolės taip pat patikino, kad trys sužeistieji kareiviai sveiksta, nes, jų laimei, strėlės nebuvusios užnuodytos. O Mauro Karijo popieriai visai prasti. Tahamos smūgis sužalojęs smegenis ir geriausiu atveju jam teksią visą likusį gyvenimą praleisti bejėgiškai sudribus invalido krėsle, nebesuvokiant aplinkos ir maitinamam per zondą. Jis jau esąs nuosavu lėktuvu išgabentas į Karakasą kartu su Omaira Tores, kuri nė akimirkai nesitraukianti nuo jo. Moteris nežinojo, kad Ariostas miręs ir jos nebeapgins; o juk buvo aišku, kad vos tik atvykėliai papasakos apie suklastotą vakciną, daktarė pateks į teisingumo rankas. Jos nervai visai pakriko, ji be paliovos kartojo, kad tai ji kalta, kad Dievas nubaudė ir Maurą, ir ją už tą tymų virusą. Niekas nesuprato, apie ką ji kalba, tik tėvas Valdomeras, duodamas mirštančiajam paskutinį patepimą, atkreipė dėmesį į jos šnekas ir įsidėmėjo kiekvieną žodį. Kunigas, kaip ir Karakavė, jau kada įtarė, kad Mauras Karijas planuoja pasinaudoti indėnų žemėmis, bet taip ir neperprato jo plano esmės. Padriki daktarės svaičiojimai atvėrė jam akis.

Kol kapitonas Ariostas buvo įgulos vadas, verslininkas galėjo tame krašte elgtis kaip tinkamas. Misionierius neturėjo pakankamai galios demaskuoti tuos žmones, nors metų metais pranešinėjo Bažnyčiai apie savo įtarimus. Į jo pranešimus niekas nekreipė dėmesio, nes trūko įrodymų, be to, jis buvo laikomas kvanktelėjusiu; mat Mauras Karijas paskleidė gandą, kad kunigas ėmęs kliedėti po to, kai jį buvo pagrobę indėnai. Tėvas Valdomeras net buvo nukeliavęs į Vatikaną ir įteikęs skundą dėl čiabuviams daromų skriaudų, bet bažnytinė vyresnybė jam priminė, kad jo misija – skleisti Amazonijoje Kristaus žodį, o ne kištis į politiką. Žmogus grįžo sugniuždytas, negalėdamas suprasti, kokia pra-

smė rengti sielas kelionei į dangų pirmiau nepasirūpinus apginti gyvybės žemėje. Kita vertus, jis abejojo, ar tikrai verta krikštyti indėnus, turinčius savitą tikėjimą. Juk jie tūkstančius metų gyvena santarvėj su gamta, kaip Adomas ir Ieva rojuje. Kokia bus nauda iš to, kad įkalsiu jiems į galvą nuodėmės sampratą, mąstė tėvas Valdomeras.

Sužinojęs, kad „International Geographic" pasiuntiniai grįžo į Santa Marija de la Liuviją, o kapitonas Ariostas žuvo neaiškiomis aplinkybėmis, misionierius apsilankė viešbutyje. Kareivių pasakojimai apie tai, kas įvyko plynaukštėje, buvo prieštaringi: vieni kaltino indėnus, kiti – Bestiją, vienas net metė įtarimo šešėlį ant ekspedicijos dalyvių. Šiaip ar taip, nebelikus Ariosto pagaliau atsirado vilties sulaukti teisingumo. Netrukus į jo vietą bus paskirtas kitas karininkas, ir dar nežinia, ar jis bus padoresnis už Ariostą; gal taip pat ims kyšius ir eis išvien su nusikaltėliais, kaip atsitinka Amazonijoje.

Tėvas Valdomeras savo turima informacija pasidalijo su profesorium Liudviku Leblanu ir Kete Kold. Įtarimas, kad Mauras Karijas ir jo bendrininkė Omaira Tores, kariuomenės pareigūno dangstomi, platino epidemijas, rodėsi toks siaubingas, kad niekas negalėjo tuo patikėti be įrodymų.

– Žinia apie tai, kad šitaip buvo naikinami indėnai, sukrėstų visą pasaulį. Gaila tik, kad negalim to įrodyti, – kalbėjo reporterė.

– O gal ir galim, – paprieštaravo Sezaris Santosas, traukdamas iš liemenės kišenaitės ampulę su tariamais skiepais. Ir paaiškino, kad Karakavei pavyko ją nugvelbti iš daktarės bagažo kiek anksčiau, negu Ariostas jį nušovė.

– Aleksandras ir Nadija užklupo jį rausiantis vakcinų dėžutėse ir nepaisydami jo grasinimų papasakojo man ką matę. Mes manėm, kad Karakavė dirba Karijui, o paskui sužinojom, kad jis yra vyriausybės agentas, – paaiškino Ketė Kold.

– Aš žinojau, kad Karakavė yra Čiabuvių apsaugos departamento tarnautojas, todėl ir pasiūliau profesoriui Leblanui pasisamdyti jį, kaip asmeninį padėjėją. Taip jis galėjo keliauti su ekspedicija nekeldamas įtarimo, – pridūrė Sezaris Santosas.

– Vadinasi, jūs mane išnaudojot, Santosai, – metė profesorius.

– Jūs norėjot, kad kas nors jus vėduotų banano lapu, o Karakavė norėjo keliauti su ekspedicija. Niekam nebuvo nuostolio, profesoriau, – šyptelėjo vedlys ir pridūrė, kad Karakavė jau keletą mėnesių sekė Maurą Kariją ir turėjo surinkęs storą dosjė apie tamsius to žmogaus reikaliukus, ypač apie tai, kaip jis eksploatavo čiabuvių žemes. Jam pasirodė įtartini Mauro Karijo ryšiai su daktare Omaira Tores, tad jis nutarė pasekti ir tą moteriškę.

– Karakavė buvo mano draugas, bet uždaro būdo, kalbėdavo tik tiek, kiek būtina. Niekada neminėjo man, kad įtaria Omairą, – pasakojo Santosas. – Manau, kad jis ieškojo paaiškinimo, kodėl indėnai kartais taip masiškai miršta, todėl pavogė vieną vakcinos ampulę ir davė man pasaugoti.

– Gal dabar mums pavyks išsiaiškinti, kaip buvo tyčia sukeliamos epidemijos, – kalbėjo Ketė Kold, žiūrėdama į šviesą per stiklinį indelį.

– Aš irgi turiu kai ką tau, Kete, – šyptelėjo Timotis Brusas, rodydamas keletą fotofilmo kasečių, kurias laikė delne.

– Kas gi čia? – susidomėjo reporterė.

– Čia nufotografuota, kaip Ariostas nužudo Karakavę įrėmęs pistoletą į krūtinę, kaip Mauras Karijas sudaužo ampules ir kaip šaudomi indėnai. Dėkokim profesoriui Leblanui: per tą pusvalandį, kol jis kortavo su kapitonu, aš spėjau išryškinti filmą, kurio reikalavo kapitonas. Aš jam atidaviau juostas, kurias buvau išfotografavęs kelionės pradžioje, o šitas išsaugojau, – prisipažino Timotis Brusas.

Ketė Kold sureagavo taip, kaip niekas nebūtų iš jos tikėjęsis: pakibo ant kaklo Santosui ir Brusui ir abiem pakštelėjo į skruostą po bučinį.

– Šaunuoliai jūs, vaikinai! – džiūgavo senoji.

– Jei čia virusas, kaip mes manom, tada Mauras Karijas ir toji moteriškė vykdė žiauriausią genocidą ir turės už tai atsakyti... – sumurmėjo tėvas Valdomeras, dviem pirštais laikydamas mažąją ampulę ištiestoj rankoj, sakytum bijojo, kad nuodas nešoktų jam į akis.

Tai jis pasiūlė įsteigti fondą Pasaulio Akiai išsaugoti, o ypač miglos žmonėms ginti. Šmaikščiai Ketės Kold plunksnai ir tarptautiniam Liudviko Leblano autoritetui padedant tas tikslas tikrai bus pasiektas, karštai kalbėjo jis. Žinoma, dar trūksta finansavimo, bet jis jau numatęs, kaip gauti pinigų: reikėsią kreiptis į bažnyčias, politines partijas, tarptautines organizacijas, vyriausybes; steigėjai tol varstysią duris, kol surinks tiek lėšų, kiek reikia. Indėnų gentis būtina išsaugoti, ryžtingai kalbėjo misionierius, ir visi sutiko su juo.

– Tamsta būsi fondo pirmininkas, profesoriau, – pasiūlė Ketė Kold.

– Aš? – perklausė Leblanas, nuoširdžiai nustebęs ir apsidžiaugęs.

– O kas galėtų dirbti tą darbą geriau už jus? Kai Liudvikas Leblanas kalba, pasaulis klausosi... – sušneko Ketė Kold, mėgdžiodama pretenzingąjį antropologo toną, ir visi ėmė juoktis, išskyrus, suprantama, patį Leblaną.

Aleksandras Koldas ir Nadija Santos sėdėjo Santa Marija de la Liuvijos prieplaukoje, kur prieš kelias savaites įvyko pirmas jų pokalbis ir užsimezgė draugystė. Kaip ir anąsyk, juos čia užklupo

naktis, kurkė rupūžės ir stūgavo beždžionės, tik dabar nešvietė mėnulis. Tamsus dangaus skliautas buvo nusėtas žvaigždėmis. Aleksandras niekada nebuvo matęs šitokio dangaus ir neįsivaizdavo, kad žvaigždžių gali būti tokia gausybė. Jie ir patys stebėjosi, kiek daug išgyveno nuo pažinties pradžios, abu jautėsi per tą trumpą laiką paūgėję ir pasikeitę. Ilgokai tylomis žvelgė į dangų mąstydami, kad štai jau greit reikės skirtis, tik staiga Nadija prisiminė, jog turi draugui atiduoti krepšelį, kurį jai atsisveikindamas įteikė Valimajus. Aleksas pagarbiai paėmė jį ir atvožė: viduje žėrėjo trys kiaušiniai iš šventojo kalno.

– Saugok juos, Jaguarai. Jie labai brangūs: tai deimantai, didžiausi pasaulyje, – pašnibždėjo jam Nadija.

– Negi čia deimantai? – apstulbęs perklausė Aleksas, nedrįsdamas jų paliesti.

– Taip. Jie priklauso miglos žmonėms. Per savo viziją supratau, kad šie kiaušiniai gali išgelbėti tuos indėnus ir miškus, kuriuose jie gyveno visada.

– Kodėl man juos duodi?

– Todėl, kad tu esi paskirtas vadu deryboms su nahabais. O deimantų tau prireiks mainams, – paaiškino mergina.

– Ką tu, Nadija! Aš viso labo penkiolikmetis pienburnis, neturiu jokio autoriteto, negaliu su niekuo derėtis ir dar prisiimti atsakomybės už tokį lobį.

– Grįžęs į savo šalį atiduosi juos senelei. Ji jau tikrai žinos, ką su jais veikti. Tavo močiutė, man rodos, yra labai įtakinga ir gali padėti indėnams, – tvirtino mergaitė.

– Jie atrodo kaip stikliniai. Iš kur žinai, jog tai deimantai? – abejojo Aleksas.

– Aš juos parodžiau tėtei, ir jis juos pažino iš pirmo žvilgsnio. Bet niekas neturi žinoti, kol jie dar nėra saugioj vietoj, kad nepavogtų, supranti, Jaguarai?

– Suprantu. Ar profesorius Leblanas juos matė?

– Ne, tik tu, mano tėtis ir aš. Jei tik profesorius sužinos, atbėgs čionai paknopstomis ir ištrimituos pusei pasaulio, – sakė Nadija.

– Tavo tėtis – labai garbingas žmogus. Kiekvienas kitas tuos deimantus būtų pasilikęs.

– Ir tu?

– Ne!

– Ir tėtis taip nepasielgtų. Jis išvis nenorėjo jų liesti, sakė, kad jie tik nelaimę neša, nes žmonės vieni kitus žudo dėl tų akmenų, – aiškino mergaitė.

– O kaip aš juos pernešiu per Jungtinių Valstijų muitinę? – svarstė vaikinas, kilnodamas rankoj brangiuosius kiaušinius.

– Ogi kišenėj. Jei kas nors pamatys, tegu mano, kad turisto suvenyrai iš Amazonijos. Niekam ir į galvą nešaus, kad būna tokių didelių deimantų, o juo labiau pas tokį bernelį pusiau nuskusta galva, – juokėsi Nadija, tapšnodama pliką jo viršugalvį.

Ilgai juodu tylomis žiūrėjo į vandenį po kojomis ir į juoduojančią girią visur aplinkui, nuliūdę, kad labai jau greitai reikės atsisveikinti. Ir vienas, ir kitas manė, kad niekada jų gyvenime nebebus nieko panašaus į tuos nepaprastus nuotykius, kuriuos čia teko patirti. Kas dar galėtų susilyginti su Bestijomis, su Auksiniu Miestu, su Aleksandro kelionė į žemės gelmes ir Nadijos kopimu į lizdą, kur gulėjo stebuklingi kiaušiniai?

– Mano močiutei siūloma parašyti dar vieną reportažą žurnalui „International Geographic". Jai teks keliauti į Auksinio Drakono karalystę, – prisipažino Aleksas.

– Skamba patraukliai, beveik kaip Pasaulio Akis. Kur tai yra? – klausė Nadija.

– Himalajų kalnuose. Norėčiau ją lydėti, bet...

Vaikinas suprato, kad tai beveik neįmanoma. Jam reikia grįžti į įprastinį gyvenimą. Jis jau keletą savaičių trankosi kažin kur; laikas grįžti į klasę, kitaip teks likti antriems metams. Norisi ir saviškius

vėl pamatyti, ir savo šunį Pončą apkabinti. O svarbiausia – reikia atiduoti mamai gyvybės vandenį ir Valimajaus žoleles; tie dalykai kartu su chemoterapija tikrai ją išgydys. Ir vis dėlto kaip sunku skirtis su Nadija! Verčiau niekad neišauštų rytas ir jis amžinai sėdėtų po žvaigždėmis šalia draugės. Niekas visam pasauly taip jo nesupranta, niekas nėra toks artimas jo širdžiai, kaip toji mergaitė medaus spalvos oda, kurią jis per stebuklą sutiko kitam krašte pasaulio. Kas jos laukia ateity? Užaugs tokia protinga laukinukė džiunglėse, labai toli nuo jo.

– Ar dar kada nors pasimatysim? – atsiduso Aleksas.

– Žinoma! – apsimestinai linksmai tarė mergaitė, apsikabinusi Borobą, kad vaikinas nepastebėtų jos ašarų.

– Susirašinėsim, ar ne?

– Sako, kad paštas šiuose kraštuose dirba ne per geriausiai...

– Nesvarbu, nors laiškai ir vėluotų, vis tiek tau rašysiu. Man svarbiausias dalykas šioj kelionėj – kad susipažinau su tavim. Niekuomet, niekuomet tavęs nepamiršiu, visada būsi geriausia mano draugė, – virpančiu balsu pažadėjo Aleksandras Koldas.

– O tu – geriausias mano draugas. Galėsim matyti vienas kitą širdimi, – atsakė Nadija Santos.

– Iki pasimatymo, Erele...

– Iki pasimatymo, Jaguarai...

Turinys

Allende, Isabel

Al-142 Žvėrių miestas: romanas/Isabel Allende; iš ispanų kalbos vertė Valdemaras Kvietkauskas. – Vilnius: Alma littera, 2005. – 272p.

ISBN 9955-08-678-5

Tai garsiosios ir populiariosios I. Allendės pirmasis romanas paaugliams. Jame yra visko, ko trokšta keliolikmečio širdis: pavojingų nuotykių ir lemtingų išbandymų, bundančių jausmų romantikos, garbės ir taurumo dvikova su blogiu ir, aišku, jaunųjų herojų pergalė. O kur dar keistuolė močiutė ir paslaptingosios Amazonijos džiunglės...

UDK 860(83)-3

Isabel Allende

ŽVĖRIŲ MIESTAS

Romanas

Iš ispanų kalbos vertė *Valdemaras Kvietkauskas*
Redaktorė *Zita Marienė*
Maketavo *Ligita Plešanova*

Tiražas 2000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera", A. Juozapavičiaus g. 6/2, 09310 Vilnius
Interneto svetainė: http://www.almalittera.lt
Spaudė AB spaustuvė „Spindulys", Gedimino g. 10, 44318 Kaunas
Interneto svetainė: http://www.spindulys.lt

ISABEL ALLENDE, VIENA ŽYMIAUSIŲ ČILĖS RAŠYTOJŲ, KAIP IR JOS PERSONAŽAI PATYRĖ GYVENIMĄ, PILNĄ SUKRĖTIMŲ IR LIKIMO PERMAINŲ. GIMUSI PERU (1942 M.), DIPLOMATO ŠEIMOJE, SU MOTINA KELIAVO Į BOLIVIJĄ IR LIBANĄ, PASKIAU DRAUGE SU VYRU IR KŪDIKIU – Į BELGIJĄ IR ŠVEICARIJĄ, O 1975 M., BĖGDAMA NUO PINOČETO DIKTATŪROS, ĮVYKUS PERVERSMUI PRIEŠ JOS DĖDĘ SALVADORĄ ALJENDE, TRYLIKAI METŲ PASITRAUKĖ TREMTIN Į VENESUELĄ SU VYRU IR VAIKAIS. DABAR JAU 20 METŲ GYVENA JAV, KALIFORNIJOJE.

ISABEL ALLENDE

„Afroditė“ (1999, „Alma littera“)
„Dvasių namai“ (2000, „Alma littera“)
„Fortūnos duktė“ (2002, „Alma littera“)
„Portretas Sepija“ (2004, „Alma littera“)

Viršelis © Sandro Sodano/Special Photographers library

ISBN 9955-08-678-5

